

รายงานการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการตั้งถิ่นฐานอุตสาหกรรมในพื้นที่เชื่อมต่อ
ระหว่างพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมหนาแน่น

กรณีศึกษา : พื้นที่เชื่อมต่อระหว่างภาคมหานคร ภาคกลางตอนบน
ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 4 จังหวัด

โดย

รศ.ดร.เกียรติกิจ วิจารณ์	ที่ปรึกษาโครงการ
พนิต ภูจินดา	ผู้วิจัย
ชวลิตา บุญจันทร์วัฒนา	ผู้ช่วยวิจัย
นิรชวี นาสประทุมทิพย์	ผู้ช่วยวิจัย

เสนอต่อ

๗๑๑.๖๕๓๔

๗

๓.๔

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กันยายน ๒๕๔๒

รายงานการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการตั้งถิ่นฐานอุตสาหกรรมในพื้นที่เชื่อมต่อ
ระหว่างพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมหนาแน่น

กรณีศึกษา : พื้นที่เชื่อมต่อระหว่างภาคมหานคร ภาคกลางตอนบน
ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 4 จังหวัด

โดย

รศ.ดร.เกียรติ จิระกุล	ที่ปรึกษาโครงการ
พนิต ภูจินดา	ผู้วิจัย
ชวลิตา บุรินทร์วัฒนา	ผู้ช่วยวิจัย
นิชชรี สายประทุมทิพย์	ผู้ช่วยวิจัย

เสนอต่อ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กันยายน 2542

สงวนลิขสิทธิ์

ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	3
2.1 วิวัฒนาการของเมืองในแง่ของการผลิต	3
2.2 รูปแบบของระบบภาคตามทฤษฎี	6
2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันของภาค	12
2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับที่ตั้งของอุตสาหกรรมและการขยายตัว	14
2.5 วิวัฒนาการและรูปแบบอุตสาหกรรมในประเทศไทย	18
2.6 วิธีดำเนินงานวิจัย	23
บทที่ 3 ลักษณะของพื้นที่ศึกษา	25
บทที่ 4 ลักษณะอุตสาหกรรมในพื้นที่ศึกษา	48
บทที่ 5 ผลการศึกษา	81
5.1 ความแตกต่างระหว่างรูปแบบของพื้นที่ศึกษากับรูปแบบของเมือง รอยต่อในทฤษฎี	81
5.2 รูปแบบอุตสาหกรรมในพื้นที่ศึกษา	84
5.3 สรุปรูปแบบอุตสาหกรรมในบริเวณรอยต่อของภาค	91
บทส่งท้าย	94
บรรณานุกรม	100
ภาคผนวก	105
ภาคผนวก ก	106
ภาคผนวก ข	138

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
ตารางที่ 4.1 แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนโรงงาน แรงงานและเงินลงทุน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาแยกตามรายอำเภอ	52
ตารางที่ 4.2 แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนโรงงาน แรงงานและเงินลงทุน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาแยกตามประเภทอุตสาหกรรม	52
ตารางที่ 4.3 แสดงสัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน เงินทุนต่อโรงงาน และเงินทุน ต่อแรงงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยาแยกตามรายอำเภอ	53
ตารางที่ 4.4 แสดงสัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน เงินทุนต่อโรงงาน และเงินทุน ต่อแรงงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยาแยกตามประเภทอุตสาหกรรม	53
ตารางที่ 4.5 แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนโรงงาน แรงงานและเงินลงทุน จังหวัดสระบุรีแยกตามรายอำเภอ	59
ตารางที่ 4.6 แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนโรงงาน แรงงานและเงินลงทุน จังหวัดสระบุรีแยกตามประเภทอุตสาหกรรม	59
ตารางที่ 4.7 แสดงสัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน เงินทุนต่อโรงงาน และเงินทุน ต่อแรงงานจังหวัดสระบุรีแยกตามรายอำเภอ	60
ตารางที่ 4.8 แสดงสัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน เงินทุนต่อโรงงาน และเงินทุน ต่อแรงงานจังหวัดสระบุรีแยกตามประเภทอุตสาหกรรม	60
ตารางที่ 4.9 แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนโรงงาน แรงงานและเงินลงทุน จังหวัดนครราชสีมาแยกตามรายอำเภอ	66
ตารางที่ 4.10 แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนโรงงาน แรงงานและเงินลงทุน จังหวัดนครราชสีมาแยกตามประเภทอุตสาหกรรม	66
ตารางที่ 4.11 แสดงสัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน เงินทุนต่อโรงงาน และเงินทุน ต่อแรงงานจังหวัดนครราชสีมาแยกตามรายอำเภอ	67
ตารางที่ 4.12 แสดงสัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน เงินทุนต่อโรงงาน และเงินทุน ต่อแรงงานจังหวัดนครราชสีมาแยกตามประเภทอุตสาหกรรม	67
ตารางที่ 4.13 แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนโรงงาน แรงงานและเงินลงทุน จังหวัดปราจีนบุรีแยกตามรายอำเภอ	73
ตารางที่ 4.14 แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนโรงงาน แรงงานและเงินลงทุน จังหวัดปราจีนบุรีแยกตามประเภทอุตสาหกรรม	73

ตารางที่ 4.15 แสดงสัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน เงินทุนต่อโรงงาน และเงินทุนต่อแรงงานจังหวัดปราจีนบุรีแยกตามรายอำเภอ	74
ตารางที่ 4.16 แสดงสัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน เงินทุนต่อโรงงาน และเงินทุนต่อแรงงานจังหวัดปราจีนบุรีแยกตามประเภทอุตสาหกรรม	74
ตารางที่ 4.17 แสดงรายชื่อนิคมอุตสาหกรรม ที่ตั้ง และเจ้าของในพื้นที่ตะเข็บ	79
ตารางที่ 4.18 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมแยกรายประเภทในเขตนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี พ.ศ.2542	80

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนที่

เรื่อง	หน้า
แผนที่ 2.1 แสดงเขตพื้นที่ส่งเสริมการลงทุน	19
แผนที่ 3.1 แสดงเขตการปกครองรายอำเภอและเส้นทางคมนาคมหลัก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	25
แผนที่ 3.2 แสดงเขตการปกครองรายอำเภอและเส้นทางคมนาคมหลัก จังหวัดสระบุรี	31
แผนที่ 3.3 แสดงเขตการปกครองรายอำเภอและเส้นทางคมนาคมหลัก จังหวัดนครราชสีมา	36
แผนที่ 3.4 แสดงเขตการปกครองรายอำเภอและเส้นทางคมนาคมหลัก จังหวัดปราจีนบุรี	41
แผนที่ 5.1 แสดงรูปแบบที่ตั้งอุตสาหกรรมในประเทศไทย	97

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

เรื่อง	หน้า
แผนภูมิที่ 2.1 วิวัฒนาการของเมืองในแง่การผลิต	4
แผนภูมิที่ 4.1 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี พ.ศ 2541	54
แผนภูมิที่ 4.2 แสดงจำนวนเงินทุนอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี พ.ศ 2541	55
แผนภูมิที่ 4.3 แสดงจำนวนแรงงานอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี พ.ศ 2541	56
แผนภูมิที่ 4.4 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของ จังหวัดสระบุรี ปี พ.ศ 2541	61
แผนภูมิที่ 4.5 แสดงจำนวนเงินทุนอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของ จังหวัดสระบุรี ปี พ.ศ 2541	62
แผนภูมิที่ 4.6 แสดงจำนวนแรงงานอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของ จังหวัดสระบุรี ปี พ.ศ 2541	63
แผนภูมิที่ 4.7 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของ จังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ 2541	68
แผนภูมิที่ 4.8 แสดงจำนวนเงินทุนอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของ จังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ 2541	69
แผนภูมิที่ 4.9 แสดงจำนวนแรงงานอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของ จังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ 2541	70
แผนภูมิที่ 4.10 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของ จังหวัดปราจีนบุรี ปี พ.ศ 2541	75
แผนภูมิที่ 4.11 แสดงจำนวนเงินทุนอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของ จังหวัดปราจีนบุรี ปี พ.ศ 2541	76
แผนภูมิที่ 4.12 แสดงจำนวนแรงงานอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของ จังหวัดปราจีนบุรี ปี พ.ศ 2541	77

สารบัญภาพ

เรื่อง	หน้า
ภาพที่ 2.1 แสดงลำดับศัภย์และโครงข่ายของเมือง	7
ภาพที่ 2.2 แสดงลำดับความเป็นเมืองในภาคและราคาค่าขนส่งสินค้าจากทั้ง 2 เมือง	9
ภาพที่ 2.3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเมืองในลำดับศัภย์ต่างๆในเรื่องสินค้าและบริการ	10
ภาพที่ 5.1 แสดงโครงข่ายของเมืองที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน	82
ภาพที่ 5.2 แสดงรูปแบบอุตสาหกรรมตามนโยบายของรัฐกับรูปแบบอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นจริง	95

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ประเทศไทยได้เผชิญปัญหา “เมืองเอกนคร” (Primate City) มาเป็นเวลานาน นำไปสู่ความไม่เท่าเทียมกันในมาตรฐานการดำรงชีวิต ระหว่างประชากรในกรุงเทพมหานครกับประชากรในพื้นที่อื่นๆ ของประเทศ ทำให้เกิดปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาเกินกว่าขีดจำกัดที่กรุงเทพมหานครจะรองรับได้ ควบคู่ไปกับปัญหาความด้อยพัฒนาในพื้นที่ชนบท เนื่องจากขาดแคลนแรงกระตุ้นเศรษฐกิจและการอพยพออกของแรงงานไปสู่แหล่งงานในเมืองใหญ่ รัฐบาลได้พยายามทุกวิถีทางเพื่อจะแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการกระจายความเจริญออกจากกรุงเทพมหานครไปสู่จังหวัดอื่นๆ ผ่านนโยบายที่จะลดความแออัดในกรุงเทพมหานคร ด้วยการสร้างเมืองใหม่ให้เป็นเมืองบริวารของกรุงเทพมหานคร นโยบายเมืองหลักเมืองรองที่กำหนดบทบาทและลำดับศักยภาพของเมืองในแต่ละภาคเพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นไปอย่างมีระบบสอดคล้องและมีการพึ่งพาระหว่างกันตามลำดับชั้นของเมือง และที่สำคัญที่สุดคือนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรม โดยมี “อุตสาหกรรม” เป็นเครื่องมือหลักที่จะเป็นแหล่งงานเพื่อให้เกิดรายได้และการพัฒนารวมถึงมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกระจายไปสู่พื้นที่ชนบท และยังสามารถลดบทบาทความเป็นเอกนครของกรุงเทพมหานคร ได้อีกด้วย

การพัฒนาอุตสาหกรรมถูกกำหนดให้เป็น นโยบายสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 (พ.ศ 2504-2509) คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ 2509 เพื่อทำหน้าที่บริหารงานส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรมในยุคเริ่มต้นคณะกรรมการดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้เกิดอุตสาหกรรมขึ้นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเป็นหลัก แต่หลังจากปี พ.ศ 2525 เป็นต้นมา รัฐบาลเริ่มยอมรับว่ากรุงเทพมหานครมีระดับการพัฒนาสูงกว่าพื้นที่อื่นๆ ในประเทศมากเกินไปจนเกิดปัญหาเอกนคร จึงมีนโยบายที่จะกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค นโยบายอุตสาหกรรมจึงเปลี่ยนเป็นมุ่งพัฒนาอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาคแทน และในปี พ.ศ 2534 ได้มีการแบ่งเขตการให้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีอากรออกเป็น 3 เขต เพื่อจูงใจให้นักลงทุนไปตั้งโรงงานในเขตส่งเสริมการลงทุนที่สามเป็นหลัก ได้แก่ พื้นที่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง และอีก 60 จังหวัดรอบนอก พื้นที่ที่ไม่อยู่ในเขต 3 ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล (เขต 1) ราชบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา สระบุรี สมุทรสงคราม ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และ นครนายก (เขต 2) แต่ความสำเร็จของนโยบายดังกล่าวยังไม่เห็นอย่างชัดเจนนัก แม้ว่าเขตส่งเสริมการลงทุนที่ 3 จะมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน และจำนวนโรงงานในกรุงเทพมหานคร

จะลดลง แต่อุตสาหกรรมบางส่วนกลับไปกระจุกตัวอยู่บริเวณรอยต่อระหว่างเขตส่งเสริมการลงทุน เนื่องจากความได้เปรียบในบางประการโดยที่พื้นที่เขต 2 ที่อยู่ติดกับเขต 1 และมีเส้นทางคมนาคมขนส่งดีเป็นพื้นที่ที่มีอุตสาหกรรมหนาแน่นที่สุดเห็นได้ว่าการกระจายตัวของอุตสาหกรรมไม่เป็นไปตามรูปแบบที่จะเอื้ออำนวยต่อการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายตามที่นโยบายระดับชาติได้กำหนดไว้

พื้นที่ศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 4 จังหวัด ในสองเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมคือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และสระบุรีในเขต 2 และจังหวัดนครราชสีมาและปราจีนบุรีในเขต 3 ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวล้วนเป็นพื้นที่ที่มีอุตสาหกรรมตั้งอยู่หนาแน่น และมีอัตราการเพิ่มของจำนวนโรงงาน จำนวนแรงงานและเงินทุนสูง หลังจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้ประกาศเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมใน พ.ศ.2534 พื้นที่เหล่านี้มีความได้เปรียบของที่ตั้งอันเป็นพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างภาคมหานคร ภาคกลางตอนบน ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่รูปแบบโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่สองเขตการลงทุนมีความแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากเหตุผลหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเกิดขึ้นของนิคมอุตสาหกรรมเอกชน ซึ่งแสดงถึงบริการของรัฐที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ซึ่งนิคมอุตสาหกรรมเอกชนเหล่านั้นเลือกที่ตั้งและจัดบริการพื้นฐานด้วยการคำนึงถึงผลกำไรสูงสุดเป็นลำดับแรก ดังนั้นการลงทุนในเรื่องผลกระทบต่อพื้นที่เกี่ยวเนื่องและระบบของภาคและเมืองซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ได้ก่อให้เกิดกำไรต่อผู้ลงทุน จึงไม่ได้รับความสนใจในการวางแผนนำมาซึ่งปัญหาแก่ระบบภาคและเมืองอย่างมากมาย งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งสืบค้นเพื่อให้ทราบถึงลักษณะและสาเหตุของการกระจุกตัวของโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมและพัฒนาประเทศต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

2.1 วิวัฒนาการของเมืองในแง่ของการผลิต

เมืองเปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิตที่มีการเกิด เจริญเติบโต และเสื่อมโทรมลงได้ ซึ่งเมื่อมองในแง่ของฐานการผลิตของเมืองแล้วจะสามารถแบ่งออกไปเป็นสองช่วงระยะเวลา คือช่วงเวลาเริ่มต้นที่ยังต้องพึ่งพาวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นหลัก กับช่วงเวลาที่พัฒนาแล้วซึ่งต้องพึ่งพาดำแหน่งที่และเทคโนโลยีที่จะสนับสนุนการพัฒนาต่อไป โดยสรุปแล้วจะแบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังนี้(แผนภูมิที่ 2.1)

ช่วงเวลาที่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบเป็นหลัก

ช่วงเวลาที่ 1 เมืองจะผลิตสินค้าจากทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งโดยมากเป็นสินค้าเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศของพื้นที่ จุดนี้เป็นจุดเริ่มต้นของเมืองตามธรรมชาติ คือจะเริ่มต้นที่การเพาะปลูกเนื่องจากเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต พื้นที่ของเมืองจึงตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ และเมื่อสินค้าเหล่านั้นเหลือจากการบริโภคภายในเมืองก็จะส่งขายไปสู่เมืองอื่นๆ ในช่วงปลายของระยะที่ 1 นี้จะเริ่มมีความเชี่ยวชาญในการเกษตรประเภทใดประเภทหนึ่ง และประกอบอาชีพเพาะปลูกขนาดใหญ่เพื่อขายมากกว่าเพื่อยังชีพ

ช่วงเวลาที่ 2 เมืองเปลี่ยนฐานการผลิตจากการเพาะปลูกมาเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบจากสินค้าการเกษตรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เมื่อเมืองมีความเชี่ยวชาญด้านการเกษตรมาถึงจุดหนึ่งอุตสาหกรรมก็จะเกิดขึ้นเพื่อแปลงสินค้าเกษตรเหล่านั้นให้เป็นสินค้าที่มีมูลค่ามากขึ้น และสามารถส่งขายไปยังพื้นที่อื่นๆ ได้แทนการขายวัตถุดิบซึ่งมีมูลค่าต่ำกว่าและใช้แรงงานมากกว่า ดังนั้นเมืองระยะนี้จะยังคงมีการผลิตวัตถุดิบจากเกษตรกรรม เพื่อป้อนโรงงานที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้มีความสามารถทางเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น เมืองส่วนใหญ่จะหยุดการพัฒนาอยู่ที่ระยะที่สอง แต่จะมีเมืองบางส่วนที่อยู่ในตำแหน่งที่ได้เปรียบในการเชื่อมโยงกับเมืองอื่นๆ จะพัฒนาต่อไปเป็นเมืองในระยะที่สาม

แผนภูมิที่ 2.1 วิวัฒนาการของเมืองในแง่การผลิต

ช่วงเวลาที่ต้องพึ่งพาดำแหน่งที่ตั้งและเทคโนโลยีในการขนส่ง

ช่วงเวลา 3 เมืองจะมีความสามารถในการผลิตสินค้าที่ซับซ้อนกว่าเมืองในช่วงเวลาที่สอง เนื่องจากตำแหน่งที่ตั้งของเมืองอยู่ในจุดที่สามารถเชื่อมกับแหล่งผลิตและบริโภคอื่นๆ ได้ดี โดยแบ่งเป็น 2 กรณี คือ

ช่วงเวลา 3.1 กรณีที่เมืองอยู่ในตำแหน่งระหว่างแหล่งวัตถุดิบ¹ ที่จะใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับการผลิตอย่างใดอย่างหนึ่งและไม่ได้เป็นศูนย์กลางของภาคหรือมหภาค ทิศทางการเจริญเติบโตของเมืองประเภทนี้จะมุ่งไปในการผลิตด้านอุตสาหกรรมอย่างเต็มรูปแบบ สินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตได้จะนำมาใช้ในภาคหรือส่งออกไปสู่ระดับมหภาค นำไปสู่การขนส่งที่ดีขึ้นและการไหลเข้าของแรงงานที่จะมาผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเหล่านั้น

ช่วงเวลา 3.2 กรณีที่เมืองอยู่ในตำแหน่งที่เป็นศูนย์กลางของภาคหรือมหภาค ในกรณีนี้เมืองจะเปลี่ยนรูปแบบพื้นฐานทางเศรษฐกิจจากช่วงที่ 1 และ 2 (ในบางกรณีอาจจะเคยเป็นรูปแบบ 3.1 มาก่อน) ไปสู่การเป็นตลาด ศูนย์กลางการค้าบริการในระดับภาคหรือมหภาค และเป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้า ซึ่งกิจการเหล่านี้ล้วนแต่มีความต้องการที่จะอยู่ในเมือง และก่อให้เกิดมูลค่ามากกว่าการผลิตสาขาเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ทำให้ราคาที่ดินและค่าธรรมเนียมในการอยู่ในเมืองประเภทนี้สูงขึ้น กิจกรรมทางอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่เคยมีอยู่เดิมไม่สามารถแบกรับต้นทุนนี้ได้ จึงต้องย้ายฐานการผลิตออกไปจากเมืองหลัก ในขณะที่การผลิตสาขาพาณิชย์กรรมและบริการที่ต้องการที่ดินขนาดเล็กกว่าเข้ามาแทนที่

อย่างไรก็ตามเมืองไม่ได้มีความจำเป็นที่จะต้องมีขั้นตอนของพัฒนาการตามรูปแบบนี้ก็ได้ในบางกรณีเมืองอาจจะเริ่มต้นที่ช่วงเวลา 2 หรือ 3 อันเนื่องมาจากที่ตั้งหรือนโยบายที่สนับสนุนให้เมืองดังกล่าวพัฒนาข้ามขั้นตอนไปได้ ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้มุ่งที่จะศึกษารูปแบบของเมืองในช่วงเวลา 3.1 ว่ารูปแบบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับลักษณะของเมืองที่เป็นรอยต่อของภาคในประเทศไทยอย่างไร

¹ วัตถุดิบในการผลิตในที่นี้ไม่ใช่เพียงแค่ว่าสิ่งที่จะนำไปใส่ในเครื่องจักรแล้วแปรรูปออกมาเป็นสินค้าเท่านั้น แต่หมายรวมถึงทุกสิ่งที่เป็นปัจจัยในการผลิต เช่น เงินลงทุน แรงงาน กฎหมายหรือนโยบายของรัฐที่สนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินการ ระบบเส้นทางคมนาคมขนส่ง ฯลฯ

2.2 รูปแบบของระบบภาคตามทฤษฎี

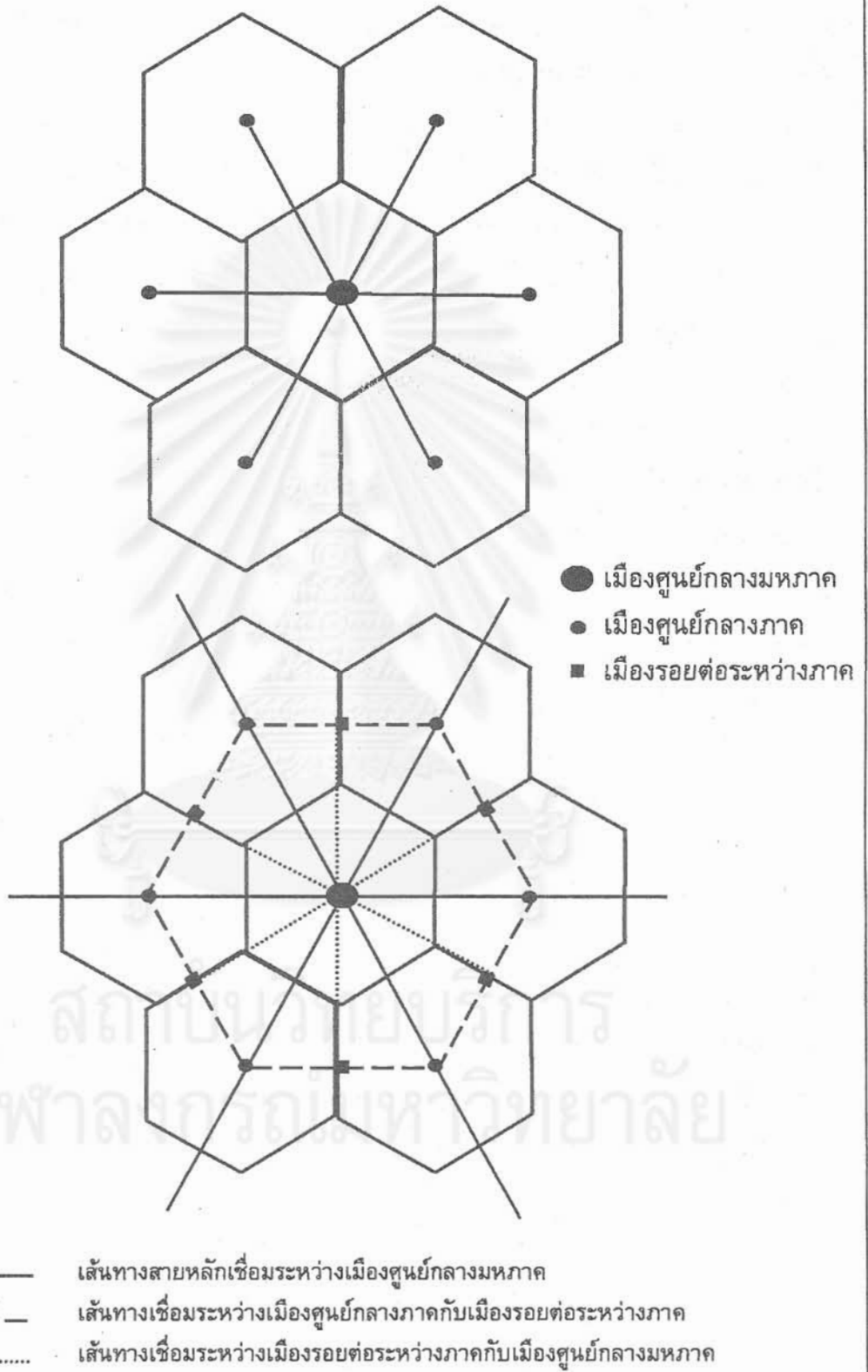
ด้วยหลักการของทฤษฎีศูนย์กลาง (Central Place Theory) ที่ W. Christaller คิดขึ้นในปี ค.ศ. 1932 แนวความคิดนี้ได้กล่าวถึงลำดับศักย์ของเมือง การพึ่งพากันระหว่างเมือง และขอบเขตการให้บริการของเมืองในลำดับศักย์ต่างๆที่ประกอบกันขึ้นเป็นภาค จากทฤษฎีดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาเพื่อแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดของลำดับศักย์ของเมือง และโครงข่ายเส้นทางคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงเมืองเข้าด้วยกัน (แสดงในภาพที่ 2.1)

จากแผนภูมิเห็นได้ว่าในมหภาคหนึ่ง จะประกอบไปด้วยหลายภาคและเมืองในภาคเหล่านั้นสามารถจัดเป็นลำดับศักย์ได้ 5 ลำดับ ดังต่อไปนี้

ลำดับศักย์ที่ 1 ได้แก่ เมืองศูนย์กลางมหภาคซึ่งมีความเป็นเมืองสูงที่สุดในมหภาคนั้นๆ และมีบทบาทเป็นศูนย์กลางการบริการให้กับทุกเมืองในมหภาค พื้นที่นี้จะเป็นจุดนำเข้าและส่งออกสินค้าและวัตถุดิบจากต่างมหภาค ดังนั้นธุรกิจที่ตั้งอยู่ในเมืองลำดับนี้จะเป็นการค้าและการบริการเป็นหลัก เนื่องจากเป็นการผลิตที่มีมูลค่าสูงกว่าสาขาอื่นและมีความต้องการการบริการแบบเมือง ส่วนอุตสาหกรรมจะมีอยู่เพียงบางประเภทที่มีความจำเป็นต้องอยู่ใกล้ตลาด หรือจุดนำเข้าส่งออกสินค้า ซึ่งอุตสาหกรรมเหล่านั้นจะมีเงินลงทุน มูลค่าผลิตภัณฑ์ รวมไปถึงค่าตอบแทนและผลกำไรสูงพอที่จะแบกรับราคาที่ดินและค่าธรรมเนียมต่างๆ ของเมืองศูนย์กลางระดับภาคได้

ลำดับศักย์ที่ 2 ได้แก่ เมืองศูนย์กลางภาค ซึ่งมีหน้าที่เป็นศูนย์กลางการบริการในภาคต่างๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นมหภาค ในพื้นที่นี้จะมีการบริการและการค้าที่เป็นระดับรองลงมาจากเมืองศูนย์กลางมหภาค ซึ่งเมืองศูนย์กลางภาคแต่ละเมืองจะมีบริการแตกต่างกันไปตามความต้องการของประชากรในภาคและลักษณะพื้นฐานของภาคตัวเอง และเป็นจุดรวบรวมสินค้าที่ผลิตได้จากในภาคก่อนนำออกขายไปสู่ภาคอื่นๆ หรือส่งต่อไปยังตลาดในเมืองลำดับศักย์ที่ 1 ดังนั้นเมืองลำดับนี้จะมีระดับความเป็นเมืองสูงรองลงมาจากเมืองศูนย์กลางมหภาค ส่วนกิจการอุตสาหกรรมจะมีความหลากหลายเพื่อจะสามารถตอบสนองความต้องการของประชากรในภาคได้ครบทุกด้าน แต่ขนาดของอุตสาหกรรมจะไม่ใหญ่นักเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ใช้แรงงานจำนวนน้อย เนื่องจากราคาที่ดินมีราคาสูงและมีข้อจำกัดหลายประการของการตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชนเมือง

ลำดับศักย์ที่ 3 ได้แก่ เมืองอุตสาหกรรมบริเวณรอยต่อของภาค ลักษณะพิเศษของเมืองประเภทนี้จะมีพื้นฐานเศรษฐกิจเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นการผลิตต่อเนื่องจากวัตถุดิบ หรือสินค้าอุตสาหกรรมขั้นต้นที่ผลิตขึ้นจากภาคที่อยู่ติดกัน ซึ่งการผลิตต่อเนื่องนี้จะทำให้น้ำหนักหรือความยากลำบากในการขนส่งลดลงเป็นอย่างมาก อุตสาหกรรมดังกล่าว ได้แก่ อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักร

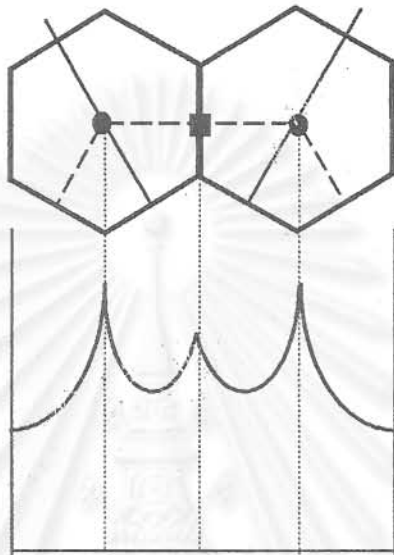
ภาพที่ 2.1 แสดงลำดับศัภคย์และโครงข่ายของเมือง

และวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งพื้นที่รอยต่อของภาคเป็นพื้นที่ที่ได้เปรียบสำหรับอุตสาหกรรมดังกล่าวเนื่องจากเป็นจุดที่ประหยัดค่าขนส่งมากที่สุด (ภาพที่ 2.2) และกิจการเหล่านั้นต้องการแรงงานที่มีคุณภาพสูงกว่าการผลิตขั้นต้นและอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรอย่างง่าย และต้องมีเส้นทางคมนาคมขนส่งที่ดีเพื่อสะดวกในการขนส่งวัตถุดิบมาผลิตและขนส่งสินค้าไปสู่ตลาด อย่างไรก็ตามเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลจากเมืองหลักของภาคมากที่สุด จึงยังเป็นพื้นที่ชนบทและส่วนใหญ่เป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบจากธรรมชาติที่สำคัญ ทำให้มีทั้งอุตสาหกรรมการผลิตขั้นต้นกับอุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์อยู่ในพื้นที่ซึ่งอุตสาหกรรมใดจะโดดเด่นขึ้นอยู่กับระดับการแข่งขันของแต่ละอุตสาหกรรมในมหภาค สาขาการผลิตที่มีความสามารถแข่งขันสูงจะได้รับการพัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจของเมืองต่อไป

ลำดับศัคย์ที่ 4 ได้แก่เมืองลำดับรองในแต่ละภาค เมืองในลำดับนี้จะกระจายอยู่ทั่วทั้งภาค โดยมีสาขาการผลิตอุตสาหกรรมขั้นต้นที่จะรวบรวมเอาวัตถุดิบที่มีอยู่ในพื้นที่มาแปรรูปเพื่อลดน้ำหนักและความยากลำบากในการขนส่ง อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มมูลค่าของวัตถุดิบนั้นด้วย แล้วส่งไปยังศูนย์กลางภาค (เมืองลำดับศัคย์ที่ 2) หรือเมืองรอยต่อของภาค (เมืองลำดับศัคย์ที่ 3) เพื่อนำไปขายหรือผลิตต่อเนื่องต่อไป เมืองลำดับนี้จึงมีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรขั้นต้น ซึ่งเป็นโรงงานที่ใช้แรงงานจำนวนมาก แต่ไม่ต้องการการศึกษาสูงนักและมีการลงทุนต่ำ ตำแหน่งของเมืองจะอยู่ในจุดที่เป็นศูนย์กลางของการผลิตวัตถุดิบต่างๆตามแต่ความเชี่ยวชาญของพื้นที่

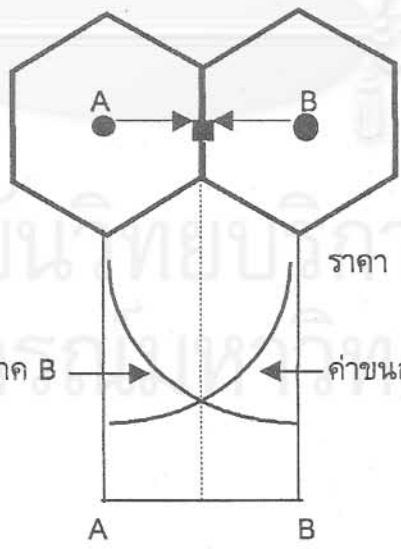
ลำดับศัคย์ที่ 5 ได้แก่บริเวณที่ผลิตวัตถุดิบ ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่ต้องการที่ดินและแรงงานราคาถูกจำนวนมากในการผลิตและผลผลิตที่ได้จะมีมูลค่าต่ำ เพื่อใช้บริโภคหรือเป็นวัตถุดิบสำหรับการผลิตในอุตสาหกรรมอื่นต่อไป เมืองในลำดับนี้จะมีความเป็นอยู่แบบชนบท และเป็นเมืองที่มีจำนวนมากที่สุด

เมื่อพิจารณาถึงโครงข่ายของเมืองในระดับมหภาคแล้ว พบว่า จะมีรูปแบบของการพึ่งพาอาศัยระหว่างกันเป็นลำดับขั้น เมืองในลำดับศัคย์ที่ต่ำกว่าจะเป็นผู้ส่งสินค้าที่เป็นวัตถุดิบในการผลิตต่อเนื่องหรือสินค้าพร้อมขายให้กับเมืองที่อยู่ในลำดับศัคย์สูงกว่าเป็นผู้ผลิตหรือขายต่อไป ในขณะที่เมืองใหญ่ก็จะให้รายได้และสินค้าบริการตอบแทนกลับสู่เมืองลำดับศัคย์ต่ำกว่า (แสดงในภาพที่ 3)

ระดับความเป็นเมือง

เมืองA เมืองรอบต่อ เมืองB

ค่าขนส่งของสินค้าจากภาค B

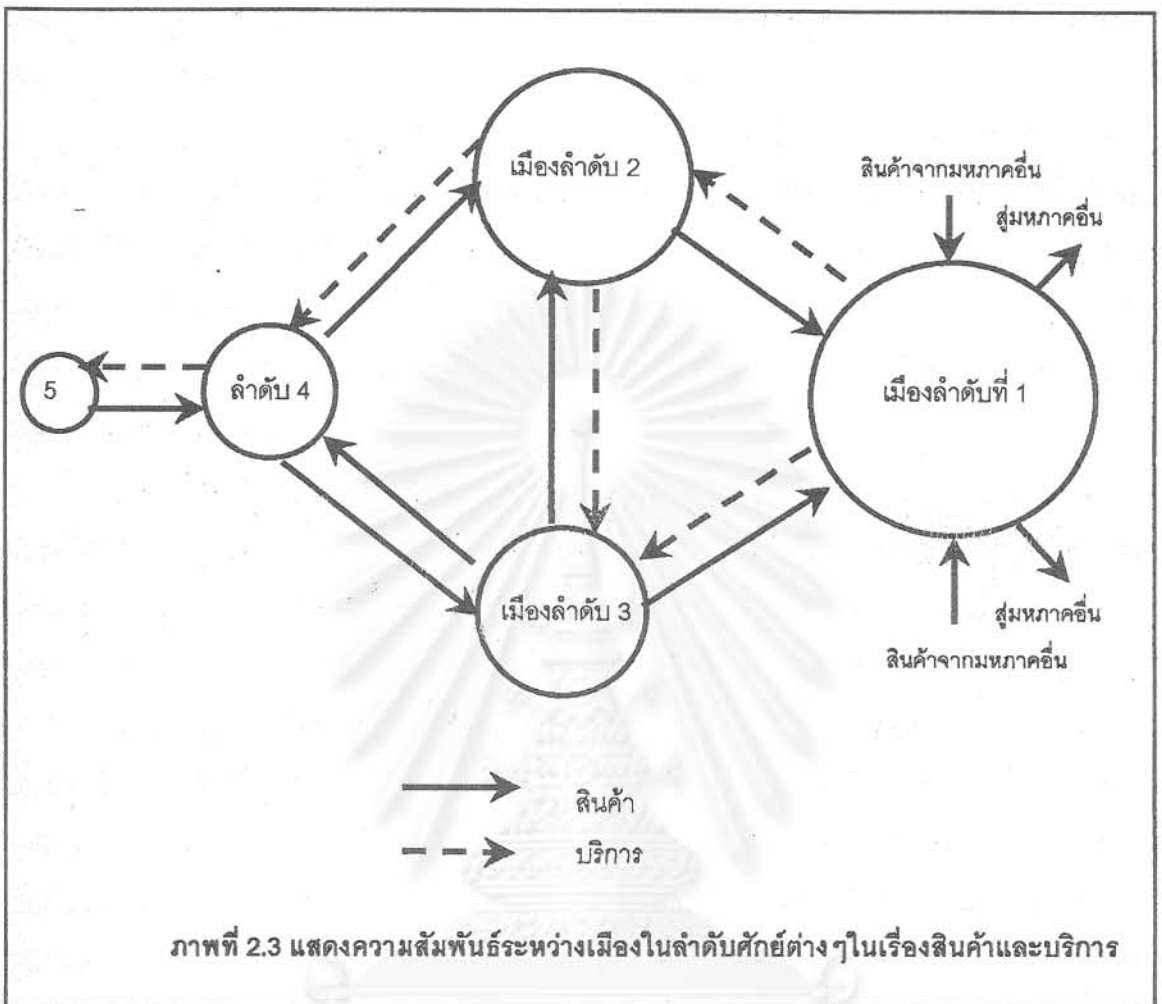
ราคา

ค่าขนส่งของสินค้าจากภาค A

A

B

ภาพที่ 2.2 แสดงระดับความเป็นเมืองในภาคและราคาค่าขนส่งสินค้าจากทั้ง 2 เมือง

จากโครงข่ายของเมืองในอุดมคติที่เกิดขึ้น เมื่อนำมาพิจารณาถึงรูปแบบการสัญจรที่จะเกิดขึ้น เพื่อเชื่อมต่อระหว่างเมืองลำดับศัคย์ที่ต่างกันเข้าด้วยกัน จะสามารถแยกการสัญจรออกเป็นลำดับศัคย์ได้ดังนี้

เมืองลำดับที่ 1 (ศูนย์กลางมหภาค) กับเมืองลำดับที่ 1 (ศูนย์กลางมหภาค) เป็นการสัญจรของสินค้า 2 ประเภท คือ สินค้าที่ผลิตสำเร็จพร้อมใช้งานจากมหภาคหนึ่งที่มีความเชี่ยวชาญในสินค้านั้นมากพอที่จะผลิตสินค้านั้นเพื่อการส่งออกไปยังอีกมหภาคหนึ่ง สินค้าอีกประเภทหนึ่ง คือ วัตถุดิบเพื่อการผลิตต่อเนื่อง เมื่อมหภาคหนึ่งผลิตวัตถุดิบได้ก็จะส่งไปให้อีกมหภาคหนึ่งผลิตต่อเนื่องเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคเพื่อขายเป็นสินค้าขั้นสุดท้ายต่อไป ปรากฏการณ์ของการขนส่งสินค้าระหว่างมหภาคเกิดจากลักษณะของการแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) โดยมุ่งให้แต่ละพื้นที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะของตนเอง ยานพาหนะที่ใช้ในการขนส่งสินค้านี้ระหว่างมหภาค โดยมากใช้เรือ

เดินสมุทรหรือรถบรรทุกขนาดใหญ่ที่มีค่าระวางต่ำที่สุดในบรรดายานพาหนะทั้งหมด เนื่องจากต้องขนส่งสินค้าคราวละมากๆ

เมืองลำดับที่ 1 (ศูนย์กลางมหภาค) กับเมืองลำดับที่ 2 (ศูนย์กลางภาค) สินค้าที่จะขนส่งจากเมืองลำดับที่ 1 ไปสู่เมืองลำดับที่ 2 นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าบริการและสินค้าบริโภคขั้นสุดท้ายซึ่งเป็นสินค้าที่มีน้ำหนักไม่มากนัก ยานพาหนะที่ใช้ก็จะเป็ตั้งแต่รถยนต์จนถึงรถบรรทุกเล็กเท่านั้น ส่วนรถบรรทุกใหญ่จะเป็นรถเปล่าที่วิ่งกลับหลังจากขนส่งสินค้าจากเมืองลำดับที่ 2 มาสู่เมืองลำดับที่ 1 แล้ว ส่วนในเที่ยวขาเข้าจากเมืองลำดับที่ 2 รถบรรทุกเหล่านั้นจะขนส่งสินค้าที่แต่ละภาคผลิตได้ซึ่งส่วนใหญ่ต้องการการขนส่งคราวละมากๆ

เมืองลำดับที่ 1 (ศูนย์กลางมหภาค) กับเมืองลำดับที่ 3 (เมืองรอยต่อระหว่างภาค) ทั้งเที่ยวไปและเที่ยวกลับจะมีลักษณะเดียวกันกับระหว่างเมืองลำดับที่ 1 กับเมืองลำดับที่ 2 แต่ความถี่จะน้อยกว่า เนื่องจากกิจกรรมและสินค้าของเมืองในรอยต่อของภาคมีความหลากหลายน้อยกว่าเมืองศูนย์กลางของภาค(เมืองลำดับที่ 2)

เมืองลำดับที่ 2 (ศูนย์กลางมหภาค) กับเมืองลำดับที่ 3 (เมืองรอยต่อระหว่างภาค) ในเที่ยวไปสินค้าหลักก็คือ สินค้าบริการและสินค้าอุปโภคบริโภคขั้นสุดท้าย ส่วนเที่ยวกลับก็จะเป็นสินค้าจากอุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ที่ผลิตเสร็จแล้วส่งกลับมาขายเพื่อใช้ในภาค (ซึ่งไม่ใช่สินค้าที่เมืองรอยต่อผลิตได้ทั้งหมด เพราะสินค้าจากเมืองรอยต่อส่วนใหญ่จะถูกส่งเข้าไปในเมืองศูนย์กลางระดับภาคและกระจายไปยังภาคอื่นๆหรือส่งออกไปยังมหภาคอื่น) อย่างไรก็ตามถนนเส้นนี้ก็ยังมืบทบาทเป็นเส้นทางที่รวบรวมสินค้าจากเมืองลำดับรองในภาค (เมืองลำดับที่ 4) และเมืองในชนบท(เมืองลำดับที่ 5) ที่จะเข้าสู่ทั้งเมืองศูนย์กลางภาคและเมืองรอยต่อภาค ทำให้รูปแบบยานพาหนะบนถนนเส้นนี้มีตั้งแต่รถยนต์ไปจนถึงรถบรรทุกขนาดใหญ่ทั้งเที่ยวไปและเที่ยวกลับ ซึ่งคล้ายคลึงกับรูปแบบการสัญจรระหว่างเมืองลำดับที่ 2 (เมืองหลักของภาค) กับเมืองลำดับที่ 4 (เมืองลำดับรองในภาค) และระหว่างเมืองในลำดับที่ 4 (เมืองในลำดับรองในภาค) กับเมืองในลำดับที่ 5 (เมืองชนบท)

จากการประยุกต์หลักการของทฤษฎีศูนย์กลาง ในรายละเอียดทำให้พบว่าถ้าลำดับศักยภาพของเมืองและการขนส่งเมื่อการเชื่อมโยงของเมืองเป็นไปตามทฤษฎี จะก่อให้เกิดระบบการเชื่อมต่อและการผลิตที่สมบูรณ์ ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบที่เหมือนกันขึ้นในมหภาค และทฤษฎีนี้เป็นรูปแบบในอุดมคติที่รัฐบาลไทยได้พยายามทดลองมา ในการนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งจะได้วิเคราะห์ถึงรูปแบบและผลของการประยุกต์ใช้ในส่วนตอนต่อไป

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันของภาค

Williamson (1965) ได้แสดงความคิดเห็นว่า หากเกิดความเจริญในภาคหนึ่งภาคใดของประเทศแล้ว ความแตกต่างระหว่างภาคที่รวยและภาคที่จนจะมีอยู่เรื่อยไปและจะเพิ่มขึ้น ซึ่งในอุดมคติแล้วถ้าหากสถานการณ์นี้เกิดขึ้นในตลาดแข่งขันที่สมบูรณ์ ซึ่งมีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรีและไม่มีค่าขนส่ง การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตภายในประเทศ จะทำให้ความแตกต่างในรายได้ต่อบุคคล ความแตกต่างสองระดับอันเนื่องมาจากสภาพภูมิศาสตร์ หรือความแตกต่างอันเนื่องมาจากพื้นที่หมดไป แต่ในความเป็นจริงแล้วไม่ได้เป็นเช่นนั้น เนื่องจากมีความล่าช้าในการปรับตัวของปัจจัยการผลิตในตลาด และมีอุปสรรคมากเกินไปกว่าความเจริญจากภาคที่เจริญแล้วจะกระจายไปสู่พื้นที่ที่ล้าหลังอยู่จนเกินความเท่าเทียมกันได้

ดาร์นี ถวิลพิพัฒน์กุล กล่าวว่า ทฤษฎีของ Myrdal เกี่ยวกับผลการดูกลับ (Backwash effect) รวมทั้งความคิดของ Hirschman เกี่ยวกับเศรษฐกิจสองระดับ และประสบการณ์ของ Kuznets ต่างแนะว่าความแตกต่างระหว่างภาคจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เนื่องมาจากผลของความไม่เท่าเทียมกัน (Disequilibrating effect) อันได้แก่

1. การเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคที่ยากจนไปสู่ภาคที่ร่ำรวยกว่า เนื่องจากปัจจัยเรื่องเงินที่ต้องใช้ในการเคลื่อนย้าย พวกที่มีรายได้ต่ำจึงเคลื่อนย้ายได้ยาก พวกที่เคลื่อนย้ายจึงเป็นพวกที่มีโอกาส และผู้มีใจเป็นผู้ประกอบการ ผู้มีการศึกษา ผู้ที่มีทักษะและอยู่ในวัยที่มีประสิทธิภาพในการผลิต

2. การเคลื่อนย้ายของทุน ความประหยัดจากภายนอกและผลประโยชน์ที่เกิดจากการรวมตัวของการลงทุนทางการเงินในภาคที่ร่ำรวยกว่า ภาคที่เจริญและมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจดีกว่าจะมีสิ่งอำนวยความสะดวก มีการคมนาคมและการสื่อสารที่ดีกว่า และมีตลาดที่ใหญ่กว่า เมื่อถึงจุดหนึ่งอาจทำให้เงินทุนไหลจากภาคที่ล้าหลังไปสู่ภาคที่เจริญ

3. นโยบายของรัฐบาล ความต้องการของรัฐที่จะให้ได้มาซึ่งการพัฒนาประเทศ อาจทำให้มีแนวโน้มระดับความไม่เท่าเทียมกันของภาคเพิ่มขึ้น รัฐบาลอาจจัดสรรการลงทุนในภาคที่เจริญแล้วเพื่อสร้างความต้องการทุนทางสังคมให้กับภาคที่ล้าหลัง รัฐบาลอาจส่งเสริมอุตสาหกรรมในภาคที่เจริญแล้วโดยใช้นโยบายภาษีเพื่อดึงดูดให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

4. ความเชื่อมโยงกันระหว่างภาค อาจจะมีเชื่อมโยงในระดับต่ำในตอนต้นของการพัฒนาประเทศ ดังนั้นผลของการกระจายการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และตัวทวีของรายได้จะมีน้อยมาก

อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างระหว่างภาคจะไม่คงอยู่ต่อไป แต่ในระยะท้ายของการพัฒนาประเทศสิ่งเหล่านี้จะค่อยๆ หายไปโดยผลของความเท่าเทียม (Equilibrating effect)

Perroux (1955) ให้ความเห็นว่า เมื่อใดที่อุตสาหกรรมที่มีแรงจูงใจในการพัฒนาเพิ่มผลผลิตในระดับที่สูงขึ้น ย่อมจะมีผลทำให้อุตสาหกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มผลผลิตขึ้นด้วย และกรณีที่อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมที่มีแรงจูงเพิ่มผลผลิตได้มากกว่าอุตสาหกรรมที่เป็นตัวขับเคลื่อนให้พัฒนาแล้ว อุตสาหกรรมที่มีแรงจูงหรือแรงขับเคลื่อนจะจัดเป็นอุตสาหกรรมประเภทสำคัญ เขากล่าวถึงศูนย์กลางความเจริญในแง่ที่เป็นโดยรวมของอุตสาหกรรมที่กำลังขยายตัว (Propulsive Industries) จะทำให้เกิดแรงดึงเข้าสู่จุดศูนย์กลาง ลักษณะของ Growth Center ตามความคิดของ Perroux จึงมีขนาดใหญ่ เติบโตเร็ว และมีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอื่นๆ อย่างมาก แรงที่ทำให้เกิดความเจริญเติบโตที่เกิดในอุตสาหกรรมที่กำลังขยายตัว เกิดขึ้นโดยปัจจัยทางด้านผู้ประกอบการและนวัตกรรมทางเทคโนโลยี การที่ต้นทุนลดลงอันเนื่องมาจากการประหยัดจากภายนอกและการประหยัดจากขนาด และการมีอุปสงค์ต่อสินค้าที่มีความยืดหยุ่นสูงเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรายได้ ทำให้แรงที่เกิดจากความเจริญเติบโตในอุตสาหกรรมที่กำลังขยายตัวกระจายไปยังอุตสาหกรรมอื่นด้วย เนื่องจากมีการเชื่อมโยงทางด้านหลัง (Backward Linkages) ซึ่งทำให้เกิดความเจริญอื่นมากกว่าการขยายตัวจากภายในซ้ำเสียอีก

ดาร์นี ธิลพิพัฒน์กุล ได้อธิบายว่า ลักษณะของ Growth Center ตามแนวคิดของ Hirschman (1958,1964) Boudeville (1966) และ Friedmann (1973) คือ ความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจจะเกิดขึ้นเป็นจุดใหญ่ตามสภาพภูมิศาสตร์เช่นเดียวกับโครงสร้างทางอุตสาหกรรม ความเหมือนกันของอุตสาหกรรมที่กำลังขยายตัวและศูนย์กลางเมือง คือ การสร้างแรงดึงที่จะทำให้เกิดความเติบโตและการกระจายความเจริญออกไป ในขณะที่อุตสาหกรรมที่กำลังขยายตัวเชื่อมโยงกับพื้นที่ทางเศรษฐกิจ โดยผ่านความเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมทั้งด้านหน้าและด้านหลัง (Forward and Backward Linkages) เมืองก็มีความเชื่อมโยงทางพื้นที่โดยผ่านทางโครงข่ายของเมือง (Urban Network) และตามลำดับศักยภาพของเมือง การที่มีอุตสาหกรรมหลายประเภท การเกิดนวัตกรรมในเขตเมือง และการส่งสินค้าออก ถือเป็นแรงผลักดันที่ทำให้เกิดความเติบโตที่สำคัญซึ่งควรส่งผ่านหรือกระจายไปสู่ชุมชนเมืองที่มีขนาดเล็กและเขตรอบนอกที่เป็นชนบท โดยผ่านระบบโครงข่าย (Network System) ทางด้านคมนาคมขนส่ง การติดต่อสื่อสารและความเชื่อมโยงทางอุตสาหกรรม (วรวรณี, 2540)

2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับที่ตั้งของอุตสาหกรรมและการขยายตัว

แนวความคิดแบบแผนที่ตั้ง (Location Pattern)

ประพันธ์ เศรษฐนันท์ ได้อธิบายถึงแบบแผนที่ตั้งของอุตสาหกรรมว่ามีหลายรูปแบบ สามารถจัดกลุ่มได้ดังนี้

ก.แบบกระจายตัว (Dispersed Pattern) ที่ตั้งลักษณะนี้ต้องอยู่ห่างกัน (Mutual repulsion) โดยมีเหตุผลเนื่องจาก

1.ต้องใช้ทรัพยากรที่หายาก เป็นทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ หรือเป็นทรัพยากรที่เคลื่อนที่ไม่ได้ การผลิตที่ต้องใช้ทรัพยากรดังกล่าวหากมาตั้งรวมกัน ในที่แห่งเดียวกันจะทำให้ขาดแคลนทรัพยากรมากขึ้นกว่าเดิม และมีราคาสูงขึ้นมากจนการอยู่รวมเป็นไปไม่ได้

2.เป็นการผลิตที่ต้องอยู่ใกล้แหล่งตลาด และตลาดของผู้บริโภคอยู่กระจัดกระจายกันออกไป การผลิตประเภทนี้ต้องอยู่กระจัดกระจายกันตามที่ตั้งต่างๆ ที่มีประชาชนอยู่มากๆ กิจกรรมที่ต้องอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในที่ต่างๆ เช่น โรงงานน้ำตาล จะไม่ตั้งอยู่เป็นกลุ่มเพราะจะเกิดการแย่งปัจจัยการผลิต และจะทำให้ปัจจัยการผลิตมีราคาแพง อุตสาหกรรมประเภทนี้ต้องการผูกขาดแหล่งวัตถุดิบเพื่อตนเอง แบบแผนที่ตั้งอุตสาหกรรมประเภทนี้จึงต้องเป็นแบบกระจายตัว

ข.แบบกระจุกตัว (Cluster Pattern) อุตสาหกรรมที่มีแบบแผนชนิดนี้ต้องอยู่ใกล้ตลาด และแหล่งวัตถุดิบ แต่ปรากฏว่าตลาดผู้บริโภคและแหล่งวัตถุดิบมีอยู่น้อยแห่ง อุตสาหกรรมประเภทนี้จึงต้องตั้งอยู่ใกล้กัน

Nourse ได้อธิบาย การประหยัดจากการมารวมกัน (Agglomeration economies) หมายถึง การที่อุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ได้รับประโยชน์จากการรวมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภทดังนี้

1.การประหยัดค่าขนส่ง (Transfer economies) เมื่อหน่วยผลิตตั้งอยู่ใกล้กัน ที่ตั้งโรงงานมักตั้งอยู่ใกล้เส้นทางคมนาคมเพื่อความสะดวกในการขนส่งสินค้า อุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันก็มักตั้งอยู่ใกล้กันเพื่อประหยัดค่าขนส่ง

2.การประหยัดภายในอันเป็นผลจากการเพิ่มปริมาณการผลิต (Inter economies of scale to the firm) ซึ่งมีมากจนบางครั้งทำให้เกิดเมืองใหม่ขึ้นมา เพราะการจ้างแรงงานสูงมาก เมืองที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้จะตั้งในที่ๆ หน่วยผลิตสามารถให้กำไรมากที่สุด เช่น เหมืองแร่ โรงกลั่นน้ำมัน โรงงานน้ำตาล เป็นต้น อุตสาหกรรมเหล่านี้จะตั้งในบริเวณที่มีทรัพยากรที่จะนำมาใช้ในการผลิต

3. การประหยัดภายนอกในอุตสาหกรรมเดียวกัน (External economies of scale to the firm that are internal to the industry) จะเกิดขึ้นเมื่อโรงงานผลิตในอุตสาหกรรมเดียวกันรวมกันตั้งอยู่ในที่เดียวกัน W. Issard เรียกการประหยัดประเภทนี้ว่า Localisation economies หมายถึง การลดลงของต้นทุนการผลิตต่อหน่วยสินค้าภายในหน่วยผลิต เมื่ออุตสาหกรรมประเภทใดประเภทหนึ่งของหน่วยผลิตนั้นขยายตัวในที่ใดที่หนึ่ง

4. การประหยัดภายนอกในตัวเมือง (External economies of scale to an industry) คือ การที่อุตสาหกรรมหลายประเภทขยายตัวในที่ใดที่หนึ่ง และมีส่วนทำให้เส้นต้นทุนโดยเฉลี่ยของแต่ละหน่วยผลิตเลื่อนต่ำลงมาได้ การประหยัดในลักษณะนี้เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการพัฒนาภาค ดังนั้น บางครั้งเรียก Urbanisation economies ในตำราของ Issard บอกว่า ถ้ารวม Urbanisation economies กับ Localisation economies เรียกว่า Spatial juxtaposition economies ซึ่งมีความสำคัญในการวิเคราะห์ Industrial complex มาก

รูปแบบการพัฒนาย่านอุตสาหกรรม

Northam (1979) มีความสนใจในกระบวนการพัฒนาย่านอุตสาหกรรม โดยเน้นปัจจัยที่มีบทบาทต่อการกำหนดย่านอุตสาหกรรม 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับแหล่งพลังงานที่ใช้อยู่ และปัจจัยลักษณะการคมนาคมขนส่งวัตถุดิบ เชื้อเพลิง และสินค้า เขาได้แบ่งขั้นตอนการพัฒนาย่านอุตสาหกรรมเป็น 4 ขั้นตอน โดย 3 ขั้นตอนแรกเป็นการพัฒนาอย่างไม่เป็นระเบียบแบบแผน เกิดขึ้นเพื่อสนองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีเท่านั้น สำหรับขั้นตอนที่ 4 เป็นขั้นตอนการพัฒนาย่านอุตสาหกรรมที่มีการวางแผนล่วงหน้าไว้แล้ว

ขั้นที่ 1 ย่านอุตสาหกรรมบริเวณชายฝั่ง (Waterfront Districts)

เกิดขึ้นในระยะแรก ซึ่งการผลิตยังจำเป็นต้องใช้พลังงาน พลังไอน้ำ เพื่อขับเคลื่อนเครื่องจักรในโรงงาน และใช้เส้นทางคมนาคมทางน้ำที่มีค่าขนส่งถูกในการขนส่งวัตถุดิบมาสู่โรงงาน และขนส่งสินค้าไปสู่ตลาด ดังนั้นโรงงานอุตสาหกรรมสมัยแรกๆ มักรวมกลุ่มกันบริเวณเส้นทางน้ำ แม้ต่อมาจะเป็นการเปลี่ยนเป็นการใช้พลังงานจากถ่านหิน ย่านอุตสาหกรรมริมน้ำก็ยังรุ่งเรืองอยู่ เพราะถ่านหินมีน้ำหนักมากจึงเหมาะแก่การขนส่งทางน้ำ ย่านอุตสาหกรรมลักษณะนี้ยังคงปรากฏอยู่ทั่วไปในเมืองต่างๆ ของโลก

ขั้นที่ 2 ย่านอุตสาหกรรมบริเวณเส้นทางรถไฟ (Railroad Districts)

เมื่อมีการสร้างเส้นทางรถไฟในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมและรูปแบบการใช้ที่ดินในเมือง เนื่องจากเส้นทางรถไฟมักตัดเข้าไปเชื่อมกับย่านธุรกิจอุตสาหกรรมบริเวณท่าเรือ เป็นเส้นทางที่ใช้ขนส่งวัตถุดิบและเชื้อเพลิงให้แก่ย่านอุตสาหกรรมและ

ขนส่งสินค้าสู่ตลาด เส้นทางรถไฟยังเป็นตัวดึงกิจกรรมอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นใหม่จากย่านชายฝั่งให้มาตั้งอยู่บริเวณสองข้างทางรถไฟอีกด้วย ทั้งนี้เพราะเมื่ออุตสาหกรรมขยายตัวมากขึ้นอุตสาหกรรมเดิมที่เคยอยู่ในพื้นที่ย่านริมฝั่งริมน้ำ และบริเวณท่าเรือก็ลดน้อยลง และทำให้เกิดการพัฒนาย่านอุตสาหกรรมในลักษณะ Ribbon จึงเกิดขึ้นสองข้างทางรถไฟ

ขั้นที่ 3 ย่านอุตสาหกรรมบริเวณทางถนน (Highway Districts)

ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่งเป็นระบบถนนและการใช้รถบรรทุกมากขึ้น มีผลให้การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมมีความยืดหยุ่นมากขึ้น บริเวณสี่แยกที่เส้นทางถนนตัดกัน โรงงานอุตสาหกรรมมักนิยมตั้งอยู่และมีโกดังสินค้าเกิดขึ้นด้วย ในสมัยนี้มีการใช้พลังงานไฟฟ้าแทนพลังงานถ่านหิน จึงไม่มีความจำเป็นต้องมีการขนส่งเชื้อเพลิงไปสู่โรงงานอีกต่อไป ลักษณะโรงงานที่เคยเป็นอาคารหลายชั้นเพื่อประหยัดเนื้อที่ถูกรแทนที่ด้วยลักษณะอาคารชั้นเดียวที่แผ่กระจายไปบนเนื้อที่ที่กว้างขวาง ดังนั้นโรงงานในสมัยนี้จึงนิยมตั้งอยู่บริเวณชานเมืองซึ่งที่ดินยังมีราคาถูก ในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา มีระบบทางหลวงที่ดี คนงานสามารถเดินทางได้สะดวกและรวดเร็ว ดังนั้นการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมไปสู่ชานเมืองจึงปรากฏตัวอย่างทั่วไป

ขั้นที่ 4 ย่านอุตสาหกรรมที่มีการวางแผน (Planning Industrial Districts)

เกิดขึ้น เนื่องจากการเลือกที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมที่ผ่านมาเป็นการตัดสินใจของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลมักคำนึงถึงประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้ง โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นที่อยู่ข้างเคียง ดังนั้นในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 จึงได้มีผู้ริเริ่มความคิดในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม (Industrial Estates) ขึ้นในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา เพื่อวางแผนการใช้ที่ดิน จัดบริการด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการให้แก่กลุ่มอุตสาหกรรมที่จัดตั้งขึ้นในบริเวณเดียวกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน ทั้งในด้านกิจกรรมอุตสาหกรรม และแก่ชุมชนที่อยู่อาศัยโดยรอบด้วย ความคิดในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลของประเทศต่างๆ เป็นอันมาก ในบางประเทศรัฐบาลเป็นผู้ริเริ่มให้มีขึ้น และในบางประเทศเอกชนเป็นผู้จัด

การจัดแบ่งย่านอุตสาหกรรม

Northam ยังได้จัดแบ่งย่านอุตสาหกรรมออกเป็น 3 เขต (Zone)

เขตที่ 1 ย่านอุตสาหกรรมชั้นใน (Central Zone) อุตสาหกรรมที่ตั้งในเขตนี้อยู่เกาะกลุ่มกันในบริเวณแคบๆ ในย่านธุรกิจใจกลางเมือง ส่วนใหญ่ใช้เนื้อที่ต่อคนงานน้อยแต่ผลผลิตต่อคนงานสูง วัตถุดิบที่ใช้และสินค้าที่ผลิตได้มีขนาดไม่ใหญ่โต อุตสาหกรรมในบริเวณนี้จำเป็นต้องสัมพันธ์กับผู้คนและธุรกิจที่อยู่ในพื้นที่ย่านนี้ ทั้งการให้บริการและการอาศัยบริการ ประเภทอุตสาหกรรมที่พบมากในย่านนี้ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับเครื่องดื่มน้ำ เสื้อผ้า โรงพิมพ์ การสร้างเครื่องมือต่างๆ เป็นต้น

เขตที่ 2 ย่านอุตสาหกรรมชั้นกลาง (Intermediate Zone) เป็นย่านที่อยู่ถัดออกมาจากย่านชั้นใน ย่านนี้มีอุตสาหกรรมอยู่หลายประเภทจับกลุ่มกระจุกกระจายกันออกไป มีพื้นที่มากกว่า ราคาถูกกว่า ความแออัดน้อยกว่า มีระบบขนส่งทางรถไฟ และรถยนต์ที่สะดวกและมีจำนวนเพียงพอ และอยู่ใกล้ย่านที่พักอาศัยของคนงานมากกว่าย่านชั้นใน ดังนั้นอุตสาหกรรมบริเวณนี้จึงมีขนาดใหญ่กว่า และมีพื้นที่มากกว่าอุตสาหกรรมย่านชั้นใน นอกจากนี้มีนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มาตั้งอยู่ กระจุกกระจาย ประเภทอุตสาหกรรมที่พบในย่านนี้เป็นประเภทเดียวกับย่านชั้นในต่างที่ขนาดของกิจการ นอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมเกี่ยวกับเครื่องจักร โลหะ ของใช้ในบ้าน และอุปกรณ์ไฟฟ้า เป็นต้น

เขตที่ 3 ย่านอุตสาหกรรมชั้นนอก (Outer Zone) บริเวณนี้มักมีนิคมอุตสาหกรรมตั้งอยู่กระจาย และมีความใหญ่กว่านิคมอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ย่านชั้นกลาง อุตสาหกรรมประเภทเดียวกันมักอยู่ด้วยกัน เช่น อาจพบย่านโรงงานกระดาษ ย่านอุตสาหกรรมผลิตเหล็กกล้า ย่านอุตสาหกรรมกลั่นน้ำมัน เป็นต้น โรงงานที่ตั้งอยู่ในย่านนี้ส่วนใหญ่ถูกส่งออกสู่ตลาดโลก ตลาดระดับภูมิภาค มากกว่าสู่ตลาดท้องถิ่น นอกจากนี้ในย่านชั้นนอกมีโกดังสินค้าขนาดใหญ่ของโรงงานตั้งอยู่เป็นจำนวนมากด้วย

แนวโน้มการขยายตัวของย่านอุตสาหกรรม

ปัจจุบันย่านอุตสาหกรรมต่างๆ ในโลก มีแนวโน้มไปสู่ 2 ลักษณะ คือ จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม และการย้ายออกสู่ชานเมือง (Suburbanisation of Industries)

ก.การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรมเป็นเขตพื้นที่ซึ่งได้รับการจัดสรรไว้เพื่อการผลิตด้านอุตสาหกรรม โดยให้โรงงานมารวมตัวอยู่ในบริเวณเดียวกันอย่างเป็นสัดส่วน โดยมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และระบบสาธารณูปโภค อาทิ ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ เทเล็กซ์ ไปรษณีย์ โทรเลข โรงกักน้ำเสีย การป้องกันอัคคีภัย การรักษาความปลอดภัย การขนส่งสินค้า คลังสินค้า สถานพยาบาล ศูนย์การค้า และที่พักอาศัย เป็นต้น เพื่อให้บริการแก่ผู้ลงทุนประกอบอุตสาหกรรมสามารถซื้อ เช่าซื้อ และเช่าที่ดินในนิคมอุตสาหกรรม ในราคาที่เหมาะสมเพื่อปลูกสร้างโรงงานผลิตสินค้าภายในประเทศและเพื่อส่งออกต่างประเทศ การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมทำให้รัฐบาลสามารถส่งเสริมการลงทุนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามลักษณะผังเมือง ในด้านผู้ลงทุนก่อให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายในการลงทุน การขออนุญาตตั้งโรงงานทำได้รวดเร็ว ที่ตั้งโรงงานไม่ขัดต่อกฎหมายผังเมือง มีโอกาสใช้ผลผลิตจากโรงงานอื่นที่อยู่ในบริเวณเดียวกันเป็นวัตถุดิบ และขายสินค้าของตนให้กับโรงงานใกล้เคียงได้ นอกจากนี้นิคมอุตสาหกรรมยังเป็นแหล่งงานของแรงงานจำนวนมาก โดยจะได้รับค่าจ้างและสวัสดิการตามกฎหมายแรงงาน ได้รับบริการจัดหาที่พักอาศัย ตลาด สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น อย่างไรก็ตามในนิคมอุตสาหกรรม เป็นการลดปัญหาในการเดินทางไปสู่แหล่งงาน และลดปัญหาความแออัดของชุมชนด้วย

ข. การย้ายอุตสาหกรรมสู่ชานเมือง สำหรับเหตุผลที่โรงงานทั้งใหม่และเก่าตัดสินใจตั้งโรงงานบริเวณชานเมือง เนื่องจากบริเวณชานเมืองมีพื้นที่กว้างขวาง และราคาถูก ประกอบกับระบบการคมนาคมขนส่งที่ได้รับการพัฒนาให้สามารถเดินทางได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น การที่อุตสาหกรรมมีแนวโน้มย้ายที่ตั้งมาอยู่ชานเมืองมากขึ้น ก่อให้เกิดผลตามมา ดังนี้

1. การบริการด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ บริเวณในเมืองทรุดโทรมลง เนื่องจากขาดรายได้จากภาษีอากรที่เคยได้รับจากโรงงานอุตสาหกรรม

2. คนงานที่มีที่พักอาศัยในเมืองมีปัญหาในการเดินทางไปยังโรงงาน เพราะต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการเดินทางมากขึ้น ดังนั้นโรงงานทั้งหลายจึงมักย้ายที่ตั้งโรงงานไปในทิศทางเดียวกับที่ตั้งเดิมของโรงงาน ตามแนวเส้นทางคมนาคมที่สามารถเชื่อมต่อกับเมือง เพื่อความสะดวกในการเดินทางของคนงาน และทางโรงงานอาจต้องจัดบริการพาหนะรับส่งคนงาน

3. เกิดปัญหาเพิ่มการว่างงานในเมือง และการขาดแคลนแรงงานบริเวณชานเมือง ปัญหาดังกล่าวมีผลกระทบต่อแรงงานไร้ฝีมือ กึ่งฝีมือ และผู้มีรายได้น้อยมากที่สุด

แนวความคิดเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันของภาค และแนวความคิดเกี่ยวกับที่ตั้งของอุตสาหกรรมและการขยายตัว แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแรงงานอุตสาหกรรมและรูปแบบการเคลื่อนย้ายแรงงาน สามารถนำมาใช้ประกอบการศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาภาคและการพัฒนาอุตสาหกรรมและการพัฒนาแรงงาน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการศึกษาแรงงานและที่อยู่อาศัยของแรงงานภาคอุตสาหกรรม (วรรณี, 2540)

2.5 วิวัฒนาการและรูปแบบอุตสาหกรรมในประเทศไทย

อุตสาหกรรมในประเทศไทยเกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยเริ่มที่อุตสาหกรรมพื้นบ้านหรืออุตสาหกรรมภายในครัวเรือนที่เกี่ยวข้องโดยตรง กับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่มีอยู่ในท้องถิ่น อุตสาหกรรมเริ่มมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศเมื่อประมาณ พ.ศ. 2500 โดยอุตสาหกรรมหลักก็คืออุตสาหกรรมสิ่งทอเพื่อการส่งออก ต่อมาในปี พ.ศ. 2509 ได้มีการก่อตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อทำหน้าที่บริหารงานส่งเสริมการลงทุน ทำให้อุตสาหกรรมมีระบบและแนวทางที่ถูกต้อง สามารถแข่งได้ในระดับโลก และในปี พ.ศ. 2534 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้วางแผนเพื่อให้อุตสาหกรรมเป็นแกนนำในการพัฒนาประเทศ โดยแบ่งเขตการให้สิทธิและประโยชน์ด้านภาษีอากร ออกเป็น 3 เขต เพื่อเป็นการจูงใจให้นักลงทุนไปลงทุนในเขตส่งเสริมการลงทุน (เขต 3) มากที่สุด โดยกำหนดให้พื้นที่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง และห้องที่จังหวัด

แผนที่ 2.1 แสดงเขตพื้นที่ส่งเสริมการลงทุน (BOI)

- สัญลักษณ์
- เขตที่ 1
 - เขตที่ 2
 - เขตที่ 3

NOT TO SCALE

รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของอุตสาหกรรมในพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมหนาแน่น
กรณีศึกษา: พื้นที่เชื่อมต่อระหว่างภาคมหานคร ภาคกลางตอนบน ภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 4 จังหวัด

ต่าง ๆ ทุกจังหวัดเป็นเขตส่งเสริมการลงทุน ยกเว้นกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ราชบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา สระบุรี สมุทรสงคราม ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และนครนายก หลักเกณฑ์การให้สิทธิและประโยชน์ด้านภาษีอากร มีดังนี้

เขต 1 โครงการที่ประกอบการหรือจัดตั้งโรงงานในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร สมุทรปราการ และนครปฐม)

1. ให้ได้รับการลดหย่อนอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรกึ่งหนึ่งเฉพาะรายการที่ไม่อยู่ในประกาศกระทรวงการคลัง ที่ศก. 13/2533 ลงวันที่ 18 กันยายน 2533 เว้นแต่เครื่องจักรที่มีอากรขาเข้าต่ำกว่าร้อยละ 10 จะไม่ได้รับการลดหย่อน สำหรับโครงการต่อไปนี้

- ส่งออกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของมูลค่ายอดขาย หรือ
- ตั้งแหล่งประกอบการในนิคมอุตสาหกรรม หรือในเขตอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการ

2. ให้ได้การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 3 ปี สำหรับโครงการส่งออกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของมูลค่ายอดขาย และตั้งแหล่งประกอบการในนิคมอุตสาหกรรม หรือในเขตอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการ

3. ให้ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับวัตถุดิบ หรือวัสดุจำเป็นสำหรับการผลิตเพื่อการส่งออกเป็นเวลา 1 ปี สำหรับโครงการที่ส่งออกไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของมูลค่ายอดขาย

เขต 2 โครงการที่ประกอบการ หรือตั้งโรงงานในจังหวัด ราชบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา สระบุรี สมุทรสงคราม ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และนครนายก

1. ให้ได้รับการลดหย่อนอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรกึ่งหนึ่งเฉพาะรายการที่ไม่อยู่ในประกาศกระทรวงการคลัง ที่ศก. 13/2533 ลงวันที่ 18 กันยายน 2533 เว้นแต่เครื่องจักรที่มีอากรขาเข้าต่ำกว่าร้อยละ 10 จะไม่ได้รับการลดหย่อน

2. ให้ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 3 ปี และเพิ่มขึ้นอีก 7 ปี หากตั้งแหล่งประกอบการในนิคมอุตสาหกรรม หรือในเขตอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการ

3. ให้ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับวัตถุดิบ หรือวัสดุจำเป็นสำหรับการผลิตเพื่อการส่งออกเป็นเวลา 1 ปี สำหรับโครงการที่ส่งออกไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของมูลค่ายอดขาย

เขต 3 โครงการที่ประกอบการ หรือตั้งโรงงานในเขตส่งเสริมการลงทุน (60 จังหวัดรวมนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง)

1. ให้ได้รับการยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักร
2. ให้ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 8 ปี

3. ให้ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าร้อยละ 75 ของอัตราปกติ สำหรับวัตถุดิบหรือวัสดุจำเป็นที่นำเข้ามาผลิตเพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักร เป็นระยะเวลา 5 ปี โดยคณะกรรมการจะอนุมัติให้คราวละ 1 ปี แต่วัตถุดิบหรือวัสดุจำเป็นนั้นต้องไม่เป็นของที่ผลิต หรือมีกำเนิดในราชอาณาจักรซึ่งมีคุณภาพใกล้เคียงกันกับชนิดที่จะนำเข้ามาในราชอาณาจักร และมีปริมาณเพียงพอที่จะจัดหามาใช้ได้ ทั้งนี้ไม่รวมถึงโครงการที่ประกอบการ หรือตั้งโรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง

4. ให้ได้รับอากรขาเข้าสำหรับวัตถุดิบ หรือวัสดุจำเป็น 5 ปีสำหรับโครงการที่ส่งออกไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของมูลค่ายอดขาย

5. ให้ได้รับสิทธิและประโยชน์พิเศษตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520 ดังนี้

- ลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ 50 ของอัตราปกติเป็นเวลา 5 ปี นับจากวันที่พ้นกำหนดระยะเวลาการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล
- อนุญาตให้หักค่าขนส่ง ค่าไฟฟ้า และค่าประปา เป็น 2 เท่า เป็นเวลา 10 ปี นับแต่วันที่เริ่มมีรายได้
- อนุญาตให้หักค่าติดตั้ง หรือก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก จากกำไรสุทธิ ร้อยละ 25 ของเงินที่ลงทุน

สำหรับโครงการที่ได้รับการส่งเสริมในกิจการต่อไปนี้ คือ กิจการระบบขนส่งพื้นฐาน กิจการสาธารณูปโภค กิจการที่เกี่ยวข้องกับการรักษา และหรือฟื้นฟูสภาพแวดล้อม กิจการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาเทคโนโลยี กิจการอุตสาหกรรมพื้นฐาน กิจการเหล่านี้จะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 8 ปี ไม่ว่าจะตั้งแหล่งประกอบการในเขตใด จะได้รับการลดหย่อนอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรกึ่งหนึ่ง (เฉพาะรายการที่ไม่อยู่ในประกาศกระทรวงการคลังที่ ศก. 13/2533 ลงวันที่ 18 กันยายน 2533 เว้นแต่รายการเครื่องจักรที่มีอากรขาเข้าต่ำกว่าร้อยละ 10 จะไม่ได้รับการลดหย่อน) กรณีตั้งอยู่ในเขต 1 และ 2 และยกเว้นขาเข้าเครื่องจักร กรณีตั้งอยู่ในเขต 3

พัฒนาการทางด้านอุตสาหกรรมของไทยได้รับอิทธิพลจากทั้งภายในและภายนอกประเทศ ในระดับโลกพบว่า ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมีบทบาทในการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทย สูงที่สุด ทั้งทางด้านการเข้ามาลงทุนและการเป็นตลาดส่งออก ในช่วงระหว่าง พ.ศ.2503 - 2535 นักลงทุนจากประเทศญี่ปุ่นได้ลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมในประเทศไทยถึงร้อยละ 44 ของการลงทุนทั้งหมด รองลงมา คือ ฮองกง ร้อยละ 12.4 และได้หวัน ร้อยละ 9.7 (ข้อมูลจาก Alpha Research, 1994a, 141) และในด้านการส่งออกตลาดเอเชียแปซิฟิกรองรับสินค้าประมาณครึ่งหนึ่งของ

สินค้าทั้งหมดที่ประเทศไทยส่งออก เห็นได้ว่าประเทศไทยได้ประโยชน์จากปรากฏการณ์แบ่งงานกันทำ (Division of Labor) ซึ่งทำให้เกิดอุตสาหกรรมที่ใช้เงินลงทุนจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก

รัฐบาลได้ให้การสนับสนุนการลงทุนทางอุตสาหกรรมจากต่างประเทศเป็นอย่างมาก โดยใช้ นโยบายในการสนับสนุนทางการลงทุน เช่น แผนของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ให้สิทธิ พิเศษทางด้านภาษีอากรและการสนับสนุนทางการเงิน และให้การลงทุนด้านสาธารณูปโภคและ สาธารณูปการ และยังมีมีการตั้งจุดทางอุตสาหกรรมประจำในสถานทูตไทยในหลายประเทศ เพื่อให้ ข้อมูลและความช่วยเหลือแก่นักลงทุนต่างประเทศที่ต้องการจะมาลงทุนในประเทศไทย แต่ในความเป็น แล้วนักลงทุนจากต่างประเทศส่วนใหญ่ไม่ได้ติดต่อผ่านรัฐบาล แต่มาลงทุนในประเทศไทยเพราะ รู้จักกับนักลงทุนไทยอยู่แล้ว ดังนั้นการเลือกที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมจึงไม่ได้เป็นไปตามกลไกของ ตลาดอย่างเต็มที่แต่มีปัจจัยในเรื่องความคุ้นเคยระหว่างกันเข้ามามีอิทธิพลด้วย

ในยุคเริ่มต้นของการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศไทย โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ตั้งอยู่ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แต่เมื่อประมาณ 20 ปี ที่ผ่านมากกรุงเทพมหานครและปริมณฑลได้ พัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้การใช้ที่ดิน ประเภทอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจน้อยกว่าพาณิชย์กรรมไม่เหมาะสมในเรื่องสภาพ แวดล้อม และไม่คุ้มค่าพอที่จะตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอีกต่อไป นักลงทุนต่างประเทศ จึงต้องหาที่อื่นที่เหมาะสมกับอุตสาหกรรม ซึ่งพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายสำคัญคือรอบนอกของปริมณฑล ทางด้านทิศเหนือและตะวันออกเฉียงใต้ อันได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง พระนครศรีอยุธยา สระบุรี และราชบุรี ซึ่งอยู่ในรัศมีที่สามารถมาใช้บริการในกรุงเทพมหานครได้อย่างสะดวก มีเส้นทางคมนาคม ขนส่งที่ดี และสามารถเชื่อมโยงได้กับท่าเรือนานาชาติทั้งสองแห่งของประเทศ แต่อุตสาหกรรมเหล่านั้นไม่ได้มีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานที่แน่นอน โดยมากจะอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมหรือสวนอุตสาหกรรม ต่างๆ ที่มีกจะตั้งอยู่บนเส้นทางคมนาคมสายหลักที่ออกไปเป็นรัศมีจากกรุงเทพมหานคร การเลือกที่ตั้ง จึงเป็นไปอย่างไม่มีหลักการเพียงความพอใจของเจ้าของกิจการเป็นหลัก เพียงแค่ต้องการที่ใดก็ได้ที่ สามารถมาใช้ทำเรือและท่าอากาศยานในกรุงเทพมหานคร และเป็นพื้นที่พัฒนาพิเศษชายฝั่งทะเล ตะวันออกได้สะดวกเท่านั้น อีกทั้งแรงงานในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีค่าจ้างสูงเนื่องจาก ค่าครองชีพในเมืองมีราคาแพง พื้นที่รอบนอกปริมณฑลจึงมีศักยภาพสำหรับอุตสาหกรรมเพื่อส่งออก มากที่สุด เพราะอยู่ในระยะที่เดินทางเข้ามาสู่จุดนำเข้าและส่งออกได้สะดวก มีราคาที่ดินและค่า ดำเนินการในราคาถูก อีกทั้งยังมีบริการพื้นฐานที่สนองความต้องการของโรงงานอุตสาหกรรมได้

ลักษณะของแรงงานอุตสาหกรรมในประเทศไทยเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งทำให้ โรงงานอุตสาหกรรมเลือกที่จะตั้งอยู่รอบนอกปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร เพราะแรงงานเหล่านั้น

เป็นกลุ่มคนที่อพยพมาจากภาคอื่นๆ เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมโดยหาที่พักใกล้โรงงาน ซึ่งแรงงานเหล่านี้มีอัตราค่าจ้างสูงมากจะทำงานอยู่ที่ใดที่หนึ่งในระยะสั้นเท่านั้น การย้ายงานจะย้ายตามค่าจ้างและตามกลุ่มเพื่อน ซึ่งตามทฤษฎีแล้วโรงงานควรจะตั้งอยู่ในบริเวณที่มีกลุ่มแรงงานขนาดใหญ่ พื้นที่รอบนอกปริมณฑลของกรุงเทพมหานครจึงเป็นแหล่งที่เหมาะสมสำหรับโรงงานอุตสาหกรรม เนื่องจากประชาชนจากต่างจังหวัดเข้าจะอพยพเข้ามาหางานทำเป็นจำนวนมาก

จากผลของแผนของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่รัฐบาลประกาศออกมา คือ การที่มีโรงงานอุตสาหกรรมใหม่เกิดขึ้นในเขต 3 เป็นจำนวนมากแต่โรงงานเหล่านั้นเกิดขึ้นที่นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบังและระยองเป็นหลัก แต่ในส่วนอื่นๆ ของประเทศที่อยู่ในเขต 3 ไม่ได้เกิดการพัฒนากิจการอุตสาหกรรมขึ้นอย่างทีนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคได้กำหนดไว้

2.6 วิธีดำเนินงานวิจัย

สมมุติฐานของงานวิจัยฉบับนี้ คือ นโยบายกระจายอุตสาหกรรม(พ.ศ.2534)ของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้ก่อให้เกิดการกระจุกตัวของโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก (อันได้แก่ อุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์ และอุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์) ในพื้นที่ศึกษาอันเป็นรอยต่อระหว่างเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมและเนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิเคราะห์พื้นที่ที่มีลักษณะพื้นฐานแตกต่างกัน และลักษณะพื้นฐานเหล่านั้นล้วนแต่เป็นปัจจัยที่สำคัญในการเลือกที่ตั้งอุตสาหกรรม เช่น ระยะทางจากกรุงเทพมหานคร ราคาที่ดิน การอยู่ในเขตส่งเสริมการลงทุนที่แตกต่างกัน โครงข่ายเส้นทางคมนาคมขนส่ง เป็นต้น ด้วยลักษณะข้อมูลดังกล่าวจึงเลือกเอาวิธีวิจัยแบบบรรยาย โดยการเรียบเรียงและวิเคราะห์ข้อมูลด้านอุตสาหกรรมเข้ากับลักษณะของพื้นที่ออกมาเป็นลักษณะและสาเหตุของรูปแบบอุตสาหกรรมในพื้นที่

เนื่องจากแผนของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กำหนดแนวทางในการส่งเสริมอุตสาหกรรมออกเป็น 3 เขต เริ่มในปี พ.ศ 2536 การวิเคราะห์ข้อมูลจึงต้องแยกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงก่อนและช่วงหลังการดำเนินงานของแผนดังกล่าว แล้วนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกันเพื่อแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากแผนของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับรูปแบบของเมืองอุตสาหกรรมตามทฤษฎี และหาเหตุผลของความเหมือนกันหรือต่างกันของรูปแบบอุตสาหกรรมในพื้นที่ศึกษากับรูปแบบเมืองอุตสาหกรรมตามทฤษฎี เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมและแผนพัฒนาประเทศต่อไป

บทที่ 3

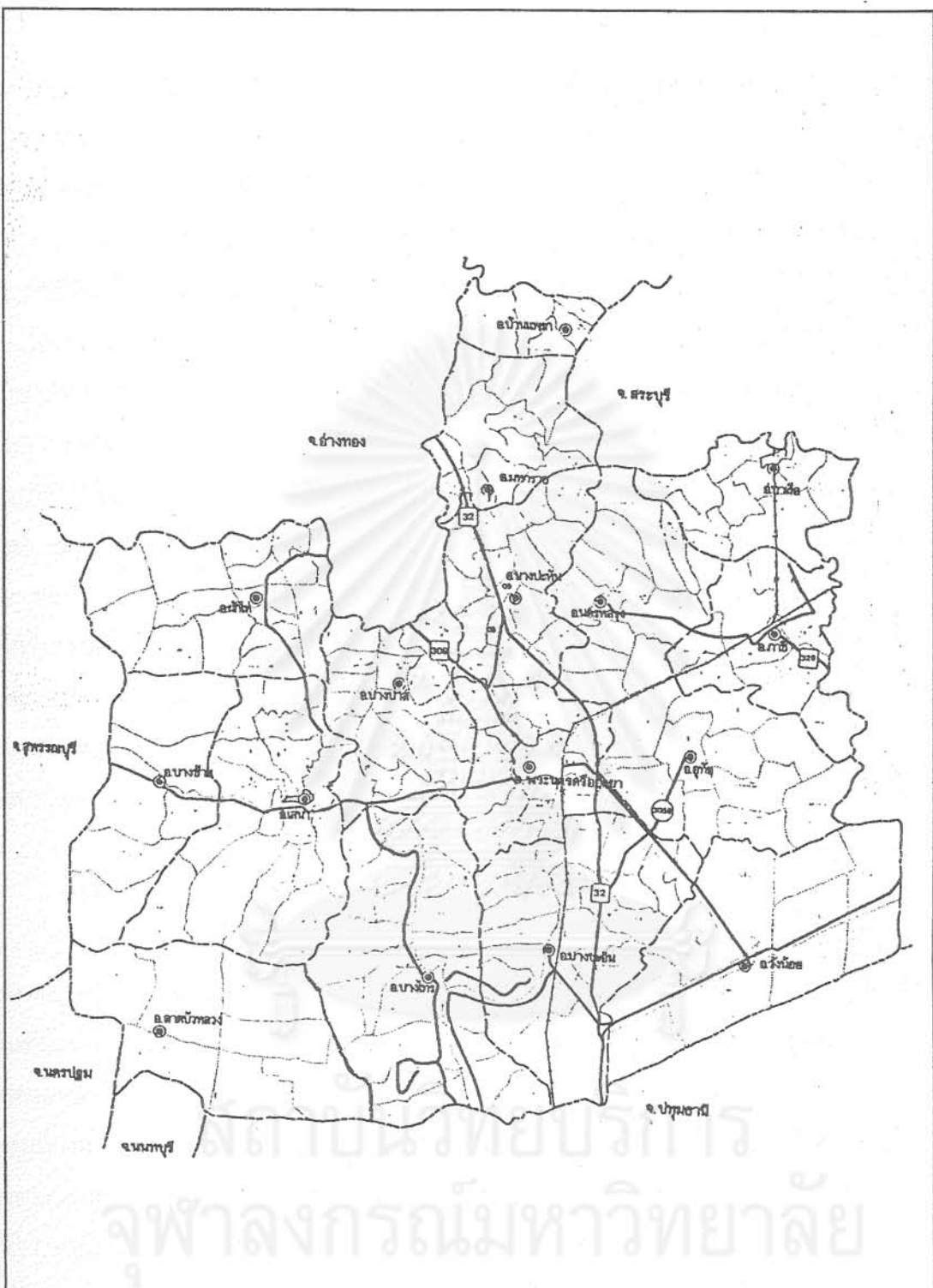
ลักษณะของพื้นที่ศึกษา

การพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่รอยต่อของภาคมหานคร ภาคกลางตอนบน ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นบริเวณที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมหนาแน่น ส่งผลโดยตรงต่อการขยายตัวของการพัฒนาและการตั้งถิ่นฐานของอุตสาหกรรมในพื้นที่ตะเข็บทั้ง 4 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสระบุรี จังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดปทุมธานี ทั้งนี้ในการศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐานของอุตสาหกรรมในพื้นที่ตะเข็บ ระหว่างพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมหนาแน่นในเมืองต้น จะต้องเข้าใจถึงลักษณะเด่นและสภาพทั่วไปของแต่ละพื้นที่ตะเข็บทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะสอดคล้องโดยตรงต่อสภาพการพัฒนาของพื้นที่ โดยในการศึกษาจะมุ่งเน้นความสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีในระดับจังหวัดและในระดับอนุภาคของแต่ละพื้นที่ตะเข็บ เพื่อให้สามารถมองเห็นภาพรวมของระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ และเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการวิเคราะห์โครงสร้างอุตสาหกรรมในระดับต่อไป

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ลักษณะทางกายภาพ

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่พื้นที่ลุ่มภาคกลางของประเทศ ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศเหนือตามระยะทางรถยนต์ถนนสายเอเชียประมาณ 75 กิโลเมตร ทางเรือประมาณ 137 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 2,547.62 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,597,900 ไร่ มีอาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดอ่างทองและลพบุรี ทิศตะวันออกติดต่อกับสระบุรี ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดสุพรรณบุรี ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดนครปฐม ปทุมธานีและนนทบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 16 อำเภอ คือ อำเภอพระนครศรีอยุธยา เสนา ท่าเรือ ผักไห่ บางปะอิน วังน้อย ลาดบัวหลวง ภาชี อุทัย บางบาล บางปะหัน บางซ้าย มหาสารคาม บางไทร บ้านแพรง นครหลวง แบ่งเป็น 209 ตำบล 1,499 หมู่บ้าน การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นแบ่งเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 4 แห่ง สุขาภิบาล 24 แห่ง (ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นเทศบาล) องค์การบริหารส่วนตำบล 129 แห่ง การเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ราบลุ่ม ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญจึงประกอบด้วย ดินเหนียว ดินทราย และทราย โดยแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ประกอบด้วย แม่น้ำหลัก 4 สาย

แผนที่ 3.1 เขตการปกครองรายอำเภอและเส้นทางคมนาคมหลักจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สัญลักษณ์

- - - - - เส้นแบ่งเขตอำเภอ
- เส้นทางคมนาคมหลัก

NOT TO SCALE

รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของอุตสาหกรรมในพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมหนาแน่น
 กรณีศึกษา: พื้นที่เชื่อมต่อระหว่างภาคมหานคร ภาคกลางตอนบน ภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 4 จังหวัด

คือ แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำน้อย แม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำลพบุรี ส่วนแหล่งน้ำชลประทานของจังหวัดรวม 13 โครงการ รวมกับโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก 196 แห่ง ส่งผลให้จังหวัดมีศักยภาพสูงในการใช้น้ำทำการเกษตรและการใช้น้ำในโรงงานอุตสาหกรรม

การศึกษาการใช้ที่ดินของจังหวัดอยุธยาในภาพรวม จากกรมพัฒนาที่ดินปี พ.ศ. 2533 พบว่ามีการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรถึงร้อยละ 93.87 ของพื้นที่ทั้งหมด ในขณะที่การใช้ที่ดินในเขตชุมชนมีเพียงร้อยละ 6.13 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยเขตชุมชนหนาแน่นจะกระจุกตัวอยู่ในเขตอ.พระนครศรีอยุธยา และกระจายตัวตามเส้นทางคมนาคมสายหลัก เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในช่วงปี พ.ศ. 2528 - 2536 พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรลดลงเฉลี่ยร้อยละ 1.89 ต่อปี ในขณะที่พื้นที่อื่น ๆ มีการเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 8.04 ต่อปี โดยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนในช่วง 4 ปีแรก และลดลงอย่างเห็นได้ชัดช่วง 4 ปีหลัง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงร้อยละการเพิ่มขึ้นของพื้นที่อื่น ๆ จากร้อยละ 46.59 ในช่วงปี พ.ศ. 2528-2532 เหลือเพียงร้อยละ 14.02 ในปี พ.ศ. 2532-2536 ทั้งนี้แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจะมีแนวโน้มลดลงอย่างช้าๆ ในอนาคต แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการเปลี่ยนแปลงยังคงเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยแสดงให้เห็นถึงการลดลงของพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรซึ่งแปรผันโดยตรงต่อการเพิ่มขึ้นของพื้นที่อื่น ๆ ได้แก่ พื้นที่ชุมชน การค้าการบริการ และอุตสาหกรรม

การพิจารณาระดับพัฒนาอุตสาหกรรมจากสภาพเศรษฐกิจ

พระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดที่มีสภาพเศรษฐกิจอยู่ในลำดับต้นๆของภาค โดยมีมูลค่าการผลิต 44,762,890,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.9 เมื่อเทียบกับภาค และมีการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมช่วง 5 ปี (พ.ศ.2533 - 2538) โดยเฉลี่ยร้อยละ 21.07 ซึ่งมากกว่าอัตราการขยายตัวของภาคกลางตอนบนกว่าเท่าตัว ส่งผลให้รายได้ต่อหัวมีค่ามากกว่ารายได้ต่อหัวเฉลี่ยของภาคถึง 1.3 เท่า โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดขึ้นอยู่กับการผลิตในภาคหัตถกรรมเป็นหลัก โดยมีอุตสาหกรรมเป็นสาขาการผลิตนำ มีมูลค่าการผลิตสูงถึง 26,921,885,000 บาท มีอัตราการขยายตัวสูงสุดถึงร้อยละ 40.71 ต่อปี ถือเป็นสาขาการผลิตที่มีการขยายตัวสูงสุดเมื่อเทียบกับการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด มีส่วนแบ่งตลาดถึงร้อยละ 60.14 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด และเมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าการผลิตสาขาอุตสาหกรรมในระดับภาค พบว่าอุตสาหกรรมของพระนครศรีอยุธยามีสัดส่วนถึงร้อยละ 45.02 ดังนั้นภาวะการขยายตัวของอุตสาหกรรมนอกจากจะมีความสำคัญในระดับจังหวัดแล้ว ยังมีอิทธิพลต่อการเพิ่มขึ้นของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมระดับภาคซึ่งมีอุตสาหกรรมเป็นโครงสร้างหลักเช่นเดียวกัน ส่วนสาขาการผลิตที่มีความสำคัญรองลงมา ได้แก่ การคมนาคมขนส่ง ธนาคาร ประกันภัย

และอสังหาริมทรัพย์ ในขณะที่การผลิตในสาขาเกษตรกรรมซึ่งเคยเป็นสาขาการผลิตหลักในอดีตกลับมีอัตราการขยายตัวต่ำที่สุด และมีแนวโน้มลดลงของการเพิ่มขึ้นในอนาคต

ในการวิเคราะห์การเติบโตทางเศรษฐกิจและฐานเศรษฐกิจ โดยใช้ Shift-Share Analysis และ Location Quotient Method เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ พบว่า จากการพิจารณาในช่วงปี พ.ศ. 2533-2538 จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีการกระจุกตัวของสาขาการผลิตที่เติบโตเร็วหรือมีกำลังการขยายตัวในระดับภาคส่วนใหญ่อยู่ในภาคทฤษฎี โดยมีอุตสาหกรรมเป็นสาขาการผลิตที่โดดเด่นที่สุด และเป็นสาขาการผลิตที่มีความสามารถในการแข่งขันสูงสุด ส่งผลให้เป็นสาขาการผลิตที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงสุด(Winner) ส่วนสาขาที่ลดการขยายตัวในระดับภาคแต่มีความสามารถในการแข่งขันระดับจังหวัดสูง (Mix Winner) ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มมัตถิยภูมิ ในขณะที่สาขาการผลิตในกลุ่มปฐมภูมิ โดยเฉพาะเกษตรกรรมมีศักยภาพในการพัฒนาต่ำสุด เนื่องจากมีการขยายตัวระดับภาคและการแข่งขันระดับจังหวัดลดลงอย่างมาก และในการวิเคราะห์ Location Quotient Method แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงความเชี่ยวชาญของสาขาการผลิต พบว่า จังหวัดอยุธยาเป็นสาขาการผลิตฐาน (Basic Sector)ในปี พ.ศ. 2533 มากกว่าปี พ.ศ. 2538 แสดงว่าในปี พ.ศ. 2533 มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นในหลากหลายสาขา ในขณะที่เมื่อถึง พ.ศ. 2538 เศรษฐกิจพัฒนามากแล้ว โดยมีการเปลี่ยนแปลงฐานเศรษฐกิจจากสาขาเกษตรกรรมไปเป็นอุตสาหกรรมและการบริการ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมมีความเชี่ยวชาญในการผลิตสูงจนกลายเป็นฐานเศรษฐกิจหลักของพื้นที่ในปัจจุบัน

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาสภาพโครงสร้างการจ้างงาน รายได้เฉลี่ยต่อหัว และสัดส่วนการจ้างงานต่อมูลค่าการผลิตแต่ละสาขาการผลิต พบว่า จังหวัดมีสัดส่วนแรงงานในภาคอุตสาหกรรมสูงสุด รองลงมาเป็นภาคบริการ ต่างจากพื้นที่ตะเข็บอื่นที่ส่วนใหญ่มีการจ้างงานในภาคเกษตรกรรมสูงสุด ประกอบกับอุตสาหกรรมเป็นสาขาที่ก่อให้เกิดรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงที่สุด รองลงมาเป็นการค้า การบริการ ความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความได้เปรียบในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานสูง ซึ่งส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจของจังหวัด มากกว่าการผลิตในสาขาเกษตรกรรมที่มีมูลค่าและรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่ำ

การเปลี่ยนแปลงประชากร

จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีประชากร 730,740 คน ในปี พ.ศ 2541 คิดเป็นร้อยละ 24.67 ของภาคกลางตอนบนและมีการขยายตัวสูงเมื่อเทียบกับภาคกลางตอนบน โดยมีการเพิ่มขึ้นของประชากรในเกือบทุกอำเภอ โดยเฉพาะอำเภอเมือง อำเภอบางปะอิน และ อำเภอเสนา ซึ่งมีการกระจุกตัวของประชากรสูงสุดทั้งนี้เพราะพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ตั้งของชุมชนเมืองที่สำคัญและได้รับผลกระทบจาก

การมีโครงข่ายทางหลวงแผ่นดินหลักผ่าน ซึ่งส่งผลให้การใช้ที่ดินเปลี่ยนจากเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรมและกิจกรรมเกี่ยวเนื่องในรูปแบบต่างๆ ในขณะที่การศึกษาการเปลี่ยนแปลงประชากรปี พ.ศ 2536 และ 2541 พบว่า อำเภอที่มีอัตราการเติบโตสูงกว่าร้อยละ 1 ยังคงกระจุกตัวในตอนกลางและตอนล่างจังหวัด สาเหตุหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงเกิดจากการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในอำเภออุทัย วังน้อยและเสนา เป็นที่ตั้งกลุ่มโรงงาน โครงการบ้านจัดสรรจำนวนมาก หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน การขยายโครงข่ายคมนาคมที่เกิดขึ้นเพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งก่อให้เกิดแรงดึงดูดต่อการตั้งถิ่นฐานของประชากรสูง ทั้งนี้สอดคล้องกับการย้ายถิ่นฐานที่มีการย้ายเข้ามามากกว่าการย้ายออกทั้งใน ปี พ.ศ 2536 และ 2541 และมีแนวโน้มการย้ายเข้าสูงขึ้นในอนาคต นอกจากนี้ตำแหน่งที่ตั้งของปัจจัยที่เกิดขึ้นเพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรม ส่งผลให้อำเภอที่มีศักยภาพในการกระจุกตัวและขยายตัวของประชากรทั้งในปัจจุบันและอนาคต ประกอบด้วย อำเภอเมือง บางปะอินและเสนา ในขณะที่อำเภอวังน้อย อุทัย ลาดบัวหลวง มีการขยายตัวประชากรค่อนข้างมาก แต่ยังคงมีความหนาแน่นปานกลางถึงต่ำทำให้สามารถรองรับประชากรได้อีกมาก ดังนั้นทิศทางการขยายตัวของประชากรในอนาคตมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นชัดเจนทางตอนใต้ของจังหวัด โดยเฉพาะในอำเภอวังน้อย และบางปะอิน ซึ่งมีอัตราการเติบโตประชากรสูงสุด รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการรองรับประชากรสูงเพราะมีพื้นที่ขนาดใหญ่และมีความหนาแน่นต่ำ และจากการศึกษาระดับความเป็นเมืองซึ่งมีสัดส่วนของประชากรเมืองและชนบทเท่ากับ 32.99 : 67.01 ในปี พ.ศ 2541 จะเห็นได้ว่าประชากรชนบทจะเพิ่มสูงกว่าประชากรเมืองในทุกพื้นที่และเกิดขึ้นสูงในอำเภอรอบนอก โดยเฉพาะวังน้อยและบางปะอินซึ่งจะเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวประชากรในอนาคต มีร้อยละประชากรในชนบทเพิ่มสูงสุดแสดงให้เห็นว่าประชากรที่เพิ่มขึ้นมีแนวโน้มการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ชนบทมากกว่าเมือง ทั้งนี้เพราะบริเวณชนบทเป็นที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งก่อให้เกิดกิจกรรมเกี่ยวเนื่องต่างๆ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่เชื่อมต่อกับจังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีความสะดวกเรื่องระยะทางที่ใกล้กรุงเทพฯ และเป็นจังหวัดที่มีนโยบายในการพัฒนาอุตสาหกรรมจังหวัดในระดับภาค ดังนั้นการเพิ่มขึ้นของประชากรในอนาคตจะอยู่บริเวณนอกเมืองทางตอนใต้ของจังหวัด และจากการคาดการณ์ประชากรจังหวัดอยุธยาพบว่า ในปี พ.ศ 2550 จะมีประชากรเพิ่มขึ้น 799,539 คน และเพิ่มเป็น 876,767 คน ในปี พ.ศ 2560 โดยอำเภอเมืองจะมีประชากรเพิ่มมากที่สุด รองลงมาคือ บางปะอิน นครหลวง วังน้อย ตามลำดับ

สำหรับโครงสร้างและการจ้างงานประชากรจังหวัด พบว่า ปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงาน ส่งผลให้สัดส่วนภาระการเลี้ยงดูของวัยแรงงานต่อวัยพึ่งพามีค่าต่ำ โดยมีสัดส่วน 1 : 2.33 และในการศึกษาประชากรวัยทำงานอายุ 13 ปีขึ้นไป 2537-2540 พบว่า สัดส่วนของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมมีน้อยกว่านอกภาค และมีอัตราการเติบโตทั้งลดลงทั้งในและนอกภาคโดยเฉพาะใน

ภาคอุตสาหกรรม ทั้งนี้การลดลงของสัดส่วนแรงงานในภาคเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ในภาคอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูงขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตอุตสาหกรรมจากที่ใช้แรงงานมากมาเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานน้อยลงและมีมูลค่าการผลิตสูง และจากการคาดการณ์แรงงานในภาคจะมีจำนวนแรงงาน 67,496 คน ในปี พ.ศ. 2550 มีอัตราการลดลงร้อยละ 4.6 ต่อปี และในปี พ.ศ. 2560 จะมีแรงงานเหลือเพียง 10,219 คน มีอัตราการลดลงร้อยละ 4.82 ต่อปี ในที่สุด

ระบบการคมนาคมขนส่ง

โดยจังหวัดอยุธยาเป็นจังหวัดที่สามารถติดต่อได้กับทุกภาคอย่างสะดวก และอยู่ใกล้กรุงเทพมหานครและปริมณฑลจึงได้รับอิทธิพลของความเจริญทางการคมนาคมแพร่เข้ามายังตัวจังหวัดอยุธยาด้วย ทั้งทางแยกต่างระดับ ระบบทางด่วนเชื่อมกรุงเทพมหานคร ปริมณฑลและจังหวัดใกล้เคียง ถนนวงแหวนรอบนอกเชื่อมต่อจากจังหวัดอยุธยากับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตกภาคใต้ สนามบินหนองงูเห่า และโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยมีเส้นทางหลวงหลักคือ ทางหลวงหมายเลข 1 ผ่านจังหวัดต่างๆของภาคกลางและภาคเหนือ โดยพื้นที่อยุธยาผ่านอำเภอบางปะอินและวังน้อย และทางหลวงหมายเลข 32 แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ผ่านอำเภอบางปะอิน เมือง นครหลวง บางปะหัน มหาราช ผ่านภาคกลางไปบรรจบกับทางหลวงหมายเลข 1 ที่จังหวัดชัยนาท เป็นเส้นทางหลักในแนวเหนือใต้ที่สำคัญที่สุด นอกจากนี้ยังมีทางหลวงหมายเลข 37, 308, 309, 340, 3111, 3263, 3267, 3298, 3309, 3187, 37 ที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังได้รับผลกระทบจากความเจริญของการขยายตัวทางด้านคมนาคมในระบบทางด่วน ได้แก่โครงการทางด่วนปากเกร็ด - บางปะอิน ซึ่งจะทำให้ระบบทางด่วนในกรุงเทพมหานคร เชื่อมโยงกับจังหวัดอยุธยา และมีแผนระยะยาว 3 โครงการ ซึ่งจะเชื่อมโยงอำเภอบางปะอิน กับบางปะหันและพานทอง ตามลำดับ และจากการศึกษาปริมาณจราจร พบว่า ในพื้นที่พัฒนาหลักของจังหวัดซึ่งเป็นที่ตั้งชุมชนเมืองและอุตสาหกรรม และมีเส้นทางคมนาคมผ่านทั้งทางถนน รถไฟ ทางน้ำ เป็นบริเวณที่มีการจราจรสูงสุด โดยเส้นทางคมนาคมที่มีปริมาณจราจรและการเปลี่ยนแปลงสูง ประกอบด้วย ทางหลวงหมายเลข 1 หมายเลข 32 หมายเลข 308 และ 309 ตามลำดับ โดยเส้นทางดังกล่าวจะพาดผ่านพื้นที่อำเภอบางปะอิน บางปะหัน และมหาราช และมีปริมาณการจราจรสูงบริเวณบริเวณอำเภอบางปะอินและวังน้อย ในขณะที่แนวโน้มการขยายตัวของปริมาณจราจรในอนาคต จะอยู่บริเวณทิศตะวันออกเฉียงเหนือของพื้นที่ซึ่งติดกับจังหวัดสระบุรี เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณการจราจรสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ในด้านทางรถไฟสามารถเชื่อมโยงกับจังหวัดต่างๆทั้งภาคเหนือ และตะวันออกเฉียงเหนือได้อย่างสะดวก และถูกกำหนดให้เป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างภาค โดยเป็นศูนย์กลางถ่ายสินค้าทางรถไฟและทางรถบรรทุกรวมทั้งศูนย์รับส่งผู้โดยสารของภาค โดยได้ดำเนินการก่อสร้างทางรถไฟสายคลองสิบเก้า-แก่งคอย และพัฒนาระบบการขนส่งมวลชนทางรถไฟและจัดทำโครงการก่อสร้างรถไฟรางคู่เพื่อช่วยส่งเสริมศักยภาพในการลงทุนของอุตสาหกรรม ที่ต้องการขนส่งสินค้าไปยังกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

จังหวัดสระบุรี

ลักษณะทางกายภาพ

จังหวัดสระบุรีตั้งอยู่ในบริเวณลุ่มน้ำป่าสักเขตภาคกลางตอนบน ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร ห่างจากกรุงเทพมหานคร 108 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 3,578.476 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,236,547.5 ไร่ โดยทิศเหนือติดจังหวัดลพบุรี ทิศตะวันออกติดจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดนครนายก ทิศตะวันตกติดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และทิศใต้ติดจังหวัดปทุมธานีและอยุธยา จังหวัดสระบุรีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสระบุรี แก่งคอย หนองแค วิหารแดง หนองแซง มวกเหล็ก บ้านหมอ พระพุทธบาท เสาไห้ หนองโดน ดอนพุด ดอนม่วง และเฉลิมพระเกียรติ แบ่งเป็น 111 ตำบล 956 หมู่บ้าน เทศบาลจำนวน 4 แห่ง สุขาภิบาล 17 แห่ง (ปัจจุบันเปลี่ยนจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลทั้งหมด) องค์การบริหารส่วนตำบล 103 แห่ง

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัด คือ แร่ธาตุ โดยเป็นแหล่งหินปูนและหินอ่อนที่สำคัญ และเป็นวัตถุดิบในการผลิตของภาคอุตสาหกรรมของประเทศ นอกจากนี้ยังมีหินดินดาน หินแกรนิต หินลับมีด และแร่ดิกโคต์หรือแร่ไฟโรฟิลไลต์หรือหินสบู่ แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ คือ แม่น้ำป่าสัก ในขณะที่ด้านทรัพยากรป่ามีเนื้อที่ป่าไม้ลดลงมาก เหลือเพียงบริเวณภูเขาสูงชันซึ่งเป็นอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตวนอุทยาน เขตสวนรุกขชาติ และเขตสวนพฤกษศาสตร์ เท่านั้น

ในด้านการใช้ที่ดินจากข้อมูลของกรมพัฒนาที่ดิน ปี พ.ศ. 2533พบว่ามีการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรร้อยละ 59.19 พื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 39.56 สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรมชุมชนและการท่องเที่ยวร้อยละ 1.25 และพื้นที่อุตสาหกรรมเพียงร้อยละ 0.07 และเมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในช่วงปี พ.ศ.2528-2536 พบว่า พื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรลดลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 3.44 ต่อปี พื้นที่ป่าไม้ลดลงร้อยละ 6.01 ต่อปี ซึ่งแปรผันโดยตรงกับการเพิ่มขึ้นของพื้นที่อื่นๆถึงร้อยละ 6.50 ต่อปี โดยพื้นที่เกษตรและป่าไม้มีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงอย่างชัดเจนในช่วงปีหลังโดยการ

เปลี่ยนแปลงดังกล่าวสอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนของพื้นที่อื่นๆ และการลดลงของพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรและพื้นที่ป่าไม้ โดยเฉพาะพื้นที่ป่าไม้ในปี พ.ศ.2536 มีสัดส่วนเหลือเพียงร้อยละ 1.66 ของพื้นที่ทั้งหมดเท่านั้น จากสภาพการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินแสดงให้เห็นว่าจังหวัดสระบุรีมีแนวโน้มการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรลดลงและการสูญเสียป่าไม้มากขึ้น ซึ่งแปรผันโดยตรงกับความต้องการใช้ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้น

การพิจารณาระดับพัฒนาอุตสาหกรรมจากสภาพเศรษฐกิจ

มูลค่าผลิตภัณฑ์ของสระบุรีมีค่า 51,622,362,000 บาท ในปี พ.ศ 2538 ซึ่งสูงสุดของภาคกลางตอนบน โดยมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 36.79 เมื่อเทียบกับภาค มีอัตราการขยายตัวในระยะ 5 ปี โดยเฉลี่ยร้อยละ 12.27 ซึ่งใกล้เคียงกับการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค ทั้งนี้แม้ว่าจังหวัดสระบุรีจะเป็นจังหวัดที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจไม่มากนักโดยเฉพาะเมื่อเทียบกับอยุธยา แต่การที่มีปริมาณมูลค่าผลิตภัณฑ์ของจังหวัดในสัดส่วนสูงสุด ส่งผลให้จังหวัดสระบุรียังคงเป็นจังหวัดที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจโดดเด่นที่สุดของภาคในปัจจุบัน ในด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดมีอุตสาหกรรมเป็นสาขาการผลิตหลัก เนื่องจากมีมูลค่าการผลิตสูงถึง 27,218,841,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 52.73 เมื่อเทียบกับมูลค่าผลิตภัณฑ์ของจังหวัด และมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงภาวะอุตสาหกรรมระดับภาคเนื่องจากมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 45.51 เมื่อเทียบกับมูลค่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมภาค ถือเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าจังหวัดอื่นในภาคยกเว้นอยุธยาที่มีค่าใกล้เคียงกัน แต่กลับเป็นสาขาการผลิตที่มีอัตราการขยายตัวอยู่ในระดับปานกลางโดยต่ำกว่าการขยายตัวของธนาคารและประกันภัย การไฟฟ้า ประปา การก่อสร้าง และการคมนาคม ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในภาคหัตถิยกรรมทั้งสิ้น ส่งผลให้ภาคหัตถิยกรรมมีการเปลี่ยนแปลงสูงสุดถึงร้อยละ 76.14 เทียบกับการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด ในทางกลับกันสาขาการผลิตในภาคปฐมภูมิ ได้แก่ เกษตรกรรม เหมืองแร่ กลับมีสัดส่วนมูลค่าการผลิตโดยรวมและมีอัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยต่ำสุด รวมทั้งมีการลดลงของร้อยละการเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2537-2538 แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการลดลงของการผลิตในภาคปฐมภูมิในอนาคต

และจากการวิเคราะห์การเติบโตทางเศรษฐกิจและฐานเศรษฐกิจ พบว่า สระบุรีมีการกระจุกตัวของสาขาการผลิตที่เติบโตเร็วอยู่ในภาคหัตถิยกรรมเป็นส่วนใหญ่ โดยมีอุตสาหกรรมโดดเด่นที่สุดเช่นเดียวกับอยุธยา แต่เป็นสาขาที่มีค่า D-Shift ติดลบส่งผลให้ค่า D-Shift จังหวัดติดลบด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องจากการขยายตัวของการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างมากในจังหวัดอยุธยา มีผลต่อการลดความสามารถในการแข่งขันด้านอุตสาหกรรมของสระบุรี แต่การที่ยังคงขยายตัวสูงในระดับภาคทำให้เป็นสาขาการผลิตที่อยู่ในกลุ่ม Mix Loser ในขณะที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน คมนาคม และการ

บริการสังคม เป็นสาขาที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงสุด(Winner) ส่วนเกษตรกรรมและการค้าส่งค้าปลีกอยู่ในกลุ่มที่มีศักยภาพในการพัฒนาต่ำสุด และเมื่อพิจารณาร่วมกับการเปลี่ยนแปลงของสาขาการผลิตฐานซึ่งพบว่าสระบุรีไม่มีการเปลี่ยนแปลงของสาขาการผลิตที่เป็นฐานเศรษฐกิจ ได้แก่ เหมืองแร่และถ่านหิน อุตสาหกรรม ไฟฟ้าและประปา ประกอบกับการที่อัตราการขยายตัวของมูลค่าการผลิตจังหวัดที่มีค่าต่ำใกล้เคียงกับอัตราการขยายตัวของมูลค่าการผลิตภาค แสดงให้เห็นว่าสระบุรีก้าวผ่านการพัฒนาอย่างจริงจังมาแล้วในอดีต แม้ว่าสาขาทุติยภูมิจะยังคงเป็นสาขาการผลิตหลักของจังหวัดอยู่ แต่อุตสาหกรรมบางส่วนโดยเฉพาะอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก (Export-Oriented Industry) ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ใช้เงินลงทุนสูงลดลง เนื่องจากจังหวัดอยุธยามีความเหมาะสมสำหรับอุตสาหกรรมดังกล่าวมากกว่า

การเปลี่ยนแปลงประชากร

จังหวัดสระบุรีมีจำนวนประชากรสูงเมื่อเทียบกับภาคโดยมีจำนวน 602,026 คน ในปี พ.ศ. 2541 และมีการขยายตัวโดยเฉลี่ยสูงกว่าอัตราการเติบโตภาคและอยุธยาในช่วงเวลาเดียวกัน การกระจุกตัวและการขยายตัวประชากรจะขึ้นกับข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์และเส้นทางคมนาคมเป็นหลัก ส่งผลให้พื้นที่ที่มีการขยายตัวประชากรสูงในปัจจุบันและมีแนวโน้มจะขยายตัวมากขึ้นในอนาคต ได้แก่ อำเภอพระพุทธบาท เมือง แก่งคอย เสาไห้ หนองแค โดยเฉพาะพระพุทธบาทมีขนาดและความหนาแน่นประชากรสูงและมีการเปลี่ยนแปลงสัมบูรณ์สูงสุด ในขณะที่อำเภอที่อยู่ทางทิศเหนือและตะวันออกของจังหวัด ได้แก่ วังม่วง มวกเหล็ก และบางส่วนของแก่งคอยเป็นบริเวณที่ประกอบด้วยภูเขาและที่สูงชันเป็นส่วนใหญ่ซึ่งเป็นข้อจำกัดสำหรับการใช้พื้นที่อยู่อาศัยและประกอบกิจกรรมเมือง ซึ่งในการขยายตัวประชากรส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่ชนบท โดยขยายตัวร้อยละ 2.30 ต่อปี ส่วนประชากรเมืองร้อยละ 1.14 ต่อปี และมีสัดส่วนของประชากรเมืองและชนบทเท่ากับ ร้อยละ 39.61 : 60.39 โดยพื้นที่ที่มีประชากรเมืองสูง คือ อำเภอเมือง พระพุทธบาท และเสาไห้ ในขณะที่พื้นที่ที่อยู่รอบนอกโดยส่วนใหญ่มีระดับความเป็นเมืองลดลง เนื่องจากมีการขยายตัวประชากรในชนบทและการลดลงของประชากรเมือง และสำหรับสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงประชากรจากการย้ายถิ่น พบว่า มีการย้ายเข้ามากกว่าการย้ายออก และเป็นที่น่าสนใจว่าสระบุรีมีแนวโน้มการลดลงของย้ายถิ่นโดยเฉพาะการย้ายออกมากกว่าในอยุธยา เนื่องจากการย้ายออกมีการลดลงถึงร้อยละ 28.11 ซึ่งหากการเปลี่ยนแปลงประชากรยังคงเป็นไปอย่างต่อเนื่องคาดว่าในอนาคตจะมีประชากร 683,911 คน ในปี พ.ศ. 2550 และเพิ่มเป็น 775,696 คน ในปี พ.ศ. 2560 โดยอำเภอพระพุทธบาทจะมีประชากรเพิ่มอย่างรวดเร็วและมีจำนวนสูงสุด รองลงมา คือ อำเภอเมือง แก่งคอย หนองแค ตามลำดับ

โครงสร้างประชากรส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในวัยแรงงานโดยสัดส่วนภาวะการเลี้ยงดูของวัยแรงงานต่อวัยพึ่งพาเท่ากับ 1 : 2.37 โดยแรงงานส่วนใหญ่จะอยู่นอกภาคอุตสาหกรรมมากกว่าในภาค และมีอัตราการเติบโตแรงงานภาคอุตสาหกรรมลดลงอย่างชัดเจน ซึ่งคล้ายคลึงกับโครงสร้างแรงงานของอยุธยาตั้งแต่เพียงสระบุรีมีแนวโน้มการขยายตัวแรงงานนอกภาคอย่างเห็นได้ชัด แสดงว่าโครงสร้างการผลิตอุตสาหกรรมของจังหวัดเข้าสู่อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานน้อยและมีมูลค่าการผลิตสูงมานานแล้ว และจากการคาดการณ์จำนวนแรงงานในภาคอุตสาหกรรม จะมีจำนวนแรงงาน 73,433 คน มีอัตราการลดลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 1.12 ต่อปี และในปี พ.ศ. 2560 จะมีแรงงาน 64,125 คน มีอัตราการลดลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 1.13 ต่อปี

ระบบการคมนาคมขนส่ง

สระบุรีมีเส้นทางถนนที่สามารถติดต่อเชื่อมโยงกับพื้นที่ส่วนต่างๆของจังหวัด และเชื่อมโยงกับการขนส่งติดต่อกับกรุงเทพมหานคร และภูมิภาคอื่นได้เป็นอย่างดี โดยปัจจุบันมีถนนกว้างจำนวน 10 ช่องทางจราจรจากสระบุรี - กรุงเทพมหานคร เชื่อมต่อนครราชสีมาและจังหวัดอื่นๆในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้การคมนาคมและขนส่งสินค้ามีความสะดวกและรวดเร็ว โดยมีเส้นทางถนนซึ่งเป็นทางหลวงแผ่นดินสายสำคัญตัดผ่าน ได้แก่ ทางหลวงหมายเลข 1 ตัดผ่านเข้าสู่สระบุรีที่ อำเภอหนองแค เมือง พระพุทธบาท และเข้าสู่จังหวัดลพบุรี ทางหลวงหมายเลข 2 เป็นเส้นทางเชื่อมโยงกรุงเทพไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากจังหวัดสระบุรีไปหนองคาย โดยเริ่มต้นจากจังหวัดสระบุรี ผ่านไปยังนครราชสีมา ขอนแก่น อุดรธานี หนองคาย และยังสามารถเชื่อมโยงกับสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ไปเวียงจันทน์ได้อีกด้วย นอกจากนี้ยังประกอบด้วยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 หมายเลข 21 และทางเลี่ยงเมืองสระบุรี (Bypass) จากการศึกษาปริมาณจราจรและการเปลี่ยนแปลงปริมาณการจราจร พบว่า ปริมาณจราจรสูงในเส้นทางคมนาคมหลัก โดยเฉพาะในทางหลวงหมายเลข 1 และทางหลวงหมายเลข 2 รองลงมาเป็นทางหลวงหมายเลข 21 หมายเลข 3188 หมายเลข 33 หมายเลข 3226 ตามลำดับ ทั้งนี้ถือเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมในด้านโครงข่ายคมนาคมที่เชื่อมโยงและครอบคลุมพื้นที่อย่างเป็นระบบ โดยมีการกระจุกตัวจราจรสูงบริเวณตอนกลางจังหวัด ได้แก่ อำเภอเมือง และกระจายออกสู่เส้นทางหลักและย่อยในทุกทิศทาง ในขณะเดียวกันแนวโน้มการขยายตัวของปริมาณจราจรในอนาคต จะมีการขยายตัวของการใช้ถนนในเส้นทางย่อยที่เชื่อมต่อกับเส้นทางหลักในทิศทางเดียวกับการกระจุกและกระจายปริมาณจราจรข้างต้น โดยสัดส่วนของประเภทรถยนต์ที่เข้าสู่พื้นที่ในกลุ่มรถบรรทุกซึ่งใช้ในการขนถ่ายวัตถุดิบ จะมีสัดส่วนการใช้เส้นทางสูงบริเวณเส้นทางย่อยที่เชื่อมต่อกับจังหวัดนครราชสีมาและอยุธยาอย่างเห็นได้ชัด

เส้นทางรถไฟที่ผ่านสระบุรีมี 2 สายคือ ทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นเส้นทางรถไฟสายสำคัญเชื่อมโยงภาคกลางกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เริ่มต้นทางจากสถานีกรุงเทพมหานครผ่านสระบุรีแล้วแยกไปสิ้นสุดที่อุบลราชธานีและหนองคาย ส่วนทางรถไฟสายเหนือเริ่มต้นจากสถานีกรุงเทพมหานครผ่านอยุธยา สระบุรี ลพบุรี ชัยนาท นครสวรรค์ พิจิตร อุตรดิตถ์ ลำปาง ลำพูน สิ้นสุดที่เชียงใหม่ ตามลำดับ

จังหวัดนครราชสีมา

ลักษณะทางกายภาพ

จังหวัดนครราชสีมาตั้งอยู่บนที่ราบสูงโคราชทางตอนล่างของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากกรุงเทพมหานคร 255 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 20,493.96 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 12,808,728 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.12 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอาณาเขตทิศเหนือติดกับจังหวัดชัยภูมิและขอนแก่น ทิศตะวันออกติดกับจังหวัดบุรีรัมย์ ทิศตะวันตกติดกับจังหวัดชัยภูมิ สระบุรีและลพบุรี ทิศใต้ติดกับจังหวัดปราจีนบุรีและนครนายก นครราชสีมาแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 26 อำเภอ 6 กิ่งอำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองนครราชสีมา ขามทะเลสอ ขามสะแกแสง คง ครบุรี จักราช ชุมพวง ไชคชัย ด่านขุนทด โนนสูง โนนไทย บ้านเหลื่อม บัวใหญ่ ปักธงชัย ประทาย ปากช่อง พิมาย สีคิ้ว สูงเนิน เสงีสาง หนองบุญนาก ห้วยแถลง โนนแดง แก้งสนามนาง วังน้ำเขียว เฉลิมพระเกียรติ กิ่งอำเภอเทพารักษ์ กิ่งอำเภอเมืองยาง กิ่งอำเภอพระทองคำ กิ่งอำเภอลำทะเมนชัย กิ่งอำเภอบัวลายและกิ่งอำเภอสีดา โดยแบ่งเป็น 287 ตำบล 3,326 หมู่บ้าน สำหรับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นแบ่งเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 4 แห่ง สุขาภิบาล 42 แห่ง (ปัจจุบันเปลี่ยนจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลทั้งหมด) องค์การบริหารส่วนตำบล 267 แห่ง

ทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัด ประกอบด้วย ดิน น้ำ แร่ธาตุและป่าไม้ โดยดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทรายและดินเหนียวมีความสมบูรณ์ปานกลางถึงต่ำ และดินในจังหวัดมีศักยภาพปานกลางในการพัฒนาการเกษตร แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ประกอบด้วย แม่น้ำมูล และลำน้ำต่างๆ 6 แห่ง แหล่งน้ำชลประทานมีขนาดใหญ่ 5 โครงการ แร่ธาตุมี 6 ชนิด ประกอบด้วย เกลือหิน โปแตส ทองแดง ยิบซั่ม ลิกไนท์ และดินเหนียวแดงซึ่งมีปริมาณไม่มาก ในขณะที่ทรัพยากรป่าไม้มีสภาพป่าไม้สมบูรณ์เหลือเพียงร้อยละ 11.02 ของพื้นที่ ประกอบด้วย ป่าไม้ถาวร 3 ป่า ป่าสงวน 29 แห่ง ป่าอนุรักษ์ 15 แห่ง และป่าพื้นที่สงวนป่าของรัฐ 25 แห่ง

การศึกษาการใช้ที่ดินของจังหวัดนครราชสีมาในภาพรวม จากกรมพัฒนาที่ดิน ปี พ.ศ. 2530 พบว่า มีการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรถึงร้อยละ 49.65 ป่าไม้ร้อยละ 45.64 พื้นที่ชุมชนร้อยละ 1.92 ของพื้นที่ โดยการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี พ.ศ.2528-2536 มีพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยร้อยละ 0.02 ต่อปี โดยลดลงในช่วงแรกและขยายตัวอย่างช้าๆ ในช่วงหลัง พื้นที่อื่นๆ เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.43 ต่อปี ในขณะที่พื้นที่ป่าไม้ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 2.93 ต่อปี โดยลดลงมากในช่วงปีหลัง จากสภาพการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของจังหวัดนครราชสีมาแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นของพื้นที่อื่น ๆ และการชะลอตัวของการเพิ่มขึ้นของพื้นที่เกษตร และการลดลงของพื้นที่ป่าไม้

การพิจารณาระดับพัฒนาอุตสาหกรรมจากสภาพเศรษฐกิจ

นครราชสีมามีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด 61,802,226,000 บาท ในปี พ.ศ. 2538 คิดเป็นร้อยละ 18.62 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีการขยายตัวในช่วงปี 2533 - 2538 โดยเฉลี่ยร้อยละ 11.13 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าการขยายตัวของภาค ส่งผลให้มีรายได้ต่อหัวของประชากรสูงกว่าภาค 1.5 เท่า โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดมีสาขาอุตสาหกรรมเป็นสาขาการผลิตที่มีมูลค่าการผลิตและการขยายตัวสูงสุด โดยมีมูลค่าการผลิต 17,201,308,000 บาท มีการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยร้อยละ 26.48 ต่อปี และมีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 27.83 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ในขณะที่เดียวกันก็มีส่วนแบ่งตลาดของอุตสาหกรรมในระดับภาคสูงถึงร้อยละ 38.08 แสดงให้เห็นว่าเป็นจังหวัดที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในขณะที่สาขาการเกษตรกรรมมีสัดส่วนมูลค่าการผลิตเป็นอันดับสอง รองจากการผลิตในภาคอุตสาหกรรม แต่มีแนวโน้มลดลงของการขยายตัวในอนาคต โดยขยายตัวเพียงร้อยละ 4.07 ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราการขยายตัวที่อยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับสาขาการผลิตอื่นๆ

ในการวิเคราะห์การเติบโตทางเศรษฐกิจด้วย Shift-Share Analysis พบว่า สาขาการผลิตเติบโตเร็วส่วนใหญ่อยู่ในภาคทุติยภูมิ โดยมีอุตสาหกรรมเป็นสาขาการผลิตที่โดดเด่นที่สุดและมีความสามารถในการแข่งขันสูง ส่งผลให้เป็นสาขาที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงสุด (Winner) รองลงมาเป็นการบริการและเกษตรกรรม ในขณะที่สาขาที่มีศักยภาพในการพัฒนาต่ำสุด คือ การบริหารราชการ ที่อยู่อาศัย และค้าส่งค้าปลีก ในการวิเคราะห์ฐานเศรษฐกิจด้วย Location Quotient method พบว่า จำนวนสาขาการผลิตที่เป็นฐานเศรษฐกิจมีจำนวนลดลงในปี พ.ศ. 2538 เหลือเพียง เหมืองแร่และย่อยหิน อุตสาหกรรม ไฟฟ้าและประปา เช่นเดียวกับจังหวัดสระบุรี ในขณะเดียวกันก็มีการขยายตัวสาขาการบริการมากขึ้น

ในด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมของนครราชสีมา พบว่าภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนการจ้างงานน้อยแต่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวในการผลิตด้านอุตสาหกรรมสูงสุดในจังหวัด แต่เมื่อนำไปเทียบกับพื้นที่ตะเข็บอื่นถือว่ามีความได้เปรียบในการพัฒนาอุตสาหกรรมน้อยกว่า เพราะมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่ำกว่ามาก ส่วนสาขาการผลิตอื่นในจังหวัดที่มีรายได้ต่อหัวสูงรองลงมา คือ การค้าและการบริการ ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่ามีค่าสูงกว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัวในสาขาเดียวกันของพื้นที่ตะเข็บอื่นๆ ทั้งนี้เพราะนครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีหน้าที่เป็นศูนย์กลางการค้า และการบริการของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ในขณะที่เดียวกันเกษตรกรรมซึ่งมีการจ้างงานสูงสุด กลับมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่ำที่สุดทั้งในจังหวัดและเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่น จากความสัมพันธ์ดังกล่าวประกอบกับการได้เปรียบในการเป็นเมืองหลักของภาค ความพร้อมระบบคมนาคม และการมีที่ตั้งใกล้เมืองท่าการส่งออกทั้งกรุงเทพมหานคร และพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ส่งผลให้การพัฒนาอุตสาหกรรมน่าจะได้เปรียบสูงกว่าสาขาอื่นในอนาคต

การเปลี่ยนแปลงประชากร

จังหวัดนครราชสีมา มีประชากร 2,534,287 คน ในปี พ.ศ. 2541 ซึ่งมีจำนวนมากเป็นอันดับ 2 ของประเทศรองจากกรุงเทพมหานคร แต่มีการขยายตัวน้อยเมื่อเทียบกับภาคและจังหวัดตะเข็บอื่นในช่วงเวลาเดียวกัน โดยพื้นที่ที่มีแนวโน้มการกระจุกตัวและการขยายตัวประชากรสูงในอนาคต คือ อำเภอเมือง ปากช่อง ด่านขุนทด และชุมพวง เนื่องจากมีขนาดและการเปลี่ยนแปลงประชากรสูง และเป็นพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสัมบูรณ์สูงสุด นอกจากนี้ปากช่อง ด่านขุนทดและชุมพวงเป็นพื้นที่มีความหนาแน่นต่ำและมีพื้นที่ขนาดใหญ่ ซึ่งช่วยเพิ่มความสามารถในการรองรับประชากรได้อีกมากในอนาคต จากการศึกษาพบว่าทิศทางการขยายตัวจะอยู่บริเวณพื้นที่ตะวันตกและตอนใต้ซึ่งเชื่อมต่อกับภาคกลางตอนบนและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะมีอัตราการเติบโตของประชากรสูงกว่าพื้นที่ที่เชื่อมต่อกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ ประกอบกับการศึกษาสัดส่วนเมืองและชนบท พบว่า พื้นที่มีระดับความเป็นเมืองต่ำกว่าชนบทถึง 4 เท่า โดยพื้นที่ตอนล่างจะมีความเป็นเมืองสูงกว่าพื้นที่ตอนบน โดยเฉพาะอำเภอเมือง โชคชัย และปากช่อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอิทธิพลของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานซึ่งเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่กับภาคกลางตอนบน และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประสิทธิภาพมากขึ้น สำหรับสาเหตุการเปลี่ยนแปลงประชากรที่มาจากการย้ายถิ่น พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงการย้ายสุทธิไม่มากนักแสดงให้เห็นว่าการย้ายถิ่นของพื้นที่ค่อนข้างคงที่ และยังคงมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของการย้ายถิ่นทั้งย้ายเข้าและออกใกล้เคียงกัน ซึ่งหากการเปลี่ยนแปลงยังคงเป็นไปอย่างต่อเนื่องคาดว่าจังหวัดจะมีประชากรเพิ่มขึ้น 2,696,495 คน ในปี พ.ศ. 2550 และเพิ่มเป็น 2,880,337 คน ในปี พ.ศ.

2560 โดยอำเภอเมืองมีประชากรเพิ่มมากที่สุด รองลงมาคือ ปากช่อง ด้านขุนทด และชุมพวง ตามลำดับ

สำหรับโครงสร้างประชากรส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในวัยแรงงาน แต่การที่นครราชสีมามีประชากรในวัยสูงอายุที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นสูงกว่าประชากรวัยแรงงาน ส่งผลให้สัดส่วนภาวะการเลี้ยงดูมีค่าเพิ่มขึ้นจาก 1 : 2.26 เป็น 1 : 2.92 ในปี 2541 ซึ่งมากกว่าพื้นที่ตะเข็บอื่นอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้แรงงานส่วนใหญ่อยู่นอกภาคอุตสาหกรรมและขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.42 ต่อปี ในขณะที่แรงงานในภาคอุตสาหกรรมมีอัตราการเติบโตลดลงร้อยละ 15.56 ต่อปี เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว (ปี พ.ศ.2537-2540) เกิดภาวะการปิดตัวของโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก ส่งผลให้แรงงานในภาคอุตสาหกรรมลดลงอย่างเห็นได้ชัด

ระบบการคมนาคมขนส่ง

นครราชสีมา มีจุดเด่นที่เหนือกว่าจังหวัดอื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ในการเดินทางติดต่อทางถนนกับกรุงเทพมหานคร และพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยมีเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ ได้แก่ ทางหลวงหมายเลข 2 เชื่อมโยงกับกรุงเทพมหานคร พื้นที่ภาคกลาง และสาธารณรัฐประชาชนลาว โดยเชื่อมต่อกับทางหลวงหมายเลข 1 ที่สระบุรี เข้าสู่นครราชสีมา ผ่านขอนแก่น อุดรธานี และสิ้นสุดที่หนองคาย ทางหลวงหมายเลข 24 และ 226 เชื่อมโยงนครราชสีมากับพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 304 เป็นเส้นทางเชื่อมโยงนครราชสีมา กับกรุงเทพมหานคร และในด้านปริมาณจราจรและการเปลี่ยนแปลงปริมาณการจราจรในพื้นที่ พบว่ามีปริมาณจราจรสูงในเส้นทางหลวงหมายเลข 2 ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมหลัก โดยมีทิศทางการกระจายตัวปริมาณจราจรเชื่อมต่อระหว่างสระบุรีและขอนแก่น ในขณะเดียวกันก็มีการกระจายตัวทางตอนล่างของจังหวัดโดยผ่านทางหลวงหมายเลข 224 และหมายเลข 304 ทั้งนี้บริเวณดังกล่าวครอบคลุมพื้นที่หลายอำเภอ โดยอำเภอที่มีปริมาณจราจรสูงสุด คือ อำเภอเมือง ปากช่อง รองลงมาคือ สีคิ้ว สูงเนิน เมือง โชคชัย จักราช และพิมาย และจากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงปริมาณจราจร พบข้อน่าสังเกตว่า การขยายตัวปริมาณจราจรจะขยายตัวสูงในบริเวณรอบนอกเส้นทางหลัก ยกเว้นเส้นทางหลวงหมายเลข 205 บริเวณโนนไทย-โซโห-แขวงนครราชสีมา 2 มีแนวโน้มการขยายตัวสูงสุดโดยมีการเปลี่ยนแปลงจราจรสูงสุดร้อยละ 700.47 ในด้านรถยนต์ที่เข้าสู่พื้นที่เห็นได้ว่าบริเวณที่มีสัดส่วนการให้รถบรรทุกสูงอยู่จะเป็นถนนที่พาดผ่านอำเภอพิมาย ประทาย ชุมพวง บัวใหญ่ ห้วยแถลง ลำปลายมาศ ปากช่อง และมีปริมาณรถบรรทุกสูงสุดในทางหลวงหมายเลข 3462 ซึ่งเป็นเส้นทางเชื่อมต่อปราจีนบุรีโดยมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 80 เมื่อเทียบกับรถยนต์ประเภทอื่นๆ

ในด้านเส้นทางรถไฟมีสายตะวันออกเฉียงเหนือผ่าน 2 สาย คือ เส้นทางกรุงเทพ - อุดรราชธานี และกรุงเทพ - หนองคาย นอกจากนี้ยังมีสายแก่งคอย - บัวใหญ่ ผ่านที่ อ.บ้านเหลื่อม และ อ.บัวใหญ่ ในเขตนครราชสีมา มีสถานีรถไฟรวม 39 สถานี และ 2 ชุมทาง ในจำนวนนี้สถานีที่เป็นหลักในการขนส่งผู้โดยสารและสินค้า คือ สถานีนครราชสีมา สถานีชุมทางถนนจิระ และสถานีชุมทางบัวใหญ่ ทั้ง 3 สถานียังเป็นหลักในการขนส่งสินค้ากว่า 170,000 ตัน จากจังหวัดต่างๆ มายัง นครราชสีมาด้วย เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง ปูนซิเมนต์ เป็นต้น

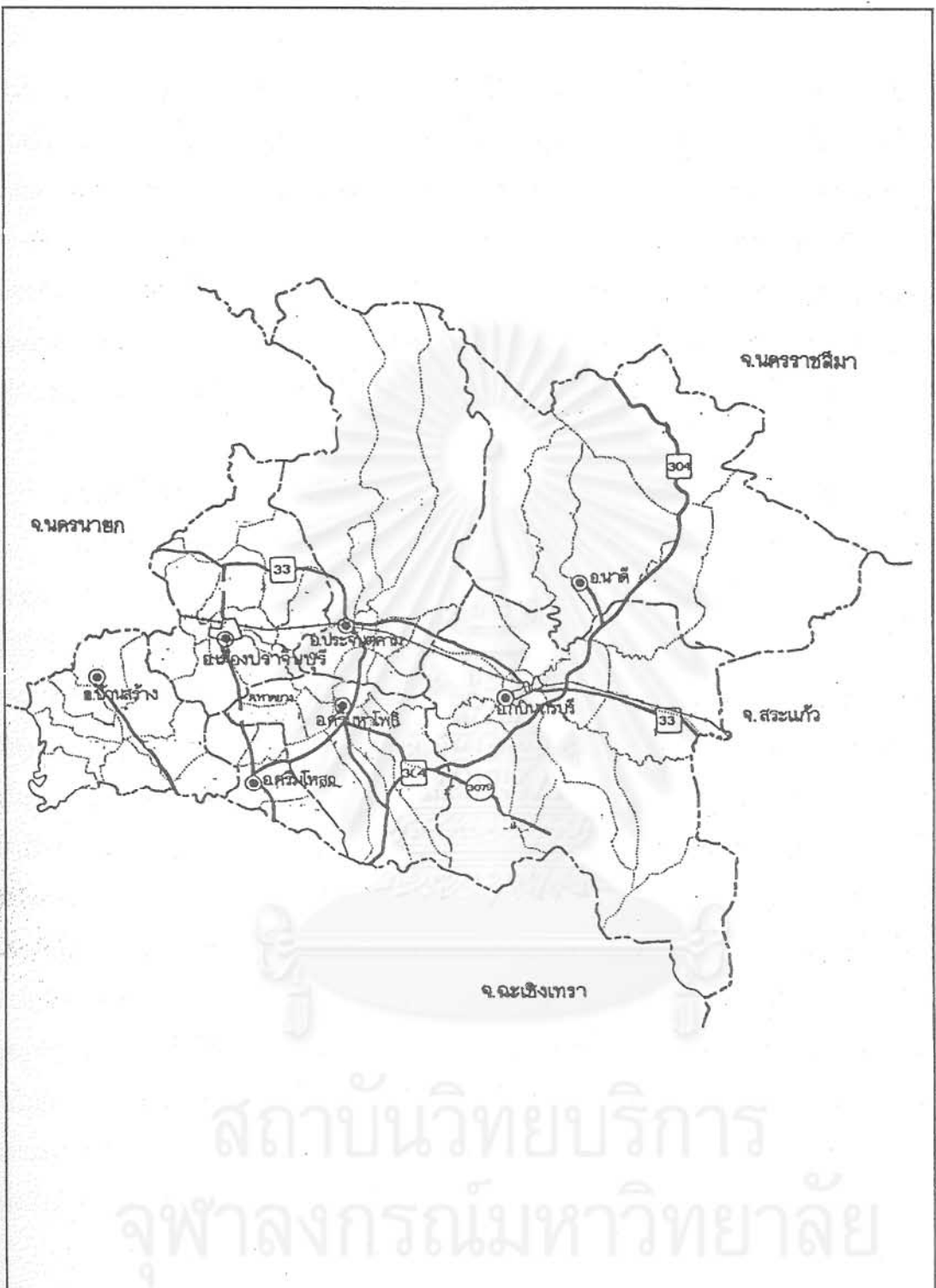
จังหวัดปราจีนบุรี

ลักษณะทางกายภาพ

จังหวัดปราจีนบุรีตั้งอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ที่ใกล้ที่สุด 88 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 4,762.362 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,976,476.2 ไร่ มีอาณาเขตทิศเหนือติดกับจังหวัดนครราชสีมา ทิศตะวันออกติดกับจังหวัดสระแก้ว ทิศตะวันตกติดกับจังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดนครนายก และสระบุรี ทิศใต้ติดจังหวัดฉะเชิงเทราเชื่อมโยงไปยังจังหวัดชลบุรีจังหวัดปราจีนบุรีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ คือ อำเภอเมือง บ้านสร้าง ศรีมโหสถ ศรีมหาโพธิ์ ประจันตคาม กบินทร์บุรี และนาดี โดยแบ่งเป็น 65 ตำบล 649 หมู่บ้าน สำหรับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นแบ่งเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 2 แห่ง สุขาภิบาล 10 แห่ง (ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นเทศบาลทั้งหมด) องค์การบริหารส่วนตำบล 61 แห่ง และสภาตำบล 3 แห่ง

ทรัพยากรธรรมชาติของจังหวัด ประกอบด้วย ดิน น้ำ แร่ธาตุ ป่าไม้ เป็นหลัก โดยดินมีความอุดมสมบูรณ์และมีลักษณะดินหลายประเภท เหมาะแก่การทำนา ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้นและพืชไร่ แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ คือ แม่น้ำปราจีนบุรี และลำน้ำต่างๆ 3 แห่ง นอกจากนี้ยังมีน้ำบาดาล และแหล่งน้ำชลประทานถึง 47 โครงการ สำหรับทรัพยากรแร่ธาตุเป็นแร่ที่มีประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น ดินขาว นำมาใช้ประโยชน์มากที่สุดโดยใช้เป็นส่วนผสมในอุตสาหกรรมทนไฟ เซรามิก เป็นต้น บอลล์โคย์ ใช้ในอุตสาหกรรมทำเครื่องปั้นดินเผาและเป็นส่วนผสมของอิฐทนไฟ นิเกิลและโครไมท์ใช้ผสมโลหะเคลือบภาชนะ สำหรับสภาพป่าไม้ส่วนใหญ่เป็นป่าดงดิบ ป่าแดงและป่าเบญจพรรณ มีพื้นที่ที่ครอบคลุมอำเภอเมือง นาดี กบินทร์บุรีและประจันตคาม โดยมีพื้นที่ร้อยละ 47.54 ของจังหวัด ในปัจจุบัน

การศึกษาการใช้ที่ดินของจังหวัดปราจีนบุรี ปี พ.ศ. 2528 พบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ถึงร้อยละ 61.89 รองลงมาเป็นเกษตรกรรมร้อยละ 31.30 ในบริเวณตอนกลางและด้านตะวันตกของ โดยการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในช่วงปี พ.ศ.2528 - 2536 พบว่า พื้นที่ป่าไม้ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 0.35

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่ 3.4 เขตการปกครองรายอำเภอและเส้นทางคมนาคมหลักจังหวัดปราจีนบุรี

สัญลักษณ์

- - - - - เส้นแบ่งเขตอำเภอ
- เส้นทางคมนาคมหลัก

NOT TO SCALE

รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของอุตสาหกรรมในพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมหนาแน่น
กรณีศึกษา: พื้นที่เชื่อมต่อระหว่างภาคมหานคร ภาคกลางตอนบน ภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 4 จังหวัด

ต่อปี ในขณะที่พื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรและพื้นที่อื่นๆเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 0.13 และ 0.19 ต่อปี ตามลำดับ โดยเฉพาะพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นในช่วงปีหลัง เนื่องจากการขยายตัวของภาวะแห้งแล้งกึ่งฤดูแล้ง ส่งผลให้พื้นที่อื่นๆที่มีการขยายตัวสูงในช่วงแรกมีการลดลงอย่างชัดเจนในระยะ 4 ปีหลัง ส่งผลให้สัดส่วนการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรเพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตามแนวโน้มของการใช้ที่ดินประเภทอื่นๆซึ่งเป็นการใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมและแหล่งชุมชน แสดงถึงแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต เนื่องจากการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมที่เป็นไปอย่างรวดเร็วโดยความได้เปรียบของที่ตั้ง ทรัพยากรธรรมชาติและการส่งเสริมจากภาครัฐ

การพิจารณาระดับพัฒนาอุตสาหกรรมจากสภาพเศรษฐกิจ

จังหวัดปราจีนบุรีมีความสำคัญทางเศรษฐกิจต่ำเทียบกับภาคตะวันออก โดยมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมมีค่า 15,452,609,000 บาท ในปี พ.ศ. 2538 มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์ร้อยละ 3.64 ต่อปี ซึ่งต่ำกว่าอัตราการเติบโตของภาค และมีส่วนแบ่งตลาดเพียงร้อยละ 5.22 ของมูลค่าการผลิตของภาค ส่งผลให้รายได้ต่อหัวของปราจีนบุรีอยู่ในระดับที่ต่ำมาก คิดเป็นร้อยละ 44.42 ของรายได้ต่อหัวของภาคตะวันออก โดยโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดขึ้นกับการผลิตในภาคอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าการผลิต 4,550,193,000 บาท ซึ่งแม้จะมีส่วนแบ่งเพียงร้อยละ 3.19 ของมูลค่าอุตสาหกรรมของภาค แต่เป็นสาขาที่ส่งผลกระทบต่อขยายตัวของเศรษฐกิจจังหวัด เนื่องจากมีการขยายตัวโดยเฉลี่ยสูงสุดร้อยละ 27.40 ต่อปี (พ.ศ. 2533-2538) และส่วนแบ่งร้อยละ 29.45 ของมูลค่าการผลิตทั้งหมด แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมอย่างมากของพื้นที่ในอนาคต สาขาที่ขยายตัวรองลงมา คือ สาขาการค้าส่งและค้าปลีก โดยมีสัดส่วนของมูลค่าการผลิตใกล้เคียงกับภาคอุตสาหกรรม ในขณะที่ภาคปศุสัตว์มีภาวะถดถอยลง โดยเฉพาะสาขาเกษตรกรรมมีการลดลงกว่าเท่าตัวในปี พ.ศ.2537 เนื่องจากการแบ่งพื้นที่บางส่วนไปเป็นจังหวัดสระแก้วในช่วงปลายปี พ.ศ.2536 และผลกระทบจากนโยบายส่งเสริมจากภาครัฐในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกให้เป็นพื้นที่อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก

ในการวิเคราะห์การเติบโตทางเศรษฐกิจโดยใช้ Shift-Share Analysis พบว่า ปราจีนบุรีมีสาขาการผลิตเติบโตช้าและมีความสามารถในการแข่งขันต่ำกระจุกตัวสูงถึง 6 สาขา ประกอบด้วยเหมืองแร่ ที่อยู่อาศัย การบริหารราชการ การค้าบริการ และเกษตรกรรม ตามลำดับ ส่งผลให้เป็นจังหวัดที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำเมื่อเทียบกับภาคและจังหวัดในภาคเดียวกัน ในขณะที่อุตสาหกรรมเป็นสาขาเดียวที่มีการขยายตัวระดับภาคและมีความสามารถในการแข่งขันสูงในระดับจังหวัด ในด้านการศึกษารฐานเศรษฐกิจ พบว่า มีการเพิ่มขึ้นของฐานเศรษฐกิจจาก 4 สาขา ในปี พ.ศ.

2533 เป็น 7 สาขา ในปี พ.ศ. 2538 โดยมีฐานเศรษฐกิจหลักทั้ง 2 ปี ประกอบด้วย เกษตรกรรม การค้าส่งค้าปลีก ที่อยู่อาศัยและการบริหารราชการ ส่วนสาขาที่เพิ่มขึ้นประกอบด้วย การก่อสร้าง การบริการธนาคารและอสังหาริมทรัพย์ ทั้งนี้การมีสาขาการผลิตที่เป็นฐานเศรษฐกิจจำนวนมากแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการพึ่งพาตนเองจังหวัดที่มีสูงขึ้น ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างฐานเศรษฐกิจที่แตกต่างจากพื้นที่ตะเข็บอื่น โดยมีการเพิ่มขึ้นของฐานเศรษฐกิจในภาคทฤษฎีและตติยภูมิโดยเฉพาะการค้าส่งค้าปลีกและการบริการที่กลายเป็นฐานเศรษฐกิจหลัก เนื่องจากความได้เปรียบของที่ตั้งในการเป็นเมืองชายแดนที่เชื่อมต่อกับประเทศกัมพูชา ในขณะที่เดียวกันลักษณะโครงสร้างการเปลี่ยนแปลงข้างต้น แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจของปราจีนบุรีเพิ่งเข้าสู่ช่วงที่มีการขยายตัวการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างจริงจัง และในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทำให้ทราบว่าปราจีนบุรียังคงมีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาเศรษฐกิจในรูปแบบเดียวกับพื้นที่ตะเข็บอื่น โดยมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตจากภาคเกษตรไปสู่อุตสาหกรรม เพราะเป็นสาขาเดียวที่มีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนทั้งในระดับภาคและเมือง

ในการพิจารณาความได้เปรียบในการพัฒนาในแต่ละสาขาการผลิต พบว่า ปราจีนบุรีมีความได้เปรียบในการพัฒนาสาขาการค้ามากที่สุดของจังหวัดและในระดับพื้นที่ตะเข็บ โดยต่างจากพื้นที่ตะเข็บอื่นที่มีความได้เปรียบในสาขาอุตสาหกรรม รองลงมา คือ การพัฒนาด้านอุตสาหกรรม โดยมีสัดส่วนการจ้างงานต่ำแต่มีมูลค่าการผลิตค่อนข้างสูง ส่งผลให้รายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงซึ่งมีค่าสูงกว่านครราชสีมาเนื่องจากมีการลงทุนอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าการผลิตสูงกว่าและใช้แรงงานต่ำกว่า ในขณะที่ภาคเกษตรกรรมมีความได้เปรียบในการพัฒนาน้อยที่สุด โดยมีการจ้างงานสูงสุดแต่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่ำที่สุด

การเปลี่ยนแปลงประชากร

จังหวัดปราจีนบุรีมีประชากรน้อยและมีการเติบโตต่ำเมื่อเทียบกับภาค โดยในปี พ.ศ. 2541 มีประชากร 441,343 คน คิดเป็นร้อยละ 10.63 ของประชากรภาคตะวันออก และมีอัตราการเติบโตในระยะ 5 ปี โดยเฉลี่ยร้อยละ 1.36 ต่อปี ซึ่งมีค่าต่ำกว่าอัตราการเติบโตภาคที่มีค่าร้อยละ 8.35 ต่อปีอย่างเห็นได้ชัด โดยอำเภอที่มีการกระจุกตัวประชากรสูงอยู่ในพื้นที่ตอนล่างซึ่งเป็นที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก ได้แก่ อำเภอทูลกระหม่อมบุรี เมือง และศรีมหาโพธิ์ ซึ่งจากการอัตราการเติบโตประชากรมีแนวโน้มขยายตัวไปในพื้นที่ตอนบน ได้แก่ อำเภอประจันตคาม นาดี และด้านตะวันออกบริเวณอำเภอทูลกระหม่อมบุรี แต่จากสภาพภูมิศาสตร์พบว่าพื้นที่ตอนบนของอำเภอประจันตคามและนาดีเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติอาจเป็นข้อจำกัดของการขยายตัวในอนาคต ในขณะที่ทูลกระหม่อมบุรีซึ่ง

เป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นประชากรต่ำสามารถรองรับประชากรได้อีกมาก ประกอบกับการพัฒนาอุตสาหกรรมสูง ส่งผลให้การขยายตัวประชากรด้านตะวันออกมีความได้เปรียบกว่า ทั้งนี้การขยายตัวประชากรจะตั้งถิ่นฐานบริเวณพื้นที่ชนบทมากกว่าเมือง เนื่องจากมีอัตราการเติบโตของประชากรเมืองลดลงร้อยละ 0.65 ต่อปี ในขณะที่ประชากรชนบทเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.49 ต่อปี โดยเฉพาะกบินทร์บุรีมีการขยายตัวประชากรชนบทอย่างชัดเจน ส่งผลให้ปราจีนบุรีมีส่วนประชากรเมืองต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับพื้นที่ตะเข็บทั้งหมดโดยมีส่วนร้อยละ 17.75 : 82.25 ในปี พ.ศ. 2540 โดยพื้นที่ที่มีขยายตัวประชากรเมืองสูงและมีการลดลงของประชากรชนบทอย่างต่อเนื่อง คือ อำเภอบ้านสร้าง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีระยะทางไกลกรุงเทพมหานครมากที่สุด ส่วนการเปลี่ยนแปลงประชากรที่มาจากการย้ายถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงของการย้ายสุทธิสูงถึงร้อยละ 216.35 แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ยังคงมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของการย้ายเข้าในอนาคต ซึ่งหากการขยายตัวประชากรยังคงเพิ่มขึ้นอย่างช้าๆ คาดว่าจังหวัดมีประชากรเพิ่มขึ้น 492,673 คน และ 548,395 คน ในปี พ.ศ 2550 และ 2560 ตามลำดับ โดยอำเภอกบินทร์บุรีจะมีประชากรขยายตัวอย่างรวดเร็วและมีจำนวนสูงสุด รองลงมา คือ อำเภอเมือง ประจันตคาม นาดี และศรีมหาโพธิ์ ตามลำดับ

ในด้านโครงสร้างประชากรมีลักษณะเหมือนพื้นที่อื่น โดยสัดส่วนภาวะการเลี้ยงดูมีค่า 1:2.29 โดยประชากรที่ทำงานในภาคอุตสาหกรรมมีอัตราการเติบโตร้อยละ 8.95 ต่อปี ซึ่งต่างจากพื้นที่ตะเข็บอื่นที่มีการลดลง แสดงให้เห็นถึงระดับการขยายตัวการพัฒนาอุตสาหกรรมที่อยู่ในระยะแรกเมื่อเทียบกับระดับการพัฒนาของพื้นที่อื่น

ระบบการคมนาคมขนส่ง

ปราจีนบุรีมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกสามารถเชื่อมโยงระหว่างภาคตะวันออก ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพมหานครและประเทศกัมพูชาโดยผ่านจังหวัดสระแก้ว เส้นทางหลวงแผ่นดินสำคัญ 3 สาย ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 เชื่อมโยงปราจีนบุรีกับภาคกลางและชายฝั่งทะเลตะวันออก โดยเชื่อมต่อกับทางหลวงหมายเลข 305 จาก กรุงเทพมหานคร-นครนายก และเข้าสู่ปราจีนบุรีโดยผ่านอำเภอเมือง ประจันตคาม กบินทร์บุรี และเข้าสู่เขตจังหวัดสระแก้วไปเชื่อมต่อกับทางหลวงหมายเลข 317 และหมายเลข 3 ถึงบริเวณท่าเรือน้ำลึกแหลมฉิมบึง สายที่ 2 คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 304 เชื่อมโยงปราจีนบุรีกับภาคกลางไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และทางหลวงหมายเลข 319 เชื่อมโยงปราจีนบุรีกับภาคตะวันออก โดยตัดผ่านอ.เมือง อ.ศรีมหาโพธิ์ เข้าสู่เขต อ.พนมสารคาม เชื่อมต่อกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 304 และ 331 เข้าสู่ชลบุรีและพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก และในการศึกษาปริมาณจราจรและการเปลี่ยนแปลงปริมาณการจราจรเห็นได้ว่า ลักษณะของ

ปริมาณจรรยาจรจะแตกต่างจากพื้นที่อื่น ทั้งนี้เพราะแม้จะมีปริมาณการจราจรสูงในเส้นทางคมนาคมหลัก ได้แก่ ทางหลวงหมายเลข 33 หมายเลข 39 และ 319 ตามลำดับ แต่บริเวณปริมาณการจราจรสูงจะอยู่ในบางช่วงถนนเท่านั้น โดยอยู่ในบริเวณช่วงถนนที่เลี้ยงเมือง 2 แห่ง ได้แก่ ส่วนหนึ่งของทางหลวงหมายเลข 304 ที่พาดผ่านอำเภอภินทรบุรีเลียวเข้าสู่จังหวัดสระแก้วซึ่งแยกมาจากทางหลวงหมายเลข 319 ที่เชื่อมกับจังหวัดฉะเชิงเทราโดยตรง และบริเวณที่สองจะเป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงหมายเลข 33 เข้าสู่จังหวัดปราจีนบุรี ไหลเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 319 โดยผ่านอำเภอเมือง ศรีมหาโพธิ์ และเข้าสู่จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามลำดับ ดังนั้นปริมาณการจราจรในจังหวัดในเส้นทางหลักได้แก่ทางหลวงหมายเลข 33 ในช่วงกลางจังหวัดระหว่างแยกทางหลวง 319 และ 304 จึงมีปริมาณไม่มากนัก ในขณะที่เดียวกันจากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงปริมาณจราจรพบว่า ยังคงมีการขยายตัวปริมาณจราจรในบริเวณเดิมแต่มีการขยายตัวเพิ่มสูงในโครงข่ายถนนย่อยที่อยู่ตอนล่างจังหวัด ซึ่งครอบคลุมพื้นที่อำเภอบ้านสร้าง ศรีมโหสถ ศรีมหาโพธิ์ และภินทรบุรี ในขณะที่สัดส่วนของรถบรรทุกเล็กจะมีปริมาณและสัดส่วนการใช้สูงกว่ารถบรรทุกประเภทอื่นๆ เส้นทางที่มีสัดส่วนการใช้รถบรรทุกสูงจะเป็นเส้นทางที่พาดผ่านอำเภอภินทรบุรี บริเวณบ้านสร้าง และเส้นทางเข้าสู่นครนายกตามลำดับ

สำหรับเส้นทางรถไฟสายตะวันออกที่ผ่านจังหวัดปราจีนบุรี จากกรุงเทพมหานคร-อรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วมีถึง 3 เส้นทาง นอกจากนี้ยังมีเส้นทางขบวนรถขนส่งสินค้าระหว่างเส้นทางคลองสิบเก้า - สัตหีบ และเส้นทางรถไฟสาย แก่งคอย - คลองสิบเก้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งสามารถเชื่อมโยงพื้นที่ภาคกลางกับภาคตะวันออก

สรุปความสัมพันธ์การพัฒนาอุตสาหกรรมต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ตะเข็บ

การขยายบทบาทการพัฒนาอุตสาหกรรมจากอดีตถึงปัจจุบันในพื้นที่ตะเข็บ ส่งผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะพื้นฐานทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ โดยจากการศึกษาพบว่าแต่ละพื้นที่มีโครงสร้างการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกัน จะต่างกันไปเพียงแต่ระดับการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาซึ่งขึ้นกับความสามารถในการพัฒนาอุตสาหกรรมในแต่ละพื้นที่ โดยระดับการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตะเข็บในแต่ละด้านมีดังนี้

การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพเห็นได้อย่างชัดเจนจากการใช้ที่ดิน โดยสัดส่วนการใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องทั้งในจังหวัดสระบุรีและพระนครศรีอยุธยา ในขณะที่นครราชสีมาและปราจีนบุรีขยายตัวเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ส่งผลให้สัดส่วนการใช้ที่ดินในพื้นที่

ชุมชนและพื้นที่อุตสาหกรรมมีการขยายตัวสูงขึ้นในสระบุรีและพระนครศรีอยุธยาอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่ปราจีนบุรีมีอัตราการขยายตัวและการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนของพื้นที่อื่นๆต่ำเนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวพื้นที่ที่มีการขยายตัวการใช้ที่ดินทางการเกษตรเพิ่มขึ้น แต่ทั้งนี้การที่จังหวัดมีสัดส่วนพื้นที่อื่นๆสูงและมีขนาดใหญ่กว่าจังหวัดอื่น จึงทำให้พื้นที่ยังคงมีศักยภาพเพียงพอต่อการรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรม ดังนั้นการใช้ที่ดินจึงไม่ใช่ข้อจำกัดที่แท้จริงในการขยายตัวของอุตสาหกรรมในพื้นที่

สำหรับการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจของพื้นที่ตะเข็บในภาพรวม พบว่า ทุกพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นสาขาหลัก โดยมีศักยภาพในการพัฒนาสูงทั้งในระดับจังหวัดและในระดับภาค ในขณะที่เกษตรกรรมมีศักยภาพในการพัฒนาต่ำสุด แต่จากการที่พื้นที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาต่างกันส่งผลให้แต่ละพื้นที่มีระดับความสำคัญต่างกัน โดยอยุธยามีศักยภาพและการขยายตัวของมูลค่าการผลิตในภาคอุตสาหกรรมสูงกว่าพื้นที่อื่นและมีความสำคัญในระดับภาคมาก โดยเฉพาะเมื่อรวมมูลค่าการผลิตภาคอุตสาหกรรมกับสระบุรีมีสัดส่วนถึงร้อยละ 90.5 ของภาค ดังนั้นจึงส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาวะอุตสาหกรรมของภาคกลางตอนบน ส่วนสระบุรีมีอัตราการขยายตัวในภาคอุตสาหกรรมต่ำสุดเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นและสาขาการผลิตอื่นภายในจังหวัด แต่ยังคงสถานะการเป็นผู้นำการพัฒนาอุตสาหกรรมในระดับภาค เนื่องจากมีมูลค่าการผลิตในภาคอุตสาหกรรมสูงที่สุดในขณะที่นครราชสีมามีการขยายตัวภาคอุตสาหกรรมเป็นอันดับสาม รองจากอยุธยาและปราจีนบุรี และมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในภาค และปราจีนบุรีมีการพัฒนาอุตสาหกรรมต่ำเทียบกับภาคแต่มีการเปลี่ยนแปลงการขยายตัวเทียบกับการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด(Absolute Change) สูงกว่าพื้นที่อื่น แสดงให้เห็นถึงการตื่นตัวในด้านอุตสาหกรรมและแนวโน้มการขยายตัวอย่างมากในอนาคต

การวิเคราะห์ข้างต้นแสดงถึงระดับความสำคัญการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องโดยตรงกับโครงสร้างการเปลี่ยนแปลงฐานเศรษฐกิจที่สามารถแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ระยะเข้าสู่การพัฒนาจนถึงการพัฒนาอย่างสูงสุด โดยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงของฐานการผลิตภาคปฐุมภูมิเข้าสู่ภาคหัตถกรรมและตติยภูมิ ตามลำดับ และระยะที่ผ่านการพัฒนาอย่างสูงสุดเข้าสู่ภาวะอิ่มตัวจะมีการคงที่ของฐานเศรษฐกิจในภาคหัตถกรรมและตติยภูมิ โดยพื้นที่ตะเข็บจะมีการพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นเงื่อนไขสำคัญในการผลักดันให้เข้าสู่ระยะที่สอง พื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงในระยะแรก ประกอบด้วยอยุธยา นครราชสีมา และปราจีนบุรี โดยอยุธยาและนครราชสีมาจะมีระดับขั้นการพัฒนาสูงกว่าปราจีนบุรี เนื่องจากมีการลดลงหรือคงที่สำหรับสาขาการผลิตที่เป็นฐานเศรษฐกิจและมีแนวโน้มการขยายตัวในภาคบริการซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเข้าสู่การพัฒนาอย่างสูงสุด ส่วนปราจีนบุรีเริ่มมีการเพิ่มขึ้นของฐานเศรษฐกิจในภาคหัตถกรรมและตติยภูมิ โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมมีการขยายตัว

สูง แสดงให้เห็นว่าเพิ่งเข้าสู่ช่วงที่มีการขยายตัวการพัฒนาอย่างจริงจัง แต่ก็มีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบเดียวกับพื้นที่ตะเข็บอื่น ส่วนพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ภาวะอิ่มตัวในช่วงที่ 2 คือ สระบุรี เนื่องจากเป็นจังหวัดที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงฐานเศรษฐกิจ

ในด้านความได้เปรียบในการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยพิจารณาสภาพโครงสร้างการจ้างงาน รายได้เฉลี่ยต่อหัว และสัดส่วนการจ้างงานต่อมูลค่าการผลิตในแต่ละสาขา พบว่า พื้นที่ตะเข็บทุกจังหวัดมีความได้เปรียบในการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม โดยเฉพาะสระบุรีและอยุธยาที่มีความได้เปรียบสูงกว่านครราชสีมา และปราจีนบุรี โดยสระบุรีมีความได้เปรียบสูงที่สุด เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัว และสัดส่วนแรงงานต่อมูลค่าการผลิตในภาคอุตสาหกรรมสูงที่สุด อาจเนื่องจากการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมมีการลงทุนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีมูลค่าการผลิตสูงและใช้แรงงานต่ำ ส่วนอยุธยามีสัดส่วนการจ้างงานและปริมาณแรงงานที่สูงกว่า แต่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่ำกว่า อาจเนื่องจากการลงทุนอุตสาหกรรมมีขนาดเล็กและมีการใช้แรงงานที่มากกว่า ในขณะที่นครราชสีมาเป็นพื้นที่ที่มีความได้เปรียบในการพัฒนาอุตสาหกรรมน้อยกว่าพื้นที่อื่นๆ แต่เป็นพื้นที่ที่มีความได้เปรียบในสาขาบริการมากกว่าพื้นที่อื่น ปราจีนบุรีเป็นพื้นที่ที่มีความได้เปรียบในการพัฒนาสาขาการค้ามากที่สุด รองมาคือ ภาคอุตสาหกรรมที่ยังมีความได้เปรียบไม่มากนักเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นเว้นนครราชสีมา ในขณะที่การพัฒนาด้านเกษตรกรรมของทุกพื้นที่ มีความได้เปรียบในการผลิตอยู่ในระดับที่ต่ำซึ่งหากไม่ได้มีการส่งเสริมหรือพัฒนาการผลิตในภาคเกษตร แนวโน้มโครงสร้างแรงงานในอนาคตจะปรับเปลี่ยนมาอยู่ในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น

สำหรับด้านประชากรมีความสำคัญในระดับภาคต่างกัน โดยอยุธยา สระบุรี จะมีความสำคัญของประชากรในระดับภาคสูงกว่านครราชสีมาและปราจีนบุรี ส่วนลักษณะการเปลี่ยนแปลงประชากรในพื้นที่ค่อนข้างคล้ายคลึงกัน โดยมีแนวโน้มการขยายตัวและการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ที่มีความได้เปรียบด้านเส้นทางคมนาคมและพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรม ในขณะที่การพิจารณาระดับความเป็นเมืองจากสัดส่วนประชากรเมืองและอัตราการเติบโตของประชากรเมือง พบว่า พื้นที่มีระดับความเป็นเมืองสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างฐานเศรษฐกิจ โดยสระบุรีมีความเป็นเมืองสูงที่สุด รองลงมา คือ อยุธยา นครราชสีมา และปราจีนบุรี ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันพื้นที่ตะเข็บมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นประชากรในชนบทสูงกว่าเมืองโดยเฉพาะในปราจีนบุรีและอยุธยา โดยการขยายตัวประชากรชนบทจะอยู่ในอำเภอที่มีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมสูงอย่างเห็นได้ชัด

ในด้านโครงสร้างประชากรพบว่า จะมีการขยายตัวแรงงานต่ำกว่าวัยพึ่งพา ซึ่งจะส่งผลต่อภาวะการเลี้ยงดูแรงงานในอนาคต แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าแรงงานในภาคอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มลดลง ในขณะที่มูลค่าการผลิตสูงขึ้น แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานสูง

มาสู่อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานต่ำซึ่งเกิดขึ้นทุกพื้นที่ยกเว้นปราจีนบุรี ทั้งนี้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงฐานเศรษฐกิจของพื้นที่ตะเข็บที่ได้วิเคราะห์ไว้แล้วข้างต้น โดยปราจีนบุรีเป็นเพียงจังหวัดเดียวที่เพิ่งเข้าสู่ช่วงที่กำลังมีการขยายตัวการพัฒนาอย่างจริงจัง ซึ่งจะช้ากว่าจังหวัดอื่นที่เข้าสู่ภาวะที่มีการพัฒนาแล้วหรือผ่านช่วงที่มีการพัฒนาสูงสุดมาแล้ว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะอุตสาหกรรมในพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษทางอุตสาหกรรม เนื่องจากตั้งอยู่บริเวณรอยต่อของเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมตามแผนของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (พ.ศ.2534) ที่ทำให้อุตสาหกรรมในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบปกติ เนื่องจากแผนดังกล่าวมีมาตรการในการให้การสนับสนุนด้านการเงินและภาษีที่แตกต่างกันในแต่ละเขตส่งเสริมการลงทุน ดังนั้นการเป็นพื้นที่รอยต่อที่อยู่ระหว่างเขตส่งเสริมการลงทุนจึงมีความได้เปรียบเป็นอย่างยิ่ง จึงทำการวิเคราะห์เป็นรายจังหวัดเพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างพื้นที่ทั้งในระดับอำเภอและในระดับจังหวัด

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สภาพการตั้งถิ่นฐานของโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปัจจุบัน โรงงานส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา อำเภอบางปะอิน และอำเภออุทัยตามลำดับ โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ.2530 - 2536 มีการขยายตัวและมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด (Absolute Change) สูงในกลุ่มพื้นที่ดังกล่าว รวมถึงพื้นที่อำเภอวังน้อย ต่อมาในช่วงปี พ.ศ.2536 - 2541 พื้นที่หลักที่มีการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงสุดคือ อำเภออุทัย (ร้อยละ 17.90) รองลงมา คือ อำเภอบางปะอิน (ร้อยละ 13.20) และอำเภอนครหลวง (ร้อยละ 10.51) ซึ่งพื้นที่เหล่านี้เป็นพื้นที่ที่มีนิคมอุตสาหกรรม และสวนอุตสาหกรรมของเอกชนตั้งอยู่ แต่ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาการขยายตัวของที่ตั้งถิ่นฐานของโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอบางปะอินมีการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ซึ่งแสดงถึงการเริ่มอิมตัวของอุตสาหกรรมของพื้นที่ดังกล่าว ส่วนอำเภอนครหลวงมีการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น และเมื่อพิจารณาประเภทอุตสาหกรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า อุตสาหกรรมที่ตั้งถิ่นฐานส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์¹ อุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ² ตามลำดับ โดยในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2530 - 2536 อุตสาหกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลง (Relative

¹ อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักร และวัสดุอุปกรณ์ หมายถึง อุตสาหกรรมแปรรูปโลหะรวมกับอุตสาหกรรมอื่นๆ (อุตสาหกรรมลำดับที่ 61 - 104 ตามบัญชีท้ายกระทรวง (พ.ศ.2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงานอุตสาหกรรม พ.ศ.2535)

² อุตสาหกรรมลำดับที่ 1 - 21 ตามบัญชีท้ายกระทรวง (พ.ศ.2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงานอุตสาหกรรม

Change) สูงมาก คือ อุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์³ อุตสาหกรรมผลิตแร่โลหะ⁴ และ อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้⁵ ส่วนอุตสาหกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด สูง คือ อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ (ร้อยละ 31.11) อุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ (ร้อยละ 18.41) และอุตสาหกรรมผลิตแร่โลหะ⁶ (ร้อยละ 11.11) แต่ใน ระหว่างปี พ.ศ. 2536 – 2541 อุตสาหกรรมที่เคยมีการเปลี่ยนแปลงสูงเหล่านั้นเริ่มอึมตัว มีเพียง อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ที่ยังคงเป็นอุตสาหกรรมหลักที่มีสัดส่วนของการ เปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุด (ร้อยละ 38.03) รองลงมา คือ อุตสาหกรรม เฟอร์นิเจอร์ไม้ (ร้อยละ 14.99) และอุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์ (ร้อยละ 12.30)

การจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการจ้างงานสูงในพื้นที่ อำเภอบางปะอิน อำเภอบางบาล อำเภอบางซ้าย และอำเภอบางบาล ตามลำดับ ซึ่งในระหว่างปี พ.ศ. 2530 – 2536 พื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงของแรงงานจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงได้แก่ อำเภอบางปะอิน (ร้อยละ 27.27) อำเภอบางบาล (ร้อยละ 21.65) อำเภอบางบาล (ร้อยละ 20.25) และอำเภอบางซ้าย (ร้อยละ 18.66) ส่วนในระหว่างปี พ.ศ.2536 – 2541 พื้นที่ที่เป็นพื้นที่หลักในการจ้างงาน ภาคอุตสาหกรรมยังอยู่ในอำเภอกลุ่มดังกล่าว โดยอำเภอบางบาลมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการ เปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุด (ร้อยละ 31.25) รองลงมาคือ อำเภอบางปะอิน (ร้อยละ 25.69) และ อำเภอบางบาล (ร้อยละ 10.94) และเมื่อพิจารณาในส่วนของประเทศอุตสาหกรรม พบว่า อุตสาหกรรมที่มีการจ้างงานสูง ได้แก่ อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ และ อุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงานจำนวนมาก โดยในช่วงระยะ 5 ปีแรก อุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์มีการขยายตัวสูงมาก แต่อุตสาหกรรมที่สัดส่วนการ เปลี่ยนแปลงของแรงงานจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุด คือ อุตสาหกรรมประกอบเครื่อง จักรและวัสดุอุปกรณ์ (ร้อยละ 46.36) รองลงมา คือ อุตสาหกรรมสิ่งทอ (ร้อยละ 34.35) และ อุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์

³ อุตสาหกรรมลำดับที่ 42 - 53 ตามบัญชีท้ายกระทรวง (พ.ศ.2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงานอุตสาหกรรม พ.ศ.2535

⁴ อุตสาหกรรมลำดับที่ 59 - 60 ตามบัญชีท้ายกระทรวง (พ.ศ.2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงานอุตสาหกรรม พ.ศ.2535

⁵ อุตสาหกรรมลำดับที่ 34 - 37 ตามบัญชีท้ายกระทรวง (พ.ศ.2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงานอุตสาหกรรม พ.ศ.2535

⁶ อุตสาหกรรมลำดับที่ 54 -58 ตามบัญชีท้ายกระทรวง (พ.ศ.2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงานอุตสาหกรรม พ.ศ.2535

(ร้อยละ 5.96) ซึ่งในช่วง 5 ปีหลังอุตสาหกรรมในกลุ่มดังกล่าวยังคงเป็นอุตสาหกรรมที่มีการจ้างงานและมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงเช่นเดิม โดยแรงงานมีการขยายตัวน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับช่วง 5 ปีแรก

การลงทุนในภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีมูลค่าการลงทุนสูงในอำเภอบางปะอิน อำเภออุทัย และอำเภอมั่นนอยตามลำดับ โดยกลุ่มพื้นที่อำเภอเหล่านี้เป็นพื้นที่หลักของการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมในช่วงระยะ 10 ปีที่ผ่านมา ในช่วง 5 ปีแรกอำเภอบางปะอินมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุด (ร้อยละ 49.00) รองลงมาคืออำเภออุทัย (ร้อยละ 23.91) และอำเภอมั่นนอย (ร้อยละ 11.13) แต่ในระยะ 5 ปีหลังอำเภออุทัยมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุด (ร้อยละ 38.87) รองลงมาคืออำเภอมั่นนอย (ร้อยละ 28.88) และอำเภอบางปะอิน (ร้อยละ 12.61) ซึ่งมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงที่ลดลงมากเมื่อเปรียบเทียบกับช่วง 5 ปีแรก และเมื่อพิจารณาการลงทุนของอุตสาหกรรมแต่ละประเภทพบว่า อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์มีมูลค่าการลงทุนสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารเครื่องดื่ม และยาสูบ โดยในช่วง 5 ปีแรกอุตสาหกรรมที่สัดส่วนการเปลี่ยนแปลงของการลงทุนสูงมาก คือ อุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์ แต่อุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุด คือ อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ (ร้อยละ 59.48) รองลงมาคือ อุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์ (ร้อยละ 12.78) และอุตสาหกรรมสิ่งทอ (ร้อยละ 11.59) ในช่วงระยะ 5 ปีหลัง อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์มีการขยายตัวสูงมาก โดยมีอุตสาหกรรมอาหารเครื่องดื่มและยาสูบที่มีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงสูงเป็นอันดับรองลงมา

เมื่อพิจารณาสัดส่วนแรงงานและเงินลงทุนต่อโรงงาน 1 แห่งของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า อำเภอที่มีโรงงานขนาดใหญ่ให้แรงงานและจำนวนเงินลงทุนสูงจะกระจุกตัวอยู่ในอำเภอบางปะอิน อำเภออุทัย และอำเภอมั่นนอย โดยอำเภอบางปะอินจะมีมูลค่าการลงทุนต่อโรงงานสูงที่สุด ซึ่งโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอจะมีสัดส่วนการใช้แรงงานสูงที่สุด รองลงมาคือ อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ และอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าการลงทุนสูงที่สุดคือ อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ รองลงมาคือ อุตสาหกรรมสิ่งทอ และอุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์ ซึ่งเป็นโรงงานประเภทที่ใช้แรงงานสูง ยกเว้นอุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้แรงงานต่ำ

ตารางที่ 4.1 แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนโรงงาน แรงงาน และเงินลงทุนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาแยกตามรายอำเภอ

อำเภอ	จำนวนโรงงาน			จำนวนแรงงาน			จำนวนเงินทุน			การเปลี่ยนแปลง																	
										จำนวนโรงงาน				จำนวนแรงงาน				จำนวนเงินทุน									
	2530	2536	2541	2530	2536	2541	2530	2536	2541	เฉลี่ยต่อปี(%)		Relative(%)		Absolute(%)		เฉลี่ยต่อปี(%)		Relative(%)		Absolute(%)		เฉลี่ยต่อปี(%)		Relative(%)		Absolute(%)	
										30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41
พระนครศรีอยุธยา	130	170	197	2,592	2,908	3,505	502,692,336	620,871,336	909,553,336	5.13	3.18	30.77	15.88	12.70	6.04	2.02	4.12	12.11	20.61	0.60	1.43	3.92	9.30	23.51	46.50	0.26	0.42
ท่าเรือ	37	49	63	1,375	1,660	3,949	812,106,000	1,082,138,000	1,366,738,000	5.41	5.71	32.43	28.57	3.81	3.13	3.45	27.68	20.73	137.89	0.55	5.47	5.54	5.26	33.25	26.30	0.60	0.40
นครหลวง	24	44	91	467	2,691	7,268	999,085,608	2,479,629,954	7,828,644,783	13.89	21.36	83.33	106.82	6.35	10.51	79.37	34.00	476.23	170.01	4.28	10.94	24.70	43.14	148.19	216.72	3.26	7.81
บางโพธิ์	18	39	61	796	1,792	3,311	666,200,000	2,223,713,000	3,268,023,000	19.44	11.28	116.67	56.41	6.67	4.92	20.90	16.95	125.41	84.77	1.92	3.63	38.97	9.30	233.79	46.51	3.43	1.51
บางบาล	35	42	68	293	474	1,457	19,786,000	169,217,000	7,600,941,750	3.33	12.38	20.00	61.90	2.22	5.82	10.30	41.48	61.77	207.38	0.35	2.35	125.87	866.56	755.24	4332.7	0.33	10.71
บางปะอิน	42	114	173	6,143	20,328	31,073	8,087,178,867	30,305,981,906	38,941,887,025	28.57	10.35	171.43	51.75	22.86	13.20	38.49	10.57	230.91	52.86	27.27	25.69	45.79	5.70	274.74	28.50	48.00	12.61
บางปะหัน	5	16	52	44	905	1,806	6,920,000	681,921,000	1,056,122,082	36.67	45.00	220.00	225.00	3.49	8.05	326.14	15.49	1956.82	77.46	1.66	1.68	1825.7	10.97	9754.3	54.87	1.49	0.55
ผักไห่	12	17	30	95	309	522	10,560,400	29,290,400	225,720,400	6.94	15.29	41.67	76.47	1.59	2.91	37.54	13.79	225.26	68.93	0.41	0.51	29.56	134.13	177.36	670.63	0.04	0.29
ภาชี	15	22	25	89	207	318	54,803,000	33,753,000	178,303,000	7.78	2.73	46.87	13.64	2.22	0.67	22.10	10.72	132.58	53.62	0.23	0.27	-6.40	85.65	-38.41	428.28	-0.05	0.21
ลาดบัวหลวง	19	28	55	227	367	1,472	10,743,500	209,853,900	804,425,164	7.89	19.29	47.37	96.43	2.85	8.04	10.28	80.22	61.67	301.09	0.27	2.64	308.89	56.67	1853.3	283.33	0.44	0.87
วังน้อย	19	52	95	3,521	13,225	17,265	1,163,402,000	6,212,204,737	25,993,216,737	28.95	16.54	173.68	82.69	10.48	9.62	45.93	6.11	276.60	30.55	18.66	9.66	72.33	63.68	433.97	318.42	11.13	28.88
เสนา	38	61	99	434	11,694	13,286	68,363,200	2,749,052,513	3,811,323,542	10.09	12.46	60.53	62.30	7.30	8.50	432.41	2.72	2594.47	13.61	21.65	3.81	647.81	7.73	3886.8	38.64	5.91	1.56
บางซ้าย	6	10	19	31	949	1,195	2,099,970	85,617,731	293,322,731	11.11	18.00	66.67	90.00	1.27	2.01	493.55	5.18	2061.29	25.92	1.76	0.59	662.85	48.52	3977.1	242.60	0.18	0.30
อุทัย	23	68	148	3,357	13,891	26,963	4,167,763,000	15,008,005,713	38,203,880,910	32.61	23.53	195.65	117.65	14.29	17.90	52.30	18.82	313.79	94.10	20.25	31.25	43.35	30.91	260.10	154.56	23.91	33.87
มหาราช	5	10	13	26	102	138	18,664,000	45,286,307	49,285,307	16.67	6.00	100.00	30.00	1.59	0.67	48.72	7.06	292.31	35.29	0.15	0.09	23.77	1.77	142.64	8.83	0.06	0.01
บ้านแพรก	2	3	3	5	9	9	870,000	2,310,000	2,310,000	8.33	0.00	50.00	0.00	0.32	0.00	13.33	0.00	80.00	0.00	0.01	-	27.59	0.00	165.52	0.00	0.00	0.00
รวม	430	745	1,192	19,494	71,509	113,335	16,591,827,881	61,938,846,497	130,423,698,767	12.21	12.00	73.26	60.00	100	100	44.47	11.70	268.83	58.49	100	100	45.55	22.11	273.31	110.57	100.00	100.00

ตารางที่ 4.2 แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนโรงงาน แรงงาน และเงินลงทุนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาแยกตามประเภทอุตสาหกรรม

หมวด	จำนวนโรงงาน			จำนวนแรงงาน			จำนวนเงินทุน			การเปลี่ยนแปลง																	
										จำนวนโรงงาน				จำนวนแรงงาน				จำนวนเงินทุน									
	2530	2536	2541	2530	2536	2541	2530	2536	2541	เฉลี่ยต่อปี(%)		Relative(%)		Absolute(%)		เฉลี่ยต่อปี(%)		Relative(%)		Absolute(%)		เฉลี่ยต่อปี(%)		Relative(%)		Absolute(%)	
										30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41
อาหารและเครื่องดื่ม	208	266	298	3,288	5,244	7,551	2,585,515,478	7,635,316,898	18,855,103,948	4.65	2.41	27.88	12.03	18.41	7.16	10.08	8.80	60.47	43.99	3.80	5.52	32.55	29.39	195.31	146.95	11.14	16.38
สิ่งทอ	15	45	67	5,228	23,096	28,883	2,168,952,000	7,426,330,813	9,133,891,008	33.33	9.78	200.00	48.89	9.52	4.92	56.96	5.01	341.78	25.06	34.35	13.84	40.40	4.60	242.39	22.99	11.59	2.49
เหล็กและเหล็กกล้า	43	74	141	2,943	4,066	5,609	710,789,036	867,133,847	1,717,852,347	12.02	18.11	72.09	90.54	9.84	14.99	6.35	7.59	38.16	37.95	2.16	3.69	3.67	19.62	22.00	98.11	0.34	1.24
กระดาษ	6	12	17	450	1,448	1,682	311,592,457	1,116,094,457	1,274,192,461	16.67	8.33	100.00	41.67	1.90	1.12	36.96	3.23	221.78	16.16	1.92	0.56	43.03	2.83	258.19	14.17	1.77	0.23
พลาสติกและเคมีภัณฑ์	4	31	86	65	3,167	7,615	16,910,000	5,811,173,796	11,398,012,945	112.50	35.48	676.00	177.42	8.57	12.30	795.38	28.09	4772.31	140.45	5.96	10.63	5710.9	19.23	34265.3	95.14	12.78	8.16
การยัดเยียดโลหะ	34	69	105	722	2,338	3,578	284,560,000	1,075,986,226	3,442,627,726	17.16	10.43	102.94	52.17	11.11	8.05	37.30	10.61	223.82	53.04	3.11	2.95	46.35	43.99	278.12	219.95	1.75	3.46
การยัดเยียดโลหะแปรรูปโลหะ	1	4	13	135	522	1,098	44,200,000	278,919,000	947,449,264	50.00	45.00	300.00	225.00	0.95	2.01	60.12	15.31	360.74	76.53	0.94	1.14	88.51	47.94	531.04	239.69	0.52	0.98
อุตสาหกรรมอื่นๆ	90	188	358	6,463	30,575	54,924	10,330,958,910	37,304,091,660	62,599,130,872	18.15	18.09	108.89	90.43	31.11	38.03	62.18	15.93	373.08	79.84	46.36	58.21	43.52	13.56	261.09	67.81	59.48	36.94
อุตสาหกรรมอื่นๆ	29	56	107	220	953	2,395	138,350,000	423,800,000	21,055,638,196	15.52	18.21	93.10	91.07	8.57	11.41	55.53	30.26	333.18	151.31	1.41	3.45	34.39	873.66	206.32	4888.30	0.63	30.13
รวม	430	745	1,192	19,494	71,509	113,335	16,591,827,881	61,938,846,497	130,423,698,767	12.21	12.00	73.26	60.00	100.00	100.00	44.47	11.70	268.83	58.49	100	100	45.55	22.11	273.31	110.57	100.00	100.00

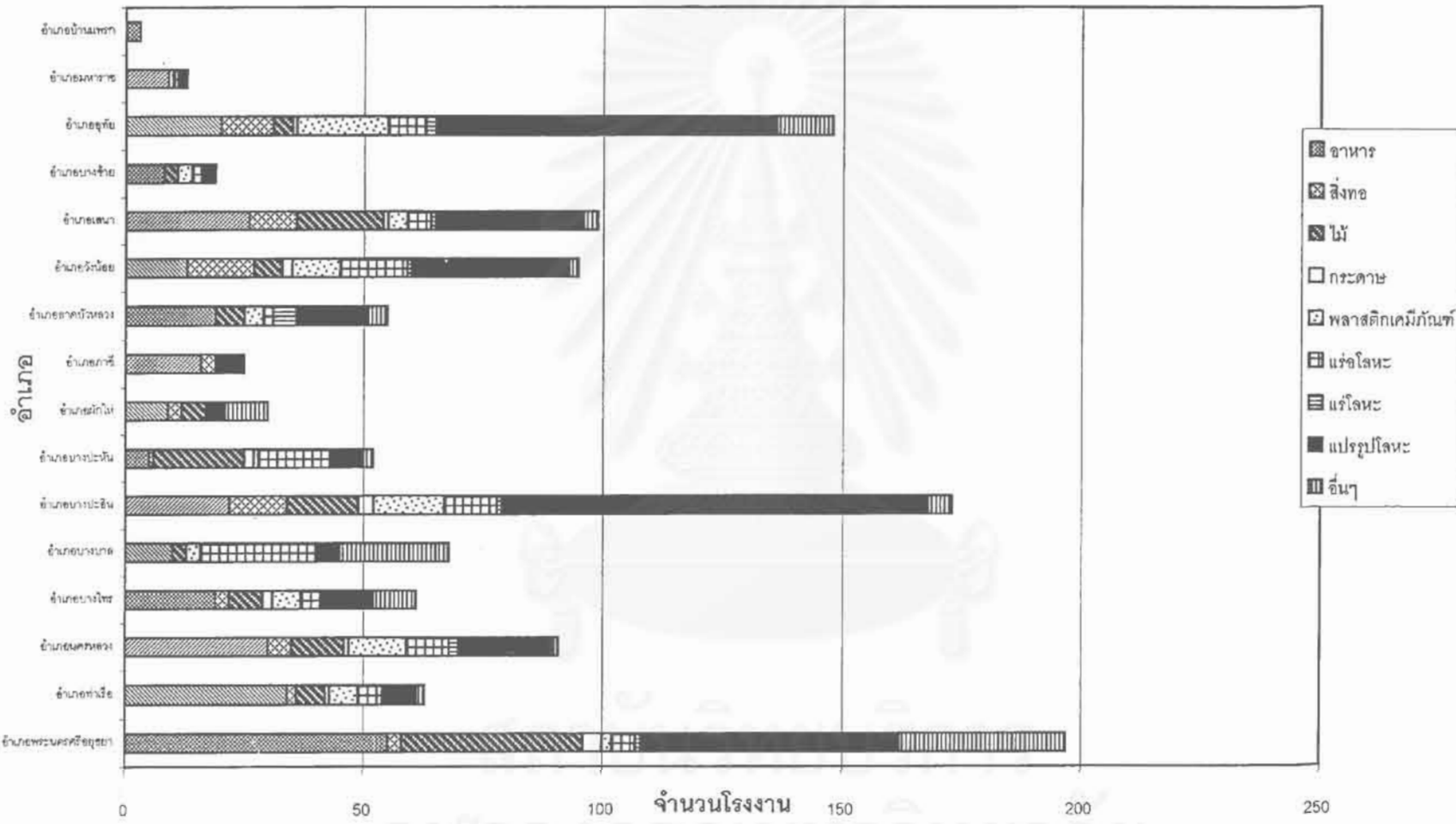
ตารางที่ 4.3 แสดงสัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน เงินทุนต่อโรงงาน และเงินทุนต่อแรงงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยาแยกตามรายอำเภอ

อำเภอ	สัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน (คน:1โรงงาน)			สัดส่วนเงินทุนต่อโรงงาน (บาท:1โรงงาน)			เงินลงทุนต่อแรงงาน (บาท:คน)		
	2530	2536	2541	2530	2536	2541	2530	2536	2541
	พระนครศรีอยุธยา	20	17	18	3,866,864	3,652,184	4,617,022	193,940	213,652
ท่าเรือ	37	34	63	21,948,811	22,084,449	21,694,254	590,623	651,890	346,097
นครหลวง	19	61	80	41,628,567	56,355,226	86,029,064	2,139,370	921,453	1,077,435
บางโพธิ์	44	46	54	37,011,111	57,018,282	53,410,213	837,987	1,240,911	984,000
บางบาล	8	11	21	565,314	4,028,976	110,307,967	67,529	356,998	5,148,210
บางปะอิน	146	178	180	192,551,878	265,841,947	225,097,613	1,316,487	1,490,849	1,253,239
บางปะหัน	9	57	31	1,384,000	42,620,063	20,310,040	157,273	753,504	657,610
ผักไห่	8	18	17	880,033	1,722,965	7,524,013	111,162	94,791	432,415
ภาชี	6	9	13	3,653,533	1,534,227	7,132,120	615,764	163,058	560,701
ลาดบัวหลวง	12	13	27	565,447	7,494,782	14,625,912	47,328	571,809	546,484
วังน้อย	185	254	182	61,231,684	119,465,476	273,612,808	330,418	469,732	1,505,544
เสนา	11	192	134	1,814,558	45,066,435	38,498,218	158,878	235,082	286,868
บางซ้าย	5	95	63	349,995	8,561,773	15,438,038	67,741	90,219	245,458
อุทัย	146	204	182	181,207,087	220,705,966	258,134,330	1,241,514	1,080,412	1,416,900
มหาสาร	5	10	11	3,732,800	4,528,631	3,791,254	717,846	443,983	357,147
บ้านแพรก	3	3	3	435,000	770,000	770,000	174,000	256,667	256,667
รวม	45	96	95	38,585,646	83,139,391	109,415,855	851,125	866,169	1,150,780

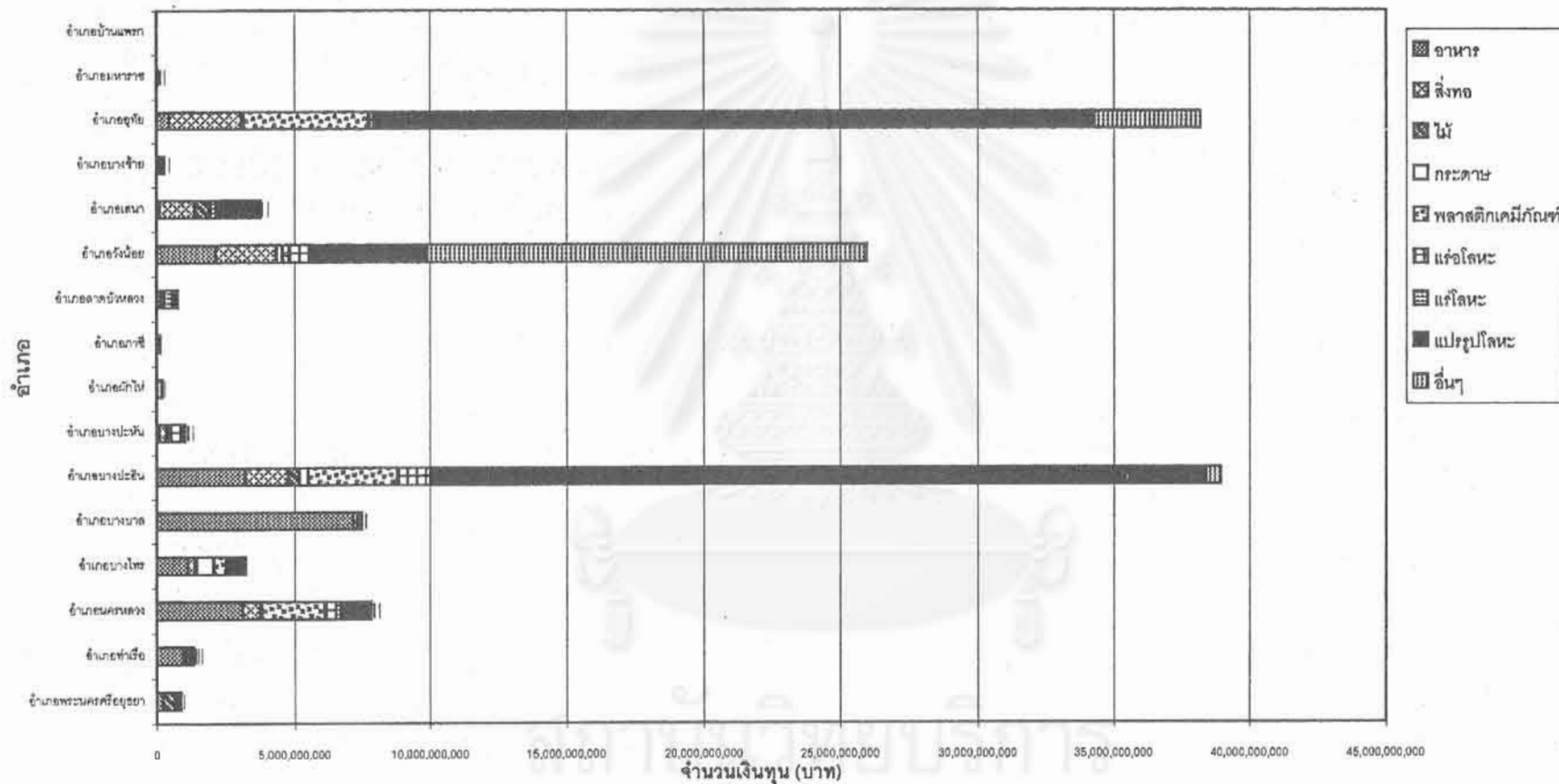
ตารางที่ 4.4 แสดงสัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน เงินทุนต่อโรงงาน และเงินทุนต่อแรงงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยาแยกตามประเภทอุตสาหกรรม

หมวด	สัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน (คน:1โรงงาน)			สัดส่วนเงินทุนต่อโรงงาน (บาท:1โรงงาน)			เงินลงทุนต่อแรงงาน (บาท:คน)		
	2530	2536	2541	2530	2536	2541	2530	2536	2541
	อาหารและเครื่องดื่ม	16	20	25	12,430,363	28,704,198	63,272,161	791,161	1,456,010
สิ่งทอ	349	513	431	144,596,800	165,029,574	136,323,746	414,872	321,542	316,231
เฟอร์นิเจอร์	68	55	40	16,529,978	11,718,025	12,183,350	241,519	213,265	306,267
กระดาษ	75	121	99	51,932,076	93,007,871	74,952,498	692,428	770,783	757,546
พลาสติกและเคมีภัณฑ์	16	102	89	4,227,500	187,457,219	132,535,034	260,154	1,834,914	1,496,784
การผลิตแร่โลหะ	21	34	34	8,369,412	15,594,003	32,786,931	394,127	460,217	962,165
การผลิตแร่โลหะ	135	156	84	44,200,000	69,729,750	72,880,713	327,407	448,423	862,886
แปรรูปโลหะ	72	163	153	114,788,432	198,426,019	174,857,907	1,598,477	1,220,085	1,139,741
อุตสาหกรรมอื่นๆ	8	17	22	4,770,690	7,567,857	196,781,665	628,864	444,701	8,791,498
รวม	45	96	95	38,585,646	83,139,391	109,415,855	851,125	866,169	1,150,780

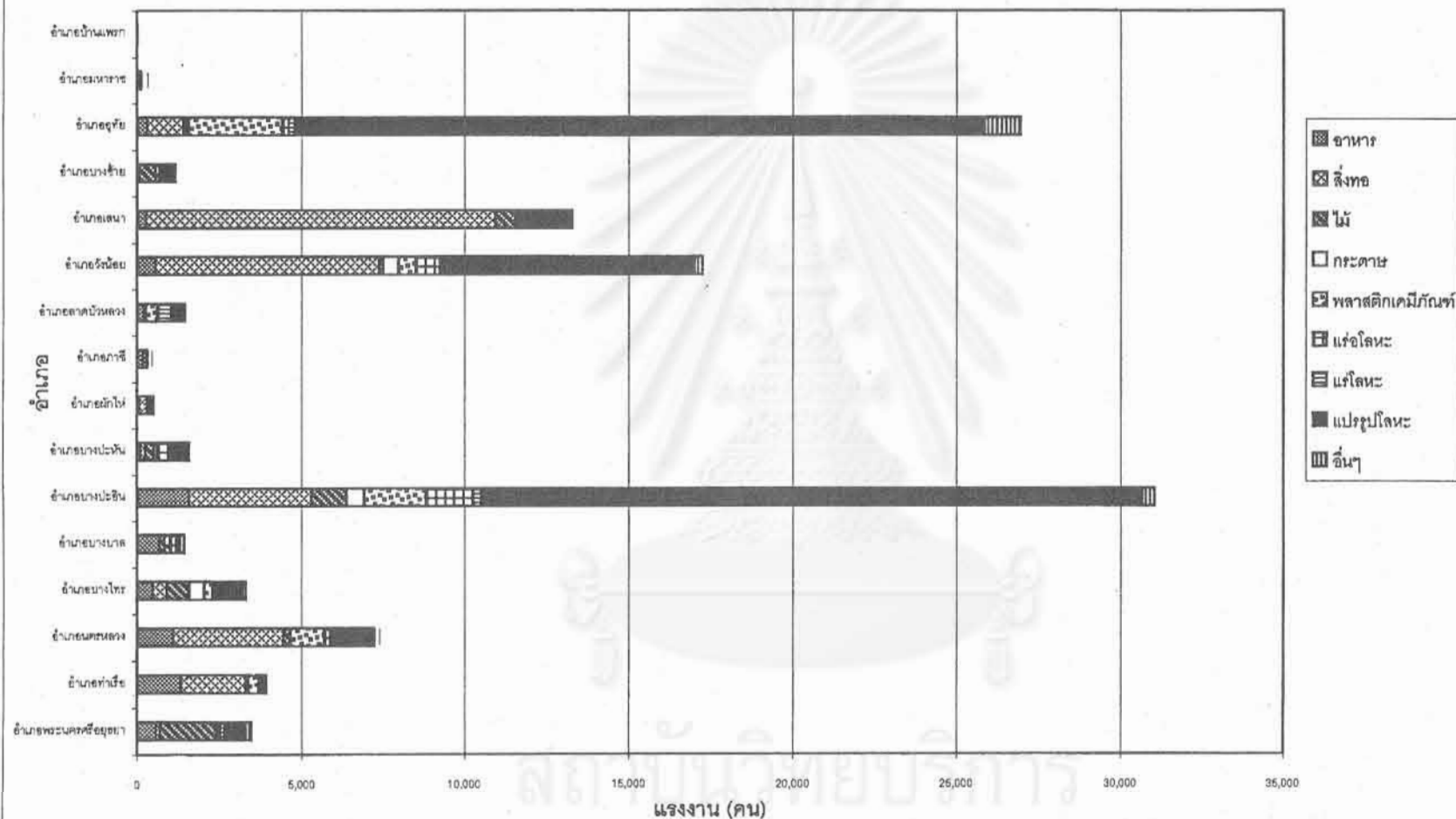
แผนภูมิที่ 4.1 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี พ.ศ 2541

แผนภูมิที่ 4.2 แสดงจำนวนเงินทุนของอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี พ.ศ.2541

แผนภูมิที่ 4.3 แสดงจำนวนแรงงานของอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี พ.ศ.2541

จังหวัดสระบุรี

สภาพการตั้งถิ่นฐานของโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรีในปัจจุบัน โรงงานส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในอำเภอหนองแค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอเมืองสระบุรี และอำเภอแก่งคอยตามลำดับ โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ.2530 - 2536 อำเภอหนองแคมีการขยายตัวและมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุดในกลุ่มพื้นที่ดังกล่าว (ร้อยละ 27.68) รองลงมาคืออำเภอเฉลิมพระเกียรติ (ร้อยละ 18.15) อำเภอเมืองสระบุรีซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงเป็นอันดับสาม (ร้อยละ 13.10) แต่สัดส่วนการเปลี่ยนแปลงมีการเปลี่ยนแปลงไม่สูงจากเดิมมากเนื่องจากเริ่มมีการอ้อมตัวของอุตสาหกรรม และอำเภอพระพุทธบาทซึ่งมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากเดิมและจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดค่อนข้างสูง (ร้อยละ 11.90) ต่อมาในช่วงปี พ.ศ.2536 - 2541 พื้นที่หลักที่มีการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุดยังคงเป็นอำเภอหนองแค (ร้อยละ 26.35) รองลงมาคือ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ (ร้อยละ 17.69) และอำเภอแก่งคอย (ร้อยละ 13.36) ซึ่งอำเภอหนองแคและอำเภอแก่งคอยมีนิคมอุตสาหกรรมมาตั้งอยู่ในพื้นที่ และเมื่อพิจารณาประเภทอุตสาหกรรมของจังหวัดสระบุรีพบว่า อุตสาหกรรมที่ตั้งถิ่นฐานส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมผลิตแร่โลหะ อุตสาหกรรมอาหารเครื่องดื่มและยาสูบและอุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ตามลำดับ โดยในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2530 - 2536 อุตสาหกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงคือ อุตสาหกรรมผลิตแร่โลหะ (ร้อยละ 43.75) อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ (ร้อยละ 19.64) และอุตสาหกรรมอาหารเครื่องดื่ม และยาสูบ (ร้อยละ 14.29) ในระหว่างปี พ.ศ. 2536 - 2541 อุตสาหกรรมผลิตแร่โลหะที่ยังคงเป็นอุตสาหกรรมหลักที่มีสัดส่วนของการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุด (ร้อยละ 35.02) รองลงมา คือ อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ (ร้อยละ 28.16) และอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ (ร้อยละ 11.11) ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูงมากในช่วงเวลาดังกล่าว

การจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดสระบุรี มีการจ้างงานสูงในอำเภอหนองแคและอำเภอแก่งคอยตามลำดับ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงของแรงงานจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุดในระหว่างปี พ.ศ.2530 - 2536 (ร้อยละ 31.3 และ 25.73) ส่วนในระหว่างปี พ.ศ.2536 - 2541 พื้นที่หลักในการจ้างงานภาคอุตสาหกรรมยังคงเป็นพื้นที่สองอำเภอดังกล่าว และมีอำเภอวิหารแดงที่มีสัดส่วนการเปลี่ยนสูงเป็นอันดับสองรองจากอำเภอหนองแค และมีสัดส่วนการขยายตัวของจำนวนแรงงานสูงที่สุดด้วย และเมื่อพิจารณาในส่วนของประเทศอุตสาหกรรม พบว่า อุตสาหกรรมที่มีการจ้างงานสูง ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตแร่โลหะ อุตสาหกรรมอาหารเครื่องดื่มและยาสูบ และอุตสาหกรรมสิ่งทอตามลำดับ โดยในช่วงระยะ 5 ปี

แรก อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ และอุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์มีการขยายตัวสูงมาก แต่อุตสาหกรรมที่สัดส่วนการเปลี่ยนแปลงของแรงงานจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุดคือ อุตสาหกรรมอาหารเครื่องดื่ม และยาสูบ (ร้อยละ 33.31) รองลงมาคือ อุตสาหกรรมผลิตแร่โลหะ (ร้อยละ 32.74) ซึ่งในช่วง 5 ปีหลังอุตสาหกรรมผลิตแร่โลหะยังคงเป็นอุตสาหกรรมหลักในการจ้างงานและมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุด (ร้อยละ 44.06) รองลงมาคือ อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ (ร้อยละ 18.08) และอุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์ (ร้อยละ 12.23) แต่อุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวของแรงงานสูงขึ้นในช่วงเวลานี้คือ อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ (ร้อยละ 241.74)

การลงทุนในภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดสระบุรี มีมูลค่าการลงทุนสูงในอำเภอแก่งคอย อำเภอหนองแค และอำเภอพระพุทธบาทตามลำดับ โดยพื้นที่อำเภอแก่งคอย และอำเภอหนองแคเป็นพื้นที่หลักของการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมในช่วงระยะ 10 ปีที่ผ่านมา ในช่วง 5 ปีแรกอำเภอหนองแคมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุด (ร้อยละ 38.58) รองลงมาคือ อำเภอพระพุทธบาท (ร้อยละ 21.91) และอำเภอแก่งคอย (ร้อยละ 20.54) แต่ในระยะ 5 ปีหลังอำเภอแก่งคอยมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุด (ร้อยละ 49.19) รองลงมาคือ อำเภอหนองแค (ร้อยละ 28.34) และเมื่อพิจารณาการลงทุนของอุตสาหกรรมแต่ละประเภทพบว่า อุตสาหกรรมผลิตแร่โลหะมีมูลค่าการลงทุนสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์ และอุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ โดยในช่วง 5 ปีแรกอุตสาหกรรมที่สัดส่วนการเปลี่ยนแปลงของการลงทุนสูงมากคือ อุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์ (ร้อยละ 33221.92) แต่อุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุดคือ อุตสาหกรรมผลิตแร่โลหะ (ร้อยละ 62.65) รองลงมาคือ อุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์ (ร้อยละ 12.70) และอุตสาหกรรมอาหารเครื่องดื่ม และยาสูบ (ร้อยละ 11.83) ในช่วงระยะ 5 ปีหลัง อุตสาหกรรมผลิตแร่โลหะ และอุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์ยังคงเป็นอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุด (ร้อยละ 64.40 และ 12.70) และมีอุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ที่มีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงสูงเป็นอันดับสาม (ร้อยละ 9.92)

เมื่อพิจารณาสัดส่วนแรงงานและเงินลงทุนต่อโรงงาน 1 แห่งของจังหวัดสระบุรี พบว่าอำเภอที่มีสัดส่วนของแรงงานต่อโรงงานสูงที่สุดคืออำเภอวังม่วง อำเภอแก่งคอย และอำเภอเสาไห้ตามลำดับ โดยอำเภอวังม่วงจะมีมูลค่าการลงทุนต่อโรงงานสูงที่สุด รองลงมาคือ อำเภอแก่งคอย อำเภอหนองแค และอำเภอพระพุทธบาท ซึ่งโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอจะมีสัดส่วนการใช้แรงงานสูงที่สุด รองลงมาคือ อุตสาหกรรมผลิตแร่โลหะ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าการลงทุนสูงที่สุดด้วย รองลงมาคือ อุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์ และอุตสาหกรรมผลิตแร่โลหะ

ตารางที่ 4.5 แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนโรงงาน แรงงาน และเงินลงทุนจังหวัดสระบุรีแยกตามรายอำเภอ

อำเภอ	จำนวนโรงงาน			จำนวนแรงงาน			จำนวนเงินทุน			การเปลี่ยนแปลง																	
										จำนวนโรงงาน				จำนวนแรงงาน				จำนวนเงินทุน									
										เฉลี่ยต่อปี(%)		Relative(%)		Absolute(%)		เฉลี่ยต่อปี(%)		Relative(%)		Absolute(%)		เฉลี่ยต่อปี(%)		Relative(%)		Absolute(%)	
	2530	2536	2541	2530	2536	2541	2530	2536	2541	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41
เมืองสระบุรี	87	131	155	2,395	5,039	5,393	713,792,500	2,104,709,500	3,949,262,500	8.43	3.66	50.57	18.32	13.10	6.66	18.40	1.41	110.40	7.03	7.28	4.30	32.48	17.53	194.96	87.64	3.03	7.97
แก่งคอย	55	84	121	8,312	15,899	16,774	7,351,821,833	16,780,411,168	26,168,611,885	8.79	8.81	52.73	44.05	8.63	13.36	24.76	1.38	148.56	8.92	26.73	13.17	21.38	13.57	128.25	67.87	20.54	49.19
หนองแค	62	155	228	4,367	15,772	18,856	1,954,556,000	19,569,486,383	28,123,503,567	25.00	9.42	150.00	47.10	27.68	26.35	43.53	3.66	261.16	18.29	31.30	35.00	159.20	6.70	958.21	33.49	38.58	28.31
วิเศษชัยชาญ	23	42	67	123	3,271	4,769	17,840,000	920,741,166	1,650,206,910	13.77	11.90	82.61	59.52	5.65	9.03	426.58	9.16	2,559.35	45.80	8.64	18.16	843.52	15.85	5,061.11	79.23	1.87	3.15
หนองม่วง	14	20	21	78	119	124	9,543,000	29,893,000	30,094,500	7.14	1.00	42.86	5.00	1.79	0.36	8.76	0.84	52.56	4.20	0.11	0.06	35.72	0.07	214.29	0.34	0.04	0.00
บ้านหมอ	31	51	64	2,050	2,882	3,015	1,645,348,747	3,283,558,747	3,752,935,747	10.75	5.10	64.52	25.49	5.96	4.69	8.76	0.92	40.59	4.81	2.28	1.91	16.70	2.79	100.17	13.95	3.59	1.88
หนองเสือ	1	1	3	4	4	194	135,000	135,000	97,147,250	0.00	40.00	0.00	200.00	0.00	0.72	0.00	950.00	0.00	4,750.00	0.00	2.31	0.00	14,372.19	0.00	71,880.93	0.00	0.42
หนองโดน	5	6	6	24	31	31	478,000	1,938,000	1,938,000	3.33	0.00	20.00	0.00	0.33	0.00	4.96	0.00	29.17	0.00	0.02	0.00	50.91	0.00	305.44	0.00	0.00	0.00
พระพุทธบาท	36	76	111	478	5,097	5,698	424,513,800	10,486,584,100	11,199,906,100	18.52	9.21	111.11	49.05	11.80	12.84	161.05	2.36	968.32	11.79	12.88	7.29	395.04	1.36	2,370.25	8.79	21.91	3.08
แก่งไคร้	27	45	54	5,056	5,530	5,811	307,476,376	556,124,876	681,264,876	11.11	4.00	66.67	20.00	5.36	3.25	1.56	1.02	9.38	5.08	1.30	3.41	13.48	4.50	80.87	22.50	0.54	0.54
นวกาศรี	8	11	19	217	258	593	459,091,200	477,226,200	756,199,700	6.25	14.55	37.50	72.73	0.89	2.89	3.15	25.97	18.89	129.84	0.11	4.07	0.86	11.69	3.95	58.45	0.04	1.20
วังม่วง	0	2	3	0	2,615	2,618	0	2,938,500,000	2,938,900,000	10.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.36	0.00	0.02	0.11	7.18	0.04	0.00	0.00	0.00	0.02	6.40	0.00	0.00
เฉลิมพระเกียรติ	82	143	192	1,746	2,980	3,850	862,582,900	2,432,170,800	3,393,152,304	12.40	8.85	74.39	34.27	16.15	17.89	11.78	5.94	70.68	26.19	3.36	19.58	28.75	7.90	172.48	36.51	3.35	4.15
รวม	431	787	1,044	22,850	59,287	67,526	13,676,989,656	59,591,561,938	82,742,193,219	12.99	7.22	77.96	36.11	100.00	100.00	26.58	2.78	159.46	13.90	100.00	100.00	55.95	7.77	335.71	38.85	100.00	100.00

ตารางที่ 4.6 แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนโรงงาน แรงงาน และเงินลงทุนจังหวัดสระบุรีแยกตามประเภทอุตสาหกรรม

หมวด	จำนวนโรงงาน			จำนวนแรงงาน			จำนวนเงินทุน			การเปลี่ยนแปลง																	
										จำนวนโรงงาน				จำนวนแรงงาน				จำนวนเงินทุน									
										เฉลี่ยต่อปี(%)		Relative(%)		Absolute(%)		เฉลี่ยต่อปี(%)		Relative(%)		Absolute(%)		เฉลี่ยต่อปี(%)		Relative(%)		Absolute(%)	
	2530	2536	2541	2530	2536	2541	2530	2536	2541	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41
อาหารและเครื่องดื่ม	188	236	269	2,304	14,440	14,606	751,233,476	6,183,514,588	6,674,444,588	4.28	1.95	25.53	9.75	14.26	8.30	87.79	0.29	926.74	1.15	33.31	2.01	120.52	1.59	723.11	7.84	11.83	2.12
สิ่งทอ	5	20	27	5,844	11,758	12,515	633,452,333	2,454,903,998	2,615,042,488	50.00	7.00	300.00	35.00	4.46	2.53	16.88	1.29	101.16	8.46	16.23	9.21	47.92	1.31	287.53	6.53	3.97	0.59
ยางพารา	14	28	36	176	321	1,097	27,766,000	50,433,000	368,735,400	16.67	20.00	100.00	100.00	4.17	10.11	13.73	48.35	82.39	241.74	0.40	9.42	13.61	126.23	81.84	831.14	0.05	1.37
กระดาษ	7	11	16	185	351	368	147,680,000	674,280,000	674,280,000	9.52	9.09	57.14	45.45	1.19	1.81	14.95	0.97	89.73	4.94	0.46	0.21	59.43	0.00	356.58	0.00	1.15	0.00
พลาสติกและเคมีภัณฑ์	11	38	62	277	3,527	4,535	17,553,000	5,846,996,328	9,737,170,888	40.91	12.63	245.45	63.16	8.04	8.66	196.55	5.72	1,173.26	26.58	8.92	12.23	6,536.98	13.30	33,221.92	66.48	12.70	18.80
การขนส่งและโทรคมนาคม	103	250	347	11,308	23,236	26,886	10,502,377,547	39,267,084,885	54,175,932,039	23.79	7.76	142.72	38.80	43.75	35.02	17.58	3.12	105.48	15.62	32.74	44.06	45.95	7.59	273.89	37.97	62.65	64.40
การบริการ	3	7	9	1,508	2,152	2,213	1,248,000,000	2,773,300,000	2,891,042,900	22.22	5.71	133.33	26.57	1.19	0.72	7.15	0.57	42.90	2.83	1.77	0.74	20.37	0.78	122.22	3.88	3.32	0.47
แปรรูปโลหะ	67	153	241	1,220	2,854	4,344	265,627,300	1,388,391,800	2,368,576,600	11.34	9.57	69.04	47.85	19.64	28.16	22.32	10.44	133.93	52.21	4.48	19.88	70.45	14.12	422.68	70.60	2.40	4.23
อุตสาหกรรมอื่นๆ	3	14	27	30	650	962	83,300,000	960,757,339	3,246,969,238	61.11	18.57	368.67	92.86	3.27	4.69	344.44	10.22	2,066.67	51.08	1.70	4.63	173.56	48.30	1,041.37	241.51	1.89	9.92
รวม	431	787	1,044	22,850	59,287	67,526	13,676,989,656	59,591,561,938	82,742,193,219	12.99	7.22	77.96	36.11	100.00	100.00	26.58	2.78	159.46	13.90	100.00	100.00	55.95	7.77	335.71	38.85	100.00	100.00

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

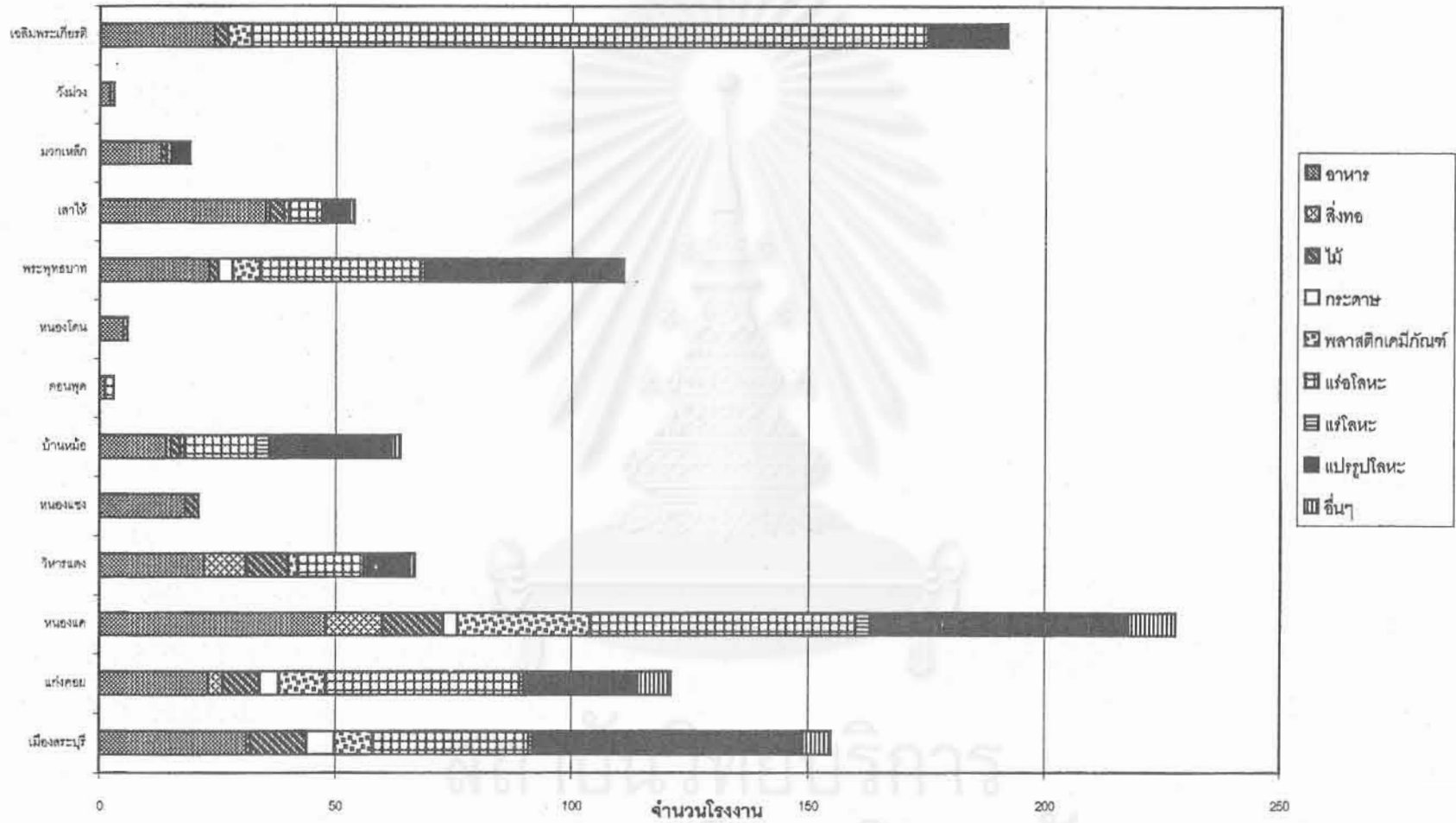
ตารางที่ 4.7 แสดงสัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน เงินทุนต่อโรงงาน และเงินทุนต่อแรงงานจังหวัดสระบุรีแยกตามรายอำเภอ

อำเภอ	สัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน (คน:1โรงงาน)			สัดส่วนเงินทุนต่อโรงงาน (บาท:1โรงงาน)			เงินลงทุนต่อแรงงาน (บาท:คน)		
	2530	2536	2541	2530	2536	2541	2530	2536	2541
	เมืองสระบุรี	28	38	35	8,204,511	16,066,477	25,479,113	298,034	417,684
แก่งคอย	115	187	139	133,665,852	199,766,800	232,798,445	1,164,706	1,069,565	1,679,302
หนองแค	70	102	82	29,912,194	126,254,764	114,576,770	424,675	1,240,774	1,400,274
วิหารแดง	5	78	71	775,652	21,922,409	24,629,954	145,041	281,486	346,028
หนองแซง	6	6	6	681,643	1,499,650	1,433,071	122,346	252,042	242,698
บ้านหมือ	66	57	47	53,075,766	64,579,583	58,639,621	802,609	1,142,803	1,244,755
คอนทุด	4	4	65	135,000	135,000	32,382,417	33,750	33,750	500,759
หนองโดน	5	5	5	95,600	323,000	323,000	19,917	62,516	62,516
พระพุทธบาท	13	67	51	11,792,044	137,981,107	100,891,046	888,104	2,057,399	1,965,410
เสาไห้	187	123	108	11,388,036	12,358,331	12,616,016	60,814	100,565	117,237
ม่วงเหล็ก	27	23	31	57,386,400	43,384,382	39,798,405	2,115,628	1,849,722	1,275,160
วังม่วง		1308	873		1,469,250,000	979,663,333		1,123,709	1,122,609
เฉลิมพระเกียรติ	21	21	20	10,885,278	17,008,187	17,672,720	511,222	816,165	881,341
รวม	53	77	65	31,733,155	77,694,344	79,254,974	598,555	1,005,137	1,225,338

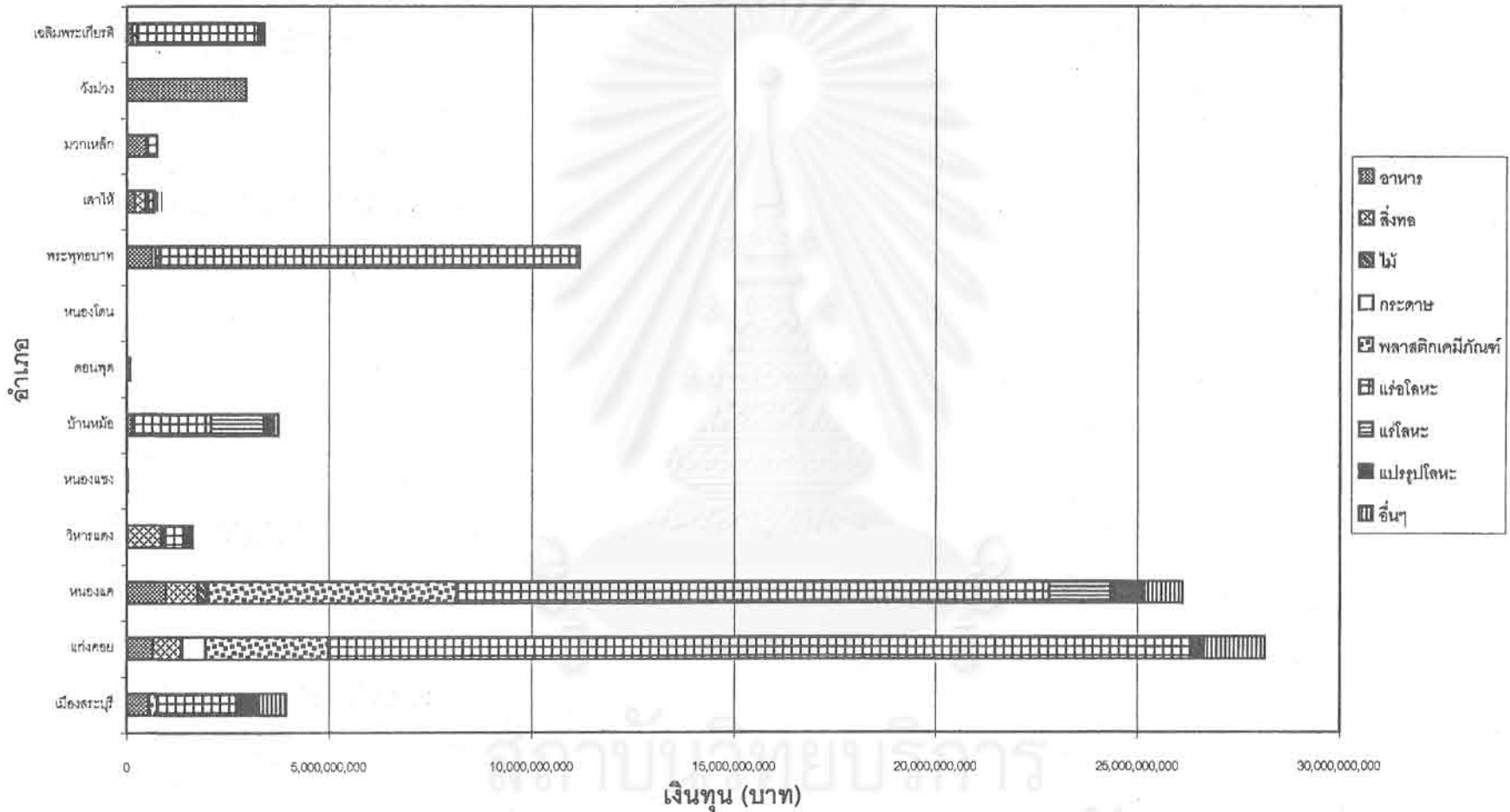
ตารางที่ 4.8 แสดงสัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน เงินทุนต่อโรงงาน และเงินทุนต่อแรงงานจังหวัดสระบุรีแยกตามประเภทอุตสาหกรรม

หมวด	สัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน (คน:1โรงงาน)			สัดส่วนเงินทุนต่อโรงงาน (บาท:1โรงงาน)			เงินลงทุนต่อแรงงาน (บาท:คน)		
	2530	2536	2541	2530	2536	2541	2530	2536	2541
	อาหารและเครื่องดื่ม	12	61	56	3,995,923	26,201,333	25,770,056	326,056	428,221
สิ่งทอ	1,169	588	464	126,690,467	122,740,200	96,853,425	108,394	208,813	208,953
เฟอร์นิเจอร์ไม้	13	11	20	1,983,286	1,801,179	6,584,561	157,761	157,112	336,131
กระดาษ	26	32	23	21,097,143	61,298,182	42,142,500	798,270	1,921,026	1,832,283
พลาสติกและเคมีภัณฑ์	25	93	73	1,595,727	153,920,956	157,051,143	63,368	1,658,349	2,147,116
การผลิตแร่โลหะ	110	93	77	101,964,831	157,068,340	156,126,605	928,756	1,689,924	2,016,524
การผลิตแร่โลหะ	502	307	246	416,000,000	396,185,714	320,115,778	828,685	1,288,708	1,301,872
แปรรูปโลหะ	13	18	18	2,738,426	8,517,741	9,828,119	217,727	486,472	545,252
อุตสาหกรรมอื่นๆ	10	46	36	27,766,567	67,911,239	120,258,120	2,776,667	1,462,704	3,306,486
รวม	53	77	65	31,733,155	77,694,344	79,254,974	598,555	1,005,137	1,225,338

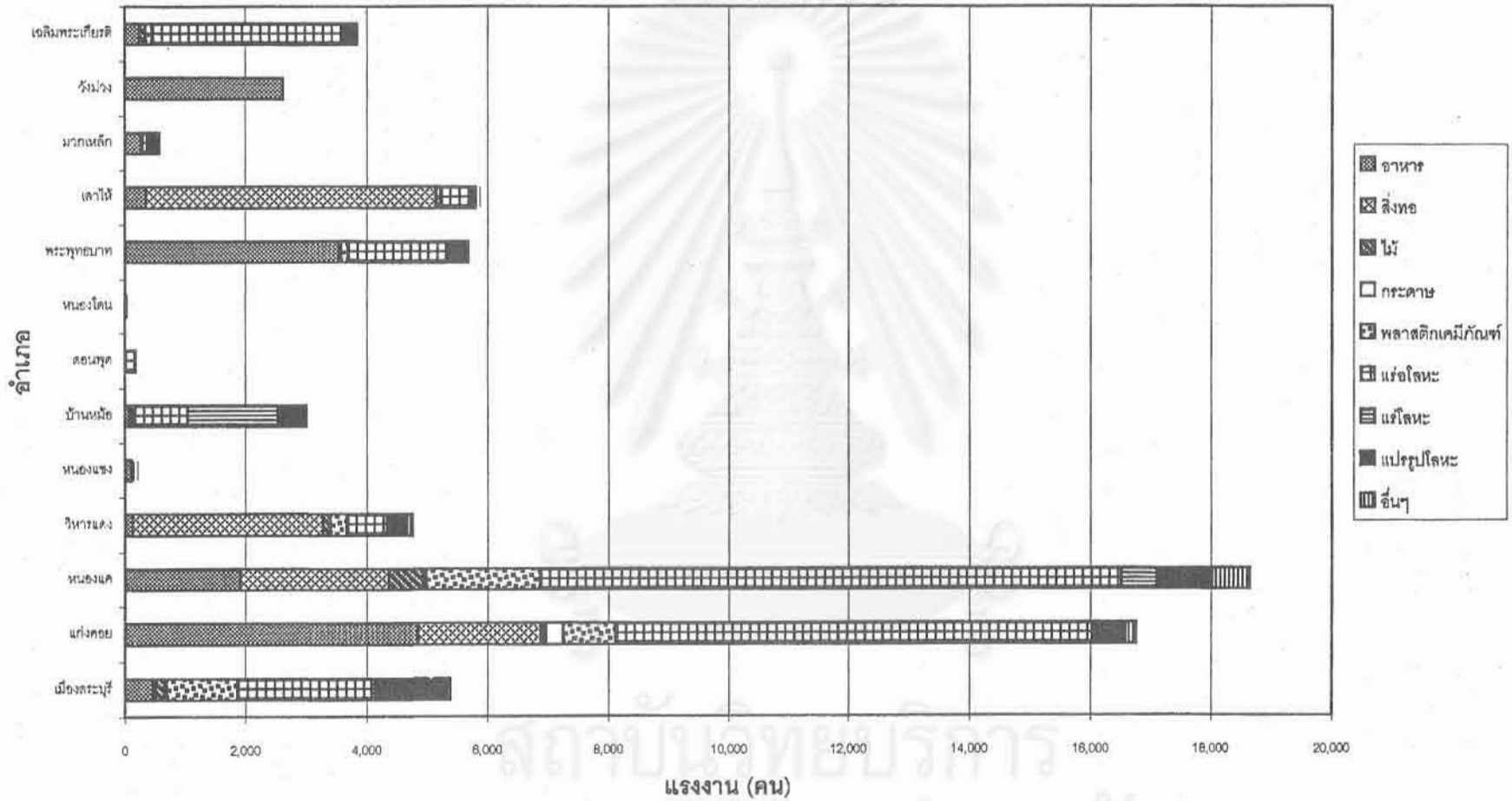
แผนภูมิที่ 4.4 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของจังหวัดสระบุรี ปี พ.ศ 2541

แผนภูมิที่ 4.5 แสดงจำนวนเงินทุนอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของจังหวัดสระบุรี ปี พ.ศ.2541

แผนภูมิที่ 4.6 แสดงจำนวนแรงงานอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของจังหวัดสระบุรี พ.ศ.2541

จังหวัดนครราชสีมา

สภาพการตั้งถิ่นฐานของโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมาในปัจจุบัน โรงงานส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในอำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอปากช่อง อำเภอปักธงชัย และอำเภอสีคิ้วตามลำดับ โดยในช่วงปี พ.ศ.2530 - 2536 อำเภอเมืองนครราชสีมามีส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุด (ร้อยละ 23.68) รองลงมาคืออำเภอปากช่อง (ร้อยละ 7.31) และอำเภอแก้งสนามนางมีการขยายตัวของโรงงานสูงมากในช่วงเวลาดังกล่าว ต่อมาในช่วงปี พ.ศ.2536 - 2541 พื้นที่หลักที่มีการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุดยังคงเป็นอำเภอเมืองนครราชสีมา (ร้อยละ 74.76) รองลงมาคือ อำเภอปากช่อง (ร้อยละ 25.88) แต่การขยายตัวของจังหวัดในภาพรวมลดลง และเมื่อพิจารณาประเภทอุตสาหกรรมของจังหวัดนครราชสีมาพบว่า อุตสาหกรรมที่ตั้งถิ่นฐานส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ และอุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักร และวัสดุอุปกรณ์ตามลำดับ โดยในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2530 - 2536 อุตสาหกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงคือ อุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ (ร้อยละ 58.50) รองลงมาคือ อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักร และวัสดุอุปกรณ์ (ร้อยละ 23.44) ในระหว่างปี พ.ศ. 2536 - 2541 อุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบยังคงเป็นอุตสาหกรรมหลักที่มีสัดส่วนของการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุด (ร้อยละ 133.33) และมีอุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ที่มีการขยายตัวสูงมากในช่วงที่ผ่านมา

การจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดนครราชสีมา มีการจ้างงานสูงในพื้นที่อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอปากช่อง อำเภอสูงเนิน และอำเภอสีคิ้วตามลำดับ ในระหว่างปี พ.ศ.2530 - 2536 พื้นที่หลักของแรงงานที่มีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุดคือ อำเภอเมืองนครราชสีมา (ร้อยละ 41.68) รองลงมาคือ อำเภอปากช่อง (ร้อยละ 15.42) อำเภอสูงเนิน (ร้อยละ 8.93) และอำเภอปักธงชัย (ร้อยละ 8.46) ส่วนในระหว่างปี พ.ศ.2536 - 2541 พื้นที่ที่เป็นพื้นที่หลักในการจ้างงานภาคอุตสาหกรรมยังคงเป็นพื้นที่ในกลุ่มอำเภอดังกล่าว และมีอำเภอโชคชัยที่มีการขยายตัวของแรงงานค่อนข้างสูงและมีแนวโน้มขยายตัวได้อีกในอนาคต และเมื่อพิจารณาในส่วนของบริษัทอุตสาหกรรมพบว่า อุตสาหกรรมที่มีการจ้างงานสูง ได้แก่ อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ และอุตสาหกรรมผลิตแร่โลหะตามลำดับ โดยในช่วงระยะ 5 ปีแรก อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์มีการขยายตัวสูงมาก แต่อุตสาหกรรมที่สัดส่วนการเปลี่ยนแปลงของแรงงานจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุด คือ อุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ (ร้อยละ 24.61) รองลงมา คือ อุตสาหกรรมสิ่งทอ (ร้อยละ 20.85) และอุตสาหกรรม

ประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ (ร้อยละ 19.27) ในช่วง 5 ปีหลังอุตสาหกรรมผลิตแร่โลหะมีการขยายตัวของแรงงานสูงมาก และเป็นอุตสาหกรรมหลักที่มีการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงเป็นอันดับที่สอง (ร้อยละ 15.67) รองจากอุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ (ร้อยละ 71.58)

การลงทุนในภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดนครราชสีมา มีมูลค่าการลงทุนสูงในอำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอปากช่อง อำเภอสูงเนิน และอำเภอสี่คิ้วตามลำดับ โดยในช่วง 5 ปีแรกอำเภอเมืองนครราชสีมา มีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุด (ร้อยละ 29.01) รองลงมาคือ อำเภอแก้งสนามนาง (ร้อยละ 27.34) และอำเภอปากช่อง (ร้อยละ 13.41) ในระยะ 5 ปีหลังอำเภอเมืองนครราชสีมา ยังคงเป็นพื้นที่หลักของการลงทุน มีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุด (ร้อยละ 50.46) รองลงมาคือ อำเภอปากช่อง (ร้อยละ 13.41) และอำเภอสูงเนิน (ร้อยละ 10.77) และเมื่อพิจารณาการลงทุนของอุตสาหกรรมแต่ละประเภทพบว่า อุตสาหกรรมอาหารเครื่องดื่ม และยาสูบ มีมูลค่าการลงทุนสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ โดยในช่วง 5 ปีแรกอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุดคือ อุตสาหกรรมอาหารเครื่องดื่ม และยาสูบ (ร้อยละ 58.54) รองลงมาคือ อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ (ร้อยละ 17.09) ในช่วงระยะ 5 ปีหลัง อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ เป็นอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุด (ร้อยละ 28.83) รองลงมาคือ อุตสาหกรรมอาหารเครื่องดื่ม และยาสูบ (ร้อยละ 26.79) อุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์ (ร้อยละ 16.63) และอุตสาหกรรมผลิตแร่โลหะที่มีการขยายตัวสูงมากในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา (ร้อยละ 14.56)

เมื่อพิจารณาสัดส่วนแรงงานและเงินลงทุนต่อโรงงาน 1 แห่งของจังหวัดนครราชสีมาพบว่า อำเภอที่มีสัดส่วนของแรงงานต่อโรงงานสูงที่สุดคือ อำเภอสูงเนิน อำเภอสี่คิ้ว และอำเภอปากช่องตามลำดับ โดยอำเภอสูงเนินจะมีมูลค่าการลงทุนต่อโรงงานสูงที่สุด รองลงมาคือ อำเภอแก้งสนามนาง ซึ่งโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอจะมีสัดส่วนการใช้แรงงานสูงที่สุด รองลงมาคือ อุตสาหกรรมผลิตแร่โลหะ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าการลงทุนสูงที่สุดด้วย รองลงมาคือ อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ และอุตสาหกรรมที่สัดส่วนการลงทุนต่อโรงงานสูงที่สุดรองจากอุตสาหกรรมผลิตแร่โลหะ คือ อุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์ และอุตสาหกรรมสิ่งทอ

ตารางที่ 4.9 แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนโรงงาน แรงงาน และเงินลงทุนจังหวัดนครราชสีมาแยกตามรายอำเภอ

อำเภอ	จำนวนโรงงาน									จำนวนแรงงาน									จำนวนเงินลงทุน												
	จำนวนโรงงาน			จำนวนแรงงาน			จำนวนเงินลงทุน			จำนวนโรงงาน			จำนวนแรงงาน			จำนวนเงินลงทุน			จำนวนโรงงาน			จำนวนแรงงาน			จำนวนเงินลงทุน						
	2530	2536	2541	2530	2536	2541	2530	2536	2541	Relative(%)	Absolute(%)	Relative(%)	Relative(%)	Absolute(%)	Relative(%)	Relative(%)	Absolute(%)	Relative(%)	Relative(%)	Absolute(%)	Relative(%)	Relative(%)	Absolute(%)	Relative(%)	Relative(%)	Absolute(%)	Relative(%)				
	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	
เมืองนครราชสีมา	361	670	1,104	7,802	10,656	33,947	2,470,970,805	6,452,770,627	13,053,425,328	21.30	5.36	126.36	26.90	23.68	-74.76	25.32	14.54	151.94	72.71	41.68	45.36	26.70	41.54	180.20	206.22	29.01	50.46				
คงคา	44	108	121	340	611	1,097	20,145,400	132,042,600	1,966,303,600	24.24	2.41	145.45	12.04	3.10	-4.15	13.28	15.91	76.71	70.54	0.95	1.54	62.57	276.62	555.45	1,383.00	0.62	8.83				
เมืองบัว	5	50	53	29	286	443	4,505,000	112,665,000	244,390,000	150.00	1.20	600.00	6.00	2.16	-0.95	136.21	13.31	817.24	66.64	0.83	0.68	400.11	23.36	2,400.67	118.91	0.79	-0.49				
ศรี	10	27	29	59	103	153	1,723,000	3,846,000	10,651,000	26.33	1.46	170.00	-7.41	0.82	-0.64	12.43	9.71	74.58	46.54	0.15	0.16	20.56	35.36	123.33	176.79	0.02	0.03				
บ้านดอน	2	16	18	5	29	29	722,000	8,336,386	8,336,386	116.67	0.00	700.00	0.00	0.89	0.00	80.00	0.00	480.00	0.00	0.06	0.00	175.82	0.00	1,054.90	0.00	0.06	0.00				
จักรขุขันธ์	50	110	110	302	472	472	6,223,900	17,718,300	17,718,300	100.00	0.00	120.00	0.00	2.91	0.00	9.38	0.00	56.29	0.00	0.80	0.00	30.78	0.00	184.70	0.00	0.06	0.00				
โชคชัย	49	87	111	592	1,245	3,363	129,507,100	264,925,100	651,826,600	12.83	5.52	77.56	27.59	1.84	-7.67	16.36	34.02	110.30	170.12	2.30	6.72	17.43	44.31	104.56	221.53	0.99	2.19				
บ้านชุมพล	40	135	151	317	514	1,056	40,169,100	117,036,700	199,325,700	36.56	2.37	237.50	11.85	4.80	-5.11	15.82	14.40	90.86	71.99	1.04	1.40	31.67	14.05	181.22	70.31	0.56	0.31				
โนนสูง	8	56	77	36	572	706	74,757,000	145,700,000	126,201,000	100.00	7.50	600.00	2.32	-0.71	234.21	8.92	1,405.26	34.82	1.86	0.83	167.24	12.16	1,003.42	80.79	0.50	0.17					
โนนสูง	14	89	112	40	391	1,140	5,508,000	49,949,000	517,666,000	69.29	5.17	536.71	25.84	3.63	-7.36	146.25	36.31	877.50	191.58	1.23	2.36	134.53	187.29	807.17	936.44	0.32	1.75				
ชนบท	5	46	49	12	127	232	459,000	10,414,000	41,560,000	136.67	1.30	820.00	8.52	1.98	-0.88	159.72	15.54	968.33	82.68	0.40	0.33	391.33	58.66	2,167.97	299.42	0.12	0.10				
บ้านใหม่	58	131	139	666	999	1,042	74,469,900	135,950,100	215,760,100	206.88	1.22	125.66	6.11	3.54	-2.56	7.36	1.07	44.17	5.36	1.07	0.17	13.76	11.74	82.56	58.70	0.45	0.30				
ประทาย	11	32	39	36	243	430	4,000,500	23,402,500	46,282,500	31.82	4.38	190.91	21.68	1.02	-2.24	89.91	15.64	539.47	76.19	0.72	0.60	60.83	19.55	484.08	97.77	0.14	0.00				
เมืองเริง	75	193	215	969	3,374	5,581	133,668,800	501,864,800	862,980,800	28.22	2.28	157.33	11.40	6.71	-7.03	41.37	13.08	248.19	65.41	6.46	7.00	45.91	16.36	275.45	91.86	2.60	1.72				
ศีขร	61	136	176	471	1,783	2,394	80,980,100	1,551,205,100	1,722,571,600	20.22	6.07	121.31	30.37	3.56	-13.10	46.43	6.85	278.56	34.27	4.81	1.94	40.93	2.21	2,443.79	11.85	0.86	0.64				
บ้านดอน	22	83	86	199	280	316	19,162,500	25,764,500	36,192,250	46.21	0.72	277.27	3.61	2.85	-0.96	6.78	2.57	40.70	12.96	0.26	0.11	5.39	10.90	32.37	54.52	0.05	0.05				
ชุมพวง	17	38	56	47	323	527	7,260,000	45,113,000	928,086,000	20.69	8.95	123.53	44.74	1.02	-5.43	97.87	12.83	587.23	63.16	0.97	0.65	66.90	258.45	521.39	1,292.26	0.26	2.18				
สูงเนิน	23	89	95	4,614	7,155	10,854	636,433,457	4,277,413,265	13,386,432,457	33.33	7.54	203.00	37.88	2.23	-0.31	9.16	9.78	56.07	48.30	8.03	11.11	18.90	41.28	119.43	206.31	6.55	10.66				
ชนบท	25	46	52	227	322	750	43,315,000	16,357,000	272,101,836	14.00	6.98	84.00	34.76	1.02	-5.11	8.96	26.56	41.95	132.92	0.33	1.38	27.47	105.64	164.81	526.19	0.20	0.86				
สีบัว	78	138	171	4,239	4,980	7,860	726,632,580	3,077,515,268	1,162,639,730	12.62	4.78	76.92	23.91	2.91	-10.54	2.91	10.76	17.46	53.82	2.61	8.51	8.92	32.94	60.52	194.70	3.17	7.16				
บ้านดอน	93	244	325	4,974	9,361	11,846	464,576,424	2,301,438,924	5,527,210,924	27.00	6.84	162.37	32.20	7.31	-25.50	14.70	5.31	88.20	28.57	15.42	7.69	95.90	28.03	395.36	140.16	13.41	12.08				
หนองนาค	19	78	84	129	578	865	26,380,000	363,444,000	734,960,000	51.75	1.54	310.53	7.89	2.86	-1.92	56.01	3.82	348.08	53.11	1.56	0.97	198.77	20.44	1,190.63	102.22	2.45	1.39				
บ้านดอน	2	67	68	24	471	478	1,567,500	3,745,985,500	3,746,780,500	541.67	0.90	3,250.00	2.99	3.15	-0.64	310.42	0.30	1,862.50	1.49	1.57	0.02	39,812.84	0.00	236,877.07	0.02	27.34	0.00				
โนนสูง	5	42	42	10	77	77	281,900	4,635,900	4,635,900	123.33	0.00	740.00	0.60	1.79	0.00	111.67	0.00	670.00	0.00	0.24	0.00	257.42	0.00	1,544.62	0.00	0.03	0.00				
บ้านดอน	0	8	10	0	9	12	1,019,000	1,571,000	1,571,000	5.00	0.00	26.00	0.39	-0.64	0.00	0.00	50.00	0.00	0.03	0.01	10.60	0.00	54.17	0.01	0.00						
เมืองเริง	0	2	8	0	574	752	0	21,100,000	142,677,384	80.00	0.00	300.00	0.10	-1.92	0.00	6.30	31.01	2.02	0.56			115.24	376.20	0.15	0.46						
รวม	835	2,900	2,567	26,163	54,804	86,111	4,971,666,896	15,567,331,228	45,323,134,663	41.22	-2.16	247.31	-10.79	100.00	100.00	16.12	11.54	106.71	57.70	100.00	100.00	46.85	28.62	281.13	144.10	100.00	100.00				

ตารางที่ 4.10 แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนโรงงาน แรงงาน และเงินลงทุนจังหวัดนครราชสีมาแยกตามประเภทอุตสาหกรรม

หมวด	จำนวนโรงงาน									จำนวนแรงงาน									จำนวนเงินลงทุน												
	จำนวนโรงงาน			จำนวนแรงงาน			จำนวนเงินลงทุน			จำนวนโรงงาน			จำนวนแรงงาน			จำนวนเงินลงทุน			จำนวนโรงงาน			จำนวนแรงงาน			จำนวนเงินลงทุน						
	2530	2536	2541	2530	2536	2541	2530	2536	2541	Relative(%)	Absolute(%)	Relative(%)	Relative(%)	Absolute(%)	Relative(%)	Relative(%)	Absolute(%)	Relative(%)	Relative(%)	Absolute(%)	Relative(%)	Relative(%)	Absolute(%)	Relative(%)	Relative(%)	Absolute(%)	Relative(%)				
	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	
อุตสาหกรรมทั้งหมด	513	1,721	1,305	8,014	15,013	19,861	2,581,846,330	10,599,711,602	17,798,364,761	39.26	-4.93	236.45	-24.17	58.00	133.33	14.56	6.19	87.33	30.98	24.81	3.99	51.75	13.53	316.58	87.53	96.54	26.79				
โลหะ	11	102	101	12,287	18,196	20,654	1,613,776,294	2,413,776,767	2,935,416,787	137.86	-0.20	827.27	-0.38	4.41	0.32	8.06	2.70	46.93	13.51	20.85	2.11	8.22	4.32	49.34	21.81	5.82	1.95				
ผลิตภัณฑ์	33	117	149	1,019	2,566	4,773	100,984,000	398,083,500	1,020,774,700	42.42	5.47	264.96	27.36	4.07	-10.26	26.34	17.17	152.01	65.66	5.45	1.69	49.03	31.26	294.20	156.42	2.17	2.30				
กระดาษ	12	26	25	116	221	304	13,618,000	210,269,600	19,444,000	19.44	-0.77	116.67	-3.86	0.32	14.56	7.51	87.29	37.56	0.36	0.07	0.27	288.61	1.63	1,444.08	0.00	0.73					
พลาสติกและเคมีภัณฑ์	18	62	72	1,224	4,506	11,003	186,116,400	876,348,400	5,324,931,562	48.99	3.17	293.75	15.67	2.29	-3.21	44.69	26.84	266.14	144.19	11.54	5.57	71.18	101.66	426.94	508.32	5.10	16.53				
การพิมพ์	36	140	125	583	3,180	4,885	87,566,000	1,003,398,900	2,462,582,500	46.15	-2.14	266.69	-10.71	5.04	4.81	74.33	10.99	445.97	53.47	9.14	1.46	235.00	26.66	1,410.45	143.30	6.95	5.46				
การสิ่งทอ	3	8	9	31	117	16,368	1,967,000	55,267,000	3,961,687,000	27.79	2.50	166.67	12.50	0.24	-0.32	46.24	3,123.25	277.42	15,616.24	0.30	15.67	471.65	1,409.29	2,629.86	7,048.45	0.39	14.58				
อุปกรณ์	200	664	725	2,867	8,166	5,451	2,634,566,485	10,347,035,746	40,333,000</																						

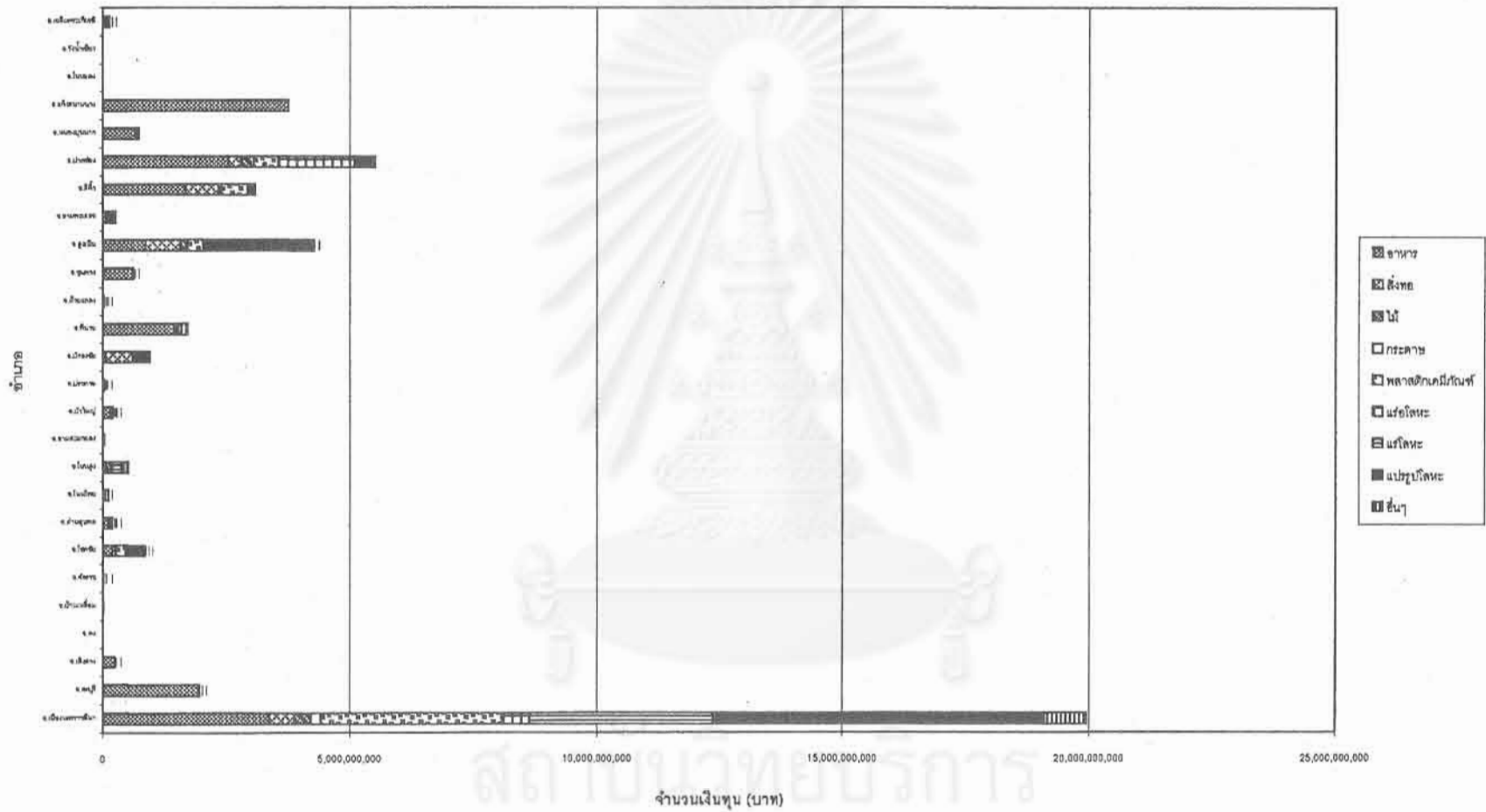
ตารางที่ 4.11 แสดงสัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน เงินทุนต่อโรงงาน และเงินทุนต่อแรงงานจังหวัดนครราชสีมาแยกตามรายอำเภอ

อำเภอ	สัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน (คน : โรงงาน)			สัดส่วนเงินทุนต่อโรงงาน (บาท : โรงงาน)			เงินทุนต่อแรงงาน (บาท:คน)		
	2530	2536	2541	2530	2536	2541	2530	2536	2541
	เมืองนครราชสีมา	20	23	31	6,509,110	7,416,978	18,073,755	317,863	328,285
ครบุรี	8	6	9	457,850	1,222,617	16,184,352	59,251	216,109	1,785,147
เสิงสาง	6	5	8	901,000	2,253,100	4,610,566	155,345	423,515	551,603
คง	6	4	5	172,300	142,519	367,276	29,203	37,359	69,614
บ้านเหลื่อม	3	2	2	361,000	521,149	521,149	144,400	287,531	287,531
จักราช	6	4	4	124,470	161,075	161,075	20,808	37,539	37,539
โชคชัย	12	14	30	2,643,002	3,045,116	7,674,114	218,762	212,791	253,294
คำนูนทอง	8	5	7	1,004,728	866,953	1,320,038	126,779	190,617	188,755
โนนไทย	5	10	10	846,875	1,334,946	1,561,052	178,289	130,694	156,105
โนนสูง	3	4	10	393,286	561,225	4,622,223	137,650	127,747	454,113
ขามทะเลสอ	2	3	5	91,800	226,304	848,571	38,250	81,969	179,224
บัวใหญ่	12	8	7	1,283,964	1,037,787	1,552,159	108,557	137,462	207,054
ประทาย	3	8	11	363,682	731,328	1,186,731	105,276	96,307	105,888
ปักธงชัย	13	17	26	1,782,251	2,600,283	4,478,980	137,945	148,742	172,546
พิมาย	8	13	14	999,674	11,490,408	9,787,340	129,469	869,997	719,537
ห้วยแถลง	9	3	4	871,023	305,596	455,724	96,294	90,588	124,026
ชุมพวง	3	9	10	427,059	1,187,184	11,419,782	154,468	139,669	1,191,818
สูงเนิน	201	104	112	27,669,716	20,238,152	45,025,403	137,929	196,169	401,484
ขามทะเลสอ	9	7	12	654,280	941,630	4,388,736	72,057	134,519	362,602
สีคิ้ว	54	36	45	9,344,007	8,424,926	17,997,165	171,935	233,462	401,764
ปากช่อง	53	38	36	4,995,445	9,432,119	17,006,803	93,401	245,854	466,510
หนองบุญมาก	7	7	11	1,493,684	4,659,538	8,749,543	220,000	628,796	830,465
แก่งตะนะกลาง	12	7	7	783,750	55,909,933	54,300,877	65,313	7,953,218	7,838,411
โนนแดง	2	2	2	56,380	110,379	110,379	28,190	60,206	60,206
วังน้ำเขียว	1	1	1	127,375	127,375	157,100	127,375	127,375	120,917
เฉลิมพระเกียรติ		287	94		10,550,000	17,834,671		36,760	189,731
รวม	31	19	33	5,834,331	6,402,528	17,519,573	186,204	340,036	526,334

ตารางที่ 4.12 แสดงสัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน เงินทุนต่อโรงงาน และเงินทุนต่อแรงงานจังหวัดนครราชสีมาแยกตามประเภทอุตสาหกรรม

หมวด	สัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน (คน : โรงงาน)			สัดส่วนเงินทุนต่อโรงงาน (บาท : โรงงาน)			เงินทุนต่อแรงงาน (บาท:คน)		
	2530	2536	2541	2530	2536	2541	2530	2536	2541
	อาหารและเครื่องดื่ม	16	9	15	5,032,449	6,159,042	13,615,605	322,142	706,036
สิ่งทอ	1,115	178	204	146,931,390	23,664,468	29,063,552	131,756	132,654	142,123
เฟอร์นิเจอร์ไม้	31	22	32	3,060,121	3,402,423	6,850,837	99,101	155,017	213,864
กระดาษ	10	9	12	1,116,667	523,769	8,410,784	113,559	61,620	691,676
พลาสติกและเคมีภัณฑ์	77	72	151	10,382,400	13,894,419	72,944,268	135,718	194,263	483,953
การผลิตแม่โลหะ	16	23	39	1,876,528	7,288,475	19,860,660	115,875	320,574	508,205
การผลิตแร่โลหะ	10	15	2,043	629,000	6,910,875	439,006,333	60,871	472,538	214,871
แปรรูปโลหะ	13	12	8	1,472,394	3,851,708	14,271,773	109,594	322,548	1,898,190
อุตสาหกรรมอื่นๆ	20	67	1,133	2,668,361	14,270,563	16,877,632	133,418	211,456	14,896
รวม	31	19	66	5,834,331	6,402,528	17,512,803	186,204	340,036	264,692

แผนภูมิที่ 4.8 แสดงจำนวนเงินทุนของอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของจังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ 2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จังหวัดปราจีนบุรี

สภาพการตั้งถิ่นฐานของโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดปราจีนบุรีในปัจจุบัน โรงงานส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในอำเภอเมืองปราจีนบุรี อำเภอศรีมหาโพธิ และอำเภอกบินทร์บุรีตามลำดับ โดยในช่วงปี พ.ศ.2530 - 2536 อำเภอกบินทร์บุรีมีการขยายตัวและมีการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุดในกลุ่มพื้นที่ดังกล่าว (ร้อยละ 45.03 และ 43.87) รองลงมาคือ อำเภอเมืองปราจีนบุรี (ร้อยละ 21.29) และอำเภอศรีมหาโพธิ (ร้อยละ 16.77) ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2536 - 2541 พื้นที่หลักที่มีการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุดยังคงเป็นพื้นที่ในกลุ่มเดิม คือ อำเภอกบินทร์บุรี (ร้อยละ 38.51) รองลงมาคือ อำเภอศรีมหาโพธิ (ร้อยละ 27.7) และอำเภอเมืองปราจีนบุรี (ร้อยละ 14.19) ซึ่งอำเภอกบินทร์บุรี และอำเภอศรีมหาโพธิเป็นพื้นที่ที่มีเขตอุตสาหกรรม และสวนอุตสาหกรรมของเอกชนทั้งที่เปิดดำเนินการแล้วและจะเกิดขึ้นในอนาคตตั้งอยู่ แต่ในช่วงระยะ 5 ปีที่ผ่านมาการตั้งถิ่นฐานของโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอบ้านสร้างมีการขยายตัวมากที่สุด (ร้อยละ 43.38) และเมื่อพิจารณาประเภทอุตสาหกรรมของจังหวัดสระบุรีพบว่า อุตสาหกรรมที่ตั้งถิ่นฐานส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมอาหารเครื่องดื่ม และยาสูบ และอุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ โดยในระหว่างปี พ.ศ.2530- 2536 อุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูงมากคือ อุตสาหกรรมสิ่งทอ (ร้อยละ 1000.00) ส่วนอุตสาหกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงคือ อุตสาหกรรมอาหารเครื่องดื่ม และยาสูบ (ร้อยละ 41.29) อุตสาหกรรมผลิตแร่โลหะ (ร้อยละ 15.48) อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักร และวัสดุอุปกรณ์ (ร้อยละ 14.19) และอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ (ร้อยละ 13.55) แต่ในระหว่างปี พ.ศ.2536 - 2541 อุตสาหกรรมหลักที่มีสัดส่วนของการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุดคือ อุตสาหกรรมสิ่งทอ (ร้อยละ 25.68) รองลงมาคือ อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักร และวัสดุอุปกรณ์ (ร้อยละ 24.32) และอุตสาหกรรมอาหารเครื่องดื่ม และยาสูบ (ร้อยละ 14.19) และในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา อุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์ และอุตสาหกรรมกระดาษเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมประเภทอื่นๆ แม้ว่าจะไม่ได้เป็นอุตสาหกรรมหลักของจังหวัด แต่มีแนวโน้มการขยายตัวในอนาคต

การจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดปราจีนบุรี มีการจ้างงานสูงในพื้นที่อำเภอเมืองปราจีนบุรี อำเภอศรีมหาโพธิ และอำเภอกบินทร์บุรี ตามลำดับ ซึ่งในระหว่างปี พ.ศ.2530 - 2536 พื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงของแรงงานจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงได้แก่ อำเภอกบินทร์บุรี (ร้อยละ 36.95) อำเภอศรีมหาโพธิ (ร้อยละ 36.48) และอำเภอเมืองปราจีนบุรี (ร้อยละ 22.33) ซึ่งอำเภอศรีมหาโพธิและกบินทร์บุรีเป็นพื้นที่ที่มีการขยายตัวของแรงงานสูงที่สุดด้วยเช่นกัน ส่วนในระหว่างปี พ.ศ.2536 - 2541พื้นที่ที่เป็นพื้นที่หลักในการจ้างงานภาคอุตสาหกรรมยังคงเป็นพื้นที่

บางอำเภอในอำเภอกลุ่มดังกล่าว โดยอำเภอศรีมหาโพธิมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุด (ร้อยละ 39.17) รองลงมาคือ อำเภอภินทรบุรี (ร้อยละ 30.77) และอำเภอเมืองปราจีนบุรี (ร้อยละ 10.93) และเมื่อพิจารณาในส่วนของประเทศอุตสาหกรรมพบว่า อุตสาหกรรมที่มีการจ้างงานสูงได้แก่ อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักร และวัสดุอุปกรณ์ อุตสาหกรรมสิ่งทอ และอุตสาหกรรมอาหารเครื่องดื่ม และยาสูบ โดยในช่วงระยะ 5 ปีแรก อุตสาหกรรมสิ่งทอมีการขยายตัวสูงมากและมีการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุด (ร้อยละ 56.71) รองลงมาคือ อุตสาหกรรมอาหารเครื่องดื่ม และยาสูบ (ร้อยละ 20.52) และอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ (ร้อยละ 12.43) และมีการขยายตัวของแรงงานในอุตสาหกรรมกระดาษ และอุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์สูงในช่วงเวลานั้น ในช่วง 5 ปีหลังอุตสาหกรรมสิ่งทอ และอุตสาหกรรมอาหารเครื่องดื่มและยาสูบยังคงเป็นอุตสาหกรรมหลักที่มีการเปลี่ยนแปลงของแรงงานจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูง โดยมีอุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ที่มีการขยายตัวของแรงงานค่อนข้างสูงและมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุดด้วย (ร้อยละ 37.53)

การลงทุนในภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดปราจีนบุรี มีมูลค่าการลงทุนสูงที่สุดในอำเภอศรีมหาโพธิ อำเภอภินทรบุรี และอำเภอบ้านสร้างตามลำดับ โดยในช่วง 5 ปีแรกอำเภอเมืองปราจีนบุรีมีการขยายตัวและมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุด (ร้อยละ 44.45) รองลงมาคือ อำเภอภินทรบุรี (ร้อยละ 27.22) และอำเภอศรีมหาโพธิ (ร้อยละ 24.63) แต่ในระยะ 5 ปีหลังอำเภอบ้านสร้างมีการขยายตัวของแรงงานสูงที่สุด และมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูง (ร้อยละ 15.99) รองจากอำเภอศรีมหาโพธิ (ร้อยละ 54.78) และภินทรบุรี (ร้อยละ 20.03) และเมื่อพิจารณาการลงทุนของอุตสาหกรรมแต่ละประเภทพบว่า อุตสาหกรรมกระดาษมีมูลค่าการลงทุนสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักร และวัสดุอุปกรณ์ และอุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบตามลำดับ โดยในช่วง 5 ปีแรก อุตสาหกรรมที่มีขยายตัวของการลงทุนสูงมาก คือ อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์ และอุตสาหกรรมกระดาษ แต่อุตสาหกรรมที่เป็นอุตสาหกรรมหลักของการลงทุนและมีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงที่สุดคือ อุตสาหกรรมอาหารเครื่องดื่ม และยาสูบ (ร้อยละ 35.19) รองลงมาคือ อุตสาหกรรมสิ่งทอ (ร้อยละ 26.60) และอุตสาหกรรมกระดาษ (ร้อยละ 23.41) ในช่วงระยะ 5 ปีหลัง อุตสาหกรรมกระดาษ และอุตสาหกรรมสิ่งทอยังคงเป็นอุตสาหกรรมหลักของการลงทุน คือ มีการเปลี่ยนแปลงจากการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดสูงเป็นอันดับที่สอง และสาม รองจากอุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งมีการขยายตัวสูงมากและมีแนวโน้มในการขยายตัวในอนาคต เมื่อพิจารณาสัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน 1 แห่งของจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า อำเภอที่มีโรงงานขนาดใหญ่ใช้แรงงานสูง และจำนวนเงินลงทุนสูงจะ

ตารางที่ 4.13 แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนโรงงาน แรงงาน และเงินลงทุนจังหวัดปราจีนบุรีแยกตามรายอำเภอ

อำเภอ	จำนวนโรงงาน						จำนวนแรงงาน						จำนวนเงินลงทุน						การเปลี่ยนแปลง											
	จำนวนโรงงาน			จำนวนแรงงาน			จำนวนเงินลงทุน			จำนวนโรงงาน				จำนวนแรงงาน				จำนวนเงินลงทุน												
	2530	2536	2541	2530	2536	2541	2530	2536	2541	เฉลี่ยต่อปี(%)		Relative(%)		Absolute(%)		เฉลี่ยต่อปี(%)		Relative(%)		Absolute(%)		เฉลี่ยต่อปี(%)		Relative(%)		Absolute(%)				
										30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41					
เมืองปราจีนบุรี	104	137	158	66,119	69,161	70,130	176,148,751	1,929,785,017	2,684,912,977	5.29	3.07	31.73	15.33	21.29	14.19	0.51	0.58	3.09	2.89	22.33	10.93	165.92	7.83	995.54	39.13	44.45	3.76			
กบินทร์บุรี	151	219	276	1058	4,437	9,982	122,523,121	1,196,441,621	5,220,512,191	7.51	5.21	45.03	26.03	43.87	38.51	53.23	24.99	319.38	124.97	36.95	30.77	146.08	67.27	876.50	336.34	27.22	20.03			
นาดี	19	25	29	97	221	566	7,177,500	33,569,500	194,389,500	5.26	3.20	31.58	16.00	3.87	2.70	21.31	31.22	127.84	156.11	1.36	1.91	61.28	95.80	367.70	479.01	0.87	0.80			
บ้านสร้าง	18	23	33	95	143	1,609	6,335,000	18,455,000	3,231,830,449	4.63	8.70	27.78	43.48	3.23	6.76	8.42	205.03	50.53	1,025.17	0.52	8.14	31.89	3,462.39	191.32	17,411.95	0.31	15.99			
ประจักษ์ศิลปาคม	26	38	46	305	421	1,101	30,416,000	67,395,000	495,525,000	7.69	4.21	46.15	21.05	7.74	5.41	6.34	32.30	38.03	161.52	1.27	3.77	20.26	127.05	121.58	635.25	0.94	2.13			
ศรีมหาโพธิ์	81	107	148	734	4,070	11,127	232,045,650	1,203,815,650	12,209,698,791	5.35	7.56	32.10	38.32	16.77	27.70	75.75	34.68	454.50	173.39	36.48	39.17	69.80	182.85	418.78	914.25	24.63	54.78			
ศรีมโหสถ	14	19	26	76	176	1,132	2,819,500	577,542,540	5,957,337	5.95	7.37	35.71	36.84	3.23	4.73	21.93	108.64	131.58	543.18	1.09	5.31	415.99	137.81	2,495.94	689.07	1.78	2.51			
รวม	413	568	716	68,484	77,629	95,647	577,465,522	4,522,654,328	24,614,389,448	6.26	5.21	37.53	26.06	100.00	100.00	2.23	4.64	13.35	23.21	100.00	100.00	113.87	88.85	683.19	444.25	100.00	100.00			

ตารางที่ 4.14 แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนโรงงาน แรงงาน และเงินลงทุนจังหวัดปราจีนบุรีแยกตามประเภทอุตสาหกรรม

อำเภอ	จำนวนโรงงาน						จำนวนแรงงาน						จำนวนเงินลงทุน						การเปลี่ยนแปลง											
	จำนวนโรงงาน			จำนวนแรงงาน			จำนวนเงินลงทุน			จำนวนโรงงาน				จำนวนแรงงาน				จำนวนเงินลงทุน												
	2530	2536	2541	2530	2536	2541	2530	2536	2541	เฉลี่ยต่อปี(%)		Relative(%)		Absolute(%)		เฉลี่ยต่อปี(%)		Relative(%)		Absolute(%)		เฉลี่ยต่อปี(%)		Relative(%)		Absolute(%)				
										30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41	30-36	36-41							
อาหารและเครื่องดื่ม	284	348	389	2,468	4,345	7,001	483,355,300	1,871,512,800	4,105,448,249	3.76	1.21	22.54	6.03	41.29	14.19	12.68	12.23	76.05	81.13	20.52	14.74	47.87	23.87	287.19	119.37	35.19	11.12			
สิ่งทอ	1	11	43	50	5,236	11,026	600,000	1,050,020,000	3,973,440,178	166.67	69.08	1,000.00	345.45	6.45	25.68	1,728.67	22.12	10,372.00	110.58	56.71	32.13	29,150.56	55.68	174,903.33	278.42	26.60	14.55			
เฟอร์นิเจอร์ไม้	17	38	49	329	1,466	2,156	25,085,200	136,311,968	1,445,311,966	20.59	5.79	123.53	28.95	13.55	7.43	57.60	9.41	345.59	47.07	12.43	3.83	75.23	188.99	451.37	944.97	2.87	6.51			
กระดาษ	3	6	11	12	271	960	1,090,000	924,790,000	6,615,270,141	16.67	16.67	100.00	83.33	1.94	3.38	359.72	50.85	2,158.33	254.24	2.83	3.82	14,123.85	123.07	84,743.12	615.33	23.41	28.32			
พลาสติกและเคมีภัณฑ์	3	9	19	17	148	458	1,343,270	203,943,270	564,563,270	33.33	22.22	200.00	111.11	3.87	6.76	128.43	41.89	770.59	209.46	1.43	1.72	2,513.77	35.36	15,082.60	176.82	5.14	1.79			
การขนส่งและโทรคมนาคม	13	37	54	160	475	1,033	16,405,000	142,200,000	619,160,960	30.77	9.19	184.62	45.95	15.48	11.49	32.81	23.49	196.88	117.47	3.44	3.10	127.80	67.08	766.81	335.42	3.19	2.37			
การผลิตโลหะ	0	0	3	0	0	281	0	629,000,000	0	0.00	2.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.56	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	3.13			
แปรรูปโลหะ	77	98	135	65,372	65,589	72,352	42,156,002	179,307,542	6,069,245,934	4.76	7.27	28.57	36.36	14.19	24.32	0.06	2.06	0.33	10.31	2.37	37.53	54.46	654.71	326.77	3,273.54	3.49	29.31			
อุตสาหกรรมอื่นๆ	15	20	27	76	99	380	7,430,750	11,968,750	592,948,750	5.56	7.00	33.33	35.00	3.23	4.73	5.04	56.77	30.26	283.84	0.25	1.56	10.18	970.83	61.07	4,864.14	0.12	2.89			
รวม	413	568	716	68,484	77,629	95,647	577,465,522	4,522,654,328	24,614,389,448	6.26	5.21	37.53	26.06	100.00	100.00	2.23	4.64	13.35	23.21	100.00	100.00	113.87	88.85	683.19	444.25	100.00	100.00			

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.15 แสดงสัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน เงินทุนต่อโรงงาน และเงินทุนต่อแรงงานจังหวัดปราจีนบุรีแยกตามรายอำเภอ

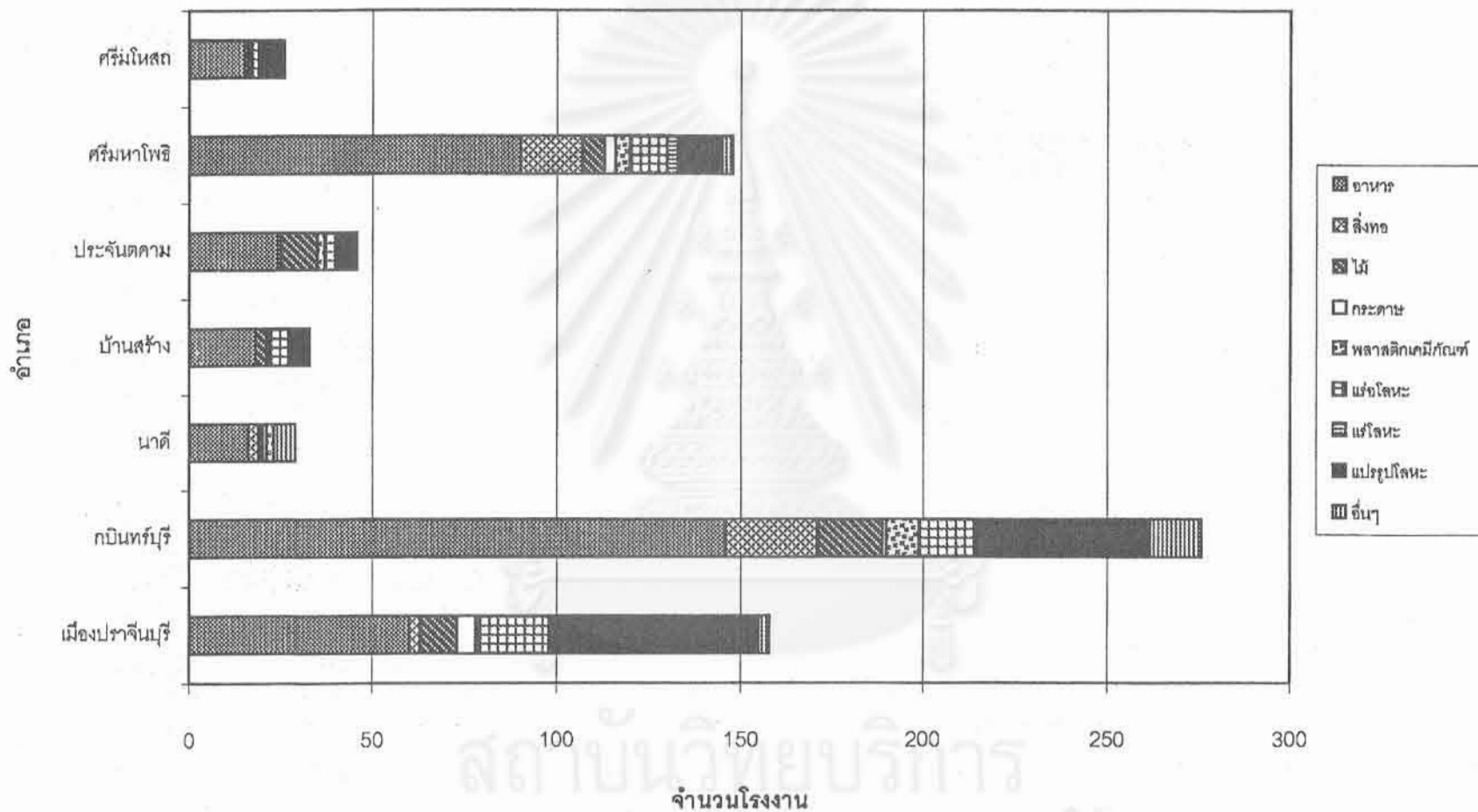
อำเภอ	สัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน (คน:โรงงาน)			สัดส่วนเงินทุนต่อโรงงาน (บาท:โรง)			สัดส่วนเงินทุนต่อแรงงาน (บาท:คน)		
	2530	2536	2541	2530	2536	2541	2530	2536	2541
	เมืองปราจีนบุรี	636	498	444	1,693,738	14,086,022	16,993,120	2,664	28,312
กบินทร์บุรี	7	20	36	811,411	5,463,204	18,914,899	115,806	269,651	522,993
นาดี	5	9	20	377,763	1,342,780	6,702,397	73,995	151,898	343,409
บ้านสร้าง	5	6	49	351,944	802,391	97,934,256	66,684	129,056	2,008,596
ประจันตคาม	12	11	24	1,169,846	1,773,553	10,772,283	99,725	160,083	450,068
ศรีมหาโพธิ์	9	38	75	2,864,761	11,250,614	82,497,951	316,138	295,778	1,097,304
ศรีมโหสถ	5	9	44	201,393	3,852,239	22,213,175	37,099	415,867	510,197
รวม	166	137	134	1,398,222	7,962,420	34,377,639	8,432	58,260	257,346

ตารางที่ 4.16 แสดงสัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน เงินทุนต่อโรงงาน และเงินทุนต่อแรงงานจังหวัดปราจีนบุรีแยกตามประเภทอุตสาหกรรม

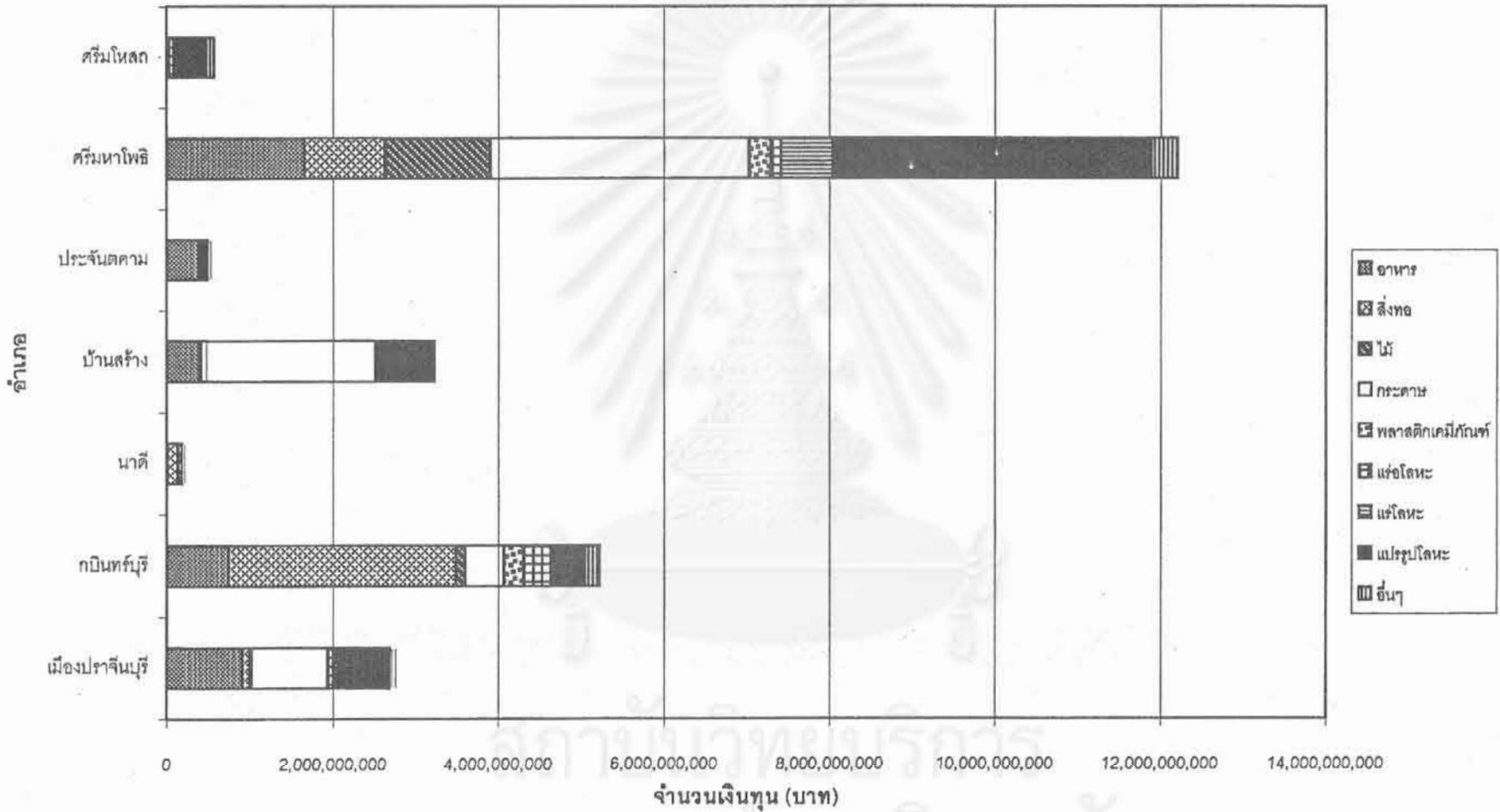
หมวด	สัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน (คน:โรงงาน)			สัดส่วนเงินทุนต่อโรงงาน (บาท:โรงงาน)			เงินลงทุนต่อแรงงาน (บาท:คน)		
	2530	2536	2541	2530	2536	2541	2530	2536	2541
	อาหารและเครื่องดื่ม	9	12	19	1,701,955	5,377,910	11,125,876	195,849	430,728
สิ่งทอ	50	476	225	600,000	95,456,364	81,090,616	12,000	200,539	360,370
เฟอร์นิเจอร์ไม้	19	39	44	1,475,600	3,639,789	29,496,163	76,247	94,346	670,367
กระดาษ	4	45	87	363,333	154,131,667	601,388,195	90,833	3,412,509	6,890,906
พลาสติกและเคมีภัณฑ์	6	16	24	447,757	22,660,363	29,713,856	79,016	1,377,995	1,232,671
การผลิตแร่โลหะ	12	13	19	1,261,923	3,843,243	11,465,844	102,531	299,368	599,381
การผลิตแร่โลหะ			94			209,666,667			2,238,434
แปรรูปโลหะ	849	663	536	547,481	1,817,248	44,957,377	645	2,743	83,885
อุตสาหกรรมอื่นๆ	5	5	14	495,383	598,438	21,961,065	97,773	120,896	1,560,391
รวม	166	137	134	1,398,222	7,962,420	34,377,639	8,432	58,260	257,346

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

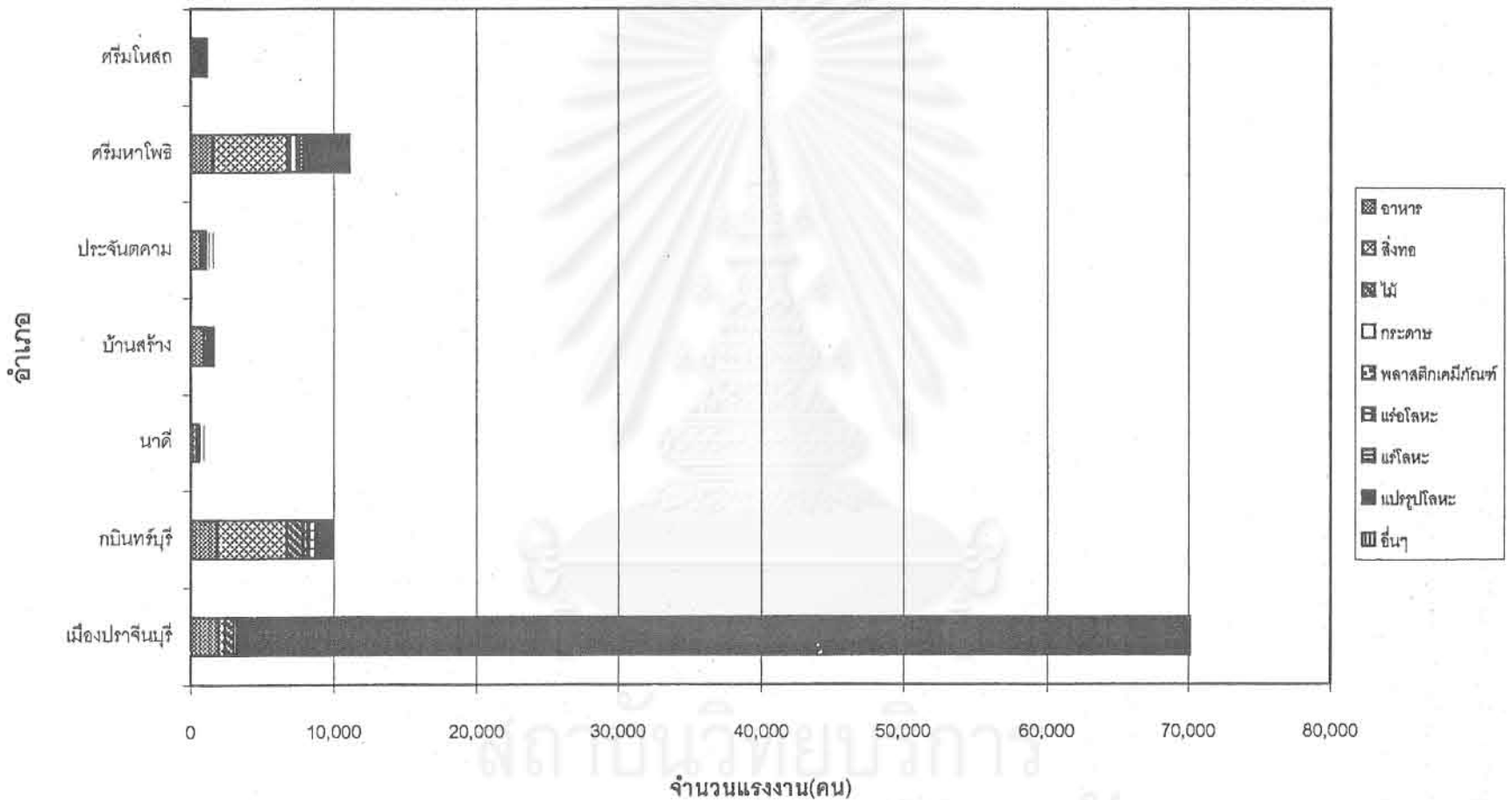
แผนภูมิที่ 4.10 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของจังหวัดปราจีนบุรี ปี พ.ศ. 2541

แผนภูมิที่ 4.11 แสดงจำนวนเงินทุนของอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอจังหวัดปราจีนบุรี ปี พ.ศ. 2541

แผนภูมิที่ 4.12 แสดงจำนวนแรงงานของอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอจังหวัดปราจีนบุรี ปี พ.ศ. 2541

กระจุกตัวอยู่ในอำเภอเมืองปราจีนบุรีและอำเภอศรีมหาโพธิ โดยอำเภอบ้านสร้างและอำเภอศรีมหาโพธิจะมีมูลค่าการลงทุนต่อโรงงานสูงที่สุด ซึ่งโรงงานอุตสาหกรรมประเภทประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์จะมีสัดส่วนการใช้แรงงานสูงที่สุด รองลงมา คือ อุตสาหกรรมสิ่งทอ และอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าการลงทุนสูงที่สุดคือ อุตสาหกรรมกระดาษ รองลงมาคือ อุตสาหกรรมผลิตแร่โลหะ และอุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งเป็นโรงงานขนาดใหญ่ที่ใช้แรงงานสูง

นิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ศึกษา

จากการศึกษาพื้นที่เขตประกอบการอุตสาหกรรมในพื้นที่ศึกษาทั้ง 4 จังหวัดพบว่า มีการจัดตั้งเขตประกอบการที่เป็นนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนอยู่ไม่กี่แห่ง โดยอยู่ในพื้นที่เขต 2 คือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3 แห่ง ในอำเภอบางปะอิน 2 แห่ง และในอำเภอนครหลวงและบางปะหัน 1 แห่ง จังหวัดสระบุรี 2 แห่ง ในอำเภอแก่งคอยและหนองแค นอกจากนี้จะเป็นสวนอุตสาหกรรมหรือเขตอุตสาหกรรมที่ดำเนินการโดยเอกชน ซึ่งมีในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2 แห่ง ในอำเภอวังน้อยและอุทัย จังหวัดสระบุรี 1 แห่ง ในอำเภอนองแค ส่วนในพื้นที่เขต 3 คือ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดปราจีนบุรี เขตประกอบการอุตสาหกรรมทั้งที่เป็นโครงการและกำลังพัฒนาเป็นของเอกชนทั้งหมด ซึ่งในจังหวัดนครราชสีมา มี 3 แห่งในอำเภอมืองนครราชสีมาและแก่งสนามนาง และจังหวัดปราจีนบุรี 10 แห่ง ส่วนใหญ่จะอยู่ในอำเภอกบินทร์บุรี 5 แห่ง อำเภอศรีมหาโพธิ 3 แห่ง อำเภอเมืองปราจีนบุรีและประจันตคามอย่างละ 1 แห่ง

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีจำนวนโรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมมากที่สุดในพื้นที่อำเภอบางปะอิน รองลงมาคือ อำเภออุทัย และนครหลวงตามลำดับ อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ที่เข้ามาตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมจะเป็นอุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักร และวัสดุอุปกรณ์เป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งมีการจ้างงานและมูลค่าการลงทุนสูงที่สุดด้วย โดยจะอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอำเภอบางปะอิน อุทัย และนครหลวง ตามลำดับ รองลงมาคือ อุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์ ซึ่งมีการลงทุนสูงที่สุดในอำเภออุทัย และอุตสาหกรรมอาหารเครื่องดื่ม และยาสูบที่มีการลงทุนเฉพาะเขตนิคมอุตสาหกรรมอำเภอบางปะอิน

ตารางที่ 4.17 แสดงรายชื่อนิคมอุตสาหกรรม ที่ตั้ง และเจ้าของในพื้นที่ตะเข็บ

ชื่อ	ที่ตั้ง	เจ้าของ	หมายเหตุ
นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน	อ.บางปะอิน	รัฐ - เอกชน	
นิคมอุตสาหกรรมบ้านหว้า(ไฮเทค)	อ.บางปะอิน	รัฐ - เอกชน	
นิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร	จ.นครหลวง,อ.บางปะหัน	รัฐ - เอกชน	
สวนอุตสาหกรรมโรจนะ	อ.อุทัย	เอกชน	
เขตประกอบการอุตสาหกรรมแพคคอรี่แลนด์วังน้อย	อ.วังน้อย	เอกชน	
นิคมอุตสาหกรรมแก่งคอย	อ.แก่งคอย	รัฐ - เอกชน	
นิคมอุตสาหกรรมหนองแค	อ.หนองแค	รัฐ - เอกชน	
นิคมอุตสาหกรรมของเครือซีเมนต์ไทย	อ.หนองแค	เอกชน	
เขตอุตสาหกรรมสุรนารี	อ.เมืองนครราชสีมา	เอกชน	
เขตอุตสาหกรรมพีซีเอส		เอกชน	
เขตอุตสาหกรรมอรัทฮีสเทิร์น	อ.แก่งสนามนาง	เอกชน	
นิคมอุตสาหกรรมอุตสาหกรรมอรัทฮีสเทิร์น		รัฐบาล	โครงการ
เขตอุตสาหกรรมกบินทร์บุรี	อ.กบินทร์บุรี	เอกชน	
สวนอุตสาหกรรมของ บริษัทสหพัฒนาอินเดอโรไฮลด์ จำกัด	อ.กบินทร์บุรี	เอกชน	กำลังพัฒนา
เขตอุตสาหกรรมของ บริษัท 304 อินดัสเตรียลปาร์ค จำกัด	อ.ศรีมหาโพธิ์	เอกชน	กำลังพัฒนา
เขตอุตสาหกรรมปาร์คเวย์ ของ บริษัท เอบีโก้แลนด์ จำกัด	อ.กบินทร์บุรี	เอกชน	กำลังพัฒนา
เขตอุตสาหกรรมของ บริษัท เขตอุตสาหกรรมปอทอง จำกัด	อ.กบินทร์บุรี	เอกชน	กำลังพัฒนา
เขตอุตสาหกรรม FBT ของบริษัท ปร่าจีน - อินดัสเตรียลปาร์ค จำกัด	อ.ประจันตคาม	เอกชน	กำลังพัฒนา
เขตอุตสาหกรรม ของบริษัท ปร่าจีนแลนด์	อ.เมืองปร่าจีนบุรี	เอกชน	โครงการ
เขตอุตสาหกรรม ของบริษัท นิสโซอินดัสเตรียลปาร์ค จำกัด	อ.กบินทร์บุรี	เอกชน	โครงการ
เขตอุตสาหกรรม ของบริษัท พรอสเพอตี อินดัสเตรียล เอสเตท จำกัด	อ.ศรีมหาโพธิ์	เอกชน	โครงการ
เขตอุตสาหกรรม ของบริษัท จังเกิลเวลด์ จำกัด	อ.ศรีมหาโพธิ์	เอกชน	โครงการ

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ,2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.18 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมแยกประเภทในเขตนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี 2542

หมวด	จำนวนโรงงาน								จำนวนแรงงาน								จำนวนเงินลงทุน(ล้านบาท)							
	จ.พระนครศรีอยุธยา		อ.บางปะอิน		อ.นครหลวง		อุทัย		จ.พระนครศรีอยุธยา		อ.บางปะอิน		อ.นครหลวง		อุทัย		จ.พระนครศรีอยุธยา		อ.บางปะอิน		อ.นครหลวง		อุทัย	
	ในเขต	รวม(ปี41)	ในเขต	รวม(ปี41)	ในเขต	รวม(ปี41)	ในเขต	รวม(ปี41)	ในเขต	รวม(ปี41)	ในเขต	รวม(ปี41)	ในเขต	รวม(ปี41)	ในเขต	รวม(ปี41)	ในเขต	รวม(ปี41)	ในเขต	รวม(ปี41)	ในเขต	รวม(ปี41)	ในเขต	รวม(ปี41)
อาหารและเครื่องดื่ม	13	298	7	22	1	30	5	20	2,961	7,551	2,089	1,575	130	1,110	762	308	1,012.14	18,855.10	598.00	3,229.78	-	3,108.60	414.14	470.47
สิ่งทอ	4	67	2	12	1	5	1	11	1,888	28,883	339	3,756	1,500	3,348	47	1,118	251.70	9,133.70	10.00	1,528.53	200.00	648.70	41.70	2,625.70
เฟอร์นิเจอร์ไม้	1	141	1	15	0	11	0	4	60	5,609	60	1,089	-	182	-	99	20.00	1,717.85	20.00	416.41	-	27.42	-	12.20
กระดาษ	5	17	2	3	3	1	0	1	171	1,682	20	515	151	34	-	75	66.50	1,274.19	41.00	324.26	25.50	34.50	-	61.65
พลาสติกและเคมีภัณฑ์	55	86	17	15	13	12	20	19	8,346	7,615	4,016	1,908	833	1,051	3,497	2,830	18,147.06	11,398.01	4,887.00	3,302.04	533.00	2,303.05	12,727.06	4,557.36
การผลิตหล่อโลหะ	4	105	3	11	0	9	1	8	924	3,578	874	1,439	-	171	50	176	8,241.00	3,442.63	8,241.00	1,227.81	-	407.55	-	196.50
การผลิตแม่โลหะ	3	13	1	1	2	2	0	2	100	1,098	-	245	100	100	-	199	150.00	947.45	-	84.75	150.00	187.91	-	30.35
แปรรูปโลหะ	112	358	51	89	23	20	38	71	32,316	54,924	14,168	20,147	2,721	1,248	15,427	21,064	20,816.37	62,599.13	8,672.47	28,296.39	1,398.80	1,095.90	10,745.10	26,364.83
อุตสาหกรรมอื่นๆ	26	107	17	5	5	1	4	12	4,678	2,395	1,608	399	1,739	22	1,329	1,094	4,513.00	21,055.64	2,705.00	531.91	1,087.00	15.00	721.00	3,894.81
รวม	223	1192	101	173	48	91	69	148	51,440	113,335	23,154	31,073	7,174	7,266	21,112	26,963	53,217.77	130,423.70	25,174.47	38,941.89	3,394.30	7,828.64	24,649.00	38,203.88

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2542

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

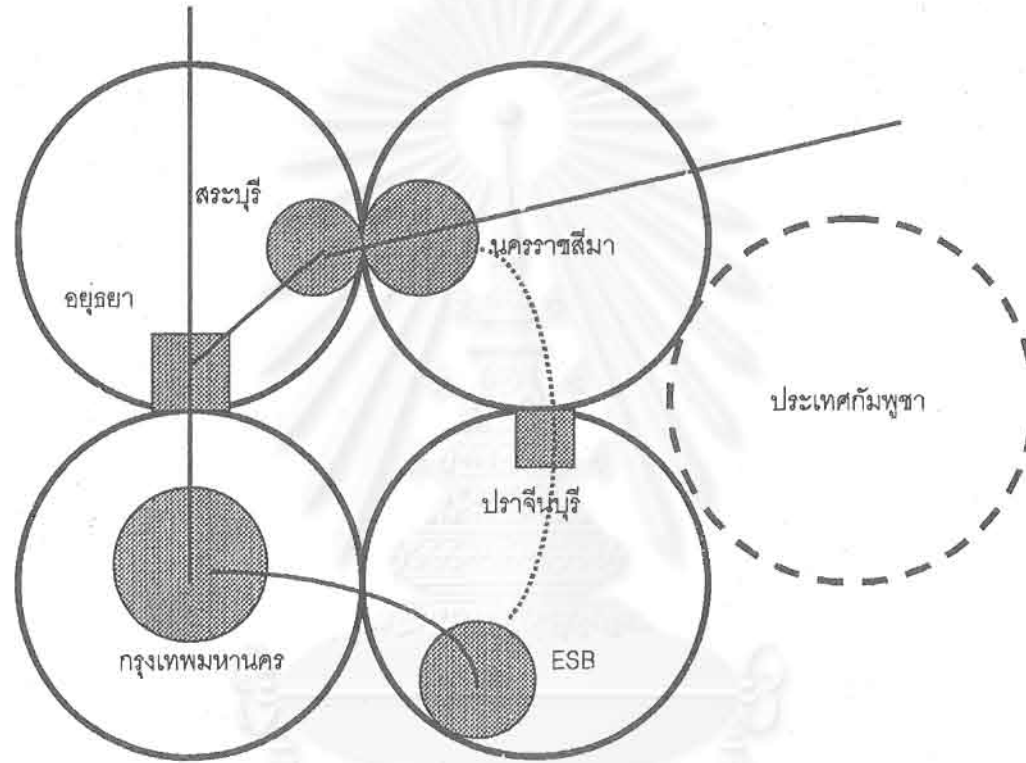
ผลการศึกษา

5.1 ความแตกต่างระหว่างรูปแบบของพื้นที่ศึกษากับรูปแบบของเมืองรอยต่อในทฤษฎี

เมื่อพิจารณาพื้นที่ศึกษาอันได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา ปราจีนบุรี พระนครศรีอยุธยา และสระบุรี พบว่า มีเพียงจังหวัดปราจีนบุรีเท่านั้นที่มีลำดับศักยภาพของเมืองและตำแหน่งถูกต้องตามทฤษฎี (ภาพที่ 5.1) โดยมีศูนย์กลางของภาคคือจังหวัดชลบุรีและระยองในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard) ซึ่งเป็นศูนย์กลางการส่งออกและนำเข้าในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างประเทศไทยกับนานาชาติในเรื่องการขนส่งสินค้าเข้าและออก เป็นผลให้อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ที่ควรจะเป็นอยู่ในพื้นที่รอยต่อของภาคไปกระจุกตัวอยู่ที่เมืองศูนย์กลางของภาคแทน อีกทั้งจังหวัดปราจีนบุรียังอยู่ติดกับจังหวัดนครราชสีมาที่เป็นเมืองหลักของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงได้รับผลกระทบในการเป็นเมืองที่ติดกับเมืองใหญ่ และพื้นที่ในจังหวัดปราจีนบุรีเองก็ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมกับเกษตรกรรมอยู่ ทำให้ไม่ได้แสดงลักษณะของรอยต่ออย่างที่ควรจะเป็น แต่ก็มีแนวโน้มที่จะก้าวเข้าสู่การเป็นอุตสาหกรรมเพื่อส่งออกได้ในอนาคต

จังหวัดนครราชสีมาและสระบุรีมีความคล้ายคลึงกัน เนื่องจากทั้งสองต่างก็เป็นเมืองหลักของภาคตนเอง ด้วยเหตุนี้ทำให้มีความเหมาะสมในกิจการธุรกิจการค้าและการบริการที่มีมูลค่าและความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับต้นทุนของการตั้งอยู่ในเมืองหลักมากกว่าอุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ ทำให้ไม่แสดงลักษณะของความเป็นเมืองรอยต่อออกมา แต่กลับโดดเด่นในลักษณะที่เป็นเมืองหลักของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดนครราชสีมา ส่วนจังหวัดสระบุรีนั้นลดบทบาทลงในทุกด้าน เนื่องจากการเติบโตอย่างมากของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื่องจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตัดทางหลวงหมายเลข 32 (เอเชีย)

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาตามตำแหน่งที่ตั้งและลักษณะภูมิประเทศแล้ว น่าจะเป็นเมืองอุตสาหกรรมที่พึ่งพาวัตถุดิบในท้องถิ่น เนื่องจากอยู่ติดกับภาคที่มีเมืองหลักของมหภาค (กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล) ตั้งอยู่ ซึ่งด้วยอิทธิพลของความเป็นตลาดใหญ่ของกรุงเทพมหานคร ควรจะทำให้บทบาทในด้านอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกของจังหวัดพระนครศรีอยุธยานี้น้อยมาก แต่ในความเป็นจริงแล้วจังหวัดพระนครศรีอยุธยากลับเป็นพื้นที่ที่มีอุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ และอุตสาหกรรมที่นำวัตถุดิบจากต่างชาติเข้า

ภาพที่ 5.1 แสดงโครงข่ายของเมืองที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

มาผลิตในประเทศแล้วส่งออกไปสู่ตลาดโลก เช่น อุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์มากระจุกตัวกันอยู่อย่างหนาแน่น ซึ่งแสดงว่ามีปัจจัยอื่นนอกเหนือไปจากกลไกตลาดที่มาผลักดันในพื้นที่ดังกล่าวพัฒนาในด้านอุตสาหกรรมในรูปแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

จากการวิเคราะห์สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของพื้นที่ศึกษา พบว่า ความแตกต่างจากรูปแบบตามทฤษฎีมีสาเหตุหลายประการซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากผลของนโยบายรัฐเป็นสำคัญ

สาเหตุแรกคือ ความขัดแย้งระหว่างกาหนดตำแหน่งเมืองหลักของภาค กับวิธีการแบ่งภูมิภาคในประเทศ เห็นได้อย่างชัดเจนในกรณีของจังหวัดนครราชสีมา และสระบุรีที่ต่างก็เป็นเมืองหลักของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง ตามลำดับ แต่กลับมาตั้งอยู่ติดกันและอยู่ในบริเวณที่เป็นรอยต่อของภาค แทนที่จะตั้งอยู่ตรงกลางของภาคซึ่งเป็นตำแหน่งที่เหมาะสมที่สุดซึ่งจะให้บริการให้กับเมืองอื่นๆ ในภาคได้อย่างทั่วถึงเท่าเทียมกันและมีประสิทธิภาพสูงสุด อีกทั้งการเป็นทั้งเมืองหลักของภาคและการเป็นเมืองรอยต่อของภาคในเวลาเดียวกันทำให้ลำดับศักยภาพของเมืองเสียไป แทนที่จะมีการกระจายบทบาทหน้าที่ของเมืองเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เหมาะสมกับกลายเป็นว่าเมืองหลักของภาคเป็นทุกอย่างของภาค ซึ่งรวมไปถึงการมีหน่วยงานผลิตที่ไม่มีคามจำเป็นและไม่ควรจะต้องอยู่ในเมืองหลักของภาคด้วย

สาเหตุที่สองคือ ความขัดแย้งระหว่างนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรม (BOI Zone) ของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กับนโยบายการกระจายความเจริญออกจากศูนย์กลาง โดยใช้ระบบเมืองหลักและเมืองรองตามนโยบายของคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในขณะที่นโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมมุ่งที่จะกระจายอุตสาหกรรมจากส่วนกลางออกไปสู่ภูมิภาค โดยกำหนดให้เขต 3 ซึ่งเป็นเขตรอบนอกเป็นพื้นที่รองรับการกระจายตัว แต่แผนดังกล่าวมุ่งเพียงแค่ว่าจะย้ายอุตสาหกรรมออกไปจากส่วนกลาง โดยไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะสมและความสอดคล้องกับแผนระบบเมืองหลักและเมืองรอง ที่กำหนดให้ในแต่ละภาคมีเมืองหลักที่เป็นศูนย์กลางของภาคและมีเมืองรองคอยให้การสนับสนุนทางด้านวัตถุดิบและแรงงาน และในทางกลับกันเมืองหลักก็ช่วยเหลือในด้านการพัฒนาให้กับเมืองรองด้วย แผนของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนไม่ได้คำนึงว่าอุตสาหกรรมประเภทใดมีความเหมาะสมกับที่ตั้งใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศอย่างสูงสุด เพียงแต่กำหนดให้กระจายตัวออกจากศูนย์กลางเท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงแล้วควรกำหนดให้สอดคล้องกับแผนระบบเมืองหลักและเมืองรอง โดยกำหนดว่าเมืองหลักและเมืองรองในแต่ละภาคควรได้รับการสนับสนุนในอุตสาหกรรมประเภทใด อันจะเป็นแผนซึ่งช่วยสนับสนุนให้เกิดการกระจายอุตสาหกรรมอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุดด้วยความขัดแย้งดังกล่าวบวกกับความเป็น "เอกนคร" ของกรุงเทพมหานคร ทำให้อุตสาหกรรมที่เคยตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร และบริเวณที่ที่ต้องการความได้เปรียบในการอยู่ใกล้กับตลาด และ

จุดนำเข้าส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเหล่านั้นได้ย้ายออกไปอยู่ในบริเวณรอบนอกในเขต 2 ที่ได้ประโยชน์จากนโยบายสนับสนุนของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ตั้งอยู่ในระยะใกล้และมีระบบการขนส่งที่ดีจึงทำให้พื้นที่ในเขต 2 เกิดการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมเป็นอย่างมากในบริเวณที่เป็นรอยต่อของเขตการลงทุนที่ 1 และ 2 ซึ่งโดยมากเป็นอุตสาหกรรมที่มีเงินลงทุนสูงต้องนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ และเมื่อผลิตเสร็จแล้วก็ส่งออกโดยตรง ส่วนในพื้นที่ที่อยู่ในเขต 3 ที่ใกล้เขต 2 ที่สุดก็เช่นเดียวกัน แต่อุตสาหกรรมในพื้นที่นี้จะมีเงินลงทุนน้อยกว่า มีการพึ่งพาชุมชนถ่ายสินค้าที่กรุงเทพมหานครเน้นหนักในทางด้านการส่งออก ส่วนวัตถุดิบนั้นเป็นวัตถุดิบที่อยู่ในพื้นที่ทำให้เลือกที่ตั้งที่อยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบ และได้รับประโยชน์จากการส่งเสริมการลงทุนสูงสุด

ด้วยปรากฏการณ์จากความขัดแย้งทั้งสองนี้ ทำให้เกิดการตั้งโรงงานในเขตที่อยู่ติดกับรอยต่อของเขตส่งเสริมการลงทุน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ไม่ได้มีความพร้อมในการรองรับทั้งจากตัวของตนเอง เนื่องจากเป็นพื้นที่ชนบทที่ยังคงเป็นพื้นที่เกษตรกรรมอยู่ และจากการสนับสนุนของรัฐที่เน้นหนักในระบบเมืองมากกว่าจึงไม่มีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เหมาะสมต่อการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมลงในพื้นที่ที่นักลงทุนต้องการ เมื่อรัฐไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่เกิดจากผลของความขัดแย้งนี้ได้ จึงเป็นโอกาสอันดีของเอกชนที่จะเข้ามาทำกำไรในการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมของเอกชนขึ้นในบริเวณที่ได้ประโยชน์จากนโยบายสนับสนุนของรัฐ และมีการเชื่อมต่อกับกรุงเทพมหานครอย่างสะดวก การลงทุนโดยเอกชนที่มีความมุ่งหมายเพื่อผลกำไรสูงสุด ทำให้การสร้างบริการต่างๆ เพื่อผลอันไม่สามารถทำกำไรกลับคืนมาได้ถูกละเลย ทำให้เกิดผลกระทบต่อระบบภาคและเมืองรวมไปถึงความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่อีกด้วย

5.2 รูปแบบอุตสาหกรรมในพื้นที่ศึกษา

อุตสาหกรรมในพื้นที่ศึกษามีความแตกต่างกันไปตามลักษณะเฉพาะของพื้นที่ ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้จะได้ทำการวิเคราะห์แยกในรายจังหวัด โดยพิจารณาจากโครงสร้างอุตสาหกรรมเพื่อบอกถึงรูปแบบอุตสาหกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีชื่อเสียงในด้านผลผลิตทางการเกษตรมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยเฉพาะการปลูกข้าวซึ่งปัจจุบันยังคงมีพื้นที่เพาะปลูกถึงสองในสามของพื้นที่จังหวัด แต่แนวโน้มของพื้นที่เพาะปลูกกลับลดลงประมาณร้อยละ 2 ต่อปี ในขณะที่เนื้อเมืองเพิ่มขึ้นโดยกระจุกตัวอยู่ในอำเภอพระนครศรีอยุธยาและตามเส้นทางคมนาคมสายหลัก จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี พ.ศ.2542 พบว่า สัดส่วนของแรงงานในภาคการผลิตเกษตรกรรม :

อุตสาหกรรม : การค้าบริการ คิดเป็น 21.79 : 36.28 : 41.93 แต่มูลค่าผลิตภัณฑ์มีสัดส่วนเป็น 5.23 : 60.14 : 34.63 แสดงให้เห็นว่าฐานเศรษฐกิจหลักที่สำคัญของจังหวัดคือสาขาอุตสาหกรรม และเมื่อพิจารณาในระดับภาคแล้ว พบว่า อุตสาหกรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีมูลค่าคิดเป็นร้อยละ 45.02 ของภาค ส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์จากการเกษตรที่เคยเป็นการผลิตหลักมีแนวโน้มคงที่ เมื่อพิจารณาจาก Shift-Share Analysis เทียบกับภาคกลาง พบว่า เกษตรกรรมเป็นสาขาที่เสียเปรียบในการแข่งขันเป็นอย่างมาก อุตสาหกรรมกลายมาเป็นสาขาการผลิตที่มีความได้เปรียบสูงทั้งในระดับจังหวัดและระดับภาค ส่วนภาคบริการนั้นมีการลดการขยายตัวในระดับภาคแต่ความสามารถแข่งขันในระดับจังหวัดกลับสูงขึ้น และจากค่า Location Quotient เปรียบเทียบกันระหว่าง พ.ศ.2533 กับ พ.ศ.2538 พบว่า ความเชี่ยวชาญทางด้านเกษตรกรรมลดลงจนไม่ได้เป็นสาขาการผลิตหลักอีกต่อไป ในขณะที่สาขาอุตสาหกรรมเพิ่มความเชี่ยวชาญขึ้นอย่างมากและได้กลายเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของจังหวัดและภาคกลางตอนบน ส่วนสาขาบริการนั้นค่อนข้างคงที่ แสดงให้เห็นว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้เปลี่ยนแปลงจากการผลิตภาคเกษตรกรรมมาสู่อุตสาหกรรมอย่างเกือบสมบูรณ์แบบแล้ว

เมื่อพิจารณาจากเส้นทางคมนาคม อันเป็นปัจจัยหลักในการเลือกที่ตั้งอุตสาหกรรมแล้ว พบว่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยาตั้งอยู่บนเส้นทางคมนาคมสายหลักถึงสองเส้นทาง คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (พหลโยธิน) ที่เชื่อมระหว่างภาคนครหลวง ภาคกลาง และภาคเหนือ โดยผ่านที่อำเภอบางปะอิน และวังน้อย และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32 (เอเซีย) ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญที่สุดในปัจจุบัน เชื่อมภาคกลางกับภาคเหนือ โดยผ่านอำเภอบางปะอิน พระนครศรีอยุธยา นครหลวง บางปะหัน มหาราช เข้าสู่จังหวัดอื่นๆ ในภาคกลางตอนบน และเส้นทางนี้ยังสามารถเชื่อมต่อกับถนนวงแหวนรอบนอกไปยังสนามบินนานาชาติแห่งที่สอง(หนองงูเห่า) โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก และไปสู่ภาคต่างๆ ของประเทศได้อย่างสะดวก อีกทั้งในขนาดยังมีโครงการทางด่วนอีกสามสายที่จะเชื่อมจังหวัดเข้ากับภาคนครหลวงที่อำเภอบางปะอิน

ด้วยลักษณะพื้นที่และเส้นทางคมนาคมที่เหมาะสม ผนวกกับการที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้กำหนดให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ในเขตส่งเสริมการลงทุนที่สอง ซึ่งนับเป็นเขตสองที่อยู่ใกล้กับเขตหนึ่งมากที่สุด ทั้งในด้านกายภาพและเส้นทางคมนาคมทำให้พื้นที่ในบริเวณที่อยู่ติดกับเขตหนึ่ง คือ อำเภอบางปะอิน อำเภอวังน้อย และอำเภอกุทัย กลายเป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมหนาแน่นที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำเภอบางปะอินที่เป็นจุดแรกที่เส้นทางจากกรุงเทพมหานคร มาถึง และเป็นจุดแยกของเส้นทางสายเอเชียที่จะต่อไปยังภาคเหนือกับถนนพหลโยธินที่จะต่อไปยังจังหวัดสระบุรี ซึ่งประเภทอุตสาหกรรมที่กระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว ได้แก่ อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ และอุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ที่ผลิตโดยการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศที่ทำเรือคลองเตย

กรุงเทพมหานคร แล้วขนส่งมาผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้แล้วส่งออกโรงงานจึงมีขนาดใหญ่ ใช้แรงงานจำนวนมาก และใช้เงินลงทุนสูง

พื้นที่ทั้งสามอำเภอที่เกิดการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมเป็นอย่างสูง จากผลของนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมจากเดิมเป็นพื้นที่ชนบทที่ไม่มีความเป็นอยู่และบริการแบบเมือง และนโยบายของรัฐก็ไม่ได้เตรียมการรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมเหล่านั้นเอาไว้ เพราะต้องพัฒนาเมืองเป็นขั้นตอนจากเมืองหลักไปสู่เมืองรองให้เป็นระบบ กลไกตลาดจึงผลักดันให้เอกชนจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขึ้นโดยจัดโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา การบำบัดน้ำเสีย ฯลฯ ซึ่งการวางแผนของเอกชนนั้นเป็นการวางแผนของแต่ละบริษัทผู้ลงทุนไม่ได้มีการวางแผนแนวทางร่วมกัน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์กับส่วนรวมและยังมีการแข่งขันสูง จึงนำมาซึ่งปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชน ทั้งในระดับพื้นที่เองจนถึงระดับประเทศ

จังหวัดสระบุรี

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ได้กำหนดให้จังหวัดสระบุรีเป็นเมืองหลักของภาคกลางตอนบน แต่ผลของการพัฒนาไม่ได้เป็นไปตามที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ตั้งเป้าหมายไว้ด้วยเหตุผลหลายประการ

จังหวัดสระบุรีมีชื่อเสียงทางด้านอุตสาหกรรมผลิตวัสดุก่อสร้างมาเป็นเวลานาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ เนื่องจากพื้นที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นวัตถุดิบในการผลิต จนถึงปัจจุบันแม้ว่าสระบุรีจะถูกกำหนดบทบาทให้เป็นเมืองหลักของภาคกลางตอนบน แต่บทบาทของการเป็นแหล่งอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ที่สำคัญในระดับประเทศก็ยังคงอยู่ จากข้อมูลด้านแรงงานใน พ.ศ.2542 พบว่าสัดส่วนของแรงงานเกษตรกรรม : อุตสาหกรรม : การค้าบริการ คิดเป็นสัดส่วน 29.24 : 26.91 : 43.85 แต่มูลค่าผลิตภัณฑ์กลับเป็น 16.39 : 63.48 : 20.12 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสาขาอุตสาหกรรมเป็นฐานเศรษฐกิจของจังหวัด และผลิตภัณฑ์มวลรวมของทั้งสามภาคการผลิต คิดเป็นร้อยละ 36.79 ของมูลค่าการผลิตรวมภาคกลางตอนบน นับเป็นจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงที่สุดในภาค เมื่อทำการวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจด้วย Shift-Share Analysis แล้วพบว่าในภาคอุตสาหกรรมแม้ความสามารถในการแข่งขันของภาคจะสูงขึ้น แต่ตัวจังหวัดสระบุรีเองกลับมีความสามารถในการแข่งขันลดลงในระดับจังหวัด เนื่องจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่อยู่ในภาคเดียวกัน มีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้นมากจนสามารถชิงความได้เปรียบในด้านอุตสาหกรรมไปจากจังหวัดสระบุรีได้โดยเฉพาะในด้านอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ภาคการบริการของจังหวัดสระบุรีนั้นมีความได้เปรียบสูง เนื่องจากการที่เป็นทางแยก

¹เป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตแร่โลหะ คือ อุตสาหกรรมลำดับที่ 54-58 ตามบัญชีท้ายกฎกระทรวง (พ.ศ.2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535

ระหว่างการไปภาคเหนือกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนภาคเกษตรกรรมลดความสามารถลงตามทิศทางของประเทศ จากค่า Location Quotient พบว่า อุตสาหกรรมได้ลดความเชี่ยวชาญในการผลิตลง แต่สาขาเหมืองแร่และย่อยหินยังคงมีความเชี่ยวชาญอย่างมาก เนื่องจากแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญอยู่ในพื้นที่และต่อเนื่องไปสู่ความเชี่ยวชาญในการในอุตสาหกรรมอโลหะอันเป็นการผลิตวัสดุก่อสร้างอีกด้วย

เส้นทางสายหลักที่ผ่านจังหวัดสระบุรี คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (พหลโยธิน) และหมายเลข 2 (มิตรภาพ) ซึ่งแยกจากถนนพหลโยธินในอำเภอเมืองสระบุรี ในอดีตถนนพหลโยธินเคยเป็นเส้นทางหลักที่เชื่อมภาคนครหลวงผ่านจังหวัดสระบุรีไปยังภาคเหนือ แต่ในปัจจุบันจากการสร้างถนนสายเอเชียผ่านจังหวัดพระนครศรีอยุธยาไปยังภาคเหนือโดยตรง ซึ่งมีระยะทางสั้นกว่าและสามารถเชื่อมโยงกับโครงข่ายถนนวงแหวนในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร ทำให้จังหวัดสระบุรีสูญเสียความได้เปรียบจากการตั้งบนเส้นทางคมนาคมสายหลักไป ส่งผลกระทบไปยังบทบาทของความเป็นเมืองหลักของภาคกลางตอนบนอีกด้วย เพราะตามหลักการแล้วเมืองหลักของภาคต้องสามารถเชื่อมต่อกับเมืองหลักของมหภาคได้ดีที่สุด เมื่อเทียบกับเมืองอื่นๆในภาคตนเอง แต่ในปัจจุบันสำหรับภาคกลางตอนบนแล้วจังหวัดพระนครศรีอยุธยาสามารถเชื่อมต่อกับภาคนครหลวงได้ดีกว่าจังหวัดสระบุรี ทำให้อุตสาหกรรมที่ต้องการความได้เปรียบเรื่องเส้นทางคมนาคมขนส่งเลือกที่จะอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เมื่อพิจารณาในสาขาอุตสาหกรรมแล้วพบว่า ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กไปจนถึงขนาดกลาง โดยมีอำเภอเมืองสระบุรีจะมีอุตสาหกรรมที่หลากหลายและเป็นอุตสาหกรรมบริการขนาดเล็ก เนื่องจากราคาค่าที่ดินสูงและเงินลงทุนต่ำ สาขาที่เป็นอุตสาหกรรมหลักของจังหวัดสระบุรี คือ อุตสาหกรรมการผลิตจากแร่โลหะซึ่งมีวัตถุดิบอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ในจังหวัดและเป็นอุตสาหกรรมเดียวที่มีความโดดเด่นกว่าอุตสาหกรรมอื่นอย่างเห็นได้ชัด อุตสาหกรรมที่มีความสามารถในการแข่งขันรองลงมา คือ อาหาร เครื่องดื่มและยาสูบ ซึ่งใช้วัตถุดิบทางการเกษตรที่มีอยู่ทั้งในจังหวัดตัวเองและจังหวัดอื่นๆในภาค โดยโรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้จะกระจายอยู่ในทุกอำเภอ อย่างไรก็ตามลักษณะของพื้นที่ที่ได้รับอิทธิพลจากการกำหนดเขตส่งเสริมการลงทุนได้ปรากฏให้เห็นในอำเภอหนองแค ซึ่งเป็นอำเภอที่มีอาณาเขตติดกันกับเขตส่งเสริมการลงทุนที่หนึ่งและอยู่บนเส้นทางคมนาคมสายหลัก คือ ถนนพหลโยธิน อุตสาหกรรมในอำเภอหนองแคจะมีลักษณะเช่นเดียวกับในอำเภอบางปะอิน และอำเภอวังน้อยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ ใช้วัตถุดิบจากต่างประเทศมาผลิตในพื้นที่แล้วส่งกลับออกไปโดยผ่านจุดนำเข้าและส่งออกที่กรุงเทพมหานคร

จากมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่มีอุตสาหกรรมเป็นแกนนำเห็นได้ชัดว่าจังหวัดสระบุรีไม่สามารถบรรลุความสำเร็จในการเป็นเมืองหลักของภาคกลางตอนบน กลับกลายเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่

ทั้งพาวด์ตุบิในท้องถิ่นที่มีความสามารถในการแข่งขันในระดับประเทศ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มี
พาวด์ตุบิในการผลิตแร่โลหะอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ แสดงให้เห็นถึงความล้มเหลวของแผนซึ่งได้
กำหนดในจังหวัดสระบุรีเป็นศูนย์กลางของภาคกลาง รวมไปถึงความผิดพลาดในการแบ่งภูมิภาค
อีกด้วย เนื่องจากตำแหน่งของจังหวัดสระบุรีนอกจากไม่ได้อยู่ในตำแหน่งที่เป็นหัวใจของภาคกลาง
ตอนบนที่จะสามารถให้บริการกับเมืองที่อยู่ในเขตอิทธิพลได้อย่างทั่วถึงแล้ว ยังอยู่ติดกับจังหวัด
นครราชสีมาที่เป็นเมืองหลักของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าและมีอิทธิพล
มากกว่าจังหวัดสระบุรีอย่างเห็นได้ชัด ยิ่งไปกว่านั้นการขยายเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 32
ให้มีประสิทธิภาพในการเชื่อมภาคนครหลวง ภาคกลางตอนบนและภาคเหนือได้ดี และใกล้กับ
เส้นทางสายพหลโยธินเดิมที่ผ่านจังหวัดสระบุรี ทำให้จังหวัดสระบุรีกลายเป็นเพียงทางผ่านจาก
ภาคกลางไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น จึงหยุดการพัฒนาเองเอาไว้ที่ขั้นตอนของการเป็น
อุตสาหกรรมแปรรูปพาวด์ตุบิที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นหลัก ไม่ได้พัฒนาขึ้นไปถึงการเป็นเมืองหลักของ
ภาคแต่อย่างใด อีกทั้งการกำหนดเขตส่งเสริมการลงทุนก็ยิ่งทำให้จังหวัดสระบุรีลดบทบาทในด้าน
อุตสาหกรรมลงเป็นอย่างมาก เพราะโรงงานที่เลือกที่จะอยู่ในเขตสองลุ่มแต่ต้องการที่จะอยู่ใน
พื้นที่ที่มีระบบเส้นทางคมนาคมขนส่งที่ดีและอยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานครมากที่สุด เพื่อประหยัดค่า
ขนส่งในจังหวัดสระบุรีมีเพียงอำเภอหนองแคเท่านั้นที่สามารถตอบสนองความต้องการนี้ได้ ทำให้
การพัฒนาอุตสาหกรรมตามนโยบายที่จะส่งเสริมการกระจายตัวของอุตสาหกรรมไม่ก่อให้เกิดผล
ดีกับจังหวัดสระบุรีอย่างที่ควรจะเป็น

จังหวัดนครราชสีมา

จังหวัดนครราชสีมามีบทบาทเป็นศูนย์กลางอันดับหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
และมีพื้นที่ขนาดใหญ่ แนวโน้มการใช้ที่ดินในจังหวัดนครราชสีมาเห็นได้ว่าพื้นที่ป่าไม้ลดลงใน
ขณะที่พื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่เมืองเพิ่มมากขึ้น แสดงให้เห็นถึงการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อทำ
เป็นที่ดินทำกินทางการเกษตร เมื่อพิจารณาสัดส่วนประชากรแล้วพบว่าสัดส่วนของแรงงาน
เกษตรกรรม:อุตสาหกรรม: การค้าบริการ คิดเป็น 49.54: 19.48: 30.98 และมีสัดส่วนมูลค่าผลิต
ภัณฑ์เป็น 18.35: 39.12: 42.53 แสดงให้เห็นว่าสาขาเกษตรกรรมยังคงเป็นสาขาการผลิตหลักของ
จังหวัดเนื่องด้วยพื้นที่มีขนาดใหญ่ โดยมีพื้นที่เมืองอยู่เพียงประมาณร้อยละ 2 และมีพื้นที่เกษตร
คิดเป็นครึ่งหนึ่งของจังหวัดนอกนั้นเป็นพื้นที่ป่าไม้ การที่ยังคงมีฐานเศรษฐกิจเป็นเกษตรกรรมส่ง
ผลมายังอุตสาหกรรมทั้งในจังหวัดและในภาค ทำให้มีความเชี่ยวชาญด้านอุตสาหกรรมอาหาร
เครื่องดื่มและยาสูบที่ใช้พาวด์ตุบิจากภาคเกษตร เกิดเป็นโรงงานแปรรูปสินค้าเกษตรที่ใช้แรงงาน
น้อยและเงินลงทุนต่ำ ส่วนการค้าบริการเป็นสาขาการผลิตที่มีศักยภาพมากที่สุด เนื่องด้วยความ
เป็นศูนย์กลางของภาคที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการค้าบริการให้กับจังหวัดอื่นๆ ในภาค อย่างไรก็ตาม

แม้ว่าอุตสาหกรรมพบว่ามูลค่ามีสัดส่วนมูลค่าการผลิตต่ำเมื่อเทียบกับภายในจังหวัดตนเอง แต่เมื่อเทียบกับภาคแล้วพบว่ามูลค่าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมาคิดเป็นร้อยละ 38.08 ของภาค เนื่องจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีฐานเศรษฐกิจทางด้านเกษตรกรรมเป็นหลักทำให้อุตสาหกรรมไม่ค่อยเติบโตในจังหวัดอื่นๆ จาก Shift-Share Analysis และ Location Quotient ที่เทียบกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า สาขาอุตสาหกรรมมีความสามารถในการแข่งขันสูงที่สุด และมีศักยภาพสูงในอนาคต ในขณะที่สาขาอื่นมีความสามารถในการแข่งขันคงที่หรือลดลง

เส้นทางคมนาคมสายหลักที่เชื่อมนครราชสีมา กับพื้นที่อื่นๆ คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (มิตรภาพ) ที่เชื่อมภาคนครหลวง ภาคกลางตอนบน และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไปจนถึงประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ส่วนเส้นทางที่มีศักยภาพแต่ยังใช้ไม่เต็มประสิทธิภาพ คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 304 เชื่อมจังหวัดนครราชสีมาผ่านอำเภอกบินทร์บุรี ลงไปสู่พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก แต่เส้นทางดังกล่าวมีการใช้งานน้อยมาก

เนื่องจากจังหวัดนครราชสีมา มีพื้นฐานอยู่บนสาขาเกษตรกรรม และเป็นศูนย์กลางการค้าบริการและการบริหารราชการของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้สาขาอุตสาหกรรมมีสัดส่วนน้อยและอุตสาหกรรมที่มีอยู่ในอุตสาหกรรมที่พึ่งพาวัตถุดิบจากภาคเกษตรที่มีอยู่มากมายทั้งในจังหวัดนครราชสีมาเองและจังหวัดข้างเคียง อย่างไรก็ตามอิทธิพลของการเป็นเขตส่งเสริมการลงทุนที่สามที่มีเส้นทางคมนาคมขนส่งที่ดีที่สุด ทำให้เกิดการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรเพื่อการส่งออกอยู่บนเส้นทางสายหลักคือถนนมิตรภาพเริ่มจากอำเภopakช่อง สีคิ้ว สูงเนิน และเมืองนครราชสีมา รูปแบบนี้เกิดขึ้นเนื่องจากอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรเพื่อการส่งออกเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบ เนื่องจากวัตถุดิบที่ใช้ผลิตมีน้ำหนักมากและเน่าเสียง่าย แต่เมื่อแปรรูปเสร็จแล้วน้ำหนักจะลดลงไปมาก ส่วนในอำเภอมืองนครราชสีมา นอกจากอุตสาหกรรมประกอบอาหาร เครื่องดื่มและยาสูบ เพื่อการส่งออกแล้ว ยังมีอุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์ และอุตสาหกรรมประเภทเครื่องจักร และวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องการการบริการทางด้านสาธารณูปโภคที่ดีกว่าที่เขตอำเภออื่นจะตอบสนองได้ แต่โรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้ไม่ได้ผลิตเพื่อมุ่งส่งออกเป็นโรงงานขนาดเล็กเพื่อให้บริการในจังหวัดและในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น กระจุกตัวอยู่ด้วยและได้ล้นออกไปสู่อำเภอสูงเนินที่อยู่ติดกัน ส่วนในอำเภopakช่องก็จะมีอุตสาหกรรมการผลิตจากแร่โลหะ เนื่องจากอยู่ติดกับจังหวัดสระบุรีและมีลักษณะภูมิประเทศแบบเดียวกันจึงมีทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นวัตถุดิบในการผลิตอยู่มาก

จังหวัดปราจีนบุรี

ในอดีตจังหวัดปราจีนบุรีเป็นพื้นที่เกษตรและป่าไม้สำคัญ บริเวณรอยต่อของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่เมื่อกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศแยกพื้นที่บางส่วน

ออกไปเป็นจังหวัดสระแก้วเมื่อ พ.ศ.2536 เป็นการลดพื้นที่เกษตรและป่าไม้ของจังหวัดปราจีนบุรีลงเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามสาขาเกษตรกรรมก็ยังคงเป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดของจังหวัด โดยมีสัดส่วนของแรงงานเกษตรกรรม: อุตสาหกรรม: การค้าบริการ คิดเป็น 49.54: 19.48: 30.98 และมูลค่าผลิตภัณฑ์คิดเป็น 12.10: 38.72: 49.18 เห็นได้ว่าภาคการค้าบริการเป็นภาคการผลิตที่สำคัญที่สุดของจังหวัด เนื่องจากอำเภอกบินทร์บุรีเป็นจุดขนถ่ายสินค้ากับเมืองชายแดนที่ติดกับประเทศกัมพูชาที่จังหวัดสระแก้ว ส่วนการเกษตรนั้นมีพื้นที่เพิ่มมากขึ้นพร้อมไปกับการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ เนื่องจากมีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อจับจองทำการเกษตรโดยประเภทที่ทำรายได้ให้กับจังหวัดมากที่สุดคือการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่น้ำจืด ส่วนสาขาอุตสาหกรรมนั้นเป็นการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อส่งออกในประเทศเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากตั้งอยู่ในภาคที่มีพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกที่จังหวัดชลบุรีและระยองที่มีความโดดเด่นในด้านอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกเป็นอย่างมาก อุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูงจึงเลือกตั้งอยู่ในบริเวณที่มีการขนส่งและการเข้าถึงดีกว่า แต่เมื่อวิเคราะห์ฐานเศรษฐกิจด้วย Shift-Share Analysis และ Location Quotient พบว่า ในช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ 2533 และ 2538 สาขาอุตสาหกรรมแม้ว่าจะมีความเชี่ยวชาญยังไม่สูงมากนัก แต่ก็ยังเป็นสาขาเดียวที่กำลังเติบโตขึ้น ในขณะที่สาขาอื่นที่มีความสามารถในการแข่งขันลดลงทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าจังหวัดปราจีนบุรีกำลังเริ่มเปลี่ยนฐานเศรษฐกิจจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม

ในด้านโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง จังหวัดปราจีนบุรีมีความพร้อมน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับจังหวัดที่เป็นรอยต่อของภาคด้วยกัน เนื่องจากไม่มีเส้นทางคมนาคมสายหลักระดับประเทศผ่านในพื้นที่เลย มีเพียงเส้นทางสายรองและการเดินทางที่เกิดขึ้นล้วนแต่เป็นเพียงการผ่านไปสู่อีกภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น ซึ่งทำให้อุตสาหกรรมในปราจีนบุรีมีความผูกพันกับแหล่งวัตถุดิบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และทำเรือในพื้นที่พัฒนาพิเศษชายฝั่งทะเลตะวันออกมากกว่าที่จะเชื่อมโยงกับกรุงเทพมหานคร

เมื่อพิจารณาในรายสาขาอุตสาหกรรมแล้ว พบว่า อุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่มและยาสูบ และอุตสาหกรรมสิ่งทอเป็นอุตสาหกรรมหลักมาตั้งแต่อดีต แต่ในช่วงห้าปีหลังมานี้ได้มีการเติบโตของอุตสาหกรรมกระดาษซึ่งใช้วัตถุดิบคือไม้ที่มีอยู่มากในพื้นที่ และอุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของพื้นที่รอยต่อของภาคเติบโตขึ้นมาอย่างรวดเร็ว อำเภอลำลูกทางด้านอุตสาหกรรม ได้แก่ อำเภอกบินทร์บุรี และศรีมหาโพธิ์ โดยอำเภอกบินทร์บุรีนั้นโดดเด่นทางด้านอุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่มและยาสูบ และมีโครงการสวนอุตสาหกรรมอีกหลายแห่งในอนาคต (ตารางที่ 4.17) เนื่องจากเป็นแหล่งวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่มและยาสูบที่อยู่ใกล้กับพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกมากที่สุด และมีเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 304 ที่จะเชื่อมโยงได้อย่างสะดวก อีกทั้งการที่ประเทศกัมพูชามี

ความสงบเรียบร้อยมากขึ้น จึงเกิดความต้องการสินค้าที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตมากขึ้น ส่วนอำเภอศรีมหาโพธิ์โดดเด่นทางด้านอุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่มและยาสูบ และอุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์และเน้นที่การส่งออกจึงมีโรงงานและจำนวนแรงงานมากที่สุด โดยมากเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานสูงแต่เงินลงทุนต่ำอันเป็นลักษณะของอุตสาหกรรมที่พึ่งพาวัตถุดิบในท้องถิ่นเป็นหลัก ที่น่าสนใจ คือ อำเภอบ้านสร้างที่ได้มีการเติบโตขึ้นมาอย่างมากในช่วงห้าปีหลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมกระดาษ และอุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ ที่มีลักษณะเป็นโรงงานขนาดใหญ่ละใช้เงินลงทุนมุ่งผลผลิตเพื่อส่งออก ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดจากอิทธิพลของนโยบายของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ทำให้อำเภอบ้านสร้างซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตสามที่อยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานครมากที่สุด ดึงดูดผู้ประกอบการให้เกิดความสนใจที่จะลงทุนในพื้นที่ดังกล่าว

จังหวัดปราจีนบุรีเป็นจังหวัดรอยต่อที่มีที่ตั้งเป็นไปตามหลักการมากที่สุด แต่รูปแบบของเมืองไม่ได้ไปในทิศทางที่ควรจะเป็นเนื่องจากเหตุผลหลายประการ เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ที่ยังคงได้เปรียบในด้านเกษตรกรรมมากกว่าสาขาอื่น การไม่มีเส้นทางคมนาคมสายหลักที่เชื่อมต่อกับกรุงเทพมหานครผ่าน การอยู่ติดกับนครราชสีมาที่เป็นเมืองหลักของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และการตั้งอยู่ในภาคที่มีเมืองหลักทางอุตสาหกรรม และการขนส่งในระดับนานาชาติ ทำให้อำเภอปราจีนบุรีไม่สามารถแข่งขันได้ในด้านอุตสาหกรรมตลอดมา ระดับการพัฒนาของจังหวัดยังคงอยู่ในขั้นอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นเป็นหลัก และกำลังเริ่มเข้าสู่อุตสาหกรรมด้วยนโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรม แต่ด้วยความไม่สมบูรณ์ของเส้นทางคมนาคมอันเป็นปัจจัยสำหรับอุตสาหกรรม ทำให้การพัฒนาเป็นไปได้ค่อนข้างช้าเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ที่อยู่ตำแหน่งเดียวกัน แต่แนวโน้มในอนาคตแสดงให้เห็นถึงการมีศักยภาพสูงในด้านอุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่มและยาสูบเพื่อการส่งออกที่ทำเรือแหลมฉบังและมาบตาพุด เนื่องจากอยู่ใกล้กับพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกและประเทศกัมพูชา

5.3 สรุปรูปแบบอุตสาหกรรมในบริเวณรอยต่อของภาค

จากการวิเคราะห์รูปแบบอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษา สามารถแบ่งพื้นที่ออกเป็นสองส่วนตามเขตส่งเสริมการลงทุน คือ เขตสอง ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และสระบุรี และเขตสาม ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา และปราจีนบุรี ซึ่งแต่ละเขตจะมีความแตกต่างกันในรูปแบบที่ตั้งและลักษณะโรงงาน อันเนื่องมาจากนโยบายของรัฐที่มุ่งกระจายความเจริญออกจากศูนย์กลางและทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในทุกๆพื้นที่ ซึ่งสามารถสรุปแยกตามเขตส่งเสริมการลงทุนได้ดังนี้

เขต 2 พบว่านโยบายส่งเสริมการลงทุนที่มุ่งในการย้ายโรงงานอุตสาหกรรมออกจาก กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อทั้งสองจังหวัดหลักใน ภาคกลาง คือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และสระบุรี ได้ก้าวกระโดดจากการเป็นแหล่งเกษตร กรรมและอุตสาหกรรมที่พึ่งพาวัตถุดิบในท้องถิ่นไปสู่อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก และเมื่อ ภาคนครหลวงขยายตัวขึ้นกลายเป็นศูนย์กลางด้านการค้าบริการในระดับนานาชาติ ทำให้ อุตสาหกรรมผลิตสินค้าเพื่อส่งออก² มีความเสียเปรียบในการตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร และ ปริมณฑล เนื่องจากราคาที่ดินที่สูงขึ้น และกฎระเบียบต่างๆแบบเมืองใหญ่ที่ทำให้เกิดความไม่ สะดวกในการประกอบกิจการ เมื่อนโยบายส่งเสริมการลงทุนสนับสนุนพื้นที่ในเขต 2 มากกว่าเขต 1 จึงเป็นโอกาสอันดีที่โรงงานเหล่านั้นจะย้ายถิ่นฐานออกไปตั้งอยู่ในเขต 2 และจากการที่โรงงาน เหล่านี้มีค่าขนส่งเป็นหนึ่งในปัจจัยหลักในการเลือกที่ตั้ง ก็ทำให้พื้นที่ของเขต 2 ในส่วนที่อยู่บน เส้นทางการคมนาคมสายหลักกลายเป็นทำเลสำคัญต่อโรงงานเหล่านั้น พื้นที่ดังกล่าว ได้แก่ อำเภอ บางปะอิน อำเภอวังน้อย และอำเภอกุทัย ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และอำเภอหนองแคใน จังหวัดสระบุรีซึ่งอำเภอเหล่านี้เดิมเคยเป็นพื้นที่เกษตรที่อุดมสมบูรณ์ของภาคกลาง ลักษณะของ อุตสาหกรรมในเขต 2 จะเป็นโรงงานที่ผลิตเพื่อการส่งออกเป็นหลัก โดยนำเข้าวัตถุดิบจากต่าง ประเทศมาผลิตในโรงงานแล้วส่งออกโดยตรง ซึ่งสินค้าส่วนใหญ่เป็นประเภทพลาสติกและ เคมีภัณฑ์ และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จึงต้องอยู่ใกล้เส้นทางการคมนาคมสายหลักเพื่อสะดวกในการ ขนวัตถุดิบและส่งสินค้าออก อีกทั้งยังเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้เทคโนโลยีและเงินลงทุนสูง การ เลือกที่ตั้งในเขต 2 ก็เนื่องมาจากลักษณะการลงทุนที่จะต้องลงทุนในช่วงแรกของการตั้งโรงงาน เป็นจำนวนมาก คือจะต้องใช้เครื่องจักรที่มีเทคโนโลยีสูงและราคาแพง แต่ในระยะยาวแล้วไม่ต้อง มีการลงทุนเพิ่มเติมมากนัก อีกทั้งเมื่อเปรียบเทียบค่าขนส่งของการอยู่ในเขต 2 กับส่วนลดภาษีที่ จะได้เพิ่มเติมในเขต 3 แล้ว การอยู่ในเขต 2 ได้เปรียบกว่าเพราะต้องขนส่งทั้งวัตถุดิบและสินค้าที่ ผลิตแล้วซึ่งค่าขนส่งมากกว่าภาษีที่จะได้ลดเพิ่ม เขต 2 จึงเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงสำหรับโรงงาน อุตสาหกรรมประเภทดังกล่าว ผลของการเปลี่ยนแปลงนี้ขัดแย้งกับระบบการพัฒนาเมืองและภาค อย่างชัดเจน การพัฒนาอุตสาหกรรมในรูปแบบที่เป็นอยู่ไม่ได้ลงไปในพื้นที่ที่เป็นเมืองตามที่รัฐได้ กำหนดแต่กลับลงไปในพื้นที่ที่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและชนบท และเมืองเหล่านั้นไม่ได้มีการเตรียม การเพื่อรองรับการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมเอาไว้ก่อน เอกชนจึงเข้ามาลงทุนโดยขาดการ คำนึงถึงผลกระทบต่อภายนอกที่จะเกิดขึ้นกับเมืองและภาค

เมื่อพิจารณาในรายจังหวัดแล้วพบว่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ประโยชน์อย่างยิ่ง จากนโยบายส่งเสริมการลงทุน เนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรมที่มาตั้งตามการสนับสนุนของ

²ซึ่ง ได้แก่ อุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์ และอุตสาหกรรมประเภทเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งเป็น โรงงานขนาดใหญ่ มีเงินลงทุนสูง และต้องการอยู่ใกล้ท่าเรือเพื่อนำเข้าวัตถุดิบและส่งผลิตภัณฑ์ออก

คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้มากระจุกตัวอย่างหนาแน่นในจังหวัด แต่เมื่อพิจารณาถึงความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาอุตสาหกรรมกับการพัฒนาเมืองแล้ว พบว่า อุตสาหกรรมเหล่านั้นก็ไม่ได้ส่งผลในแง่บวกกับเมืองอย่างที่ควรจะเป็นเพราะไม่ได้ใช้วัตถุดิบที่ผลิตได้ในพื้นที่ และไม่มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกับระบบการพัฒนาอื่นๆเลย อีกทั้งยังนำเอาแรงงานจากนอกพื้นที่เข้ามาเป็นจำนวนมาก ส่วนจังหวัดสระบุรีก็สูญเสียบทบาทของความเป็นเมืองศูนย์กลางของภาคกลางตอนบนให้กับพระนครศรีอยุธยา เนื่องจากพระนครศรีอยุธยามีระบบการคมนาคมขนส่งที่ดีกว่าและอยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมากกว่า แต่ทั้งสองจังหวัดนี้กำลังเผชิญปัญหาอย่างเดียวกัน คือ อำเภอที่ไม่ได้อยู่บนเส้นทางคมนาคมสายหลัก และไม่อยู่ติดกับเขต 1 ไม่ได้มีกิจกรรมอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูงเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด ยังคงเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรซึ่งทำให้เกิดช่องว่างทางเศรษฐกิจระหว่างพื้นที่ที่อยู่ติดกับเขต 1 กับพื้นที่ที่อยู่ถัดออกมาอย่างชัดเจน

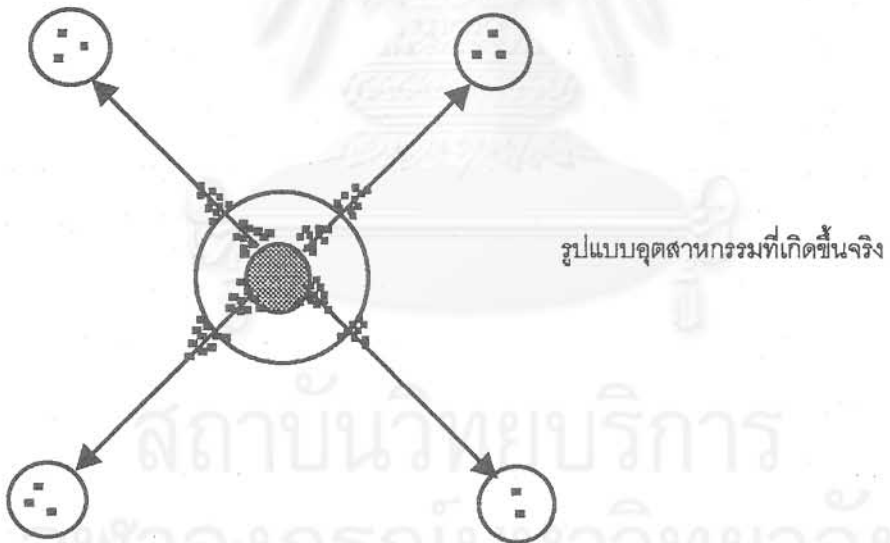
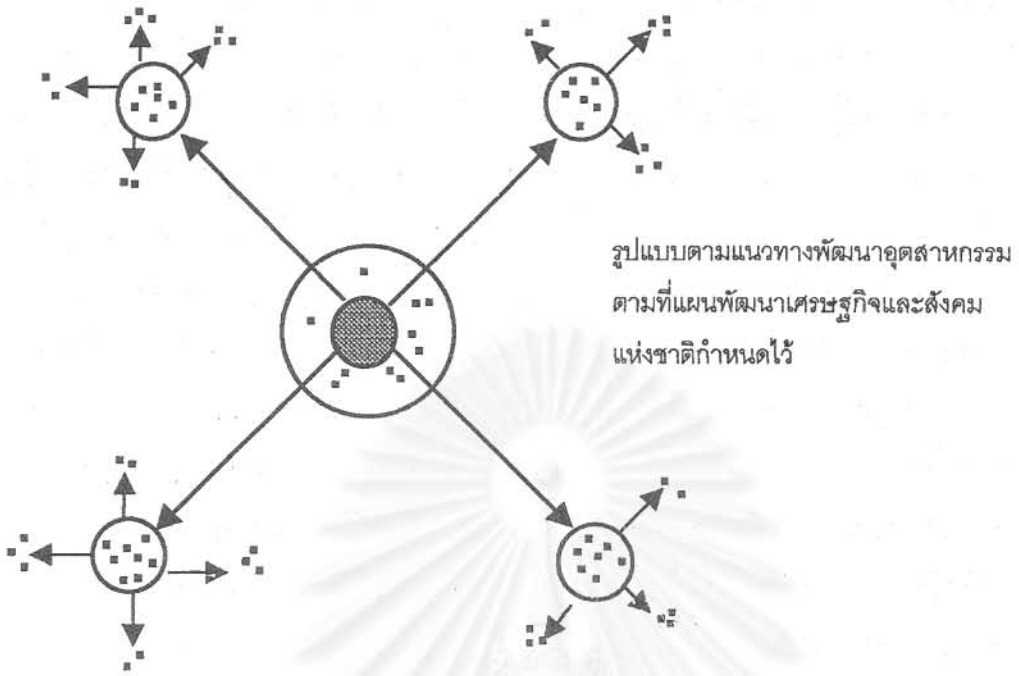
เขต 3 ลักษณะเด่นของอุตสาหกรรมในเขตนี้ คือ การขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมส่งออกที่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบที่มีอยู่ในพื้นที่ ทำให้เกิดการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่มและยาสูบ ซึ่งเป็นโรงงานที่ใช้เงินลงทุนที่ไม่สูงนัก วัตถุดิบมีน้ำหนักรวม และเน่าเสียง่าย สินค้าหลังจากผ่านการผลิตแล้วมีน้ำหนักเบาเมื่อเทียบกับวัตถุดิบจึงมีความเหมาะสมที่จะตั้งอยู่ใกล้กับวัตถุดิบ แต่เนื่องจากต้องการส่งออกจึงต้องตั้งอยู่บนเส้นทางคมนาคมสายหลักด้วยเพื่อการขนส่งไปยังจุดส่งออกได้สะดวกที่สุด สาเหตุที่โรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้เลือกพื้นที่ในเขต 3 เป็นที่ตั้ง เนื่องจากลักษณะของอุตสาหกรรมเป็นประเภทที่ใช้เทคโนโลยีไม่สูงมากนัก เครื่องจักรที่ใช้ราคาไม่แพงมาก จึงใช้เงินลงทุนเริ่มต้นไม่มากนักแต่ต้องการการลดภาษีในระยะยาวมากกว่า อีกทั้งราคาค่าที่ดินยังถูกกว่าในเขต 2 การที่ต้องการอยู่บริเวณรอยต่อกับเขต 2 ก็เนื่องมาจากต้องการผลิตเพื่อส่งออก ดังนั้นค่าขนส่งจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกที่ตั้ง ปัจจัยเรื่องค่าขนส่งสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมในเขต 3 มีผลน้อยกว่าเขต 2 เนื่องจากโรงงานในเขต 3 ส่วนใหญ่จะใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นไม่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศหรือจากนอกภาค ทำให้การพึ่งพาเส้นทางคมนาคมสายหลักในเรื่องการขนส่งวัตถุดิบเพื่อการผลิตไม่สำคัญนัก แต่การขนส่งสินค้าที่ผลิตแล้วเพื่อส่งออกจะเป็นปัจจัยสำคัญกว่า รูปแบบดังกล่าวเห็นได้ชัดเจนในจังหวัดนครราชสีมาตั้งแต่อำเภอปากช่องตามถนนมิตรภาพไปจนถึงอำเภอเมืองนครราชสีมา อย่างไรก็ตามอำเภอเมืองนครราชสีมายังมีความได้เปรียบในด้านอุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ แต่ลักษณะจะแตกต่างจากโรงงานประเภทเดียวกันในเขต 2 เนื่องจากโรงงานในเขต 3 นี้ใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นหลัก ไม่ได้นำเข้าจากต่างประเทศ ส่วนพื้นที่อื่นๆที่ไม่ได้อยู่ติดกับเส้นทางคมนาคมสายหลัก ยังคงมีฐานการผลิตเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรเบื้องต้นซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมากแต่เงินลงทุนน้อย

ส่วนในจังหวัดปราจีนบุรีนั้นกำลังอยู่ในช่วงต้นของการพัฒนาไปสู่รูปแบบเดียวกันกับที่จังหวัดนครราชสีมา แต่เนื่องจากในพื้นที่ที่ไม่มีเส้นทางคมนาคมสายหลักที่จะเชื่อมต่อกับกรุงเทพมหานคร ได้อย่างสะดวก ส่งผลให้จังหวัดปราจีนบุรียังคงอยู่ในระยะของการผลิตที่แปรรูปเกษตรเบื้องต้นเท่านั้น แต่การเป็นจุดสำคัญในการขนถ่ายสินค้าจากชายแดนที่ติดกับประเทศกัมพูชา ที่จังหวัดสระแก้วทำให้อุตสาหกรรมผลิตสินค้าพื้นฐานเพื่อส่งออกมีแนวโน้มพัฒนาสูง ส่วนรูปแบบของการพัฒนาอันเนื่องจากเป็นพื้นที่เขต 3 ที่อยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร มากที่สุดเห็นได้ที่อำเภอบ้านสร้าง ที่เกิดอุตสาหกรรมกระดาษที่เป็นโรงงานขนาดใหญ่เพื่อการส่งออก แต่ยังมีพึ่งพาวัตถุดิบในท้องถิ่นอยู่และมีอุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ แต่ในภาพรวมแล้วจังหวัดปราจีนบุรียังไม่ได้รับอิทธิพลของการเป็นเขต 3 ที่อยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร มากนัก เนื่องจากการขนส่งยังไม่ดีพอ แต่โรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมากกำลังเริ่มตั้งขึ้นในจังหวัดปราจีนบุรี เนื่องจากมีศักยภาพในการผลิตเพื่อการส่งออกสูงเพราะสามารถเชื่อมต่อกับท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบังและประเทศกัมพูชาได้อย่างสะดวก จึงได้มีนิคมอุตสาหกรรมของเอกชนหลายแห่งที่กำลังดำเนินการก่อสร้างอยู่

บทส่งท้าย

จากแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 4 อุตสาหกรรมได้ถูกกำหนดให้เป็นเครื่องมือหลักในการกระจายความเจริญออกไปสู่ภูมิภาค นำไปสู่ความเท่าเทียมกันในประเทศ ซึ่งนโยบายเมืองหลัก เมืองรอง และนโยบายของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนล้วนแต่มีเป้าหมายเพื่อตอบสนองแนวความคิดนี้ แต่ด้วยความไม่ลงรอยกันของแผนทั้งสองทำให้เมืองกับอุตสาหกรรมพัฒนากันไปคนละทิศละทาง (ภาพที่ 5.2) โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เป็นรอยต่อของภาค ปრაการณดังกล่าวทำให้พื้นที่รอยต่อที่ไม่ได้มีความพร้อมที่จะรองรับอุตสาหกรรมกลายเป็นพื้นที่ที่มีอุตสาหกรรมหนาแน่น และแย่งการเติบโตไปจากพื้นที่ที่ควรจะเป็นเมือง ลักษณะของการเชื่อมโยงและพึ่งพากันระหว่างอุตสาหกรรม วัตถุดิบในพื้นที่ แรงงาน และสังคมได้สูญหายไป จากความสัมพันธ์พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการของอุตสาหกรรมในรูปแบบที่เป็นอยู่กับพัฒนาการของเมืองนั้นมีอยู่น้อยมาก แสดงให้เห็นถึงความไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินนโยบายเพื่อกระจายความเจริญออกจากศูนย์กลาง โดยใช้อุตสาหกรรมเป็นเครื่องมือ

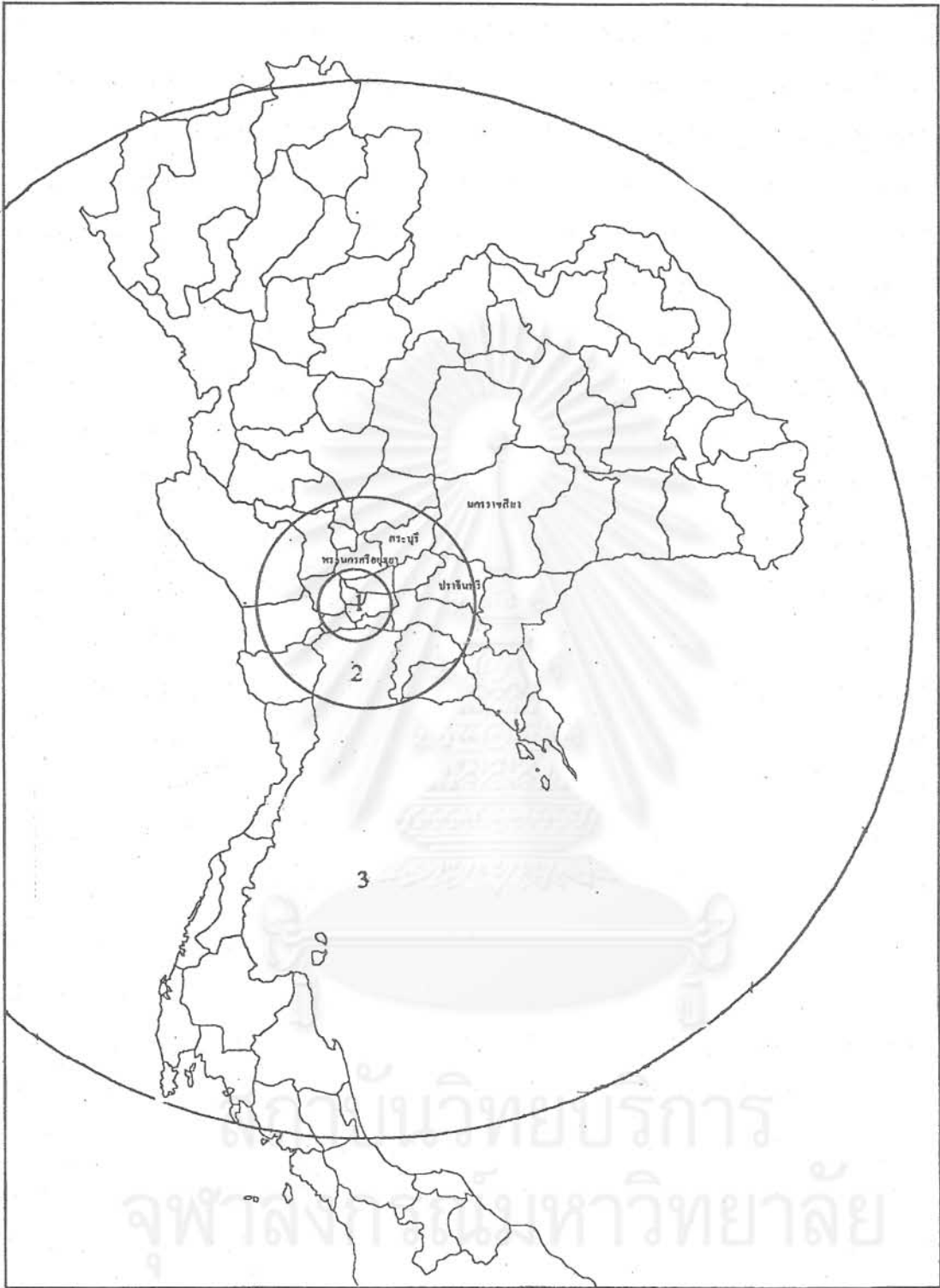
ตามความคิดเห็นส่วนตัวของผู้วิจัยแล้วคิดว่า ปრაการณการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกในพื้นที่รอบนอกของบริเวณชล และเป็นพื้นที่รอยต่อของเขตส่งเสริมการลงทุนเกิดขึ้น จากการที่รัฐและคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้วางนโยบายที่สวนทางกับ

ภาพที่ 5.2 แสดงรูปแบบอุตสาหกรรมตามนโยบายของรัฐกับรูปแบบอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นจริง

รูปแบบของอุตสาหกรรมในประเทศไทย เพราะรายได้ส่วนใหญ่ของประเทศได้มาจากอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกโดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมที่นำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศมาผลิตในประเทศไทยแล้วส่งออกโดยตรง และเมื่อพิจารณาในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้พบว่าประเทศไทยมีศักยภาพที่จะดึงดูดเงินลงทุนจากนักลงทุนต่างชาติได้ดีที่สุด เนื่องจากค่าจ้างแรงงาน ค่าดำเนินการและราคาที่ดินไม่สูงมากนัก อีกทั้งยังมีความมั่นคงทางการเมืองสูงกว่าประเทศอื่นๆ ที่มีค่าดำเนินการต่ำกว่า แต่ประเทศไทยมีจุดที่สามารถเชื่อมต่อกับต่างประเทศได้อย่างสะดวกเพียงแค่ 2 จุด คือ ท่าเรือคลองเตยในกรุงเทพมหานคร และท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี ซึ่งทำให้อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกที่ต้องใช้วัตถุดิบจากต่างประเทศไปกระจุกตัวอยู่เพียง 2 บริเวณดังกล่าว แผนการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคด้วยการสนับสนุนด้านภาษีอากรที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ เป็นการสนับสนุนให้เกิดการย้ายที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมจากบริเวณที่อยู่ใกล้จุดนำเข้าและส่งออก ซึ่งมีความแออัดออกไปสู่พื้นที่ใหม่ที่ยังสามารถขนส่งสินค้าไปสู่จุดนำเข้าและส่งออกได้สะดวกเช่นเดิม ผลที่เห็นได้ว่าเป็นรูปธรรมของแผนของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนฉบับ พ.ศ. 2534 ก็คือกรุงเทพมหานครและปริมณฑลแออัดน้อยลง ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเนื่องจากโรงงานย้ายออกจากพื้นที่ดังกล่าว แต่ในแง่ของการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคแล้วไม่ประสบความสำเร็จ เพราะโรงงานอุตสาหกรรมที่ย้ายออกจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑลล้วนแต่เป็นโรงงานที่ต้องพึ่งพาเมืองทั้งในแง่ของการขนส่งวัตถุดิบ สินค้า และการเป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ จึงย้ายโรงงานไปอยู่ในเขต 2 ที่ติดกับเขต 1 ไม่ได้กระจายไปสู่ส่วนภูมิภาค ส่วนอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกแบบที่ใช้วัตถุดิบภายในประเทศ อันได้แก่อุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่มและยาสูบ ก็ย้ายไปอยู่ในเขต 3 ที่อยู่ติดกับเขต 2 โดยเฉพาะด้านตะวันออกและตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากเป็นแหล่งการเกษตรที่มีความอุดมสมบูรณ์ และสินค้าที่ผลิตได้จะมีปริมาณมากแต่มูลค่าต่ำต้องการการขนส่งที่รองรับระวางขนาดใหญ่ได้ ซึ่งท่าเรือพาณิชย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถตอบสนองความต้องการนี้ได้ดีกว่าท่าเรือคลองเตย เนื่องจากมีความทันสมัยและรองรับเรือเดินสมุทรขนาดใหญ่กว่า อีกทั้งการเข้าถึงยังไม่ต้องผ่านเมืองอีกด้วยจึงเหมาะกับอุตสาหกรรมส่งออกที่ใช้วัตถุดิบในประเทศ เห็นได้ชัดเจนว่าผลของนโยบายกระจายอุตสาหกรรมของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนประสบความสำเร็จเพียงแคื่อย้ายโรงงานอุตสาหกรรมออกจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเท่านั้น สำหรับพื้นที่ห่างไกลในชนบทก็ยังคงเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรอย่างอ้อยเพื่อบริโภคภายในประเทศหรือเป็นวัตถุดิบในการผลิตต่อเนื่องเท่านั้นซึ่งสินค้าเหล่านั้นมีมูลค่าต่ำ ไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันในประเทศ

ผลของการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีแผนพัฒนาอุตสาหกรรมของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเป็นนโยบายสำคัญทำให้รูปแบบที่ตั้งอุตสาหกรรมในรูปวงแหวนซ้อนกัน 3 วง (แผนที่ 5.1) วงในสุดซึ่งได้แก่พื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จะ

แผนที่ 5.1 แสดงรูปแบบที่ตั้งจุดสาทรรมในประเทศไทย

สัญลักษณ์	①	จุดสาทรรมบริการ
	②	จุดสาทรรมเพื่อการส่งออก
	③	จุดสาทรรมเกษตร

NOT TO SCALE

รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของจุดสาทรรมในพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ที่มีการพัฒนาจุดสาทรรมหนาแน่น
กรณีศึกษา: พื้นที่เชื่อมต่อระหว่างภาคมหานคร ภาคกลางตอนบน ภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 4 จังหวัด

เป็นอุตสาหกรรมบริการ (Service Industry) ที่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กเพื่อสนับสนุนการค้าและพาณิชยกรรม(เช่น อุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์) ซึ่งเป็นสาขาการผลิตหลักของพื้นที่ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีความเป็นเมืองสูง และเป็นศูนย์กลางธุรกิจ ทำให้ราคาที่ดิน ค่าจ้างแรงงาน และค่าดำเนินการสูงเกินกว่าที่โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่จะรับต้นทุนตรงนี้ได้ ส่วนวงที่สองคือพื้นที่รอบปริมณฑลของกรุงเทพมหานครที่อยู่ในเขตส่งเสริมการลงทุนที่ 2 และส่วนของเขต 3 ที่อยู่ติดกับเขต 2 รวมไปถึงเขตพัฒนาพิเศษชายฝั่งทะเลตะวันออก

ในบริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่รองรับอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกที่อยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แต่ย้ายออกไปอยู่ในพื้นที่นี้เนื่องจากการตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครมีต้นทุนสูง และยังได้รับการสนับสนุนจากแผนของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ส่วนวงที่สามคือพื้นที่รอบนอกทั้งหมดซึ่งยังคงเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปวัตถุดิบในท้องถิ่นเพื่อบริโภคภายในประเทศหรือใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตต่อไป เห็นได้ชัดจากรูปแบบที่ตั้งอุตสาหกรรมในปัจจุบันไม่ใช่รูปแบบที่สนับสนุนการกระจายการพัฒนาให้เกิดความเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่ของประเทศซึ่งเป็นนโยบายหลักในการพัฒนาประเทศไทย ผู้วิจัยมองว่าการที่รูปแบบอุตสาหกรรมในประเทศไทยไม่สอดคล้องกับนโยบายของชาติมีอยู่ 2 แง่มุมที่ต้องพิจารณา ประการแรก คือ แผนที่วางไว้ว่าจะกระจายอุตสาหกรรมออกไปสู่ชนบทเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว แต่การดำเนินการตามแผน (Implementation) ไม่ประสบความสำเร็จ หรืออีกประการหนึ่ง คือ แนวทางการพัฒนาประเทศที่จะต้องใช้อุตสาหกรรมเป็นตัวหลัก ในการกระจายความเจริญแบบที่ประเทศตะวันตกทำกันใช้ไม่ได้กับประเทศไทย เพราะอุตสาหกรรมในประเทศไทยพึ่งพากับการส่งออกที่จะต้องอยู่ติดกับท่าขนส่งสินค้าเข้าออกเป็นหลัก ดังนั้นแผนพัฒนาประเทศที่เหมาะสม คือ การส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก

แนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทยกำลังมาถึงจุดที่จะต้องตัดสินใจเลือกระหว่างมุ่งผลิตเพื่อส่งออก กับการผลิตที่พึ่งพาตัวเองเป็นหลัก ถ้ามุ่งผลิตเพื่อส่งออกแล้วก็ควรสร้างจุดขนถ่ายสินค้าเพื่อเชื่อมต่อกับต่างประเทศเพิ่มขึ้นอีกเพื่อกระจายโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกไปทั่วประเทศ ซึ่งจะนำรายได้มาสู่ประเทศเพิ่มขึ้น แต่ความสนใจที่จะผลิตวัตถุดิบภายในประเทศจะลดลงเนื่องจากมูลค่าต่ำกว่าการแปรรูปวัตถุดิบจากต่างประเทศ แต่ถ้ามุ่งผลิตสินค้าที่พึ่งพาวัตถุดิบในพื้นที่เป็นหลักรายได้หลักของประเทศในการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมก็จะลดลง แต่จะเป็นการกระจายรายได้ให้กับคนทุกกลุ่มในประเทศ เพราะเม็ดเงินทั้งหมดจะหมุนเวียนอยู่ในประเทศ เนื่องจากทุกปัจจัยการผลิตอยู่ในประเทศ ความแตกต่างในเรื่องรายได้จะลดลง แต่ในขณะเดียวกันประเทศก็จะจนลงเช่นเดียวกัน ซึ่งการตัดสินใจตรงนี้เป็นสิ่งละเอียดอ่อนและมีความสำคัญอย่างยิ่งกับอนาคตของประเทศ การเลือกการผลิตเพื่อส่งออก คือ การเลือกระบบทุนนิยมเสรี ที่จะมีรายได้เข้าประเทศสูงขึ้นแต่รายได้ส่วนใหญ่จะตกอยู่อยู่กับผู้มีทุนสูงเกิด

ช่องว่างระหว่างกลุ่มรายได้ที่ต่างกัน ซึ่งรัฐจะต้องออกนโยบายมาแก้ไขช่องว่างนี้อีก เช่น นโยบายภาษีเงินได้ที่สูงพอที่จะทำให้เกิดความเท่าเทียมกันขึ้นในประเทศ ถ้าเลือกการผลิตต่อเนื่องวัตถุดิบภายในประเทศคือการเลือกระบบสังคมนิยม (ไม่ใช่คอมมิวนิสต์) ซึ่งช่องว่างของรายได้จะลดลง มีการพึ่งพากันเองภายในประเทศที่เป็นไปได้ถึงศูนย์กลางของภูมิภาค และเป็นการสวนกระแสโลกอีกด้วย

ผลงานวิจัยชิ้นนี้ได้แสดงให้เห็นถึงความไม่สอดคล้องกันของการดำเนินนโยบายที่ตอบสนองเป้าหมายเพื่อหลักของการพัฒนาประเทศในด้านอุตสาหกรรม ซึ่งนำไปสู่ผลเสียต่อระบบภาคและลำดับศัภย์ของเมือง อันเป็นสองปัจจัยหลักที่จะทำให้ภาคให้แข็งแรงขึ้น และสามารถดึงดูดกิจกรรมทางเศรษฐกิจอันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันในประเทศ ดังนั้นในการวางแผนพัฒนาในระดับใดก็ตาม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกำหนดรูปแบบการพัฒนาให้มีความสอดคล้องและสามารถตอบรับกันได้อย่างกลมกลืน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. แผนการใช้ที่ดินจังหวัดสระบุรี.

กรุงเทพมหานคร : กรมพัฒนาที่ดิน, 2533.

กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. แผนการใช้ที่ดินจังหวัด

ปราจีนบุรี. กรุงเทพมหานคร : กรมพัฒนาที่ดิน, 2538.

กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. แผนการใช้ที่ดินจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา. กรุงเทพมหานคร : กรมพัฒนาที่ดิน, 2533.

กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. แผนการใช้ที่ดินจังหวัด

นครราชสีมา. กรุงเทพมหานคร : กรมพัฒนาที่ดิน, 2530.

กองวิศวกรรมจราจร กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม. รายงานปริมาณการจราจร 2536.

กรุงเทพมหานคร : กรมทางหลวง, 2536.

กองวิศวกรรมจราจร กรมทางหลวง กระทรวงคมนาคม. รายงานปริมาณการจราจร 2541.

กรุงเทพมหานคร : กรมทางหลวง, 2541.

คณะอนุกรรมการกำกับการศึกษาแผนลงทุน. แผนลงทุนจังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา : สำนักงาน

จังหวัดนครราชสีมา, มปป.

คณะอนุกรรมการกำกับการศึกษาแผนลงทุน. แผนลงทุนจังหวัดสระบุรี. สระบุรี : สำนักงานจังหวัด

สระบุรี, 2537

ดวงพร อ้นสุวรรณ. การศึกษารูปแบบการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างในจังหวัด

สระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิต

วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

ธีระพล อรุณะภักดิ์ และคณะ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544).

กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2540.

นนุช นัยยุติ. การวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

บริษัท ซีเทค อินเตอร์เนชันแนล จำกัด และ บริษัท ชันแคลร์เนท์เมอริช จำกัด. โครงการผังแม่บทการใช้ที่ดินและสิ่งแวดล้อมศูนย์ราชการ และแผนปฏิบัติการตามผังแม่บทในเมืองศูนย์กลางความเจริญภาคกลาง:สระบุรี. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ซีเทค อินเตอร์เนชันแนล จำกัด ,2541.

บริษัท โซซิโอ-เอกโคโนมิก คอนซัลแทนท์ จำกัด . โอกาส ศักยภาพ ข้อจำกัดของการลงทุนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา: บริษัท โซซิโอ-เอกโคโนมิก คอนซัลแทนท์ จำกัด, 2537.

บริษัท เอ็น เอส คอนซัลแทนท์ จำกัด. โครงการศึกษาระบบการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลอย่างถูกสุขลักษณะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ็น เอส คอนซัลแทนท์ จำกัด,2540

ฝ่ายข้อมูลและติดตามประเมินผล สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา. บรรยายสรุปจังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา :สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา, 2541.

ฝ่ายข้อมูลและติดตามประเมินผล สำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี. รายงานประจำปี 2541 จังหวัดปราจีนบุรี. ปราจีนบุรี :สำนักงานจังหวัด, 2541.

ฝ่ายข้อมูลและติดตามประเมินผล สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. บรรยายสรุปจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานพาณิชย์จังหวัด, 2541.

ฝ่ายนโยบายและแผนสำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี. รายงานการสัมมนา“หัวหน้าส่วนราชการพบนักลงทุน” ณ โรงแรมทวารวดี อ.ศรีมหาโพธิ์ จ.ปราจีนบุรี วันที่ 17 กันยายน พ.ศ 2539. ปราจีนบุรี : สำนักงานจังหวัด, 2539.

ฝ่ายแผนและโครงการ สำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี. รายงานสรุปแผนลงทุนจังหวัดปราจีนบุรี. ปราจีนบุรี : สำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี,2538.

ฝ่ายแผนและโครงการสำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี. ข้อมูลพื้นฐานการจัดทำแผนลงทุนจังหวัดปราจีนบุรี ปี พ.ศ 2540. ปราจีนบุรี: สำนักงานจังหวัด,2540.

ฝ่ายแผนและโครงการสำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี. แผนการลงทุนจังหวัดปราจีนบุรี. ปราจีนบุรี:สำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี, มปป.

ฝ่ายแผนและโครงการสำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี. โอกาส ศักยภาพ ข้อจำกัดของการลงทุนในจังหวัดปราจีนบุรี. ปราจีนบุรี:สำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี, มปป.

ฝ่ายแผนและโครงการสำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. แผนการลงทุนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา:สำนักงานจังหวัด, 2537.

ฝ่ายแผนและโครงการสำนักงานจังหวัดสระบุรี. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนাজังหวัดสระบุรี พ.ศ 2537-2546. สระบุรี:สำนักงานจังหวัดสระบุรี, 2537.

พิษณุ สุนทรารักษ์. การพัฒนาของประเทศอุตสาหกรรม : ข้อสังเกตบางประการ. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

ศูนย์เศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. รายงานการศึกษามภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เดือนกันยายน พ.ศ 2541. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2541.

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และภาควิชาการวางแผนภาคและเมืองคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ทิศทางกาพัฒนาของจังหวัดปราจีนบุรี แบบยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา. ยุทธศาสตร์การพัฒนাজังหวัดนครราชสีมา (10 ปี). นครราชสีมา : สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา, 2537.

สำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี. ยุทธศาสตร์การพัฒนাজังหวัดปราจีนบุรี. ปราจีนบุรี:สำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี, มปป.

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา. ข้อมูลการตลาดจังหวัดนครราชสีมา ประจำปี 2541. นครราชสีมา: สำนักงานพาณิชย์จังหวัด, 2541.

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดปราจีนบุรี. ข้อมูลการตลาดจังหวัดปราจีนบุรี ประจำปี 2540. ปราจีนบุรี: สำนักงานพาณิชย์จังหวัด, 2540.

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ข้อมูลการตลาดจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประจำปี 2540. พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานพาณิชย์จังหวัด, 2540.

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสระบุรี. ข้อมูลการตลาดจังหวัดสระบุรี ประจำปี 2540. สระบุรี : สำนักงานพาณิชย์จังหวัด, 2540.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. สมุดรายงานสถิติจังหวัดนครราชสีมา ฉบับ พ.ศ 2537-2541.กรุงเทพ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2538-2542.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. สมุดรายงานสถิติจังหวัดปราจีนบุรี ฉบับ พ.ศ 2537-2541.กรุงเทพ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2538-2542.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. สมุดรายงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ฉบับ พ.ศ 2537-2541.กรุงเทพ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2538-2542.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. สมุดรายงานสถิติจังหวัดสระบุรี ฉบับ พ.ศ 2537-2541.
 กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2538-2542.
- สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จังหวัดนครราชสีมา. การบริหารแรงงานปีงบประมาณ 2541. นครราชสีมา: สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดนครราชสีมา, 2541.
- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา. ทำเนียบโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ 2541. นครราชสีมา: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด, 2541.
- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปราจีนบุรี. ทำเนียบโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดปราจีนบุรี ปี พ.ศ 2540. ปราจีนบุรี: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปราจีนบุรี, 2538.
- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปราจีนบุรี. ภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมจังหวัดปราจีนบุรี ปี พ.ศ 2538. ปราจีนบุรี: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด, 2538.
- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปราจีนบุรี. รายงานการศึกษาภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมจังหวัดปราจีนบุรี ปี พ.ศ 2540. ปราจีนบุรี: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด, 2540.
- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี พ.ศ 2539. พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด, 2539.
- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรี. ภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรี ปี พ.ศ 2541. สระบุรี: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด, 2541.
- สุนิสา รัตนรงค์. แผนการใช้ที่ดินเพื่อรองรับการขยายตัวจากการพัฒนาอุตสาหกรรมชุมชนเทศบาลตำบลแก่งคอย จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร บัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- อภิญา บางมณีนิล. การศึกษาโอกาสในการพัฒนาอุตสาหกรรมของจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร บัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

ภาษาอังกฤษ

- Chapman Keith. Industrial Location : principles and policies. Oxford : Blackwell, 1990.
- Eastern Seaboard : Industrial Opportunities Identification Study for the National Economic and Social Development Board. Summary. Coopers & Lybrand Associates, 1982.
- Martin Shephen. Industrial Economics : economic analysis and public policy. New York : Macmillan, 1993.

Mingsam Kaosa-ard. The Thai Industrial Path. Bangkok : TDRI,1995.

Shepher William G. The Economics of industrial organization : analysis, markets, policies.

New Jersey : Prentice Hall, 1991.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

ข้อมูลทั่วไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเภทโรงงานอุตสาหกรรม

ตามบัญชีท้ายกระทรวง (พ.ศ.2535) ออกตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535

1. อุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ ได้แก่ อุตสาหกรรมลำดับที่ 1 – 21
2. อุตสาหกรรมสิ่งทอ ได้แก่ อุตสาหกรรมลำดับที่ 22 – 33
3. อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ไม้ ได้แก่ อุตสาหกรรมลำดับที่ 34 - 37
4. อุตสาหกรรมกระดาษ ได้แก่ อุตสาหกรรมลำดับที่ 38 – 41
5. อุตสาหกรรมพลาสติกและเคมีภัณฑ์ ได้แก่ อุตสาหกรรมลำดับที่ 42 –53
6. อุตสาหกรรมผลิตแร่โลหะ ได้แก่ อุตสาหกรรมลำดับที่ 54 – 58
7. อุตสาหกรรมผลิตแร่โลหะ ได้แก่ อุตสาหกรรมลำดับที่ 59 – 60
8. อุตสาหกรรมประกอบเครื่องจักรและวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ อุตสาหกรรมลำดับที่ 61 – 104

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงการใช้ที่ดินจังหวัดอยุธยา พ.ศ 2533

หน่วยแผนที่	ลักษณะการใช้ที่ดิน	พื้นที่(ไร่)	สัดส่วน(%)
1	เขตเกษตรกรรม	1,499,990	93.87
1.1	ในเขตพื้นที่ชลประทาน	1,344,453	84.14
1.1.1	นาข้าว	898,219	56.21
1.1.2	นาข้าวและหรือไม้ผล	173,534	10.86
1.1.3	ไม้ผล	114,735	7.18
1.1.4	นาข้าว,พืชผัก,ไม้ผล	157,965	9.89
1.2	นอกเขตพื้นที่ชลประทาน	155,537	9.73
1.2.1	นาข้าว	155,537	9.73
2	เขตชุมชน	97,910	6.13
2.1	เขตชุมชนและไม้ผล	74,457	4.66
2.2	เขตชุมชนหนาแน่น	23,453	1.47
รวม		1,597,900	100.00

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน (2533)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงการใช้ที่ดินจังหวัดสระบุรี พ.ศ 2533

หน่วยแผนที่	ลักษณะการใช้ที่ดิน	พื้นที่(ไร่)	สัดส่วน(%)
1	เขตการเกษตร	1,231,865	55.11
1.1	ในเขตพื้นที่ชลประทาน		
1.1.1	เขตทำนา	389,850	17.44
1.1.2	เขตปลูกผลไม้ยกทรง	45,100	2.02
1.2	เขตการเกษตรที่อาศัยน้ำฝน		
1.2.1	เขตทำนา		
1.2.1.1	เขตที่มีความเหมาะสมของที่ดินปานกลาง	107,735	4.82
1.2.1.2	เขตที่มีความเหมาะสมของที่ดินเล็กน้อย	283,115	12.67
1.2.2	เขตปลูกพืชไร่	265,580	11.88
1.2.3	เขตปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น	140,485	6.28
2	เขตป่าไม้	884,300	39.56
2.1	เขตป่าไม้สมบูรณ์		
2.1.1	ในเขตป่าสงวนแห่งชาติและป่าถาวร	288,125	12.89
2.1.2	นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติและป่าถาวร	57,625	2.58
2.2	เขตการปลูกป่าทดแทน		
2.2.1	ในเขตป่าสงวนแห่งชาติและป่าถาวร	418,410	18.72
2.2.2	นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติและป่าถาวร	120,140	5.37
3	เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	85,185	3.81
3.1	เขตทุ่งหญ้าพัฒนาแล้ว	19,040	0.85
3.2	เขตทุ่งหญ้าธรรมชาติ	66,145	2.96
4	เขตอุตสาหกรรมชุมชนและการท่องเที่ยว	11,484	0.51
	เขตอุตสาหกรรม(โรงงานปูนซีเมนต์)	1,484	0.07
	เขตชุมชนและท่องเที่ยว	10,000	0.45
5	เขตแหล่งน้ำและการประมง	5,975	0.27
6	เขตสถานที่ราชการทหาร	16,555	0.74
	รวม	2,235,364	100.00

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน (2533)

ตารางแสดงการใช้ที่ดินจังหวัดนครราชสีมา พ.ศ 2530

หน่วยแผนที่	ลักษณะการใช้ที่ดิน	พื้นที่(ไร่)	สัดส่วน(%)
1	เขตเกษตรกรรมในพื้นที่ชลประทาน	446,350	3.48
2	เขตทำนาอาศัยน้ำฝน	2,740,884	21.40
	เขตปลูกพืชไร่อาศัยน้ำฝน		0.00
3	ข้าวโพด	716,294	5.59
4	มันสำปะหลัง	1,590,946	12.42
5	ปอ	586,477	4.58
6	เขตปลูกไม้ผล	278,901	2.18
7	เขตทำทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	304,747	2.38
8	เขตรักษาไว้เป็นป่า-ปลูกป่า	232,013	1.81
9	เขตอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ	5,006,337	39.09
10	เขตป่าเตรียมการสงวน	606,630	4.74
	แหล่งน้ำ	52,992	0.41
	เขตชุมชน	246,156	1.92
	รวม	12,808,727	100.00

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน (2533)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงการใช้ที่ดินจังหวัดปราจีนบุรีพ.ศ 2528

หน่วยแผนที่	ลักษณะการใช้ที่ดิน	พื้นที่(ไร่)	สัดส่วน(%)
1	เขตการเกษตร	2,339,554	31.30
1.1	เขตการเกษตรที่อยู่ในโครงการชลประทาน	379,874	5.08
1.2	เขตที่มีศักยภาพพัฒนาโครงการชลประทาน	834,165	11.16
1.3	เขตการเกษตรที่อาศัยน้ำฝน	1,125,515	15.06
1.3.1	เขตทำนา	474,234	6.35
1.3.2	เขตปลูกพืชไร่	574,431	7.69
1.3.3	เขตปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น	76,850	1.03
2	เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	492,717	6.59
3	เขตป่าไม้	4,625,116	61.89
3.1	เขตป่าไม้สมบูรณ์	2,794,817	37.40
3.1.1	ในเขตป่าสงวนแห่งชาติและป่าถาวร	2,786,062	37.28
3.1.2	นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติและป่าถาวร	8,755	0.12
3.2	เขตการปลูกป่าทดแทน	773,852	10.35
3.3	เขตป่าไม้หมดสภาพจัดเป็นเขตการเกษตร	1,056,447	14.14
3.3.1	พื้นที่ในเขตป่าไม้ถาวร	503,417	6.74
3.3.2	พื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ	553,030	7.40
4	เขตแหล่งน้ำและการประมง	16,051	0.21
รวม		7,473,438	100.00

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน (2533)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจังหวัดอยุธยา พ.ศ 2528-2536

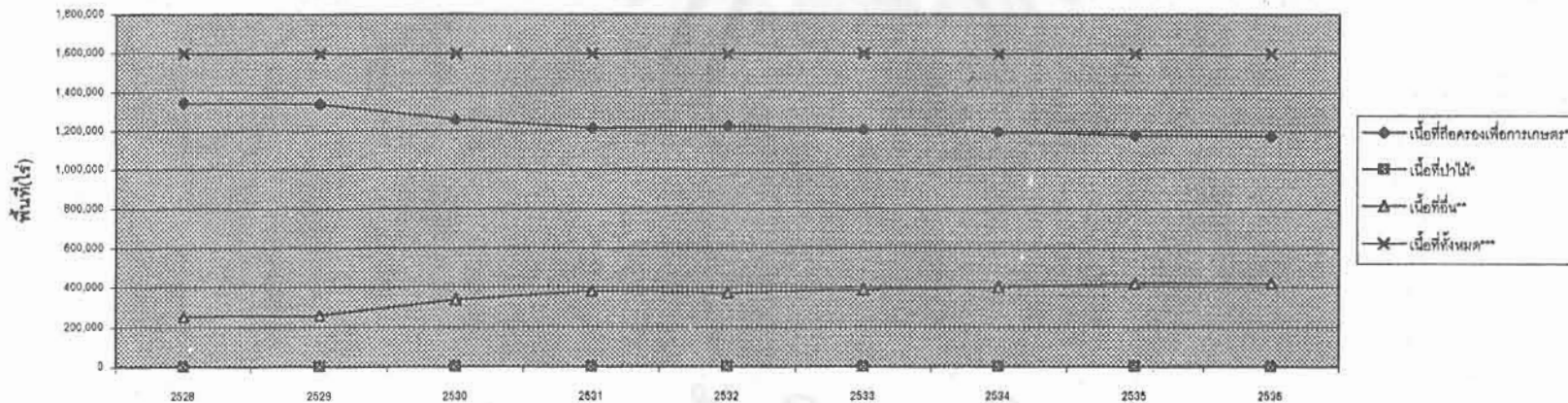
ประเภท	ปี พ.ศ									การเปลี่ยนแปลง			สัดส่วน	
	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2528-2532	2532-2536	เฉลี่ย 8 ปี	2532	2536
เนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตร*	1,344,372	1,338,457	1,260,591	1,215,453	1,226,249	1,208,089	1,196,867	1,177,359	1,174,128	-8.79	-4.25	-1.89	76.74	73.48
เนื้อที่ป่าไม้*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
เนื้อที่อื่น**	253,628	259,443	337,309	382,447	371,651	389,811	401,033	420,541	423,772	46.59	14.02	8.04	23.26	26.52
เนื้อที่ทั้งหมด***	1,597,900	1,597,900	1,597,900	1,597,900	1,597,900	1,597,900	1,597,900	1,597,900	1,597,900	0.00	0.00	0.00	100.00	100.00

ที่มา : * สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

** กรมป่าไม้

*** กรมแผนที่ทหาร

แผนภูมิแสดงการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินปี พ.ศ 2528-2536

ตารางแสดงการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจังหวัดสระบุรีพ.ศ 2528-2536

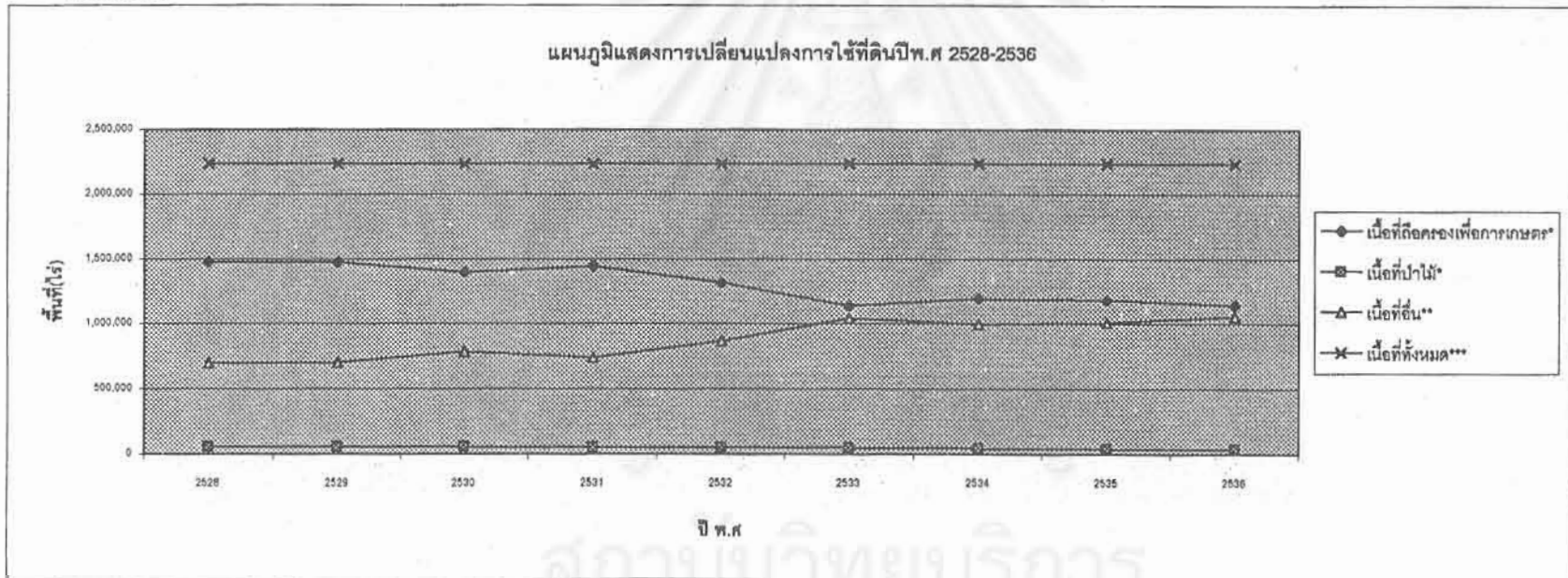
ประเภท	ปี พ.ศ									การเปลี่ยนแปลง			สัดส่วน	
	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2528-2532	2532-2536	เฉลี่ย 8 ปี	2532	2536
เนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตร*	1,479,333	1,478,002	1,397,731	1,443,133	1,317,919	1,141,594	1,193,086	1,185,363	1,142,874	-10.91	-13.28	-3.44	58.96	51.13
เนื้อที่ป่าไม้*	57,500	56,302	53,934	52,235	51,875	49,573	47,373	41,701	37,061	-9.78	-28.56	-6.01	2.32	1.66
เนื้อที่อื่น**	698,471	701,000	783,639	739,936	865,510	1,044,137	994,845	1,008,240	1,055,369	23.91	21.94	6.50	38.72	47.21
เนื้อที่ทั้งหมด***	2,235,304	2,235,304	2,235,304	2,235,304	2,235,304	2,235,304	2,235,304	2,235,304	2,235,304	0.00	0.00	0.00	100.00	100.00

ที่มา : * สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

** กรมป่าไม้

*** กรมแผนที่ทหาร

แผนภูมิแสดงการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินปีพ.ศ 2528-2536

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจังหวัดนครราชสีมาพ.ศ 2528-2536

ประเภท	ปี พ.ศ									การเปลี่ยนแปลง			สัดส่วน	
	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2528-2532	2532-2536	เฉลี่ย 8 ปี	2532	2536
เนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตร*	7,939,317	7,993,126	7,928,644	7,880,148	7,843,685	7,824,074	7,942,623	7,976,755	7,951,261	-1.20	1.37	0.02	61.24	62.08
เนื้อที่ป่าไม้*	1,766,250	1,713,818	1,662,942	1,613,577	1,610,625	1,534,857	1,462,656	1,446,670	1,433,591	-8.81	-10.99	-2.83	12.57	11.19
เนื้อที่อื่น**	3,103,161	3,101,784	3,217,142	3,315,003	3,354,418	3,449,797	3,403,449	3,385,303	3,423,876	8.10	2.07	1.43	26.19	26.73
เนื้อที่ทั้งหมด***	12,808,728	12,808,728	12,808,728	12,808,728	12,808,728	12,808,728	12,808,728	12,808,728	12,808,728	0.00	0.00	0.00	100.00	100.00

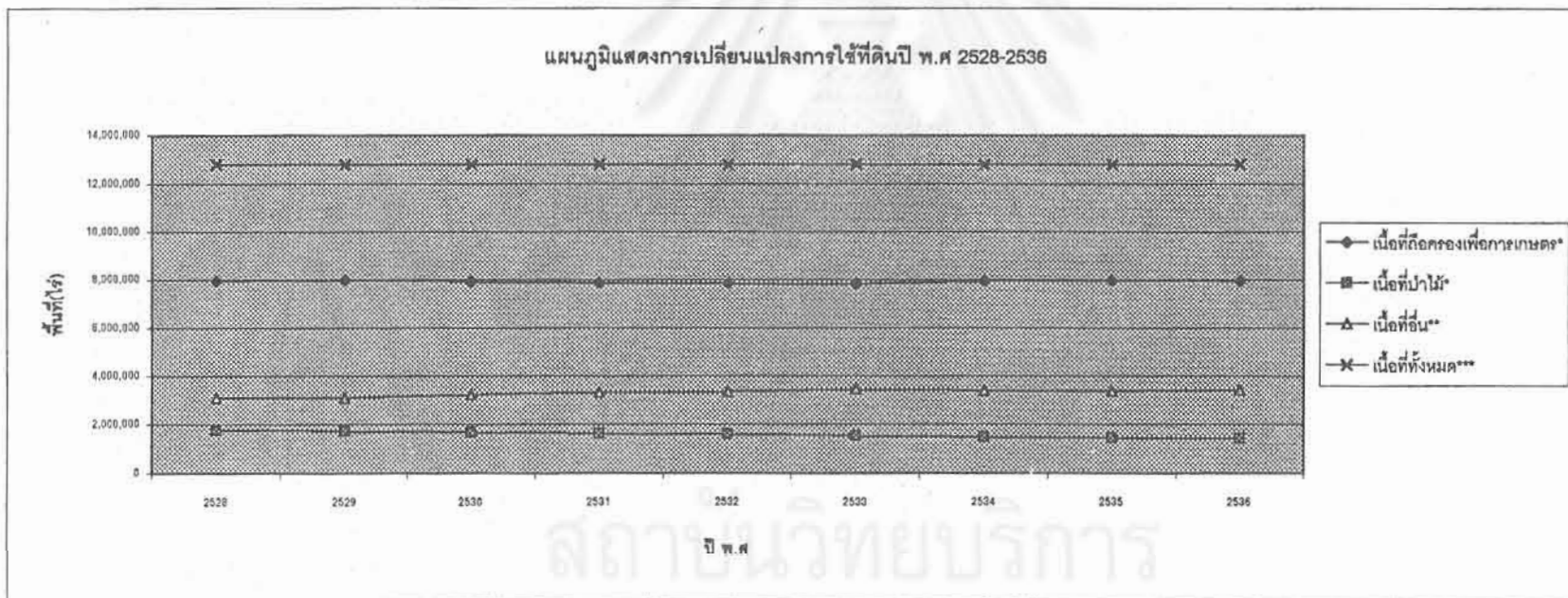
ที่มา : * สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

** กรมป่าไม้

*** กรมแผนที่ทหาร

114

แผนภูมิแสดงการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินปี พ.ศ 2528-2536

ตารางแสดงการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจังหวัดปทุมธานี พ.ศ 2528-2536

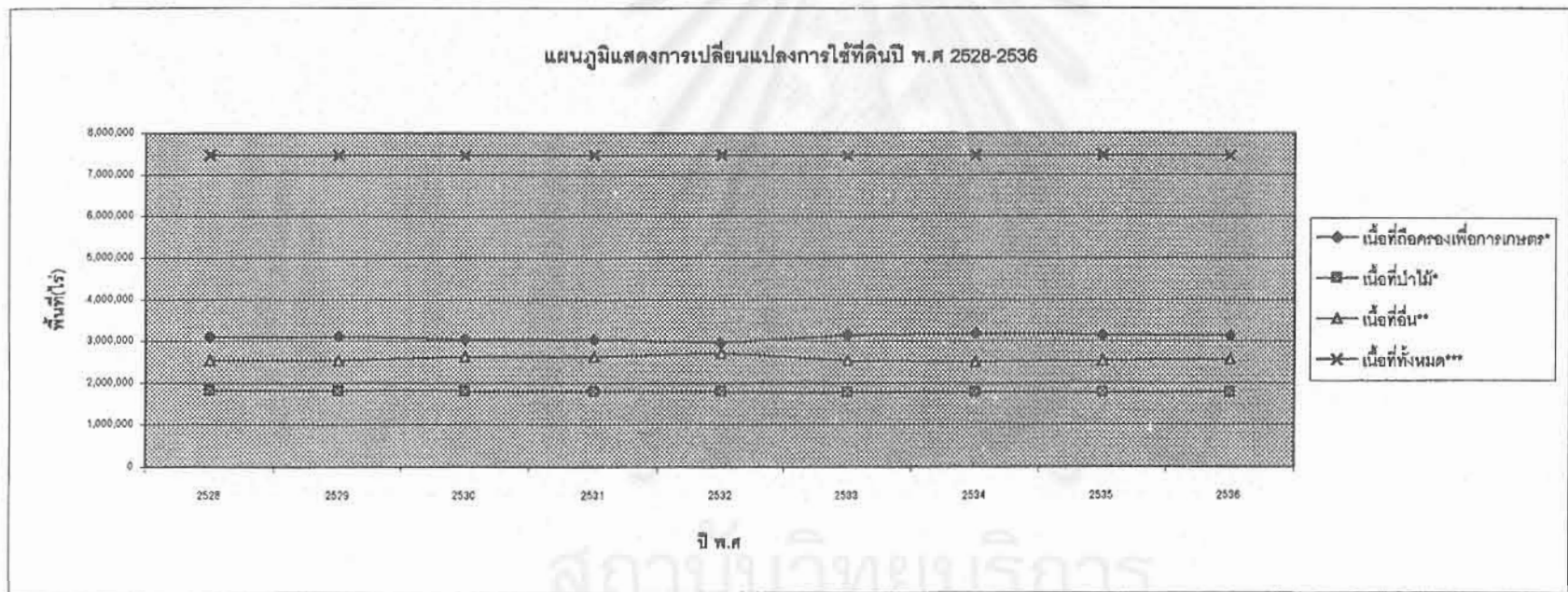
ประเภท	ปี พ.ศ									การเปลี่ยนแปลง			สัดส่วน	
	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2528-2532	2532-2536	เฉลี่ย 8 ปี	2532	2536
เนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตร*	3,107,643	3,120,074	3,037,814	3,042,150	2,963,530	3,141,776	3,195,149	3,156,774	3,126,877	-4.64	5.51	0.13	39.65	41.84
เนื้อที่ป่าไม้*	1,818,573	1,812,890	1,807,223	1,801,573	1,793,125	1,786,548	1,780,000	1,778,999	1,774,544	-1.40	-1.04	-0.35	23.99	23.74
เนื้อที่อื่น**	2,547,222	2,540,474	2,628,401	2,629,715	2,716,783	2,545,114	2,488,289	2,539,665	2,572,017	6.88	-5.33	0.19	36.35	34.42
เนื้อที่ทั้งหมด***	7,473,438	7,473,438	7,473,438	7,473,438	7,473,438	7,473,438	7,473,438	7,473,438	7,473,438	0.00	0.00	0.00	100.00	100.00

ที่มา : * สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

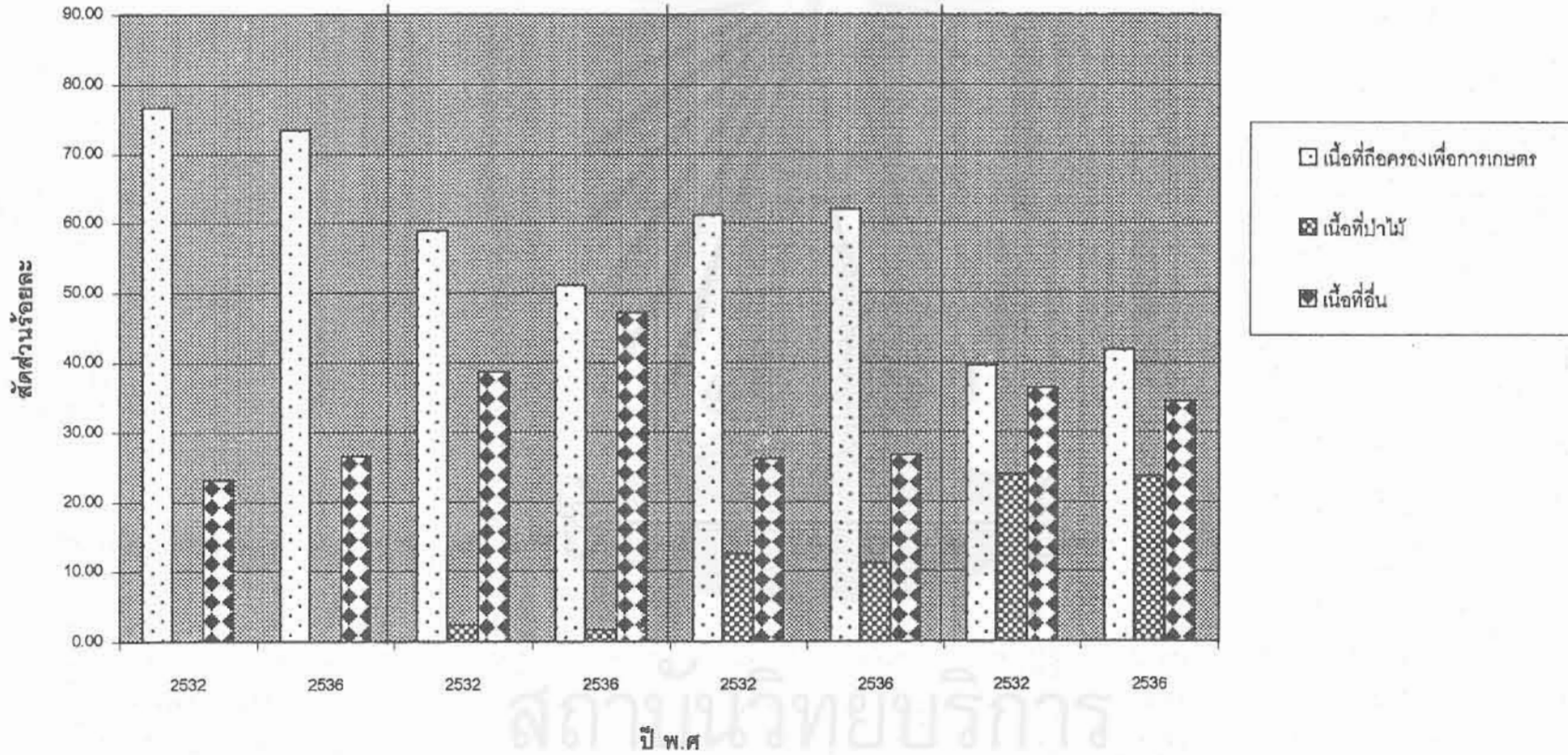
** กรมป่าไม้

*** กรมแผนที่ทหาร

แผนภูมิแสดงการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินปี พ.ศ 2528-2536

แผนภูมิ แสดงการเปรียบเทียบสัดส่วนการใช้ที่ดินของพื้นที่ตะเอบในปีพ.ศ 2532 และ 2536

ตารางแสดงการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์ในระดับภาคกลางตอนบนและจังหวัดอยุธยา ตามราคาประจำปี 2531 ระหว่างปี พ.ศ 2534 - 2539

ระดับ	สาขาการผลิต	ปี พ.ศ -						การเปลี่ยนแปลง เฉลี่ยต่อปี(%)	Relative (%)	Absolute (%)	สัดส่วน (%)	สัดส่วนเทียบ ประเทศ/ภาค
		2533	2534	2535	2536	2537	2538					
ประเทศ	GDP	1,945,372,359	2,111,862,809	2,282,572,406	2,473,937,128	2,695,053,174	2,933,169,324					
ภาคกลางตอนบน	สาขาปฐมภูมิ	15,809,496	17,678,764	18,534,303	18,743,538	19,193,340	20,174,840	5.06	27.61	6.91	14.38	
	สาขาทุติยภูมิ	27,719,199	35,371,855	46,885,958	53,543,177	66,642,420	74,262,019	22.05	167.91	73.64	52.92	
	อุตสาหกรรม	21,360,850	28,527,210	39,347,174	45,413,394	54,705,728	59,804,646	23.34	179.97	60.82	42.62	
	สาขาตติยภูมิ	33,587,612	36,051,744	37,375,387	39,457,598	41,791,478	45,885,419	6.46	36.61	19.46	32.70	
	GRP	77,116,307	89,102,363	102,795,648	111,744,311	127,627,238	140,322,278	12.76	81.96	100.00	100.00	4.78
	รายได้ต่อหัว*	31,494	38,597	43,967	47,549	56,624	65,189	15.77	106.99	-	-	-
จังหวัดอยุธยา	สาขาปฐมภูมิ	2,172,542	2,015,272	2,448,021	2,591,004	2,421,249	2,443,545	2.89	12.47	0.99	5.46	12.11
	เกษตรกรรม	2,025,380	1,879,438	2,319,387	2,458,199	2,309,301	2,340,476	3.50	15.56	1.15	5.23	
	เหมืองแร่และย่อยหิน	147,162	135,834	128,634	132,805	111,948	103,069	6.68	-29.96	-0.16	0.23	
	สาขาทุติยภูมิ	7,097,438	12,404,591	18,211,181	21,772,780	26,464,307	29,991,459	35.20	322.57	83.74	67.00	40.39
	อุตสาหกรรม	5,430,022	10,599,047	16,177,035	19,563,408	23,910,301	26,921,885	40.71	395.80	78.62	60.14	45.02
	การก่อสร้าง	825,982	792,460	833,881	749,244	899,389	1,104,549	6.77	33.73	1.02	2.47	
	การไฟฟ้าและการประปา	841,434	1,013,084	1,200,265	1,460,130	1,654,617	1,965,025	18.52	133.53	4.11	4.39	
	สาขาตติยภูมิ	8,155,107	8,869,032	9,519,137	10,192,081	10,643,065	12,327,886	8.68	51.17	15.26	27.54	26.87
	การคมนาคมขนส่งและการสื่อสาร	865,808	1,013,203	1,277,158	1,315,215	1,394,120	1,675,809	14.46	93.60	2.96	3.74	
	การค้าส่งและค้าปลีก	3,080,279	3,364,910	3,571,979	3,911,660	4,306,660	4,779,081	9.19	55.15	6.21	10.68	
	ธนาคาร ประกันภัยและอสังหาริมทรัพย์	712,376	872,102	1,004,638	1,178,866	1,195,471	1,388,798	14.51	94.95	2.47	3.10	
	ที่อยู่อาศัย	781,454	801,673	859,872	904,274	951,702	1,022,088	5.53	30.79	0.88	2.28	
	การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ	617,888	659,234	670,127	773,905	675,118	734,887	3.98	18.94	0.43	1.64	
	การบริการ	2,997,502	2,157,910	2,135,965	2,108,161	2,119,994	2,727,223	5.95	30.02	2.30	6.09	
	GPP	17,425,087	23,288,895	30,178,339	34,555,865	39,528,622	44,762,890	21.07	156.89	100.00	100.00	31.90
รายได้ต่อหัว*	27,816	38,817	52,659	60,690	72,248	84,198	25.21	202.70				

หมายเหตุ : *รายได้ต่อหัวคิดจากมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดตามราคาประจำปีหารด้วยประชากรจังหวัดหรือภาคเป็นปีนั้น

ตารางแสดงการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์ในระดับภาคกลางตอนบนและจังหวัดสระบุรี ตามราคาประจำปี 2531 ระหว่างปี พ.ศ 2534 - 2539

ระดับ	สาขาการผลิต	ปี พ.ศ.						การเปลี่ยนแปลง เฉลี่ยต่อปี(%)	Relative (%)	Absolute (%)	สัดส่วน (%)	สัดส่วนเทียบ ประเทศ/ภาค	
		2533	2534	2535	2536	2537	2538						
ประเทศ	GDP	1,945,372,359	2,111,862,809	2,282,672,406	2,473,937,128	2,695,053,174	2,933,169,324						
ภาคกลางตอนบน	สาขาปฐมภูมิ	15,809,496	17,678,764	18,534,303	18,743,538	19,193,340	20,174,840	5.06	27.61	6.91	14.38		
	สาขาทุติยภูมิ	27,719,199	35,371,855	46,885,958	53,543,177	66,642,420	74,262,019	22.05	167.91	73.64	52.92		
	อุตสาหกรรม	21,360,850	28,527,210	39,347,174	45,413,394	54,705,728	59,804,646	23.34	179.97	60.82	42.62		
	สาขาคหกรรม	33,587,612	36,051,744	37,375,387	39,457,598	41,791,478	45,885,419	6.46	36.61	19.46	32.70		
	GRP	77,116,307	89,102,363	102,795,648	111,744,311	127,627,238	140,322,278	12.76	81.96	100.00	100.00	4.78	
จังหวัดสระบุรี	รายได้ต่อหัว*	31,494	38,597	43,967	47,549	56,824	65,189	15.77	106.99	-	-	-	
	สาขาปฐมภูมิ	6,488,068	7,446,485	7,184,170	8,310,729	8,670,642	8,462,288	5.77	30.43	7.22	18.90	41.94	
	เกษตรกรรม	1,903,361	2,232,789	1,907,563	1,878,972	1,935,945	2,038,369	1.91	7.09	0.49	4.55		
	เหมืองแร่และย่อยหิน	4,584,705	5,213,696	5,276,607	6,431,757	6,734,697	6,423,919	7.38	40.12	6.73	14.35		
	สาขาทุติยภูมิ	15,568,256	16,961,869	21,489,588	24,759,296	30,639,196	32,771,870	16.34	110.50	62.93	73.21	44.13	
	อุตสาหกรรม	13,278,108	14,549,002	18,934,611	21,822,149	25,994,181	27,216,841	15.76	104.99	50.99	60.81	45.51	
	การก่อสร้าง	548,843	540,300	580,789	664,232	1,161,042	1,195,530	19.61	117.83	2.37	2.67		
	การไฟฟ้าและการประปา	1,741,305	1,872,567	1,974,208	2,272,915	3,683,973	4,357,299	21.69	150.23	9.57	9.73		
	สาขาคหกรรม	6,972,184	7,973,045	8,326,560	8,723,374	9,510,670	10,388,403	8.36	49.00	12.50	23.21	22.64	
	การคมนาคมขนส่งและการสื่อสาร	982,217	1,060,921	1,261,567	1,418,450	1,815,830	2,225,299	17.99	126.56	4.55	4.97		
	การค้าส่งและค้าปลีก	2,396,088	2,576,343	2,691,886	2,901,525	3,134,078	3,390,993	7.20	41.52	3.64	7.58		
	ธนาคาร ประกันภัยและอสังหาริมทรัพย์	540,524	1,189,398	1,193,758	1,153,506	1,253,620	1,297,654	25.85	140.07	2.77	2.90		
	ที่อยู่อาศัย	641,852	670,335	742,439	778,602	826,828	881,049	6.56	37.27	0.87	1.97		
	การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ	679,383	725,319	737,657	759,460	771,290	844,155	4.48	24.25	0.60	1.89		
	การบริหาร	1,732,120	1,750,729	1,699,253	1,711,831	1,709,024	1,749,253	0.21	0.99	0.06	3.91		
		GPP	29,028,506	32,381,399	37,000,318	41,793,399	49,020,508	51,622,362	12.27	77.83	82.65	115.32	36.79
		รายได้ต่อหัว*	66,217	79,133	81,136	87,656	105,844	115,784	12.04	74.86			

หมายเหตุ : *รายได้ต่อหัวคิดจากมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดตามราคาประจำปีหารด้วยประชากรจังหวัดหรือภาคในปีนั้น

ตารางแสดงการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์ในระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือและจังหวัดนครราชสีมาตามราคาประจำปี 2531 ระหว่างปี พ.ศ 2534 - 2539

ระดับ	สาขาการผลิต	ปี พ.ศ.						เปลี่ยนแปลง เฉลี่ยต่อปี (%)	Relative (%)	Absolute (%)	สัดส่วน (%)	สัดส่วนเทียบ ประเทศ/ภาค
		2533	2534	2535	2536	2537	2538					
ประเทศ	GDP	1,945,372,359	2,111,862,809	2,282,572,406	2,473,937,128	2,695,053,174	2,933,169,324	(%)				
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	สาขาปฐมภูมิ	67,989,379	70,527,113	70,536,371	86,521,831	69,201,251	72,074,336	1.25	6.01	6.46	51.36	
	สาขาทุติยภูมิ	42,375,011	46,573,813	53,952,689	57,180,002	70,765,237	83,766,268	14.77	97.68	65.49	59.70	
	อุตสาหกรรม	20,976,205	22,674,078	29,732,650	33,340,426	39,002,976	45,167,937	16.83	115.33	38.27	32.19	
	สาขาตติยภูมิ	121,028,104	129,028,071	136,804,861	148,255,071	160,682,254	176,118,165	7.80	45.52	87.16	125.51	
	GRP	231,392,494	246,128,998	261,293,921	271,956,904	300,548,743	331,958,770	7.52	43.46	159.11	236.57	11.32
	รายได้ต่อหัว*	13,627	15,128	17,063	17,883	20,627	24,461	12.51	79.50			
จังหวัดนครราชสีมา	สาขาปฐมภูมิ	9,071,692	9,766,116	10,038,401	9,803,328	11,043,017	11,340,555	4.69	25.01	8.30	25.33	15.73
	เกษตรกรรม	8,772,704	9,414,678	9,661,809	9,427,506	10,584,594	10,641,273	4.07	21.30	6.84	23.77	
	เหมืองแร่และย่อยหิน	298,988	351,438	376,592	375,821	458,424	699,282	19.80	133.88	1.46	1.56	
	สาขาทุติยภูมิ	9,765,214	10,735,400	13,146,309	16,676,672	20,738,806	24,178,783	20.04	147.60	52.72	54.02	28.86
	อุตสาหกรรม	5,451,125	5,844,455	8,292,288	11,512,056	13,880,403	17,201,308	26.48	215.56	42.98	38.43	38.08
	การก่อสร้าง	3,482,788	4,018,328	3,887,297	4,120,230	5,612,323	5,560,966	10.68	59.67	7.60	12.42	
	การไฟฟ้าและการประปา	831,301	872,617	966,724	1,044,386	1,246,080	1,416,509	11.36	70.40	2.14	3.16	
	สาขาตติยภูมิ	17,702,070	18,666,443	19,728,421	21,041,602	23,789,292	26,282,888	8.27	48.47	31.39	58.72	14.92
	การคมนาคมขนส่งและการสื่อสาร	2,047,366	1,736,873	1,811,236	1,985,055	2,507,912	2,954,839	8.57	44.32	3.32	6.60	
	การค้าส่งและค้าปลีก	6,339,492	6,714,864	6,911,497	7,338,778	7,967,545	8,702,465	6.56	37.27	8.64	19.44	
	ธนาคาร ประกันภัยและอสังหาริมทรัพย์	1,200,481	1,338,656	1,634,419	2,176,034	2,554,198	2,752,558	18.38	129.29	5.68	6.15	
	ที่อยู่อาศัย	1,687,893	1,734,609	1,658,841	1,708,088	1,805,828	1,905,227	2.52	12.88	0.79	4.26	
	การบริหารราชการและป้องกันประเทศ	2,150,497	2,270,160	2,289,723	1,759,685	2,358,393	2,558,084	5.15	18.95	1.49	5.71	
	การบริหาร	4,276,341	4,871,281	5,422,705	6,073,962	6,595,418	7,409,715	11.63	73.27	11.46	16.55	
	GPP	36,538,976	39,167,959	42,913,131	47,521,602	55,571,115	61,802,226	11.13	69.14	92.41	138.07	18.62
รายได้ต่อหัว*	17,516	19,612	22,366	24,690	30,028	36,479	15.90	108.26				

หมายเหตุ : *รายได้ต่อหัวคิดจากมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดตามราคาประจำปีหารด้วยประชากรจังหวัดหรือภาคในปีนั้น

ตารางแสดงการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์ในระดับภาคตะวันออกและจังหวัดปราจีนบุรีตามราคาประจำปี 2531 ระหว่างปี พ.ศ 2534 - 2539

ระดับ	สาขาการผลิต	ปี พ.ศ.						การเปลี่ยนแปลง เฉลี่ยต่อปี(%)	Relative (%)	Absolute (%)	สัดส่วน (%)	สัดส่วนเทียบ ประเทศ/ภาค
		2533	2534	2535	2536	2537	2538					
ประเทศ	GDP	1,945,372,359	2,111,862,809	2,282,572,408	2,473,937,128	2,895,053,174	2,933,189,324					
ภาคตะวันออก	สาขาปฐมภูมิ	35,381,938	39,368,019	42,612,690	42,814,260	45,028,785	44,786,550	4.92	26.58	14.88	31.92	
	สาขาทุติยภูมิ	70,761,794	83,783,537	99,094,346	122,534,513	142,968,375	168,012,778	18.90	137.43	153.86	119.73	
	อุตสาหกรรม	55,421,636	64,664,665	78,546,203	99,773,719	120,303,372	142,475,358	20.84	157.08	137.73	101.53	
	สาขาตติยภูมิ	58,378,705	61,595,936	64,426,914	69,246,993	74,910,281	83,023,086	7.32	42.22	38.99	59.17	
จังหวัดปราจีนบุรี	GRP	164,520,435	184,747,492	206,133,950	234,595,766	262,905,421	295,822,412	12.45	79.81	207.74	210.82	10.09
	รายได้ต่อหัว*	50,602	61,703	68,632	78,824	91,911	106,888	16.18	111.23			
	สาขาปฐมภูมิ	3,767,581	4,575,275	4,278,742	4,457,451	2,414,769	1,869,700	- 9.85	- 50.37	-6.94	4.18	4.17
	เกษตรกรรม	3,661,454	4,452,251	4,158,408	4,327,650	2,328,384	1,792,918	- 10.03	- 51.03	-6.83	4.01	
	เหมืองแร่และย่อยหิน	106,127	123,024	120,334	129,801	86,385	76,784	- 4.59	- 27.65	-0.11	0.17	
	สาขาทุติยภูมิ	2,374,521	2,557,466	3,057,668	4,257,569	4,771,457	5,982,720	20.79	151.95	13.20	13.37	3.56
	อุตสาหกรรม	1,460,902	1,516,776	1,806,135	3,102,331	3,648,888	4,550,193	27.40	211.46	11.30	10.17	3.19
	การก่อสร้าง	717,091	815,359	1,006,679	892,473	844,182	1,077,402	9.61	50.25	1.32	2.41	
	การไฟฟ้าและการประปา	196,528	225,331	244,852	262,765	278,407	355,125	12.83	80.70	0.58	0.79	
	สาขาตติยภูมิ	7,420,585	7,938,238	8,438,857	9,087,221	6,597,825	7,600,188	1.75	2.42	0.66	16.98	9.15
	การคมนาคมขนส่งและการสื่อสาร	444,493	503,478	593,858	577,550	418,195	504,028	4.33	13.39	0.22	1.13	
	การค้าส่งและค้าปลีก	3,589,037	3,852,522	4,018,505	4,324,148	3,344,876	4,149,552	4.13	15.62	2.05	9.27	
	ธนาคาร ประกันภัยและอสังหาริมทรัพย์	359,107	408,826	458,147	605,836	507,995	609,780	12.41	69.80	0.92	1.36	
	ที่อยู่อาศัย	978,824	1,018,296	1,160,804	1,230,323	569,854	603,582	- 4.75	- 38.34	-1.37	1.35	
	การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ	648,028	901,864	914,612	957,918	746,582	642,410	- 4.70	- 24.25	-0.75	1.44	
	การบริหาร	1,201,096	1,251,252	1,290,931	1,391,446	1,012,323	1,090,856	- 0.87	- 9.18	-0.40	2.44	
	GPP	13,562,687	15,068,978	15,773,264	17,802,241	13,784,051	15,452,608	3.64	13.93	6.91	34.52	5.22
รายได้ต่อหัว*	19,199	22,228	23,821	26,837	40,772	47,486	20.80	147.34				

หมายเหตุ : *รายได้ต่อหัวคิดจากมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดตามราคาประจำปีหารด้วยประชากรจังหวัดหรือภาคในปีนั้น

ตารางแสดงการเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดตะเข็บในช่วงปีพ.ศ 2533 ถึง พ.ศ 2538

สาขาการผลิต	จังหวัดอยุธยา		จังหวัดสระบุรี		จังหวัดนครราชสีมา		จังหวัดปราจีนบุรี	
	P-SHIFT	D-SHIFT	P-SHIFT	D-SHIFT	P-SHIFT	D-SHIFT	P-SHIFT	D-SHIFT
เกษตรกรรม	-1,186,306	-158,637	-1,114,837	-310,185	-3,469,612	1,525,447	-2,285,888	-2,504,816
เหมืองแร่และย่อยหิน	-66,800	-97,910	-2,081,083	162,588	482,214	-211,864	-36,199	-77,842
อุตสาหกรรม	5,322,035	11,719,280	13,014,044	-9,956,297	3,917,618	5,463,433	1,128,787	794,574
การก่อสร้าง	297,556	-695,980	197,718	-873	1,294,235	-729,723	-398,651	186,660
ไฟฟ้าและประปา	461,225	-27,289	954,482	234,306	296,117	-72,203	127,908	-126,158
การคมนาคมและติดต่อสื่อสาร	135,942	-35,210	154,255	283,783	905,180	-887,520	51,933	-347,143
การค้าส่งและค้าปลีก	-1,126,332	300,480	-876,152	-92,822	-1,083	-391,172	-945,584	-1,358,272
ธนาคาร ประกันภัยและอสังหาริมทรัพย์	197,976	-105,431	150,217	163,890	1,363,111	-332,779	-39,608	3,661
ที่อยู่อาศัย	-432,973	33,113	-355,625	68,748	-499,715	-16,532	-369,630	-786,801
การบริหารราชการและป้องกันประเทศ	-402,609	13,175	-442,678	50,615	-432,437	-94,611	-416,668	-465,751
การบริการ	-1,852,862	763,431	-1,530,096	127,551	-294,967	1,569,786	-944,092	-124,730
รวม	1,346,852	11,709,023	8,070,244	-9,268,696	3,560,659	5,822,262	-4,127,693	-4,806,619

ตารางแสดงการเปลี่ยนแปลงความเชี่ยวชาญของสาขาการผลิตของจังหวัดตะเข้ระหว่างปี พ.ศ 2533 และ 2538

สาขาการผลิต	อยุธยา		สระบุรี		นครราชสีมา		ปราจีนบุรี	
	2533	2538	2533	2538	2533	2538	2533	2538
เกษตรกรรม	0.83	0.55	0.47	0.42	0.83	0.82	1.86	1.22
เหมืองแร่และย่อยหิน	0.13	0.05	2.40	2.52	2.67	1.74	0.11	0.09
อุตสาหกรรม	1.13	1.41	1.65	1.24	1.65	2.05	0.32	0.61
การก่อสร้าง	1.15	0.50	0.46	0.47	1.23	0.92	0.87	1.67
ไฟฟ้าและประปา	1.17	0.82	1.46	1.57	1.54	1.24	0.44	0.52
การคมนาคมและติดต่อสื่อสาร	1.20	0.83	0.82	0.96	1.37	0.89	0.72	0.68
การค้าส่งและค้าปลีก	1.09	0.83	0.51	0.51	0.82	0.66	2.26	2.68
ธนาคาร ประกันภัยและอสังหาริมทรัพย์	1.37	0.90	0.63	0.73	1.24	0.94	0.74	1.17
ที่อยู่อาศัย	1.03	0.76	0.51	0.57	0.84	0.71	2.52	1.73
การบริหารราชการและป้องกันประเทศ	0.71	0.51	0.47	0.51	0.95	0.78	2.50	2.29
การบริการ	1.10	1.08	0.55	0.60	0.93	1.00	0.86	1.22

ตารางแสดงแรงงาน มูลค่าการผลิต และรายได้ต่อหัวในภาคอุตสาหกรรมและนอกภาคอุตสาหกรรม

สาขาการผลิต	อุตสาห					ประมง					นครชายฝั่ง					ประมงน้ำจืด					
	แรงงาน	สัดส่วน(%)	มูลค่าการผลิต (พันล้านบาท)	สัดส่วน(%)	รายได้หัว (บาท)	แรงงาน	สัดส่วน(%)	มูลค่าการผลิต (พันล้านบาท)	สัดส่วน(%)	รายได้หัว (บาท)	แรงงาน	สัดส่วน(%)	มูลค่าการผลิต (พันล้านบาท)	สัดส่วน(%)	รายได้หัว (บาท)	แรงงาน	สัดส่วน(%)	มูลค่าการผลิต (พันล้านบาท)	สัดส่วน(%)	รายได้หัว (บาท)	
ในภาคอุตสาหกรรม																					
อุตสาหกรรม	133,023	36.28	26,921,885	60.14	202,385	75,272	26.91	27,218,841	52.73	361,606	174,560	14.42	17,201,308	27.83	98,541	42,867	19.48	4,550,193	29.45	106,147	
นอกภาคอุตสาหกรรม																					
เกษตรกรรม	79,906	21.79	2,340,476	5.23	29,290	81,767	29.24	2038369	3.95	24,929	652,748	53.91	10,641,273	17.22	16,302	109,046	49.54	1,792,916	11.6	16,442	
การค้า	40,052	10.93	4,779,081	10.68	119,292	41,869	14.97	3,390,993	6.57	80,991	133,376	11.01	8,702,465	14.08	65,248	17,706	8.04	4,149,552	26.85	234,359	
บริการ	56,680	15.46	2,727,223	6.09	48,116	33,960	12.14	1,749,253	3.39	51,509	120,728	9.97	7,409,715	11.99	61,375	21,802	9.91	1,090,856	7.06	50,035	
อื่นๆ	56,941	16	27,690,251	17.86		46,810	16.74	17,220,188	33.36		129,468	10.69	17,220,188	28.88		28,684	13.03	3,868,823	25.04	134,877	

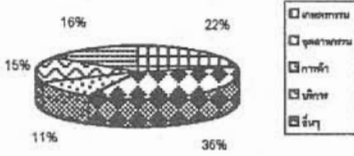
ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2542 และรายงานการสำรวจแรงงาน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : สถิติแรงงานจังหวัดปราจีนบุรี สัปดาห์เมื่อ ก.พ. 2539

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

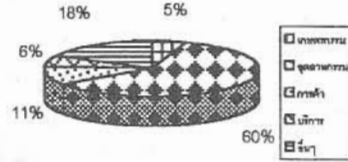
สัดส่วนแรงงาน

แบบภูมิสังคมศึกษาระบบงานจังหวัดอุตรดิตถ์ ปี พ.ศ. 2538

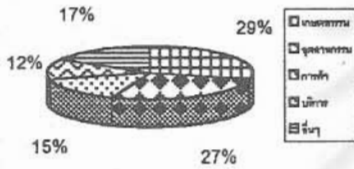

สัดส่วนมูลค่าการผลิต

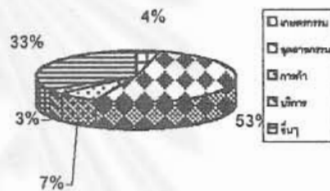
แบบภูมิสังคมศึกษาระบบงานภาคการผลิตจังหวัดน่าน ปี พ.ศ. 2538

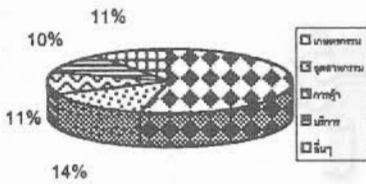
แบบภูมิสังคมศึกษาระบบงานจังหวัดระยอง ปี พ.ศ. 2538

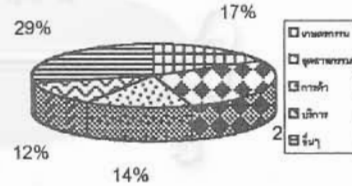
แบบภูมิสังคมศึกษาระบบงานภาคการผลิตจังหวัดระยอง ปี พ.ศ. 2538

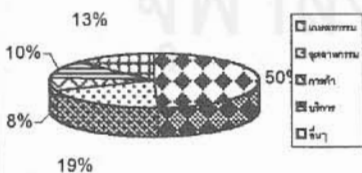
แบบภูมิสังคมศึกษาระบบงานจังหวัดพิจิตร ปี พ.ศ. 2538

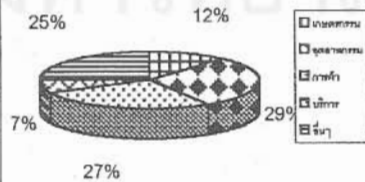
แบบภูมิสังคมศึกษาระบบงานภาคการผลิตจังหวัดพิจิตร ปี พ.ศ. 2538

แบบภูมิสังคมศึกษาระบบงานจังหวัดน่าน ปี พ.ศ. 2538

แบบภูมิสังคมศึกษาระบบงานภาคการผลิตจังหวัดน่าน ปี พ.ศ. 2538

ตารางแสดงจำนวนพื้นที่ ประชากร ความหนาแน่น และการเปลี่ยนแปลงเป็นรายอำเภอของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี พ.ศ 2536-2541

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวนประชากรแต่ละปี						ความหนาแน่น(คน/ตร.กม.)		สัดส่วนการกระจายตัว		อัตราการเติบโต ต่อปี(%)	การเปลี่ยนแปลงปี 2536และ2541	
		2536	2537	2538	2539	2540	2541	2536	2541	2536	2541		Relative(%)	Absolute(%)
อำเภอพระนครศรีอยุธยา	129.32	124,024	126,139	127,835	129,953	131,296	133,728	959	1034	17.93	18.30	1.52	7.82	24.77
อำเภอท่าเรือ	105.16	48,747	49,147	48,962	49,170	49,405	49,777	464	473	7.05	6.81	0.42	2.11	2.63
อำเภอนครหลวง	197	32,266	32,580	32,778	33,027	33,283	33,534	164	170	4.67	4.59	0.77	3.93	3.24
อำเภอบางไทร	202.12	43,858	44,240	44,666	45,010	45,328	45,570	217	225	6.34	6.24	0.77	3.90	4.37
อำเภอบางบาล	89.1	34,493	34,638	34,737	34,854	34,924	34,899	387	392	4.99	4.78	0.23	1.18	1.04
อำเภอบางปะอิน	226.89	63,555	64,665	65,999	67,609	68,831	70,743	280	312	9.19	9.88	2.17	11.31	18.35
อำเภอบางปะหัน	120.72	38,197	38,497	38,685	38,978	39,312	39,373	316	326	5.52	5.39	0.61	3.08	3.00
อำเภอดักไถ่	187.19	45,469	45,439	45,268	45,369	45,217	45,114	243	241	6.57	6.17	-0.16	-0.78	-0.91
อำเภอภาชี	84.33	29,694	30,030	30,200	30,473	30,697	30,991	352	367	4.29	4.24	0.86	4.37	3.31
อำเภอลาดบัวหลวง	215.71	34,696	35,221	35,757	36,059	36,409	36,766	161	170	5.02	5.03	1.17	5.97	5.28
อำเภอรังษีไฉยม	217.08	45,072	45,861	46,964	48,025	49,212	51,177	208	236	6.52	7.00	2.58	13.54	15.59
อำเภอเสนา	203.58	61,505	62,400	63,457	63,977	64,735	65,596	302	322	8.89	8.98	1.30	6.65	10.44
อำเภอบางซ้าย	149.3	19,708	19,782	19,883	20,020	20,141	20,254	132	136	2.85	2.77	0.55	2.77	1.39
อำเภออุทัย	188.26	37,654	38,016	38,520	39,073	39,487	39,887	200	212	5.44	5.46	1.16	5.93	5.70
อำเภอมหาราช	119.1	23,255	23,288	23,327	23,554	23,667	23,724	195	199	3.36	3.25	0.40	2.02	1.20
อำเภอบ้านแพรก	112.76	9,376	9,457	9,464	9,505	9,552	9,607	83	85	1.36	1.31	0.49	2.46	0.59
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	2,547.62	691,569	699,400	706,502	714,656	721,496	730,740	271	287	100.00	100.00	1.11	5.66	100.00

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตารางแสดงจำนวนพื้นที่ ประชากร ความหนาแน่น และการเปลี่ยนแปลงเป็นรายอำเภอของจังหวัดสระบุรี ปี พ.ศ 2536-2541

อำเภอ	พื้นที่(ตร.กม.)		จำนวนประชากรแต่ละปี						ความหนาแน่น(คน/ตร.กม.)		สัดส่วนการกระจายตัว		อัตราการเติบโต		
	2536	2541	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2536	2541	2536	2541	ต่อปี(%)	Relative(%)	Absolute(%)
อำเภอเมืองสระบุรี	452.203	301.203	130,102	132,491	134,876	111,278	113,439	113,684	288	377	342.23	56838.98	-2.34	-12.62	43.42
อำเภอแก่งคอย	801.162	801.162	79,305	80,754	83,223	83,656	84,524	85,653	99	107	208.61	42824.23	1.56	8.00	-16.79
อำเภอหนองแค	262.867	262.867	80,168	81,086	81,665	82,650	83,004	83,566	305	318	210.88	41780.78	0.83	4.24	-8.99
อำเภอวิหารแดง	204.501	204.501	35,226	35,466	35,550	36,051	36,123	36,363	172	178	92.66	18180.53	0.64	3.23	-3.01
อำเภอหนองแซง	87.081	87.081	15,894	15,912	15,979	15,941	15,965	15,936	183	183	41.81	7967.58	0.05	0.26	-0.11
อำเภอบ้านหมอ	203.576	203.576	41,968	41,950	42,059	42,224	42,329	42,509	206	209	110.40	21253.37	0.26	1.29	-1.43
อำเภอคอนสาร	58.714	58.714	7,434	7,427	7,465	7,495	7,487	7,504	127	128	19.55	3751.80	0.19	0.94	-0.19
อำเภอหนองไผ่	88.07	88.07	14,402	14,545	14,614	14,724	14,751	14,756	164	168	37.88	7377.61	0.49	2.46	-0.94
อำเภอพระพุทธบาท	287.065	287.065	57,848	58,683	59,137	60,277	74,543	75,783	202	264	152.17	37889.49	5.90	31.00	-47.43
อำเภอเสาไห้	111.808	111.808	27,047	27,331	27,655	28,252	28,483	28,836	242	258	71.15	14417.23	1.29	6.61	-4.73
อำเภอมวกเหล็ก	684.043	684.043	48,074	48,407	47,550	48,086	48,318	49,218	70	72	126.46	24607.69	0.48	2.38	-3.03
อำเภอวังม่วง	335.396	335.396	20,605	21,015	20,910	20,935	21,088	21,308	61	64	54.20	10653.43	0.68	3.41	-1.86
อำเภอเฉลิมพระเกียรติ		151				26,199	26,479	26,910	-	178	0.00	13454.29	-	-	-71.16
จังหวัดสระบุรี	3,576.49	3,576.49	558,073	565,067	570,683	577,768	596,533	602,026	156	168	1468.00	300997.01	1.53	7.88	-116.23

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตารางแสดงจำนวนพื้นที่ ประชากร ความหนาแน่น และการเปลี่ยนแปลงเป็นรายอำเภอของจังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ 2536-2541

อำเภอ	พื้นที่(ตร.กม.)		จำนวนประชากรแต่ละปี					ความหนาแน่น(คน/ตร.กม.)		สัดส่วนการกระจายตัว		อัตราการเติบโต ต่อปี(%)	การเปลี่ยนแปลงปี 2536และ2541	
	2537	2541	2537	2538	2539	2540	2541	2537	2541	2537	2541		Relative(%)	Absolute(%)
อำเภอเมืองนครราชสีมา	765.35	755.596	411,086	411,238	419,054	421,739	427,191	537	565	1167.00	1182.60	0.97	3.92	1795.43
อำเภอดุสิต	1678.76	1816.851	92,035	92,171	92,586	92,765	94,125	55	52	261.27	260.57	0.56	2.27	233.00
อำเภอเสิงสาง	1014.38	1200.239	60,763	61,215	61,976	62,765	63,834	60	53	172.49	176.71	1.24	5.05	342.38
อำเภอดง	688.14	454.737	78,806	78,947	79,526	80,296	80,873	115	178	223.72	223.88	0.65	2.62	230.43
อำเภอบ้านเหลื่อม	216.88	218.875	21,975	21,895	22,157	21,852	21,935	101	100	62.38	60.72	-0.04	-0.18	-4.46
อำเภอจักราช	820.53	501.672	95,463	96,020	64,694	65,262	65,985	116	132	271.00	182.67	-7.51	-30.88	-3286.29
อำเภอโชคชัย	424.41	503.917	70,251	70,698	71,411	72,282	73,064	166	145	199.43	202.26	0.99	4.00	313.60
อำเภอด่านขุนทด	1753.79	1785.608	142,408	143,184	144,671	146,474	148,283	81	83	404.27	410.49	1.02	4.13	654.96
อำเภอโนนไทย	860.04	901.516	121,077	120,612	121,031	121,551	121,649	141	135	343.71	336.76	0.12	0.47	63.77
อำเภอโนนสูง	698.18	676.981	126,863	127,378	127,577	128,173	129,181	182	191	360.14	357.61	0.45	1.83	258.42
อำเภอขามสะแกแสง	317.5	297.769	41,509	41,617	41,999	42,418	42,947	131	144	117.84	118.89	0.86	3.46	160.31
อำเภอบัวใหญ่	850.1	404.186	132,417	132,715	133,801	134,228	135,103	156	334	375.91	374.01	0.50	2.03	299.44
อำเภอประทาย	590	600.648	73,819	73,909	74,710	75,259	76,081	125	127	209.56	210.62	0.76	3.06	252.17
อำเภอมวกชัย	2157.52	1374.321	114,989	114,967	115,610	116,107	116,991	53	85	326.43	323.87	0.43	1.74	223.19
อำเภอพิมาย	881.17	896.871	127,748	128,007	129,227	130,017	129,424	145	144	362.65	358.29	0.33	1.31	186.85
อำเภอห้วยแถลง	520.02	495.175	78,345	76,931	77,769	76,922	77,885	151	157	222.41	215.61	-0.14	-0.59	-51.28
อำเภอชุมพวง	1258.15	1104.546	135,983	136,574	137,888	139,032	140,664	108	127	386.03	389.40	0.85	3.44	521.85
อำเภอสูงเนิน	720.64	782.853	72,181	72,627	73,331	74,505	75,271	100	96	204.91	208.37	1.05	4.28	344.48
อำเภอขามทะเลสอ	268.76	203.605	27,176	27,303	27,555	27,720	27,820	101	137	77.15	77.01	0.59	2.37	71.79
อำเภอศีขร	1230.63	1247.068	116,939	116,380	117,639	117,685	119,067	95	95	331.97	329.62	0.45	1.82	237.24
อำเภอปากช่อง	1802.51	1825.168	166,749	167,523	170,370	172,141	174,342	93	96	473.37	482.63	1.12	4.55	846.49
อำเภอหนองบุญนาก	580	590.448	52,948	53,523	54,173	54,936	55,846	91	95	150.31	154.60	1.34	5.47	323.08
อำเภอแก่งสนามนาง	580.58	107.258	38,577	38,771	39,082	38,758	37,617	66	351	109.51	104.14	-0.62	-2.49	-107.02
อำเภอโนนแดง	130.62	363.467	24,970	25,021	25,244	25,568	25,845	191	71	70.89	71.55	0.87	3.50	97.55
อำเภอวังน้ำเขียว	500.32	1129.996	38,793	38,605	39,251	39,891	40,439	78	36	110.13	111.95	1.05	4.24	183.50
อำเภอเฉลิมพระเกียรติ		254.093			32,184	32,493	32,825		129		90.87			3659.42
จังหวัดนครราชสีมา	21,308.98	20,493.46	2,463,870	2,467,831	2,494,516	2,510,839	2,534,287	116	124	6994.46	7015.72	0.71	2.86	7850.28

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตารางแสดงจำนวนพื้นที่ ประชากร ความหนาแน่น และการเปลี่ยนแปลงเป็นรายอำเภอของจังหวัดปราจีนบุรี ปี พ.ศ 2536-2541

อำเภอ	พื้นที่		จำนวนประชากรแต่ละปี						ความหนาแน่น(คน/ตร.กม.)		สัดส่วนการกระจายตัว		อัตราการเติบโต		
	2536	2541	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2536	2541	2536	2541	ต่อปี(%)	Relative(%)	Absolute(%)
อำเภอเมืองปราจีนบุรี	459.391	451.896	109,591	109,441	110,161	111,481	112,388	113,439	239	251	241.18	46701.37	0.69	3.51	-8.51
อำเภอกบินทร์บุรี	1331.139	1309.283	118,252	119,956	122,129	124,399	125,795	127,318	89	97	260.24	52415.18	1.49	7.67	-20.06
อำเภอนาดี	1274	1198.087	42,952	43,255	43,898	44,499	45,176	46,084	34	38	94.53	18963.95	1.41	7.25	-6.89
อำเภอบ้านสร้าง	367.204	361.213	31,127	31,264	31,475	31,536	32,045	32,125	85	89	68.50	13225.45	0.63	3.21	-2.21
อำเภอประจันตคาม	911.571	904.005	42,428	49,417	49,989	50,488	50,870	51,239	47	57	93.37	21094.43	4.02	20.77	-19.50
อำเภอศรีมหาโพธิ์	431.813	407.048	50,399	50,559	50,975	51,756	52,458	52,964	117	130	110.92	21804.59	1.00	5.09	-5.68
อำเภอศรีมโหสถ	133	130.83	17,791	17,930	18,012	18,092	18,224	18,194	134	139	39.15	7490.23	0.45	2.27	-0.89
จังหวัดปราจีนบุรี	4,908.12	4,762.36	412,540	421,822	426,839	432,251	436,956	441,343	89	93	907.90	181695.21	1.36	6.98	-63.73

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตารางแสดงจำนวน สัดส่วน และอัตราเติบโตของประชากรเมืองและชนบทพื้นที่ตะบิ้งระหว่างปี 2538 และ ปี 2541

เขตการปกครอง	จำนวนประชากร ปี 2538				จำนวนประชากร ปี 2541				เมือง		ชนบท	
	เมือง	สัดส่วน	ชนบท	สัดส่วน	เมือง	สัดส่วน	ชนบท	สัดส่วน	อัตราการเติบโต	Abokha	อัตราการเติบโต	Abokha
จ.พระนครศรีอยุธยา												
อ.พระนครศรีอยุธยา	75,491	89.05	52,344	40.95	77,370	57.86	56,358	42.14	0.83	177.43	2.56	17.32
อ.ท่าเรือ	18,204	37.18	30,758	62.82	18,114	36.30	31,653	63.61	-0.16	-8.50	0.98	3.90
อ.นครหลวง	14,294	43.61	19,484	56.39	14,147	42.19	19,387	57.81	-0.34	-13.88	1.63	3.90
อ.บางบาล	14,800	33.13	29,856	66.87	15,178	33.31	30,392	66.69	0.85	35.69	0.99	2.27
อ.บางบัวทอง	15,379	45.00	18,758	54.00	15,458	44.29	19,441	55.71	-1.09	-49.20	1.21	2.95
อ.บางปะอิน	17,267	26.16	48,732	73.84	16,973	23.99	53,770	76.01	-0.57	-27.75	3.45	21.74
อ.บางปะหัน	6,208	16.05	32,477	83.95	5,617	12.74	34,266	87.26	-6.30	-112.46	1.53	8.11
อ.ผักไห่	18,870	41.89	26,398	58.11	18,968	42.04	26,146	57.96	0.17	9.25	-0.32	-1.09
อ.ภาชี	6,178	20.46	24,022	79.54	6,674	21.54	24,317	78.46	2.08	46.84	6.41	1.27
อ.ศาลายา	2,398	6.71	33,359	93.29	2,085	5.67	34,691	94.33	-4.35	-29.56	1.33	5.75
อ.วังน้อย	13,916	29.63	33,048	70.37	15,290	29.88	35,827	70.12	3.29	129.75	2.86	12.25
อ.เสนา	15,419	34.30	48,038	75.70	16,080	24.51	49,516	75.49	1.43	62.42	1.63	6.38
อ.บางซ้าย	6,590	33.14	13,293	66.86	5,818	27.74	14,636	72.26	-4.92	-91.78	3.37	5.79
อ.จตุรพักตรพิมาน	4,056	19.53	34,464	80.47	4,190	10.52	35,689	89.48	1.17	13.41	1.18	5.28
อ.มหาราช	7,599	32.68	15,728	67.32	7,115	29.99	16,609	70.01	-2.12	-45.70	1.87	3.80
อ.บ้านแพรก	2,756	29.12	6,708	70.88	2,789	29.14	6,808	70.86	0.82	4.96	0.90	0.43
รวม	240,025	33.97	486,477	66.03	241,894	32.99	488,656	87.01	0.15	100.00	1.66	100.00
จ.สระบุรี												
อ.เมืองสระบุรี	79,982	89.3	54,894	46.7	81,586	71.77	32,088	28.23	0.67	20.30	-13.84	-97.24
อ.สามชัย	25,744	30.93	57,479	89.07	24,490	28.99	61,163	71.41	-1.62	-18.87	2.14	15.72
อ.หนองแค	35,241	44.38	45,424	55.62	35,247	43.28	47,315	56.82	0.01	0.08	1.38	8.08
อ.วิภาวดี	8,448	26.58	26,102	73.42	8,501	23.38	27,882	76.62	-3.34	-11.99	2.25	7.91
อ.หนองม่วง	1,853	11.4	14,126	88.4	2,219	13.82	13,717	86.08	6.58	4.63	-0.97	-1.74
อ.บ้านเอื้อง	12,910	33.07	28,149	66.93	5,393	12.69	37,116	87.31	-20.41	-107.80	18.62	38.25
อ.คลองขลุง	1,808	21.54	8,857	78.46	1,830	21.72	8,874	78.28	0.46	0.28	0.10	0.07
อ.หนองไผ่	3,038	20.79	11,676	79.21	2,958	20.06	11,798	79.95	-0.88	-1.01	0.64	0.95
อ.พระพุทธบาท	36,027	80.92	23,110	39.08	30,318	66.40	25,465	33.60	13.22	180.88	3.40	10.05
อ.เสาไห้	7,496	37.11	20,159	72.89	12,403	43.01	16,433	56.99	21.82	62.11	-6.16	-15.89
อ.พรหมพิราม	12,600	26.29	35,064	73.71	9,259	18.79	39,968	81.21	-8.67	-41.13	4.68	20.98
อ.วิเศษ	2,744	13.12	18,166	86.88	3,497	16.41	17,811	83.59	9.15	9.53	-0.65	-1.51
อ.เฉลิมพระเกียรติ										0.00		0.00
รวม	230,591	40.41	340,992	59.59	232,492	39.61	363,634	60.39	1.14	100.00	2.30	100.00
จ.นครราชสีมา												
อ.เมืองนครราชสีมา					203,035	47.83	224,196	52.17				
อ.ครบุรี					18,096	19.23	76,029	80.77				
อ.เสิงสาง					13,758	21.55	50,076	78.45				
อ.คง					5,972	6.89	75,301	93.11				
อ.บ้านเหลื่อม					4,154	18.98	17,771	81.02				
อ.จักราช					9,558	14.49	58,427	85.51				
อ.โนนสูง					22,709	31.08	50,355	68.92				
อ.ด่านขุนทด					9,824	6.63	128,459	93.37				
อ.โนนไทย					11,838	9.57	116,011	90.43				
อ.โนนสูง					17,875	13.84	111,306	86.16				
อ.ราษีไศล					5,916	13.73	37,021	86.27				
อ.บ้านค่าย					22,632	16.75	112,471	83.25				
อ.ประทาย					7,004	9.21	68,077	90.79				
อ.เมืองยาง					22,783	19.47	94,208	80.53				
อ.พิมาย					12,733	9.84	116,081	90.16				
อ.วิเชียร					14,939	19.18	62,946	80.82				
อ.ชุมพวง					14,567	10.36	126,097	89.64				
อ.สูงเนิน					13,979	18.57	61,292	81.43				
อ.ราษีไศล					5,916	21.27	21,904	78.73				
อ.สีม่วง					27,310	23.44	91,157	78.56				
อ.ประทาย					47,727	27.38	126,015	72.62				
อ.หนองปรือ						0.00	55,846	100.00				
อ.สีคิ้ว						0.00	37,617	100.00				
อ.โนนแดง					5,916	19.41	20,829	80.59				
อ.วิเศษ					1,881	4.16	38,798	95.84				
อ.เฉลิมพระเกียรติ						0.00	32,825	100.00				
รวม					519,832	29.48	2,015,255	79.52				
จ.ปราจีนบุรี												
อ.เมืองปราจีนบุรี	29,754	28.91	73,153	71.09	27,963	24.88	84,425	75.12	-1.29	-49.04	3.08	28.32
อ.กบินทร์บุรี	17,024	15.36	83,823	84.64	17,466	13.88	108,309	86.12	0.52	17.04	3.09	36.45
อ.นาดี	9,078	20.66	34,672	79.34	9,060	20.05	36,116	79.95	0.07	1.23	0.83	3.63
อ.บ้านสร้าง	4,510	14.33	26,966	85.67	5,183	16.17	26,862	83.83	2.98	25.94	-0.08	-0.26
อ.ประจันตคาม	5,870	14.13	35,882	85.87	6,129	12.05	44,741	87.95	0.88	9.88	5.08	22.76
อ.ศรีนครินทร์	6,067	11.83	45,233	88.17	5,319	10.14	47,139	89.85	-2.47	-26.84	0.84	4.79
อ.ศรีมัญชา	7,990	43.91	10,079	56.09	6,429	35.28	11,795	64.72	-3.70	-56.32	3.41	4.31
รวม	80,143	20.05	319,908	79.95	77,549	17.75	369,407	82.25	-0.66	-106.00	2.43	100.00

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ : * จ.นครราชสีมา ขาดข้อมูลประชากรเมืองตั้งแต่ปี 2538

** จ.ปราจีนบุรี ขาดข้อมูลประชากรเมืองตั้งแต่ปี 2538 และ ปี 2541

ตารางแสดงสัดส่วนประชากรจำแนกตามช่วงอายุของพื้นที่ตะเข็บ ปี พ.ศ 2536 และ 2541

จังหวัด	ปี พ.ศ 2536				ปี พ.ศ 2541			
	วัยพึ่งพา		วัยแรงงาน (15 - 64 ปี)	ภาวะเลี้ยงดู แรงงานวัยพึ่งพา	วัยพึ่งพา		วัยแรงงาน (15 - 64 ปี)	ภาวะเลี้ยงดู (แรงงานวัยพึ่งพา)
	(<1 - 14 ปี) ร้อยละ	(65ปีขึ้นไป) ร้อยละ			(<1 - 14 ปี) ร้อยละ	(65ปีขึ้นไป) ร้อยละ		
อยุธยา	23.83	7.02	69.15	1:2.24	22.12	7.89	70	1:2.33
สระบุรี	24.39	5.77	69.84	1:2.32	22.97	6.68	70.35	1:2.37
นครราชสีมา	26.24	4.4	69.37	1:2.26	24.15	5.23	70.62	1:2.92
ปราจีนบุรี	26	5.31	68.69	1:2.19	24.11	6.27	69.62	1:2.29

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตารางแสดงจำนวนแรงงานอายุ 13 ขึ้นไปในภาคและนอกภาคอุตสาหกรรมพื้นที่ตะเข็บ ปี 2536 - 2540

พื้นที่	ปี 2537		ปี 2538		ปี 2539		ปี 2540		อัตราการเติบโตต่อปี	
	ในภาค	นอกภาค	ในภาค	นอกภาค	ในภาค	นอกภาค	ในภาค	นอกภาค	ในภาค	นอกภาค
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
อยุธยา	36.28	63.72	40.2	59.8	35.75	64.25	36.24	63.76	-21.5	-2.77
สระบุรี	31.29	68.71	29.91	73.09	33.49	66.51	29.82	70.18	-1.93	-0.44
นครราชสีมา	14.42	85.58					6.69	93.31	-15.56	8.42
ปราจีนบุรี	17.03	82.97	19.48	80.52	25.38	74.62	25.26	74.74	8.95	-3.71

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : จ.นครราชสีมาขาดข้อมูลในปี พ.ศ. 2538 และปี พ.ศ. 2539

ตารางแสดงปริมาณการจราจรบนเส้นทางหลวงจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี 2536 และ ปี 2540

หมายเลขทางหลวง	หมายเลขควบคุม	ถนน	ปริมาณการจราจรเฉลี่ยต่อวัน													รวม	สัดส่วนปริมาณการจราจร												
			ปี 2536						ปี 2540								ปี 2536					ปี 2540							
			รวม	รถบรรทุก	รถโดยสาร	รถจักรยานยนต์	รถส่วนบุคคล	รถจักรยาน	รวม	รถบรรทุก	รถโดยสาร	รถจักรยานยนต์	รถส่วนบุคคล	รถจักรยาน	รวม		รถบรรทุก	รถโดยสาร	รถจักรยานยนต์	รถส่วนบุคคล	รถจักรยาน	รวม	รถบรรทุก	รถโดยสาร	รถจักรยานยนต์	รถส่วนบุคคล	รถจักรยาน		
1	202	บางปะอิน-คลองหลวง-ปทุมธานี - แกร์วิชัย	17300	8522	5107	14684	4447	9055	57115	17387	4730	5323	4900	5137	3540	40,717	-28,71	30.29	11.42	8.94	25.71	15.85	42.70	11.62	13.07	11.30	12.62	8.59	
1	202	บางปะอิน-คลองหลวง-ปทุมธานี - แกร์วิชัย	8009	1837	1980	2548	1714	8233	24315	25033	4296	8271	10534	7317	15054	89,625	182.18	32.92	7.58	8.14	10.47	7.05	33.88	38.49	6.26	9.14	15.50	10.67	21.94
1	301	แกร์วิชัย - กม.80+000 (คลองหลวง-สระบุรี)	4567	193	1814	12466	2535	8972	30547	18261	3587	3583	11032	6852	21251	84,566	511.37	14.95	0.83	5.94	40.81	8.30	29.37	28.28	5.56	5.55	17.09	10.61	32.91
32	401	แยกสาย(บางปะอิน) - ฝายสุทธา กม.89+000	14845	930	2484	4849	2052	2399	27340	20395	2938	5131	3883	4809	4530	41,486	81.87	53.57	3.40	9.01	17.74	7.51	8.77	49.18	7.09	12.37	8.83	11.80	10.92
32	500	แยกสาย309(แยกสุทธา) - แกร์วิชัย	11707	3264	3497	8327	2542	3974	31311	24306	3881	4016	3909	4097	3287	43,498	38.82	37.39	10.42	11.17	20.21	8.12	12.89	55.88	8.02	9.23	8.99	9.42	7.58
32	500	แยกสาย309(แยกสุทธา) - แกร์วิชัย	5135	1318	1382	5585	1274	2824	17498	11119	488	1345	8908	1575	3493	26,928	63.32	29.35	7.53	7.60	31.80	7.28	18.14	41.45	1.82	5.01	32.83	5.87	13.02
37	302	แยกสาย32 - บางปะอิน								887	110	35	288	160	191	1,851													
308	100	แยกสาย32 - บางปะอิน	7330	74	1015	280	757	1753	11209	7992	291	1120	591	781	787	11,432	1.88	85.39	0.88	9.06	2.50	8.75	15.64	69.03	2.28	6.90	5.17	6.83	8.83
309	101	แกร์วิชัย - เทศบาลเมืองสุทธา	2849	864	543	1082	639	1118	8895	7614	1924	1317	2837	1780	1388	16,858	144.60	41.32	9.83	7.88	15.80	9.27	16.21	45.17	11.41	7.81	16.83	10.56	6.25
309	101	แกร์วิชัย - เทศบาลเมืองสุทธา	20053	1820	2300	4393	1315	1278	31157	14144	2653	2740	1849	1318	412	22,914	-28.48	64.36	5.84	7.38	14.10	4.22	4.10	61.73	11.58	11.98	7.20	5.74	1.80
309	103	แยกสายวิชัยเหนือ - สาย 323								8536	1484	1378	1562	1269	600	14,806													
309	200	เทศบาลเมืองสุทธา - แกร์วิชัย	1100	220	342	1170	290	630	3752	7153	246	610	79	177	174	8,439	124.92	29.32	5.86	9.12	31.18	7.73	16.78	84.78	2.92	7.23	0.94	2.10	2.08
309	200	เทศบาลเมืองสุทธา - แกร์วิชัย								3519	289	356	383	235	604	5,366													
329	200	ภาชี(คลองหลวง-สระบุรี) - บางปะอิน								2331	139	151	487	321	1178	4,807													
329	300	ข้ามคลองบางปะอิน - ข้ามหนองหลวง								1179	104	102	1050	214	683	3,332													
347	909	บางปะอิน - บางปะอิน								3454	110	108	3709	849	2513	10,543													
347	909	บางปะอิน - บางปะอิน								2975	231	134	2675	880	3234	9,723													
3043	101	แยกสาย305(สุชัย) - สาย32	489	219	138	353	136	286	1599	1538	898	275	903	387	337	4,016	161.18	30.58	13.70	8.51	22.08	8.51	16.64	38.25	14.89	8.85	22.49	9.14	9.39
3043	101	แยกสาย305(สุชัย) - สาย32	287	97	59	229	72	168	912	856	663	237	351	178	156	2,441	167.88	31.47	10.84	6.47	25.11	7.89	18.42	38.07	27.16	9.71	14.38	7.29	5.39
3053	101	แยกสาย309 - แกร์วิชัย								3771	842	504	586	553	591	8,847													
3054	100	แยกสาย309 - ถนนคู่คลองเหนือ	3110	535	188	1638	83	6	6540	6250	520	495	2098	90	1	9,481	70.79	56.14	9.66	3.03	29.57	1.50	0.11	86.08	5.58	5.24	22.19	0.95	0.01
3055	100	แยกสาย309 - ถนนคู่คลองใต้	3015	562	157	892	48	8	4480	4377	505	341	718	203	15	8,159	37.48	87.30	12.54	3.53	15.45	1.07	0.13	71.07	8.20	5.54	11.68	3.30	0.24
3056	100	แยกสาย309 - สุชัย	989	290	206	410	258	1451	3601	4614	368	498	1058	624	790	7,828	117.68	27.48	9.05	5.72	11.39	7.08	40.29	58.87	4.67	9.20	13.50	8.89	10.08
3057	100	สถานีรถไฟบางปะอิน - บางปะอิน	844	417	153	112	49	3	1578	1337	161	7	10	3	0	1,518	-3.80	53.49	28.43	9.70	7.10	3.11	0.18	88.08	10.81	0.48	0.86	0.20	0.00
3058	100	แยกสาย309 - ฝายสุทธา	802	327	7	137	115	45	1423	6572	0	0	33	1278	362	8,245	478.37	55.97	22.82	0.49	9.58	8.03	3.14	79.71	0.00	0.00	0.40	15.50	4.39
3059	100	แยกสาย309 - ฝายวิชัย	841	84	258	1165	171	272	2591	3899	228	487	838	314	171	5,735	121.34	24.74	3.24	6.96	44.86	6.80	10.50	64.50	3.94	8.43	14.61	5.48	2.88
3060	100	คูคลอง - เขามัน	245	99	84	443	184	156	1201	2495	655	638	1831	600	653	8,583	448.13	20.40	8.24	5.33	36.89	15.32	13.92	36.55	9.95	9.69	24.78	9.11	9.92
3061	102	แยกสาย309 (ภาชี) - บ้านค	2958	313	87	1060	152	57	4827	7032	418	279	340	225	99	8,393	81.33	53.83	6.78	1.88	22.91	3.29	1.23	83.78	4.68	3.32	4.05	2.68	1.18
3063	101	ภาชี - สาย32 กม.78+300								7506	252	568	353	1704	1803	12,216													

ที่มา : กรมทางหลวง

ตารางแสดงปริมาณการจราจรบนเส้นทางหลวงจังหวัดสระบุรี ปี 2536 และ ปี 2540

หมายเลขทางหลวง	หมายเลขควบคุม	ประเภท	ปริมาณการจราจรเฉลี่ยต่อวันปี														จำนวนคัน	สัดส่วนปริมาณการจราจร											
			ปี 2536							ปี 2540								ปี 2536					ปี 2540						
			รวม	รถยนต์	รถจักรยานยนต์	รถบรรทุก	รถโดยสาร	รถแท็กซี่	รถจักรยาน	รวม	รถยนต์	รถจักรยานยนต์	รถบรรทุก	รถโดยสาร	รถแท็กซี่	รถจักรยาน		รวม	รถยนต์	รถจักรยานยนต์	รถบรรทุก	รถโดยสาร	รถแท็กซี่	รถจักรยาน					
1	302	กม.80+000 (สี่แยกจระเขยขุย) - สระบุรี	10,760	602	2,402	1,786	2,849	13,892	32,091	15,151	882	2,300	3,614	3,606	6,894	34,237	8.69	33.53	1.88	7.48	5.57	8.88	42.87	44.25	2.58	6.72	10.58	10.53	25.38
1	303	(วัดถนนเขต							1,554	52	97	736	593	339	3,371									46.10	1.54	2.88	21.83	17.59	10.06
1	304	สี่แยกเมืองสระบุรี							1,683	29	16	1,152	668	7,704	11,250									14.96	0.26	0.14	10.24	5.92	68.48
1	400	สระบุรี - ชุม	11,832	180	879	4,445	14,978	10,800	42,714	11,372	107	683	10,428	1,319	7,904	31,813	-25.52	27.70	0.42	1.58	10.41	35.07	24.82	35.76	0.34	2.16	32.78	4.15	24.85
2	101	สระบุรี - มวกเหล็ก	5,478	978	1,843	5,421	2,314	5,626	21,480	11,796	618	2,005	10,923	3,866	6,847	35,855	87.08	25.53	4.58	7.86	25.28	10.78	28.22	32.90	1.72	5.59	30.48	10.78	18.54
21	100	แยกสาย (ชุม) - สหพานิชย	3,240	318	294	937	722	2,240	7,741	3,152	32	164	1,593	652	1,382	6,975	-9.90	41.88	4.11	3.07	12.10	9.33	28.94	45.19	0.48	2.35	22.84	9.35	19.81
21	200	สถานีวิทยุชุม - แยกหินน้ำเฒ่า	3,120	149	297	1,618	1,138	2,161	8,513	4,834	114	374	2,182	1,556	1,793	10,853	27.49	38.65	1.75	3.49	19.01	13.37	25.74	44.54	1.05	3.45	20.11	14.34	16.52
33	101	หินกอง - บ้านนา	3,981	103	495	770	683	1,592	7,504	4,189	144	934	1,240	990	1,877	6,174	22.25	51.46	1.37	6.80	10.26	9.10	21.22	45.88	1.57	10.18	13.52	10.79	18.28
310	100	แยกพรหมเทพ - สระบุรี	1,195	441	149	3,508	450	182	5,925	3,229	206	197	1,475	255	90	5,442	-8.15	20.17	7.44	2.51	59.21	7.59	3.07	59.33	3.79	3.44	27.10	4.69	1.65
329	100	หินกอง - ภาชี	692	50	88	459	204	531	2,024	2,848	303	359	861	589	1,886	6,718	231.82	34.19	2.47	4.35	22.68	10.08	28.24	42.41	5.85	9.00	12.82	8.92	25.10
2089	101	แยกสาย 2 - มวกเหล็ก	1,909	782	271	3,969	633	248	7,842	1,878	962	475	3,470	801	359	7,548	-3.79	24.34	9.97	3.48	50.99	8.07	3.16	22.24	12.75	6.30	45.99	7.97	4.76
2089	102	สถานีวิทยุชุม - กม.24+800(สี่แยกจระเขยขุย)	260	94	88	900	253	129	1,704	273	8	35	1,245	142	119	1,827	7.22	15.26	5.52	3.99	52.82	14.85	7.57	16.22	0.44	1.92	68.14	7.77	8.51
2089	103	สี่แยกเมืองสระบุรี	365	17	5	280	180	123	960	728	18	13	268	146	184	1,332	38.75	38.68	1.77	0.52	29.17	18.76	12.91	54.28	1.35	0.98	20.12	10.96	12.31
2089	103	สี่แยกเมืองสระบุรี							1,780	38	80	111	240	202	2,451									72.62	1.55	3.28	4.53	9.79	8.24
2089	104	หินกอง - บ้านนา	448	29	21	245	104	31	878	1,890	86	115	261	204	73	2,604	197.15	51.03	3.30	2.39	27.90	11.85	3.53	72.44	2.53	4.41	10.00	7.82	2.80
2224	100	สี่แยกเมืองมวกเหล็ก	1,047	59	59	1,428	656	315	3,583	1,204	21	10	336	248	226	2,048	-42.52	29.39	1.86	1.83	40.08	18.41	8.84	58.79	1.03	0.49	16.11	12.11	11.18
2224	300	กม.25+400 - ฟูจิอินเตอร์	10	42	11	376	35	11	485	1,162	23	9	89	87	63	1,433	195.48	2.08	8.68	2.27	77.53	7.22	2.27	81.09	1.61	0.53	6.21	6.07	4.40
2247	100	สี่แยกสายบ้านนา - ภาชี	388	605	154	1,322	380	287	3,046	524	270	137	1,380	290	129	2,729	-10.41	12.74	16.58	5.06	43.40	12.48	9.75	19.20	9.89	5.02	50.57	10.63	4.69
2247	100	สี่แยกสายบ้านนา - ภาชี	77	94	33	399	141	111	955	102	64	22	609	91	99	967	15.44	9.01	10.99	3.86	46.67	18.49	12.98	10.33	8.48	2.23	61.70	9.22	10.03
2273	100	บ้านนา - สหพานิชย	188	1	4	44	38	7	280	77	18	-	489	43	37	842	129.29	68.43	0.36	1.43	15.71	13.57	2.50	11.99	2.49	-	73.06	6.70	5.78
2282	101	สถานีวิทยุชุม - สหพานิชย	207	155	44	106	45	58	813	294	35	13	471	73	87	973	58.73	33.77	25.29	7.18	17.29	7.34	9.14	30.22	3.80	1.34	48.41	7.80	8.94
2282	102	แยกสาย 282 0101 - under agricultural land	106	31	4	88	18	28	273	781	31	38	74	51	75	1,050	284.62	38.83	11.36	1.47	31.50	6.56	10.28	74.38	2.95	3.82	7.05	4.86	7.14
3020	100	แยกสาย 3022 (พระพรหมเทพ) - หนองตะเฒ่า	381	175	-	820	38	128	1,542	683	135	15	1,506	134	114	2,650	71.85	24.71	11.35	0.00	53.18	2.48	8.30	26.77	5.09	0.57	59.21	5.06	4.30
3021	100	แยกสาย 3022 - บ้านนา	590	145	233	1,947	232	180	3,327	1,287	168	439	4,178	215	93	6,358	91.04	17.73	4.28	7.00	58.52	8.97	5.41	19.93	2.61	8.91	65.70	3.38	1.48
3022	100	แยกสาย 310 - ฟูจิ	500	52	141	1,873	680	825	3,871	1,028	28	94	3,570	337	485	5,522	42.85	12.92	1.34	3.84	43.22	17.57	21.31	18.62	0.51	1.70	64.85	6.10	8.42
3034	100	แยกสาย - บ้านนา	1,092	46	75	851	955	2,841	5,380	819	87	121	1,330	554	1,908	4,820	-13.81	20.37	0.86	1.40	12.15	12.22	53.00	13.40	1.88	2.82	28.79	11.99	41.32
3041	100	สถานีวิทยุชุม - ฟูจิ	1,446	16	236	1,730	223	349	4,000	2,948	229	359	2,198	599	1,015	7,348	83.70	36.15	0.40	5.90	43.26	5.58	8.73	40.12	3.12	4.89	29.91	8.16	13.81
3041	200	ฟูจิ - หนองตะเฒ่า	1,507	208	243	488	468	358	2,770	402	23	80	418	79	88	1,050	-62.09	36.35	7.51	9.77	17.62	16.90	12.85	38.29	2.19	5.71	39.81	7.52	6.48
3041	300	หนองตะเฒ่า - ฟูจิ	681	61	70	208	152	113	1,285	958	21	38	183	100	89	1,355	5.45	53.00	4.75	5.45	16.19	11.83	8.79	70.70	1.55	2.80	12.03	7.82	5.09
3042	100	บ้านนา - พระพรหมเทพ	395	85	14	55	23	10	582	1,065	35	64	23	55	15	1,165	116.15	67.87	14.60	2.41	9.45	3.95	1.72	84.66	2.78	5.00	1.83	4.37	1.27
3043	102	แยกบ้านนา - สาย 32	275	20	100	270	85	47	777	1,794	86	222	232	273	198	2,805	281.00	35.39	2.57	12.87	34.75	8.37	6.05	63.96	3.07	7.91	8.27	9.73	7.06
3045	100	บ้านนา - หนองตะเฒ่า	900	28	-	785	169	290	2,172	1,611	29	89	1,490	384	784	4,347	100.14	41.44	1.29	0.00	36.14	7.79	13.35	37.08	0.67	1.59	34.28	8.83	17.58
3046	100	แยกบ้านนา - สหพานิชย	111	2	-	23	4	12	162	272	13	10	7	23	11	336	121.05	73.03	1.32	0.00	15.13	2.63	7.89	80.95	3.87	2.98	2.08	6.85	3.27
3048	100	หินกอง - บ้านนา	2,304	287	255	588	498	1,508	5,420	2,069	25	146	1,478	666	1,410	6,894	23.51	42.51	5.30	4.70	10.48	9.19	27.82	44.35	0.37	2.18	22.08	9.95	21.06
3188	100	แยกบ้านนา - สหพานิชย	684	28	131	980	310	398	2,441	2,471	69	242	2,802	1,238	2,840	9,562	291.72	28.02	1.15	5.37	40.16	12.70	12.82	25.94	0.72	2.53	27.12	12.95	39.75
3222	100	แยกสาย - บ้านนา	889	87	23	1,287	617	1,605	4,508	273	152	97	1,131	343	796	2,792	-38.07	19.72	1.83	0.51	28.55	13.69	35.60	9.78	5.44	3.47	40.51	12.29	28.51
3222	100	แยกสาย - บ้านนา	842	224	82	1,927	675	2,148	5,878	758	67	38	533	210	788	2,362	-56.82	14.32	3.81	1.05	32.78	11.48	36.54	32.01	2.41	1.61	22.57	8.89	32.51
3223	100	แยกสาย 3017 - หนองตะเฒ่า	794	4	10	712	122	233	1,875	409	-	2	894	242	210	1,462	-21.49	42.35	0.21	0.53	37.97	6.51	12.43	27.79	-	0.14	42.15	15.08	9.85
3224	100	แยกสาย - สหพานิชย	324	8	26	17	25	23	421	2,755	40	95	129	281	453	3,693	777.20	76.96	1.43	6.18	4.04	5.94	5.46	74.60	1.08	0.95	3.49	7.61	12.27
3225	100	แยกสาย - บ้านนา	301	79	9	326	34	71	820	570	17	48	480	92	166	1,373	87.44	36.71	9.63	1.10	39.76	4.15	8.66	41.51	1.24	3.50	34.96	6.70	12.09
3226	100	แยกสาย 1 - หนองตะเฒ่า	890	89	37	516	127	174	1,833	3,561	928	292	874	1,929	1,236	8,820	381.18	48.55	4.88	2.02	28.15	6.93	9.49	40.37	10.52	3.31	9.91	21.87	14.01
3250	100	แยกสาย 3022 - ฟูจิ	187	16	4	383	263	52	905	316	14	28	534	221	170	1,283	41.77	20.66	1.77	0.44	42.32	29.06	5.75	24.63	1.09	2.18	41.62	17.23	13.25
3267	102	กม.28+457 (สี่แยกจระเขยขุย) - สาย 3022	1,348	46	221	1,660	444	1,853	5,572	1,221	33	174	3,494	509	1,985	7,418	33.09	24.19	0.83	3.97	29.79	7.97	33.26	16.48	0.44	2.35	47.11	6.89	26.77
3267	200	แยกสาย 3022 - พระพรหมเทพ	684	15	90	1,084	493	1,717	4,083	2,075	1	113	1,241	815	2,072	6,117	49.82	16.75	0.37	2.20	28.55	12.07	42.05	33.92	0.02	1.85	20.28	10.05	38.87

ตารางแสดงกำลังผลิตน้ำประปา ปริมาณน้ำประปาที่ผลิตได้ ปริมาณน้ำที่จำหน่ายแก่ผู้ใช้ ของจังหวัดอุทัยธานี พ.ศ. 2540

สาขา	กำลังผลิต (ลบ.ม.)	น้ำที่ผลิตได้ (ลบ.ม.)	ปริมาณน้ำที่จำหน่ายแก่ผู้ใช้ (ลบ.ม.)	จำนวนผู้ใช้ (ราย)
พระราชพิธีอุษา	3,974,400	2,355,012	1,939,756	5,714
ท่าเรือ	1,912,800	1,484,400	1,369,300	4,568
นครหลวง	-	-	-	-
บางซ้อ	-	-	-	-
บางโพธิ์	-	-	-	-
บางบาล	-	-	-	-
บางปะหัน	-	-	-	-
บางปะอิน	3,695,000	2,217,980	2,064,036	737
บ้านแพรก	-	-	-	-
ผักไห่	700,800	849,700	531,889	2,471
ภาชี	525,800	371,400	335,400	950
มหาราช	-	-	-	-
ลาดบัวหลวง	-	-	-	-
วิเศษชัยชาญ	1,752,000	480,704	326,780	737
เสนา	2,894,400	865,559	734,369	2,520
สุทนต์	-	-	-	-
รวม	15,455,000	8,424,735	7,301,530	17,877

ที่มา : สำนักบริหารประปาเทศบาลนครอุทัยธานี เทศบาลตำบลท่าเรือ การประปาส่วนราชการอุทัยธานี การประปาผักไห่ การประปาภาชีท่าหลวง การประปาแพรก

ตารางแสดงกำลังผลิตน้ำประปา ปริมาณน้ำประปาที่ผลิตได้ ปริมาณน้ำที่จำหน่ายแก่ผู้ใช้ ของจังหวัดสระบุรี พ.ศ. 2540

สาขา	กำลังผลิต (ลบ.ม.)	น้ำที่ผลิตได้ (ลบ.ม.)	ปริมาณน้ำที่จำหน่ายแก่ผู้ใช้ (ลบ.ม.)	จำนวนผู้ใช้ (ราย)
สำนักงานเทศบาล	6,768,000	6,768,000	3,733,479	11,588
สำนักงานเมือง	1,752,000	1,728,000	1,209,600	3,528
สำนักงานเมืองพระเกียรติฯ	-	-	-	-
สำนักงานสมุทร	-	-	-	-
สำนักงานวิเศษชัยชาญ	876,000	411,575	291,453	1,195
สำนักงานพระพุทธบาท	2,599,895	1,998,954	1,105,817	4,329
สำนักงานมวกเหล็ก	1,226,400	820,047	715,574	2,233
สำนักงานวิภาวดีรังสิต	175,000	175,200	127,750	638
สำนักงานวิภาวดีรังสิต	876,000	73,162	71,232	475
สำนักงานเขาไถ่	149,874	149,874	145,925	715
สำนักงานหนองเสือ	5,094,720	4,504,542	3,287,229	8,459
สำนักงานหนองปรือ	96,360	87,600	73,000	260
สำนักงานหนองไผ่	-	-	-	-
รวม	19,814,249	18,716,954	10,852,058	33,420

ที่มา : สำนักบริหารประปาเขต 2

หมายเหตุ : สำนักงานเมืองพระเกียรติฯ ไม่มีการผลิต และสำนักงานหนองไผ่ไม่มีการผลิต

ตารางแสดงกำลังผลิตน้ำประปา ปริมาณน้ำประปาที่ผลิตได้ ปริมาณน้ำที่จำหน่ายแก่ผู้ใช้ ของจังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2540

สาขา	กำลังผลิต (ลบ.ม.)	น้ำที่ผลิตได้ (ลบ.ม.)	ปริมาณน้ำที่จำหน่ายแก่ผู้ใช้ (ลบ.ม.)	จำนวนผู้ใช้ (ราย)
สำนักงานเมืองนครราชสีมา	2,828,000	1,483,410	1,167,873	3,907
สำนักงานเทศบาลนคร	-	-	-	-
สำนักงานเทศบาลนคร	-	-	-	-
สำนักงานเทศบาลนคร	-	-	-	-
สำนักงาน	876,000	211,473	168,054	642
สำนักงานสุรนารี	1,927,200	810,021	599,865	3,464
สำนักงานจักราช	-	-	-	-
สำนักงานโชคชัย	1,382,400	1,178,986	1,001,198	4,086
สำนักงานสุรนารี	1,880	34,122	24,360	1,220
สำนักงานตำบล	876,000	629,320	569,783	2,641
สำนักงานโนนสูง	-	-	-	-
สำนักงานโนนไทย	-	-	-	-
สำนักงานโนนสูง	876,000	569,880	442,466	2,208
สำนักงานหนองบัว	-	-	-	-
สำนักงานหนองบัว	-	-	-	-
สำนักงานวังน้ำเขียว	-	-	-	-
สำนักงานปากช่อง	4,818,000	3,593,517	2,082,861	8,447
สำนักงานนครราชสีมา	950,400	1,001,483	798,874	3,232
สำนักงานประจักษ์ศิลปาคม	1,680	27,259	20,204	1,051
สำนักงานเมือง	876,000	850,250	712,010	2,761
สำนักงานสีดา	-	3,070,779	2,069,039	7,512
สำนักงานสูงเนิน	-	-	-	-
สำนักงานจึงดง	-	-	-	-
สำนักงานวังน้ำเขียว	438,000	107,170	97,157	689
สำนักงานวังน้ำเขียว	-	-	-	-
สำนักงานเมืองพระเกียรติฯ	-	-	-	-
รวม	15,851,360	13,567,670	9,754,464	41,940

ที่มา : สำนักบริหารประปาเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา

ตารางแสดงกำลังผลิตน้ำประปา ปริมาณน้ำประปาที่ผลิตได้ ปริมาณน้ำที่จำหน่ายแก่ผู้ใช้ ของจังหวัดปราจีนบุรี พ.ศ. 2540

สาขา	กำลังผลิต (ลบ.ม.)	น้ำที่ผลิตได้ (ลบ.ม.)	ปริมาณน้ำที่จำหน่ายแก่ผู้ใช้ (ลบ.ม.)	จำนวนผู้ใช้ (ราย)
สำนักงานเมืองปราจีนบุรี	3,979,200	3,322,930	1,999,154	7,266
สำนักงานเมืองท่าช้าง	1,401,600	1,703,467	1,290,780	3,978
สำนักงานนาดี	-	-	-	-
สำนักงานบ้านสร้าง	-	-	-	-
สำนักงานประจักษ์ศิลปาคม	-	-	-	-
สำนักงานพนมทวน	-	-	-	-
สำนักงานพนมทวน	-	-	-	-
สำนักงานพนมทวน	-	-	-	-
รวม	5,080,800	5,026,427	3,289,934	11,244

ที่มา : สำนักบริหารประปาเขตสำนักงานเมืองปราจีนบุรี, ๓.01๓ปราจีนบุรี

ภาคผนวก ข

ข้อมูลด้านอุตสาหกรรม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงขนาดโรงงานอุตสาหกรรมแยกตามแรงงานและเงินลงทุนรายอำเภอจังหวัดพระนครศรีอยุธยาปี พ.ศ 2541

อำเภอ	แรงงาน							เงินทุน						
	น้อยกว่า 10	10-50	50-300	300-1000	1000-2000	มากกว่า2000	รวม	ต่ำกว่า 1	1-10	10-100	100-500	500-1000	มากกว่า1000	รวม
พระนครศรีอยุธยา	135	44	18	0	0	0	197	115	50	15	1	0	0	181
ท่าเรือ	26	26	8	1	1	0	62	20	18	22	1	0	0	61
นครหลวง	31	39	24	1	1	0	96	17	26	26	18	1	1	89
บางไทร	13	29	16	3	0	0	61	5	13	30	7	1	0	56
บางบาล	53	9	4	1	0	0	67	31	23	5	1	0	1	61
บางปะอิน	43	47	51	21	2	3	167	20	34	49	35	5	9	152
บางปะหัน	24	21	6	1	1	0	53	11	19	12	3	0	0	45
ผักไห่	16	11	3	0	0	0	30	8	10	9	0	0	0	27
ภาชี	19	3	2	0	0	0	24	13	5	1	1	0	0	20
ลาดบัวหลวง	36	11	7	1	0	0	55	18	17	11	2	0	0	48
วังน้อย	30	29	21	12	2	1	95	12	21	39	12	3	3	90
เสนา	56	23	12	5	0	3	99	39	30	13	9	0	1	92
บางซ้าย	7	10	0	2	0	0	19	4	3	8	0	0	0	15
อุทัย	33	52	43	11	8	1	148	11	26	56	27	9	9	138
มหาราช	7	5	0	0	0	0	12	4	4	2	0	0	0	10
บ้านแพรก	3	0	0	0	0	0	3	2	1	0	0	0	0	3
รวม	532	359	215	59	15	8	1,188	330	300	298	117	19	24	1,088

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรม,2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงขนาดโรงงานอุตสาหกรรมแยกตามแรงงานและเงินลงทุนรายอำเภอจังหวัดสระบุรีปี พ.ศ. 2541

อำเภอ	แรงงาน							เงินทุน						
	น้อยกว่า 10	10-50	50-300	300-1000	1000-2000	มากกว่า2000	รวม	ต่ำกว่า 1	1-10	10-100	100-500	500-1000	มากกว่า1000	รวม
เมืองสระบุรี	86	45	21	2	0	0	154	51	56	30	7	0	0	144
แก่งคอย	55	39	19	4	2	2	121	38	33	18	11	7	5	112
หนองแค	89	75	41	18	1	0	224	39	82	42	22	7	8	200
วิหารแดง	37	24	15	2	0	0	78	20	24	22	2	0	0	68
หนองแซง	17	2	0	0	0	0	19	14	4	1	0	0	0	19
บ้านหม้อ	32	21	5	3	0	0	61	18	24	6	3	2	1	54
คอนทูด	1	1	1	0	0	0	3	1	0	2	0	0	0	3
หนองโดน	5	1	0	0	0	0	6	3	1	0	0	0	0	4
พระพุทธบาท	60	37	11	1	0	1	110	42	29	18	8	0	2	99
เสาไห้	28	20	5	0	0	1	54	24	20	5	3	0	0	52
มวกเหล็ก	13	3	2	0	0	0	18	8	8	1	1	0	0	18
วังม่วง	1	0	0	1	0	1	3	1	0	0	0	1	1	3
เฉลิมพระเกียรติ	69	111	7	2	0	0	189	39	82	59	4	1	0	185
รวม	493	379	127	33	3	5	1,040	298	363	204	61	16	17	959

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรม, 2541

ตารางแสดงขนาดโรงงานอุตสาหกรรมแยกตามแรงงานและเงินลงทุนรายอำเภอจังหวัดนครราชสีมา ปี.ศ 2541

อำเภอ	จำนวนแรงงาน							เงินลงทุน						
	น้อยกว่า 10	10-50	50-300	300-1000	1000-2000	มากกว่า2000	รวม	ต่ำกว่า 1	1-10	10-100	100-500	500-1000	มากกว่า1000	รวม
เมืองนครราชสีมา	645	350	77	11	6	0	1089	465	350	134	20	3	3	975
นครราชสีมา	106	10	3	1	0	0	120	82	23	2	0	1	1	109
เสิงสาง	49	2	2	0	0	0	53	35	16	1	1	0	0	53
คง	24	5	0	0	0	0	29	25	2	0	0	0	0	27
บ้านเหลื่อม	16	0	0	0	0	0	16	15	1	0	0	0	0	16
จักราช	98	12	0	0	0	0	110	106	0	0	0	0	0	106
โชคชัย	75	25	5	1	1	0	107	63	23	11	2	0	0	99
ด่านขุนทด	133	9	5	0	0	0	147	101	38	4	0	0	0	143
โนนไทย	58	15	3	0	0	0	76	49	26	1	0	0	0	76
โนนสูง	86	17	7	0	0	0	110	74	19	9	1	0	0	103
ขามสะแกแสง	46	2	1	0	0	0	49	41	3	1	0	0	0	45
บัวใหญ่	106	25	4	0	0	0	135	103	18	7	0	0	0	128
ประทาย	31	4	3	0	0	0	38	29	7	1	0	0	0	37
ปักธงชัย	110	83	17	1	1	0	212	134	55	5	3	0	0	197
พิมาย	122	42	6	2	0	0	172	120	27	13	0	0	1	161
ห้วยแถลง	74	12	0	0	0	0	86	79	6	0	0	0	0	85
ชุมพวง	41	9	2	0	0	0	52	22	16	3	0	1	0	42
สูงเนิน	53	25	5	6	1	0	90	33	33	14	5	1	1	87
ขามทะเลสอ	40	16	3	0	0	0	59	36	17	7	0	0	0	60
สีคิ้ว	93	49	18	6	0	0	166	62	53	31	8	0	0	154
ปากช่อง	175	97	41	3	0	0	316	110	103	78	7	1	0	299
หนองบุญมาก	71	10	2	0	0	0	83	62	12	4	2	0	0	80
แก้งสนามนาง	67	1	0	1	0	0	69	67	1	0	0	0	1	69
โนนแดง	42	0	0	0	0	0	42	41	0	0	0	0	0	41
วังน้ำเขียว	10	0	0	0	0	0	10	10	0	0	0	0	0	10
เฉลิมพระเกียรติ	3	3	1	1	0	0	8	1	1	3	0	0	0	5
รวม	1,013	404	87	13	7	0	1,524	791	415	148	23	4	4	1,385

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรม.2541

ตารางแสดงขนาดโรงงานอุตสาหกรรมแยกตามแรงงานและเงินลงทุนรายอำเภอจังหวัดปราจีนบุรี พ.ศ. 2541

อำเภอ	จำนวนแรงงาน							เงินทุน						
	น้อยกว่า 10	10-50	50-300	300-1000	1000-2000	มากกว่า2000	รวม	ต่ำกว่า 1	1-10	10-100	100-500	500-1000	มากกว่า1000	รวม
เมืองปราจีนบุรี	105	33	16	2	1		157	88	42	18	1	1		150
กบินทร์บุรี	171	61	31	9			272	135	69	35	14			253
นาดี	21	6	2				29	21		6				27
บ้านสร้าง	24	4	3	2			33	12	10	3	1	1	1	28
ประจันตคาม	27	13	3	1	1		45	23	11	4	1			39
ศรีมหาโพธิ์	83	20	20	4	1		128	82	17	18	17	1		135
ศรีมโหสถ	14	6	4	1			25	16	3	6				25
รวม	445	143	79	19	3	0	689	377	152	90	34	3	1	657

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรม,2541

ตารางแสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี พ.ศ 2541

อำเภอ	หมวดอุตสาหกรรม									รวม	สัดส่วน (%)
	อาหาร	สิ่งทอ	ไม้	กระดาษ	พลาสติกเคมีภัณฑ์	แร่โลหะ	แร่โลหะ	แปรรูปโลหะ	อื่นๆ		
พระนครศรีอยุธยา	55	3	38	4	2	5	1	54	35	197	16.53
ท่าเรือ	34	2	6	1	6	5		7	2	63	5.29
นครหลวง	30	5	11	1	12	9	2	20	1	91	7.63
บางไทร	19	3	7	2	6	4		11	9	61	5.12
บางบาล	10		3		3	24		5	23	68	5.70
บางปะอิน	22	12	15	3	15	11	1	89	5	173	14.51
บางปะหัน	5	1	19	2	1	15		7	2	52	4.36
ผักไห่	9	3	5					4	9	30	2.52
ภาชี	16	3						6		25	2.10
ลาดบัวหลวง	19		6		4	2	5	15	4	55	4.61
วังน้อย	13	14	6	2	10	14	1	33	2	95	7.97
เสนา	26	10	18	1	4	5	1	31	3	99	8.31
บางซ้าย	8		3		3	2		3		19	1.59
อุทัย	20	11	4	1	19	8	2	71	12	148	12.42
มหาราช	9				1	1		2		13	1.09
บ้านแพรก	3									3	0.25
รวม	298	67	141	17	86	105	13	358	107	1,192	100
สัดส่วน(%)	25.00	5.62	11.83	1.43	7.21	8.81	1.09	30.03	8.98		

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรม, 2541

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของจังหวัดสระบุรี ปี พ.ศ 2541

อำเภอ	หมวดอุตสาหกรรม									รวม	สัดส่วน (%)
	อาหาร	สิ่งทอ	ไม้	กระดาษ	พลาสติกเคมีภัณฑ์	แร่โลหะ	แร่โลหะ	แปรรูปโลหะ	อื่นๆ		
เมืองสระบุรี	31	1	12	6	8	33	1	57	6	155	15
แก่งคอย	23	3	8	4	10	41	1	24	7	121	12
หนองแค	48	12	13	3	28	56	3	55	10	228	22
วิหารแดง	22	9	9		2	14		10	1	67	6
หนองแซง	18		3							21	2
บ้านหม้อ	14	1	2		1	15	3	26	2	64	6
ดอนพุด	1					2				3	0
หนองโดน	5				1					6	1
พระพุทธบาท	23		2	3	6	34	1	42		111	11
เสาไห้	35	1	3		1	7		6	1	54	5
มวกเหล็ก	13		1			1		4		19	2
วังม่วง	2					1				3	0
เฉลิมพระเกียรติ	24		3		5	143		17		192	18
รวม	259	27	56	16	62	347	9	241	27	1,044	100
สัดส่วน(%)	24.81	2.59	5.36	1.53	5.94	33.24	0.86	23.08	2.59	100	

ที่มา: นิคมอุตสาหกรรม.2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของจังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ. 2541

อำเภอ	หมวดอุตสาหกรรม									รวม	สัดส่วน (%)
	อาหาร	สิ่งทอ	ไม้	กระดาษ	พลาสติกเคมีกึ่งทึบ	แร่โลหะ	แร่โลหะ	แปรรูปโลหะ	อื่นๆ		
เมืองนครราชสีมา	338	21	76	22	58	57	8	487	37	1104	42.66
ครบุรี	90				2	5		24		121	4.68
เสิงสาง	49					2		2		53	2.05
คง	20	2				1		6		29	1.12
บ้านเหลื่อม	16									16	0.62
จักราช	94				1	4		11		110	4.25
โชคชัย	69	2	6		2	8		22	2	111	4.29
ด่านขุนทด	102	3	5	1	1	3		35	1	151	5.83
โนนไทย	35	2	2			1		16	21	77	2.98
โนนสูง	69	1	5		3	8	1	18	7	112	4.33
ขามสะแกแสง	40		1			1		7		49	1.89
บัวใหญ่	104	1	1	1	3	4		23	2	139	5.37
ประทาย	21	1	4			6		7		39	1.51
ปักธงชัย	89	64	6	1	2	15		35	3	215	8.31
พิมาย	94	4	40		1	7		27	3	176	6.80
ห้วยแถลง	75		3			3		5		86	3.32
ชุมพวง	38	1	1		3	2		10		55	2.13
สูงเนิน	50	2	12		5	7		17	2	95	3.67
ขามทะเลสอ	44		1		1	3		10	3	62	2.40
สีคิ้ว	100	8	12	1	11	8		29	2	171	6.61
ปากช่อง	123	5	12	2	19	64	2	93	5	325	12.56
หนองบุญนา	70					4		10		84	3.25
แก้งสนามนาง	68							1		69	2.67
โนนแดง	36		1			2		3		42	1.62
วังน้ำเขียว	8						1	1		10	0.39
เฉลิมพระเกียรติ	3	1			1			2	1	8	0.31
รวม	1305	101	149	25	73	125	9	725	76	2598	100
สัดส่วน (%)	50.43	3.90	5.76	0.97	2.82	4.83	0.35	28.01	2.94	100	

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรม 2541

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของจังหวัดปราจีนบุรี ปี พ.ศ 2541

อำเภอ	หมวดอุตสาหกรรม									รวม	สัดส่วน (%)
	อาหาร	สิ่งทอ	ไม้	กระดาษ	พลาสติกเคมีภัณฑ์	แร่โลหะ	แร่โลหะ	แปรรูปโลหะ	อื่นๆ		
เมืองปราจีนบุรี	60	3	10	5	1	19		57	3	158	22.07
กบินทร์บุรี	146	25	18	1	9	15		48	14	276	38.55
นาดี	16	3	1	1	2				6	29	4.05
บ้านสร้าง	18		3	1		5		6		33	4.61
ประจันตคาม	24	1	10		2	3		6		46	6.42
ศรีมหาโพธิ์	90	17	6	3	4	10	3	12	3	148	20.67
ศรีมโหสถ	15		1		1	2		6	1	26	3.63
รวม	369	49	49	11	19	54	3	135	27	716	100
สัดส่วน(%)	51.54	6.84	6.84	1.54	2.65	7.54	0.42	18.85	3.77	100.00	

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรม,2541

ตารางแสดงจำนวนเงินทุนของอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี พ.ศ 2541

อำเภอ	จำนวนเงินลงทุน									รวม	สัดส่วน (%)
	อาหาร	สิ่งทอ	ไม้	กระดาษ	พลาสติกเคมีภัณฑ์	แร่โลหะ	แร่โลหะ	แปรรูปโลหะ	อื่นๆ		
พระนครศรีอยุธยา	230,138,800	18,640,000	451,643,536	1,690,000	5,960,000	8,283,000	80,000,000	47,673,000	65,525,000	909,553,336	0.70
ท่าเรือ	959,239,000	119,000,000	10,300,000	17,000,000	132,450,000	89,764,000		12,183,000	26,802,000	1,366,738,000	1.05
นครหลวง	3,108,595,078	648,700,000	27,422,000	34,500,000	2,303,053,876	407,550,000	187,919,000	1,095,904,829	15,000,000	7,828,644,783	6.00
บางไทร	1,135,788,000	260,900,000	79,190,000	613,800,000	447,870,000	108,870,000		509,395,000	102,210,000	3,258,023,000	2.50
บางบาล	7,131,730,000		33,150,000		147,800,000	83,902,000		9,000,000	95,559,750	7,500,941,750	5.75
บางปะอิน	3,229,783,000	1,528,529,253	416,406,300	324,262,457	3,302,039,999	1,227,808,226	84,750,000	28,296,397,790	531,910,000	38,941,887,025	29.86
บางปะหัน	110,385,000	272,000,000	72,482,000	32,614,004	9,450,000	483,850,500		65,160,000	10,180,578	1,056,122,082	0.81
ผักไห่	6,470,400	24,000,000	10,790,000					9,460,000	175,000,000	225,720,400	0.17
ภาชี	31,805,000	145,062,000						1,436,000		178,303,000	0.14
ลาดบัวหลวง	117,368,500		20,975,000		119,500,000	43,600,000	285,831,264	173,570,400	43,580,000	804,425,164	0.62
วังน้อย	2,141,097,000	2,194,300,000	46,050,000	188,666,000	231,070,000	757,100,000	90,000,000	4,280,041,737	16,064,892,000	25,993,216,737	19.93
เสนา	115,193,200	1,296,858,255	493,832,000		59,463,000	10,790,000	188,600,000	1,616,421,787	30,165,300	3,811,323,542	2.92
บางซ้าย	42,304,720		43,413,011		81,000,000	23,000,000		103,605,000		293,322,731	0.22
อุทัย	470,472,250	2,625,701,500	12,198,500	61,660,000	4,557,356,070	196,500,000	30,349,000	26,354,830,022	3,894,813,568	38,203,880,910	29.29
มหาราช	22,424,000				1,200,000	1,610,000		24,052,307		49,286,307	0.04
บ้านแพรก	2,310,000									2,310,000	0.00
รวม	18,855,103,948	9,133,691,008	1,717,852,347	1,274,192,461	11,398,012,945	3,442,627,726	947,449,264	62,599,130,872	21,055,638,196	130,423,698,767	100
สัดส่วน(%)	14.46	7.00	1.32	0.98	8.74	2.64	0.73	48.00	16.14	100.00	

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรม, 2541

ตารางแสดงจำนวนเงินลงทุนอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของจังหวัดสระบุรี ปี พ.ศ 2541

อำเภอ	จำนวนเงินลงทุน									รวม	สัดส่วน (%)
	อาหาร	สิ่งทอ	ไม้	กระดาษ	พลาสติกเคมีภัณฑ์	แร่โลหะ	แร่โลหะ	แปรรูปโลหะ	อื่นๆ		
เมืองสระบุรี	529,237,500	1,060,000	24,651,000	4,550,000	200,593,000	1,948,050,000	11,300,000	551,571,000	678,250,000	3,949,262,500	4.77
แก่งคอย	643,402,000	709,894,666	32,355,000	555,420,000	3,054,755,000	21,370,259,000	40,000,000	249,689,300	1,512,836,899	28,168,611,865	34.04
หนองแค	957,683,212	791,338,910	242,748,400	17,900,000	6,160,809,368	14,650,211,338	1,514,000,000	846,230,000	942,582,339	26,123,503,567	31.57
วิหารแดง	18,340,000	839,848,910	40,248,500		33,919,500	487,750,000		221,100,000	9,000,000	1,650,206,910	1.99
หนองแซง	29,673,000		421,500							30,094,500	0.04
บ้านหม้อ	129,319,000	1,000,000	6,175,000		33,500,000	1,914,225,747	1,295,742,000	271,674,000	101,300,000	3,752,935,747	4.54
คอนทูด	135,000					97,012,250				97,147,250	0.12
หนองโดน	478,000				1,460,000					1,938,000	0.00
พระพุทธบาท	621,067,000		960,000	96,410,000	85,639,000	10,317,440,000	20,000,000	57,390,100		11,198,906,100	13.53
เสาไห้	191,861,876	271,900,000	298,000		45,045,000	152,780,000		16,380,000	3,000,000	681,264,876	0.82
มวกเหล็ก	486,198,000		7,600,000			260,246,500		2,125,200		756,169,700	0.91
วังม่วง	2,938,500,000					490,000				2,938,990,000	3.55
เฉลิมพระเกียรติ	128,550,000		13,278,000		121,450,000	2,977,467,204		152,417,000		3,393,162,204	4.10
รวม	6,674,444,588	2,615,042,486	368,735,400	674,280,000	9,737,170,868	64,175,932,039	2,881,042,000	2,368,576,600	3,246,969,238	82,742,193,219	100.00
สัดส่วน(%)	8.07	3.16	0.45	0.81	11.77	65.48	3.48	2.86	3.92	100.00	

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรม,2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงจำนวนเงินลงทุนอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของจังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ 2541

อำเภอ	จำนวนเงินลงทุน									รวม	สัดส่วน (%)
	อาหาร	สิ่งทอ	ไม้	กระดาษ	พลาสติกเคมีภัณฑ์	แร่โลหะ	แร่โลหะ	แปรรูปโลหะ	อื่นๆ		
เมืองนครราชสีมา	3,353,781,373	520,160,606	339,927,500	200,169,600	3,676,426,552	539,943,000	3,749,887,000	6,724,844,148	848,285,549	19,953,425,328	44.02
นครราชสีมา	1,945,097,000				640,000	3,319,000		9,250,600		1,958,306,600	4.32
เสิงสาง	243,035,000					950,000		375,000		244,360,000	0.54
คง	2,550,000	3,203,000				4,200,000		698,000		10,651,000	0.02
บ้านเหลื่อม	8,338,388									8,338,388	0.02
จักราช	15,925,800					938,000		854,500		17,718,300	0.04
โชคชัย	189,632,100	72,600,000	4,590,000		201,600,000	40,437,000		334,047,500	8,920,000	851,826,600	1.88
ตำบลขุนทด	102,401,700	44,120,000	3,749,000		31,000,000	2,830,000		8,225,000	7,000,000	199,325,700	0.44
โนนไทย	14,290,000	33,200,000	1,450,000			210,000		12,327,000	58,724,000	120,201,000	0.27
โนนสูง	76,570,000	3,200,000	88,549,000		10,746,000	9,326,000	200,000,000	38,338,000	90,960,000	517,689,000	1.14
ขามสะแกแสง	16,452,000		24,500,000			80,000		548,000		41,580,000	0.09
บัวใหญ่	143,426,500	21,640,000			12,900,000	24,770,000		11,963,600	1,050,000	215,750,100	0.48
ประทาย	2,688,500	7,000,000	27,350,000			6,506,000		2,738,000		46,282,500	0.10
ปักธงชัย	53,580,200	558,814,700	44,580,000		20,200,000	21,950,000		246,847,700	17,008,000	962,980,600	2.12
พิมาย	1,430,291,000	20,330,000	40,684,700		6,000,000	26,260,000		3,341,100	195,665,000	1,722,571,800	3.80
ห้วยแถลง	25,347,250		11,800,000			1,479,000		566,000		39,192,250	0.09
ชุมพวง	615,683,000	3,025,000	260,000		0	4,600,000		4,520,000		628,088,000	1.39
สูงเนิน	861,450,000	714,540,457	133,575,000		315,640,000	68,100,000		2,171,216,000	12,891,828	4,277,413,285	9.44
ขามทะเลสอ	58,180,000		6,200,000		15,700,000	83,800,000		86,995,000	21,226,638	272,101,638	0.60
สีคิ้ว	1,672,841,206	660,758,580	35,999,500	10,100,000	533,777,000	76,514,000		80,575,000	6,950,000	3,077,515,286	6.79
ปากช่อง	2,531,201,000	251,726,424	256,760,000	0	500,302,000	1,561,903,500	1,000,000	418,499,000	5,819,000	5,527,210,924	12.20
หนองบุญมาก	654,529,000					4,320,000		76,112,600		734,961,600	1.62
แก้งสนามนาง	3,746,715,500							45,000		3,746,760,500	8.27
โนนแดง	3,111,900		800,000			147,000		577,000		4,635,900	0.01
วังน้ำเขียว	1,019,000						170,000	382,000		1,571,000	0.00
เฉลิมพระเกียรติ	227,364	21,100,000						113,150,000	8,200,000	142,677,364	0.31
รวม	17,768,364,781	2,935,418,767	1,020,774,700	210,269,600	5,324,931,552	2,482,582,500	3,951,057,000	10,347,035,748	1,282,700,015	45,323,134,663	100
สัดส่วน (%)	39.20	6.48	2.25	0.46	11.75	5.48	8.72	22.83	2.83	100	

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรม, 2541

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงจำนวนเงินทุนอุดสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของจังหวัดปราจีนบุรี ปี พ.ศ 2541

อำเภอ	จำนวนเงินลงทุน									รวม	สัดส่วน (%)
	อาหาร	สิ่งทอ	ไม้	กระดาษ	พลาสติกเคมีภัณฑ์	แร่โลหะ	แร่โลหะ	แปรรูปโลหะ	อื่นๆ		
เมืองปราจีนบุรี	907,714,250	90,700,000	19,218,266	913,790,000	2,600,000	70,122,960		676,237,501	4,530,000	2,684,912,977	10.91
กบินทร์บุรี	738,892,400	2,752,102,928	111,138,700	459,000,000	233,333,270	342,318,000		410,158,143	173,568,750	5,220,512,191	21.21
นาดี	6,419,500	130,000,000		11,000,000	44,800,000				2,150,000	194,369,500	0.79
บ้านสร้าง	410,740,449		4,320,000	2,100,000,000		21,870,000		694,900,000		3,231,830,449	13.13
ประจันตคาม	387,263,000	21,200,000	41,125,000		4,830,000	2,557,000		38,550,000		495,525,000	2.01
ศรีมหาโพธิ์	1,650,835,650	979,437,250	1,267,640,000	3,131,480,141	266,000,000	116,543,000	629,000,000	3,847,660,750	321,100,000	12,209,696,791	49.60
ศรีมโหสถ	3,583,000		1,870,000		13,000,000	65,750,000		401,739,540	91,600,000	577,542,540	2.35
รวม	4,105,448,249	3,973,440,178	1,445,311,966	6,615,270,141	564,563,270	619,160,960	629,000,000	6,069,245,934	592,948,760	24,614,389,448	100
สัดส่วน (%)	16.68	16.14	5.87	26.88	2.29	2.52	2.56	24.66	2.41	100.00	

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรม,2541

ตารางแสดงจำนวนแรงงานอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี พ.ศ 2541

อำเภอ	จำนวนแรงงาน									รวม	สัดส่วน (%)
	อาหาร	สิ่งทอ	ไม้	กระดาษ	พลาสติกเคมีภัณฑ์	แร่โลหะ	แร่โลหะ	แปรรูปโลหะ	อื่นๆ		
พระนครศรีอยุธยา	574	143	1,718	15	8	101	108	645	193	3,505	3.09
ท่าเรือ	1,336	1,995	53	10	312	115		91	37	3,949	3.48
นครหลวง	1,110	3,348	182	34	1,051	171	100	1,248	22	7,266	6.41
บางไทร	475	450	674	459	251	118		794	90	3,311	2.92
บางบาล	685		167		170	192		114	129	1,457	1.29
บางปะอิน	1,575	3,756	1,089	515	1,908	1,439	245	20,147	399	31,073	27.42
บางปะหัน	106	155	274	98	6	393		559	15	1,606	1.42
ผักไห่	63	262	50					72	75	522	0.46
ภาชี	181	121						16		318	0.28
ลาดบัวหลวง	197		72		355	45	388	393	22	1,472	1.30
วังน้อย	560	6,848	113	472	539	734	30	7,722	247	17,265	15.23
เสนา	272	10,687	590	4	62	33	28	1,538	72	13,286	11.72
บางซ้าย	45		528		117	49		456		1,195	1.05
อุทัย	308	1,118	99	75	2,830	176	199	21,064	1,094	26,963	23.79
มหาราช	55				6	12		65		138	0.12
บ้านแพรก	9									9	0.01
รวม	7,551	28,883	5,609	1,682	7,615	3,578	1,098	54,924	2,395	113,335	100
สัดส่วน (%)	6.66	25.48	4.95	1.48	6.72	3.16	0.97	48.46	2.11	100.00	

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรม, 2541

ตารางแสดงจำนวนแรงงานอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของจังหวัดสระบุรี ปี พ.ศ 2541

อำเภอ	จำนวนแรงงาน									รวม	สัดส่วน (%)
	อาหาร	สิ่งทอ	ไม้	กระดาษ	พลาสติกเคมีภัณฑ์	แร่โลหะ	แร่โลหะ	แปรรูปโลหะ	อื่นๆ		
เมืองสระบุรี	469	60	145	25	1,170	2,212	52	1,207	53	5,393	5,393
แก่งคอย	4,849	2,042	82	283	869	7,903	47	515	184	16,774	16,774
หนองแค	1,915	2,447	592	38	1,875	9,649	594	922	624	18,656	18,656
วิหารแดง	133	3,149	113		271	673		340	90	4,769	4,769
หนองแซง	109		15							124	124
บ้านหม้อ	73	21	9		57	893	1,483	455	24	3,015	3,015
ดอนพุด	4					190				194	194
หนองโดน	24				7					31	31
พระพุทธบาท	3,536		12	22	115	1,640	37	336		5,698	5,698
เสาไห้	354	4,796	17		61	479		97	7	5,811	5,811
มวกเหล็ก	277		6			90		220		593	593
วังม่วง	2,615					3				2,618	2,618
เฉลิมพระเกียรติ	248		106		110	3,134		252		3,850	3,850
รวม	14,606	12,515	1,097	368	4,535	26,866	2,213	4,344	982	67,526	67,526
สัดส่วน(%)	21.63	18.53	1.62	0.54	6.72	39.79	3.28	6.43	1.45	100.00	

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรม, 2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงจำนวนแรงงานอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของจังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ 2541

อำเภอ	จำนวนแรงงาน									รวม	สัดส่วน (%)
	อาหาร	สิ่งทอ	ไม้	กระดาษ	พลาสติกเคมีภัณฑ์	แร่โลหะ	แร่โลหะ	แปรรูปโลหะ	อื่นๆ		
เมืองนครราชสีมา	4,929	3,152	1,693	259	6,165	1,409	896	11,075	4,369	33,947	39.42
นครบุรี	975				13	25		84		1,097	1.27
เสิงสาง	425					11		7		443	0.51
คง	74	17				39		23		153	0.18
บ้านเหลื่อม	29									29	0.03
จักราช	430				6	16		20		472	0.55
โชคชัย	569	415	170		275	112		1,811	11	3,363	3.91
ด่านขุนทด	404	388	91		56	9		103	5	1,056	1.23
โนนไทย	65	192	10			7		76	420	770	0.89
โนนสูง	174	130	276		62	57	78	73	290	1,140	1.32
ขามทะเลสอ	103		96			7		26		232	0.27
บัวใหญ่	758	84	10	12	71	32		73	2	1,042	1.21
ประทาย	36	80	247			48		22		433	0.50
ปักธงชัย	687	2,698	266	3	21	202		1,686	18	5,581	6.48
พิมาย	1,285	189	642			73		91	114	2,394	2.78
ห้วยแถลง	215		77			13		11		316	0.37
ชุมพวง	292	191	7		6	11		20		527	0.61
สูงเนิน	2,586	4,804	435		1,239	66		1,508	16	10,654	12.37
ขามทะเลสอ	320		23		16	70		236	85	750	0.87
สีดา	1,399	3,768	370	25	1,562	163		367	6	7,660	8.90
ปากช่อง	2,500	3,973	352	5	1,510	2,487	16	907	98	11,848	13.76
หนองบุญมาก	788					18		99		885	1.03
แก้งสนามนาง	476							2		478	0.56
โนนแดง	53		8			10		6		77	0.09
วังน้ำเขียว	8						2	2		12	0.01
เฉลิมพระเกียรติ	101	573			1			60	17	752	0.87
รวม	19,661	20,654	4,773	304	11,003	4,885	992	18,388	5,451	86,111	100
สัดส่วน(%)	22.83	23.99	5.54	0.35	12.78	5.67	1.15	21.35	6.33	100.00	

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงจำนวนแรงงานอุตสาหกรรมแยกประเภทรายอำเภอของจังหวัดปราจีนบุรี ปี พ.ศ 2541

อำเภอ	จำนวนแรงงาน									รวม	สัดส่วน (%)
	อาหาร	สิ่งทอ	ไม้	กระดาษ	พลาสติกเคมีภัณฑ์	แร่โลหะ	แร่โลหะ	แปรรูปโลหะ	อื่นๆ		
เมืองปราจีนบุรี	1,911	506	591	231	13	234		66630	14	70,130	73.32
กบินทร์บุรี	1,835	4,882	1137	41	299	529		1173	86	9,982	10.44
นาดี	83	365	8	40	40				30	566	0.59
บ้านสร้าง	856		13	180		65		495		1,609	1.68
ประจันตคาม	636	75	216		25	30		119		1,101	1.15
ศรีมหาโพธิ์	1,589	5,198	181	468	66	111	281	3163	70	11,127	11.63
ศรีมโหสถ	91		10		15	64		772	180	1,132	1.18
รวม	7,001	11,026	2,156	960	458	1,033	281	72,352	380	95,647	100.00
สัดส่วน(%)	7.32	11.53	2.25	1.00	0.48	1.08	0.29	75.64	0.40	100.00	

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรม,2541